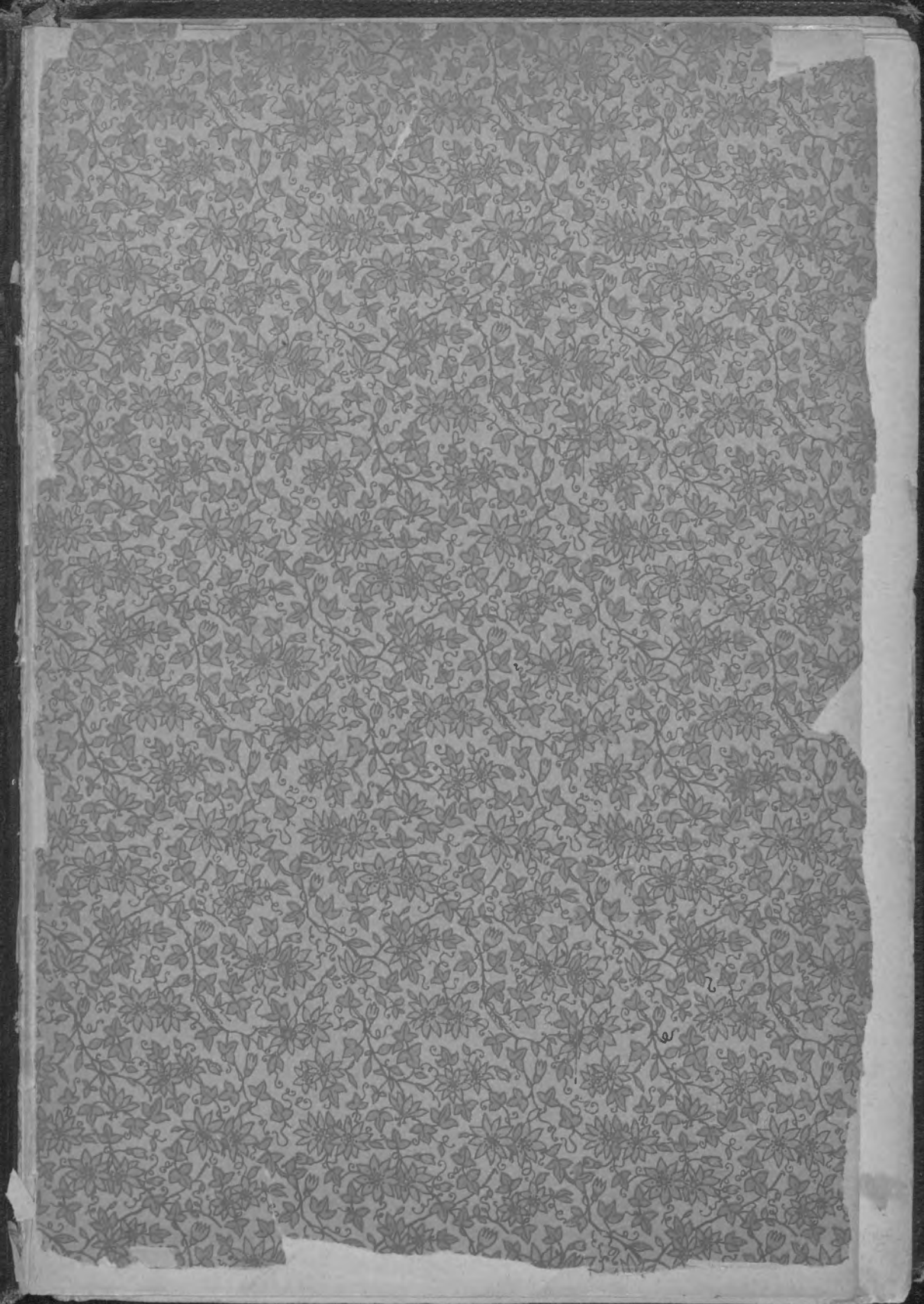
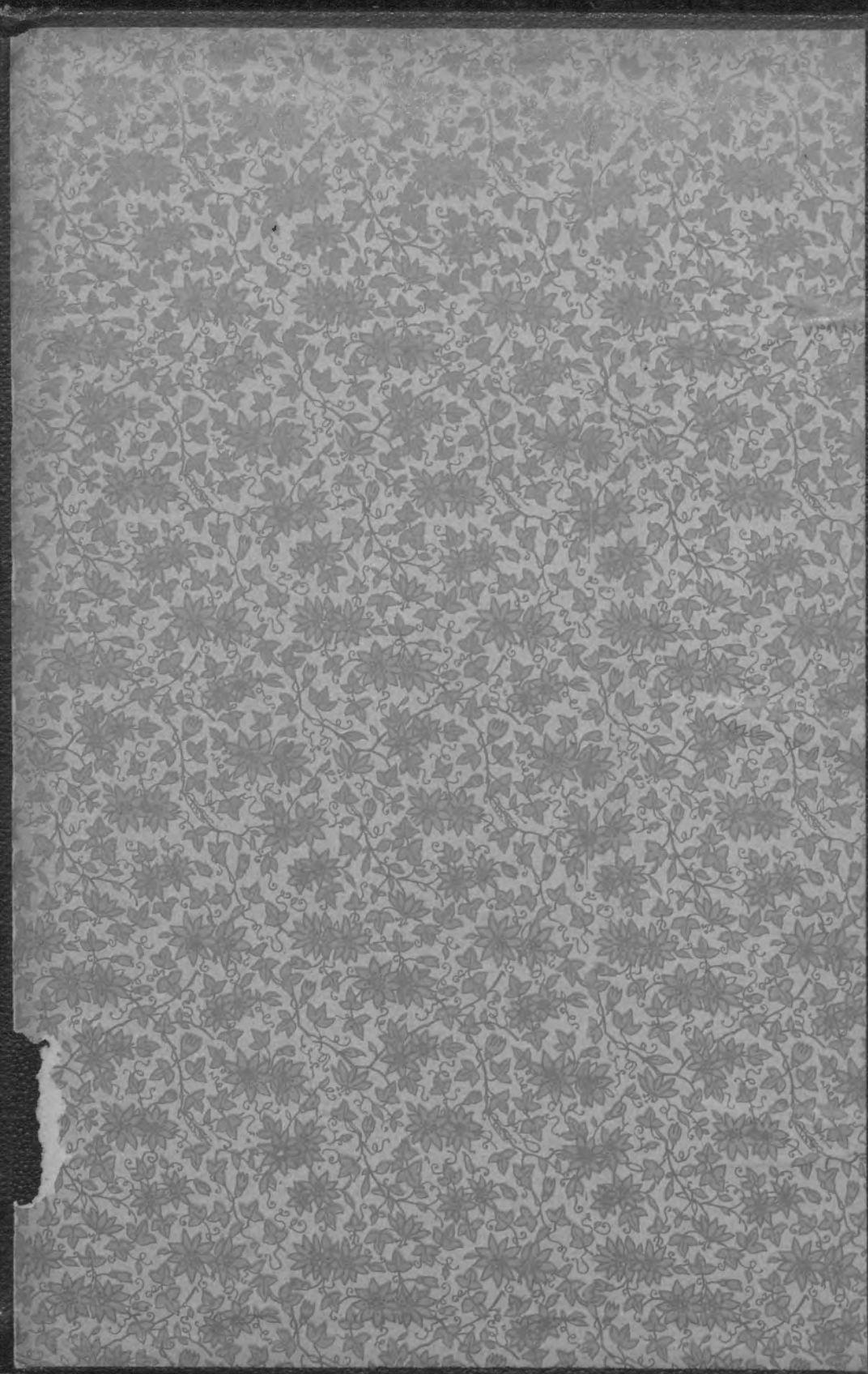

R 498

ERVENYTELEN

C. 1985.
349.1
M14

ERVENYTELEN

Handwritten signature

BÜNYGYI NYOMOZÁS

TÁRGYÁBAN

A NYOMOZÓ RENDŐRI HATÓSÁGOK ÉS KÖZEGEK

RÉSZÉRE

130,000/99. B. M. SZÁMU KÖRRENDELETTEL KIADOTT

UTASITÁS

2011

MAGYARÁZATA.

IRTA:

DR. MAGYAR ISTVAN
BUDAPESTI KIR. ALGYES

Ára 2 kor. 40 fill.

101080 → ELO felt!

BUDAPEST, 1900.

ORSZÁGOS KÖZPONTI KÖZSÉGI NYOMDA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
VI., VÁCZI-KÖRÚT 61. SZÁM.

7760

Bevezetés.

Az új magyar bűnvádi pörrendtartás (1896. évi XXXIII. t.-cz.), a mely folyó évi január 1-jével lépett életbe, a modern magyarjogéletnek oly korszakalkotó nagyszerű eseménye, a melynek egész jelentőségét, teljes értékét és a társadalomra való üdvös hatásának nagyságát ma még magok a szakemberek sem tudják pontosan meghatározni. Hasonlít ez a nagy fényes alkotás egy monumentális, évszázadokra szóló épülethez, a melynek stílszerűségét, műbecsét, művészi szépségeit a hozzáértők versengve magasztalják, a még jobban hozzá érteni akarók a dicsőítés mellett egy pár szépség-hibájának felfedezésében lelnek gyönyörűséget, a nagyközönség pedig úgy van vele, mint minden olyannal, a mi meghaladja a mindennapi tapasztalat arányait; bámulja, mert mindenkitől azt hallja, hogy ez bámulatra méltó.

Bennünket ezúttal sem a szaktudósok nagyérdekű vitái nem érdekelnek, sem a nagyközönség fölvilágosítása nem lehet feladatunk. Az utóbbit kitanítja az élet, a mely a nagy alkotás igazi szépségeit majd összefűzve esetekben fogja bemutatni, s akkor még nagyobb bámulatot fog kelteni maga iránt; az előbbieket vitájába pedig gyöngye szavunk úgy sem elegendhetik.

Egy feladatot mégis találtunk magunknak, a melyet ha sikerrel tölthetnénk be, büszkék volnánk arra, hogy a nagy műnek az élet talajába való beültetésénél nekünk is van párányi kis érdemünk.

Van a nagy, monumentális művet bámuló sokaság között egy számra sem nagy, helyzetre sem fényes csapat, a mely majdnem szorongó félelemmel nézi a nagyszerű épüle-

tet. A kunyhóban, szegényes, foltozott ruhában nyomorgó emberek félelme ez, a kiknek az állam csodáttévő hatalma most egyszerre kötelességökké teszi, hogy vonuljanak be egy pazarul fényes palota földszintjére, lakjanak benne, használják, élvezzék szépségeit — és főleg okvetlenül felejtsek el a mult nyomoruságait. Csakhogy a nyomorból hirtelen, minden átmenet nélkül nagy gazdagságba átmenni, lelki meg-rázkódtatással jár; s ezenfelől a nyomoruságot elhagyni, elfeledni nehéz is, mert a megszokás ezer kis köteléke, füz hozzá. Mi erre, a ránéző nagy gazdagságtól szorongva felő, csoportra vetettük szemünket; be akarjuk vezetni a részére kijelölt épületrészbe, meg akarjuk neki magyarázni annak minden feltünőbb részét, beosztását, minden helyiségnek cél-ját; meg akarjuk tanítani arra, hogy e fényes helyiségek egyes berendezési tárgyait hogyan kell használni, a fényes, csuszós padlón hogyan kell járni — elesés veszélye nélkül, föl akarjuk használni minden rábeszélésünket arra, hogy embereinket a fényes életmód előnyeiről meggyőzzük, s az elhagyott nyomoruság mielőbb való teljes elfeledésére rábirjuk. Egyszóval célunk az, hogy azok, a kik aggódó tartózkodással kezdik meg velünk az új lakásnézést, kalauzolásunk befejezésével, ha nem is teljes otthoniassággal érezzék magukat, de legalább ne idegenkedjenek azoktól a falaktól, a melyek között élniök kell.

De hagyjuk el a hasonlatot és térjünk át a ridegebb valóra.

Az új bünvádi pörrendtartás legfontosabb, alapvető jelentőségénél fogva legnehezebb és egyszersmind a gyakorlatban legujabb része a nyomozás. Ma ennek a fogalomnak a tartalma egész más, mint volt a multban, ma a nyomozás anyaggyűjtő; a vádló tájékoztatására való, egyszóval előkészítő tagozata a bünpernek; keret, a melybe tartalmat majd a bünpör ítélkező szaka önt. Ma a nyomozás vezetője nem a vizsgáló bíró, hanem az ügyész, de nem is végzi azt a vizsgáló bíró, hanem a rendőrség.

És itt a punctum saliens! Szép épületünk, lakásunk van ugyan, de a ruhánk az nagyon foltos, viseltes, rojtos, sőt valljuk be, sok, óh nagyon sok, el nem rejthető lyuka miatt is kell szégyenkezünk.

A bünvádi pörrendtartás által megkoncipiált nyomozás szép; közszabadsági jogaink szempontjából tekintve pedig egyszerűen pártitó munka, de egy nagy hibája van, s ez az, hogy a törvényhozás elfelejtett hozzá méltó szervezetű, tapasztalatú, tudású igazságügyi rendőrséget rendszerezíteni, a mely ambícióval és kellő készütséggel ültette volna el az új növényt honi talajunkba, s lelkiismeretesen gondozta volna azt a gyökérverés kritikus időszakában.

Rendőrségünk állapota — kivéve a székes fővárost és egynehány nagyobb vidéki városunkat, — mélyen alatta van annak a nivónak, a melyet az új nyomozás a rendőrségtől megkövetel. Ezt, az újjászületés után sóvárgó rendőrségeink magok is belátják, s évek óta ők magok mutatnak rá legjobban fogyatkozásaikra, a melyeknek szanálását a rendőrség várva és eddig hiába várt államosításától remélik.

Az államosítás, a szervezés, a megváltás helyett azonban jött egy új teher: a modern bünvádi nyomozás, a melyhez a rendőrhatalóságoknak ez idő szerint sem elég fizikai, sem megfelelő jogi készütséggel bíró erő nem áll rendelkezésükre.

Ilyen körülmények között a fő előfeltétel hiányában milyen lesz annak a szépen megkoncipiált nyomozásnak a végeredménye, arra úgy az irányadó körök, mint a megfelelő erővel nem rendelkező hatóságok félve gondolnak.

Élni azonban a félelem mellett is kell. Hogyan? Arra keleti származásunkra valló fatalistikus vállvonogatással azt is lehetne válaszolni, hogy hát eddig még sosem volt úgy, hogy ne lett volna valahogy, hát majd csak meg leszünk ezután is valahogy. Igen, ha nem volna egy kellemetlen idegen a munkánknál, akit úgy hívnak, hogy „felelőség“.

Ez a megalkuvást nem ismerő jövevény azonban mindent megnéz, mindent megbírál és minden mulasztást, hanyagságot vagy visszaélést megtorol s azonfelül megköveteli, hogy eddigi kényelmes járásunkat váltsuk föl szaporábbra s pipaszó helyett a törvény szavát tekintsük irányadóul működésünkben.

Ebben a fatalis helyzetben nem segít más, mint a tanulás. Meg kell tanulni azt, hogy mit kíván az új törvény; s el kell sajátítani azt, hogy hogyan kell mindazt az életben megvalósítani, amit a törvény előír.

A rendőrséget fentebb ecsetelt helyzete előre is fölmenti attól, hogy tőle az új törvény minden intenciójának megvalósítását követelhessek s olyan erőfeszítést várjunk, aminő ezen intenciók megvalósításához szükséges. Teremteni csak isten képes. De becsületes törekvést, a törvénynek a hajótöréstől való megmentését a rendőrségtől még jelen helyzetében is elvárjuk. A rendőrség tagjai magyar hivatalnokok, akiknek vállalai hozzá vannak szokva a nekik juttatott ellenszolgáltatásokkal mi arányban sem lévő terhekhez. Ezek az edzett vállak az új teherből is elbirhatnak egy részt; mennyit? annak természetesen meg van a maga véges határa. De amit elviselhetnek még e vállak, azt hordozzák becsülettel. Amit teljesíthet a rendőrség a reábizott új, nehéz feladatból, azt teljesítse jól, a többi nem az ő baja.

Ezért kell beletanulnia minden jóra való rendőrhatalmú tagnak, tisztviselőnek és közegnek abba, amit tőle a törvény követel.

A tanulást megkönnyítette maga a magy. kir. belügyminiszterium, amikor 130.000/99. sz. körrendeletével kapcsolatban a rendőrhatalmú és közegek számára kimerítő és világos utasítást adott ki, amelyben a nyomozás minden fontos teendőjére nézve utbaigazítást találhatni.

A tanulást megkönnyíteni akartuk mi is, amikor a miniszteri rendeletnek magyarító jegyzetekkel való ellátását határoztuk el. Célunk a fentebb használt hasonlatban említett egyszerű, becsületes kalauzkodás. Meg akarjuk értetni az érdekeltekkel, hogyan kell az első, a legnehezebb lépéseket megtenni, hogy kell mozogni és az akadályokat megkerülni. Meg akarjuk tanítani a rászorulókat arra, hogy egy kis jóakarattal a magyarországi rendőrségek még mindig többre képesek, mint amennyit tőlük joggal követelni lehet. Végül rá akarunk mutatni azokra a fegyverekre, amelyekkel felszerelve bátran szembenézhetünk a sok helyütt még talán egészen ismeretlen ellenséggel, a felelősséggel is.

E célunkhoz szabtuk eszközeinket is. Kerültük a tudományos mezt és összes sallangjait. Jegyzeteinkben igyekeztünk úgy és arról írni, amiről és ahogyan beszéltünk volna élőszóval, ha például a vidéki, a bűnügyi nyomozás

terén kevesebb ismerettel és gyakorlattal bíró rendőrhatalmú tagjait egy előadás sorozaton kellett volna az új bűnügyi nyomozás rejtelmibe bevezetnünk.

Ezek után az új magyar bűnvádi perrendtartás és a benne foglalt nagy személyes szabadsági garanciák érdekében bizalommal fordulunk a t. rendőrhatalmú tagjaihoz s arra kérjük őket, tanulmányozzák át lelkiismeretesen ezt a mi szerény művecskénket, sajátítsák el a benne elmondottakat. Ha ezt megteszik, akkor egyelőre eleget fognak tudni ahhoz, hogy munkájuk kvalitása az új törvény követelményeinek minden tekintetben megfeleljen.

Ennek beteljesedése a mi legmelegebb óhajunk megvalósulása és munkánk értékét meghaladó nagy jutalmunk volna. A magyar talentum sokoldalúságá és ruganyosságába, nemkülönben a magyar hivatalnok önértékének erejébe vetet hitünk azzal biztat, hogy reményeink nem csalnak meg. Adja az igazság istene, hogy úgy legyen!

Budapesten, 1900. január havában.

Dr. Magyar István.

Rendelet.

130,000/99. B. M. számú körrendelet.

A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896: XXXIII. t.-cz. életbeléptetése alkalmából a nyomozó rendőri hatóságok és közegek részére kibocsátott Utasítás tárgyában.

(Valamennyi törvényhatóságnak.)

A bűnvádi perrendtartásról szóló és 1900. évi január 1-ével életbelépő 1896. évi XXXIII. t.-cz. a büncselekmények nyomozásánál a közigazgatási hatóságokra s ezek közegeire az eddigénél sokkal több és fontosabb teendőket ruház.

Azon czélből, hogy az állam, mint az állam polgárainak legfontosabb jogait oly gyakran és közvetlenül érintő és a büntető igazságszolgáltatás terén főfontosságú ezen törvény, a törvény szellemének megfelelőleg, sikeresen és szabatosan hajtassék végre: a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1897. évi XXXIV. t.-cz. 28. §-ában nyert felhatalmazás alapján, az igazságügyminister ural egyetértőleg, a rendőri hatóságok és közegek számára, a „Belügyi Közlöny“ rendkívüli (25.) számában közzétett és egy példányban mellékelt Utasítást bocsátottam ki.

Amidőn ezen Utasítást azzal a felhívással közlöm a törvényhatósággal, hogy rendőri hatóságát, illetve hatóságait s ezeknek közegeit haladéktalanul ezen Utasítás szorgalmas és beható tanulmányozására utasítsa: azon meggyőződésemnek adok kifejezést, hogy a rendőri hatóságok, hivatásuk magaslatán állva, a bűnügyi igazságszolgáltatás érdekében reájuk bizott teendőket és köteleességeket lelkiismeretességgel s buzgósággal, a reájok ruházott fontos jogokat

pedig kellő körültekintéssel és erélylyel, akként fogják teljesíteni, illetve gyakorolni, hogy a polgárok jogainak mindenkor tiszteletben tartása mellett, az igazságszolgáltatás magasabb érdekei is kielégítést nyerjenek.

A törvényhatóságtól pedig elvárom, hogy amig egyrésztől mindazon intézkedéseket megteszi, melyek a bűnvádi perrendtartásnak és jelen Utasításnak akadálytalanul leendő életbeléptetését biztosítják, — addig másrésztől ellenőrzési jogánál fogva, a törvényhatóság rendőri hatóságainak és közegeinek ezen téren való működését is éber figyelemmel kísérsje s a netán felmerülő akadályok elhárítása, vagy egyes rendőri hatóságoknál hiányosnak mutakozó munkaerő szaporítása iránt a közbiztonság érdekében, lehetőleg gyorsan intézkedjék, illetve — szükség esetén — hozzám ez iránt felterjesztést tegyen.

Budapesten, 1899. évi deczember hó 22. napján.

Szell, s. k.

Használt művek.

E szerény művem „Jegyzet“-einek összeállításánál a következő művekből merítettem adatokat:

1. A bünvádi perrendtartás *miniszeri* javaslatának *indokolása*;

2. dr. Balogh Jenő — dr. Edvi Illés Károly — Vargha Ferencz „*A bünvádi perrendtartás magyarázata*“ című jeles mű és főleg annak Vargha Ferencz által nagy tudománnyal és kitűnően megírt „A nyomozás“-ról szóló VIII. fejezete;

3. dr. Edvi Illés Károly „*A büntető törvénykönyv magyarázata*“ című, a kriminalisták előtt méltán nagybecsben álló mű;

4. Endrődy Géza: „*A bűnügyi nyomozás kézi könyve*“ című, s a nyomozás technikájának elsajátítása céljából mindenkinek a legmelegebben ajánlható mű.

Az e művekből átvett adatok munkámnak bizonyára a legértékesebb részei.

Végül megemlítem, hogy az e munkámhoz csatolt mellékletek legnagyobb részének összeállításánál az egyöntetűség kedvéért a hivatalosan kiadott nyomtatvány-mintákat használtam föl, a melyeket szükségesnek tartottam egy-egy példával is illusztrálni.

A szerző.

Utasítás

a nyomozó rendőri hatóságok és közegek részére.

Az Utasításban következő rövidítések vannak használva: BP. = bünvádi perrendtartás (1896. évi XXXIII. t.-cikk), BTK. = büntető törvénykönyv (1878. évi V. t.-cikk), KBTK. = kihágási büntető törvénykönyv (1879. évi XL. t.-cikk.)

I. FEJEZET.

Általános rész.

A nyomozás tárgya, célja s feladata.

1. §.

A nyomozás tárgya a BP. 83. §-a szerint azoknak az adatoknak kipuhatólása és megállapítása lévén, melynek a vád emelése vagy nem emelése kérdésében a vádló tájékoztatására szükségesek, a nyomozás célja kipuhatólni és megállapítani:

a) hogy követtetett-e el büntetendő cselekmény vagy sem.

b) ha igen, ezen cselekmény elkövetésével ki, vagy kik gyanusíthatók alaposan.

Az ezen célra szolgáló adatok mindazon jelenségek, körülmények s bizonyítékok, melyek valamely cselekmény tényálladékának s a büntetendő cselekmény tettesének és netaláni részeseinek megállapítására alkalmasak.

A nyomozás során ezen adatokból annyi gyűjtendő össze, hogy azokból a vád emelésére jogosított teljes tájékoztatást szerezhessen magának aziránt, hogy emeljen-e, vagy ne emeljen vádat.

A nyomozás e határon túl nem terjedhet. Mihelyt tehát annyi és oly adatok derítették ki és gyűjtettek össze, melyek alapján határozottan megállapítható, hogy forog-e fenn valamely büntetendő cselekmény vagy sem s ha igen, ezen cselekmény elkövetésével bizonyos egyén, vagy egyének alaposan terhelhetők, — további nyomozásnak nincs helye.

Jegyzetek: 1. A büntető pör nem egyéb, mint az állam büntető igényének független bíróság előtt való érvényesítése. Hogy pedig az állam e részben való képviselője, a közvádló, adott esetben elbírálhassa, vajjon

van-e az állam büntető igényének helye, vagy nincs — szükséges, hogy bizonyos adatok álljanak rendelkezésére s hogy maga a büntető igény támogatására alapul szolgáló eset tisztán álljon előtte. Az eset tisztázásának, az adatok ezen összegyűjtésének munkáját nyomozás néven ösmeri a modern bűnvádi pörrendtartás.

Jelentősége a nyomozásnak abban áll, hogy az a bűnpör előkészítő szaka, az az alap, a melyre a bűnpörnek bírói ítéletben végződő épülete ráhelyezkedik.

A nyomozás stádiuma maga azonban még nem pör a szó szoros értelmében, hanem csak anyaggyűjtés annak eldöntése végett, kell-e majd az állam nevében valaki ellen büntető pört indítani, vagy sem.

A nyomozás ezen most kifejtett értelme és jelentőségétől teljesen különbözik az a szerep, a melyet a nyomozás a multban játszott. A mult eljárás (nem a most hatályon kívül helyezettét értjük) nyomozása magának az ítéletnek gyűjtötte az anyagot s az ítélet nem volt egyéb, mint a nyomozat anyagának bírói határozattal való szentesítése. A sulypont a multban a nyomozás, ma a főtárgyalás anyagán nyugszik. Ma az ítéző bíró közvetlen kikérdezés által szerez az ítélethez anyagot, a multban a nyomozás jegyzőkönyveiből merítette azt.

A nyomozás ezen régi és új értelméből még egy különbség folyik, nevezetesen az, hogy a míg a régi nyomozás céljának megfelelőleg hosszadalmas, aprólékoságig menő volt, addig az új bűnvádi eljárás előirta nyomozás akkor lesz kifogástalan, ha csak a fő szempontokra irányuló és gyors lesz.

2. A nyomozásnak első eseménye az, hogy valaki följelentést tesz, vagy a rend közegei magok egy bűncselekményről vesznek tudomást. Mindkét esetben az első gondolat az, hogy ki az, aki a bűncselekményt elkövette, kinek a sérelmére s kivel vagy mivel lehetne azt bebizonyítani. Ezen három kérdés tisztába hozatala körül való buzgólkodást nevezi a rendelet puhatólásnak. A puhatólás azután a fenti kérdések tisztázásához adatokat szolgáltat, a melyeknek fölvetését, összegyűjtését, megrögzítését az adatok megállapításának mondják.

3. Hogy követett-e el bűncselekmény, arra a büntető törvénykönyv (1878. évi V. és 1879. évi XL. t.-cz.) ad nekünk feleletet, mert csak az a cselekmény állapít meg büntetést, vétséget, vagy kihágást, egyszóval büntetendő cselekményt, a melyre nézve a büntetendőséget a büntető törvénykönyv (kihágásoknál a törvényesen kiadott rendelet is) kimondotta. A följelentés tartalmának tudomásul vétele után a nyomozó közegnek első dolga tehát az, hogy megvizsgálja, vajjon a följelentett cselekmény olyan-e, amely a büntetőtörvénykönyvben büntetéssel sújtatik.

4. A BP. 13. §-a a bűncselekmény miatt följelentett egyént az eljárás különféle szakai szerint különbözőképpen nevezi s e nevekben jelzi azt a sulyt is, a melylyel a felelősség az illetőre nehezedik. Általában a följelentettnek „terhelt” a neve, a nyomozás során az ellene fölmerült gyanuok alapján már „gyanusított-á” lesz; s ilyen marad mindaddig, a míg ellene vizsgálat indítványozva, vagy vádirat benyújtva nincs. A vádhatározat meghozásával, vagy a főtárgyalás kitűzésével a gyanusított terheltből „vádlett” lesz. A nyomozó hatóság és közeg előtt a nyomozás során a följelentett mindig csak „gyanusított.” Hogy alaposan-e, vagy nem, azt a nyomozás eredménye dönti el. A döntés persze csak nyomatékos, kifogástalan, valóban terhelt adatok alapján eshetik ki kedvezőtlenül.

5. Tényálladék alatt azoknak a törvényes ismérveknek összegét értjük, a melyeknek a fenforgása szükséges ahhoz, hogy valamely cselekmény büntethető legyen. Például a BTK. 333. §-a azt mondja: „A ki idegen ingó dolgot másnak birtokából, vagy birtalatából annak beleegyezése nélkül azon célból vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa,

lopást követ el.” Ha tehát valaki lopás miatt tesz följelentést, első sorban maga a följelentő kikérdezendő arra nézve, kinek tulajdona volt az illető dolog, kinek birtokában volt, ki vitte el, a birtokos akarata ellenére történt-e az elvitel s mi célból vette el azt az ingót a följelentett azért-e, hogy azt jogtalanul magáévá tegye, vagy más célból, teszem, hogy azt a birtokon kívül való tulajdonosnak átadja. Ez az alapos kikérdezés azért fontos, mert sok panaszt éppen a törvényes tényálladék egyik-másik főismervének hiánya miatt mindjárt a limine vissza lehet utasítani. Ehhez azonban szükséges, hogy a panaszt felvevő a bűncselekmények törvényes meghatározásaival tisztában legyen, vagy legalább a törvényt illető szakaszát mindig alaposan olvassa át.

6. A nyomozás addig folyik, a míg a vádló tájékozást szerez arra nézve vajjon emelhet-e vádat, vagy nem. A vádemelés azonban kétféleképpen történik és pedig vizsgálat elrendelésének indítványozása, vagy vádirat benyújtása által. A nyomozat terjedelme e 2 esetben nem egyforma, mert a míg az első esetben elég, ha a nyomozat a nyomatékos gyanu anyagát gyűjtötte össze, addig az utóbbi esetben a tényállást részletekben is annyira kell tisztázni, hogy az a főtárgyalás kereténél alkalmas legyen.

Az adatok gyűjtésének módja.

2. §.

A vádló tájékoztatására szükséges adatok gyűjtése a BP. szerint kipuhatolás és megállapítás által eszközözendő. Kipuhatolásnak akkor van helye, a midőn a pusztá gyanu vagy mivel sem támogatott följelentés esetén első sorban még a tényálladéokra, a tettes személyére s bűnösségére vonatkozó adatok, bizonyítékok létezése s azok feltalálhatása iránt kell előbb tudakozódní s tájékozást szerezni. Az adatok megállapítása a BP. szabályai szerint történik és annak akkor van helye, a midőn azok már kipuhatoltattak, feltaláltattak, vagy a felek részéről megjelöltettek.

3. §.

Minthogy a nyomozás feladata nemcsak a tényálladéokra s a bűnösségre, de a nem bűnösségre vonatkozó adatoknak is olykép való összegyűjtése, hogy azok alapján a bírósági vizsgálat lehetőleg mellőzhető s az ügy közvetlen az ítélobíróság elé vihető legyen, a nyomozás folyamán a BP. 100. §-a szerint egyforma gonddal és pártatlansággal állapítandók meg ugy a terhelt, mint mentő, valamint a sulyosító s enyhítő körülmények.

Jegyzetek: 1. A nyomozás adatainak megállapítása a BP. szabályai szerint történik, vagyis ez a pörrendtartás amint elősorolja azt, hogy mi tekinthető „adat”-nak, ugy megmondja azt is, hogy ezeket az adatokat hogyan kell fölvenni, megőrizni. Erről szólanak különben a jelen utasítás 46. és következő szakaszai, felvilágosító magyarázatainkat tehát mi is ott adjuk.

2. A 3. §. egyrészt terhelő és súlyosító, másrészt mentő és enyhítő körülményekről szól. Az előbbiek a vád, az utóbbiak a védelem szempontjából szükségesek; de valamennyi a legnagyobb gonddal derítendő ki, mert a milyen fontos az, hogy jogállamban a bűncselekmény a törvény értelmében megtoroltassék, épp oly, sőt ha lehet, még fontosabb az, hogy senki ártatlanul, vagy kelleténél jobban ne bűnhődjék. *Terhelő* körülmények a szorosán vett bizonyítékokon kívül például: a szegény ember feltűnő költsége, a tanuk kitanítására való törekvés, a bűnjelkekhöz hasonló nemű és fajú tárgyak birtoka stb. *Mentők*: az öntudatlan állapot és elmezavar, az ellenállhatatlan kényszer, a jogos védelem, a végszükség, a tényben való tévedés, a gyermekkor (12 évig), a belátás hiánya 13 éves kortól 16 évig s a siketnémaság. *Enyhítő* körülmény pld. a beösmérés, nagy nyomor, büntetlenség, fiatal kor, csekély kár, elhanyagolt nevelés stb.; míg viszont *súlyosító* pld. a büntetett előélet, vagyon mellett a pénzsomj, az ok nélkül való brutalitás, az aljas rugók egész serege, a nagy romlottság stb.

A lelkiismeretes nyomozó közeg mindezekre nagy figyelemmel lesz, a mire őt különben az emberies érzésen kívül a törvény is kötelezi, a midőn 100. §-ában azt mondja: „A nyomozás folyamán nem csak a terhelő, hanem a mentő körülmények is kiderítendők.” Ezt az összes hatóságokra és hatósági közegekre nézve a BP. 9. §-a is parancsolja, a midőn azt mondja, hogy „az eljáró hatóságok és hatósági közegek kötelesek a terhelő és súlyosító, valamint az enyhítő és mentő körülményeket egyenlő gondossággal figyelembe venni.”

A nyomozás elrendelése.

4. §.

A nyomozást rendszerint a kir. ügyészség rendeli el.

Oly magánvádra üldözendő vétségek és kihágások esetében, melyeknél a vádat a BP. 41. §-a szerint első sorban a főmagánvádló képviseli, a szükséges nyomozást az illetékes rendőri hatóság főnöke rendeli el, ha ezen vétségek és kihágások miatt nála tételik a feljelentés, vagy ha az erre irányuló feljelentés a kir. ügyészség vagy bíróság által illetékes elintézés végett hozzá tételik át.

Ily cselekmények a BP. 41. §-a szerint a rágalmozás (BTK. 258—259. §§.), becsületsértés (BTK. 261. §.), levél- és távsürgöny-titok megsértése magánszemélyek által (BTK. 327. §.), magánlak megsértése magánszemélyek által (BTK. 332. §.), ingó és ingatlan vagyon szándékos megromlása s elfoglalása (BTK. 418. és 421. §§.), könnyű testi sértés vétsége (BTK. 301. §.); továbbá a KBTK. 126. és 127. §§-aiba ütköző tulajdon elleni kihágás, végül a védjegyek oltalmáról szóló 1895. évi XLI. t.-cz. 8. és 9. §§-ában megállapított kihágások.

5. §.

Ha a kir. ügyészség valamely büntethető cselekmény tárgyában a nyomozást elrendeli, azt maga nem teljesíti;

hanem azt vagy egészen, vagy annak egyes cselekményeit az erre hivatott nyomozó hatóságok és közegek által végezteti.

Legyzetek: 1. A nyomozást a kir. ügyészség szükség esetén szóval is elrendelheti, de leginkább írásban fogja elrendelni akkor, a midőn a följelentést, vagy a már fölvetett nyomozati iratokat vele közli. Az elrendelés határozat alakjában történik s szólhat körülbelül ekképen: „X. Y.-nak Z. ellen lopás büntette (BTK. 333., 336. §§. 3. p.) miatt tett följelentése alapján a nyomozatot elrendelem s ennek teljesítése végett a . . . i rendőrfőkapitányi hivatalt megkeresem. A nyomozás irányát a következőkben jelölöm meg:

1. a tényállásra tüzetesen kihallgatandók: a terhelt, a megjelölt és a még kinyomozandó tanuk;
2. sértett bizonyítékai bejelentésére, gyanúsított pedig védelmének előterjesztésére felhívandó;
3. a bejelentett s a kinyomozandó terhelő és mentő bizonyítékok beszerzendők;
4. a bűnjelke beszerzendők s megőrizendők.”

2. Vannak bűncselekmények, a melyeknél vádat csak a kir. ügyész emelhet, úgy, hogy a vád képviselőjéhez sértett csak akkor jut, ha a kir. ügyész a vád képviselőjét indokolva megtagadja. Az ilyen magánvádlót, a ki az ügyész után veszi át a vádat, *pótmagánvádlónak* nevezi a törvény s szerepelhet minden olyan bűncselekménynél, a hol sértettként fölléphet. Megjegyzendő különben, hogy a pótmagánvádló a nyomozás elrendelését nem kérheti, hanem vagy a főügyészhez folyamodik, hogy az ügyészt a nyomozat elrendelésére utasítsa, vagy pedig a vizsgáló bírónál kéri a vizsgálat elrendelését. Erről a pótmagánvádló felvilágosítandó, a mi egyébiránt nem a rendőrség kötelessége, hanem a nyomozást indokolt határozatban megszüntető, vagy a vád képviselőjét megtagadó ügyészé. (BP. 42. §.) Végül a pótmagánvádló az újrafelvételt sem kérheti s erre nézve, ha ez iránt oda fordulna, a rendőrség által is kitanítandó (BP. 43. §-a).

Vannak viszont enyhébb jellegű bűncselekmények, a melyeknél a vádat maga a sértett képviseli és a kir. ügyész legföljebb csak közérdekből veszi át. Ilyen esetekben a magánvádló *fő* magánvádlónak nevezetik. Az utóbbi kategóriába tartozó bűncselekmények a következők:

1. BTK. 258. §-a:

A rágalmozás vétségét követi el és hat hónapig terjedhető fogházzal és ötszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki valakiről, többek jelenlétében, vagy több, habár nem együtt levő személy előtt, olyan tényt állít, mely valóságában — az ellen, a kiről állított, a büntető eljárás megindításának okát képezne, vagy azt a közmegevetésnek tenné ki.

BTK. 259. §-a:

Egy évig terjedhető fogházzal és ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő a rágalmozás: ha a rágalmozó állítását nyomtatvány vagy nyilvánosan kiállított képes ábrázolat által tette közzé vagy terjesztette.

2. BTK. 261. §-a:

A ki más ellen meggyalázó kifejezést használ, vagy meggyalázó cselekményt követ el, — a mennyiben a 258. §. esete fenn nem forog: a becsületsértés vétségét követi el és ötszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel, — ha pedig a meggyalázó kifejezést a 259. §-ban megjelölt módon tette közzé, vagy terjesztette: három hónapig terjedhető fogházzal és ötszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha a cselekmény testi sértést képez: az arról rendelkező törvény lesz alkalmazandó.

3. BTK. 327. §-a:

A ki másnak szóló levelet, lepecsételt iratot vagy távsürgőnyt tudva jogosítlanul felbont; ugyszintén a ki másnak szóló, — habár be nem pecsételt levél vagy távsürgöny birtokába helyezi magát a végett, hogy annak tartalmát megtudja, vagy azt hasonló czélból másnak jogtalanul átadja: vétséget követ el és nyolcz napig terjedhető fogházzal és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A ki pedig a fentebbi módon tudomására jutott titkot közzéteszi, vagy azt a levél, távirat vagy távsürgöny küldőjének vagy a czimzettnek károsítására használja fel: három hónapig terjedhető fogházzal és ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A bűnvádi eljárás csak a sértett fél indítványára indítható meg.

4. BTK. 332. §-a:

A ki másnak lakásába, üzlethelyiségébe, azokkal összekötésben levő vagy azokhoz tartozó valamely helyiségbe jogos indok nélkül, cselszövényvel, — vagy az abban lakónak, vagy a lakással rendelkezőnek akarata ellenére bemegy, vagy abban akarata ellenére benmarad: három hónapig terjedhető fogházzal és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A bűnvádi eljárás csak a sértett fél indítványára indítható meg.

5. BTK. 418. §-a:

A ki idegen ingó dolgot szándékosan és jogtalanul megrongál vagy megsemmisít: vétséget követ el, három évig terjedhető fogházzal és ötven forinttól ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

A kísérlet büntetendő.

A bűnvádi eljárásnak csak a sértett fél indítványára van helye.

6. BTK. 421. §-a:

A ki másnak ingatlan vagyonát jogtalanul elfoglalja, vagy szándékosan és jogtalanul megrongálja, vagy annak a földtől el nem választott termékét felhasználja, a mennyiben súlyosabb büntetés alá eső cselekmény nem forog fenn és az okozott kár öt frt értékét felülmúl: vétséget követ el és három hónapig terjedhető fogházzal, valamint kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A bűnvádi eljárásnak csak a sértett fél indítványára van helye.

7. BTK. 301. §-a:

A ki másnak testét szándékosan, de ölési szándék nélkül bántalmazza, vagy egészségét sérti, ha az ez által okozott sérülés, betegség vagy elmebőr nyolcz napnál tovább nem tartott, a könnyű testi sértés vétségét követi el.

Továbbá KBTK. 126. és 127. §§-ai:

„A ki két forint értéket felül nem haladó élelmi vagy élvezeti cikket lop, a mennyiben azon körülmények egyike sem forog fenn, melyek a büntető törvénykönyv szerint a lopást büntetté minősítik, nyolcz napig terjedhető elzárással büntetendő.

Az eljárás csak a sértett fél indítványára indítandó meg.

„Nyolcz napig terjedhető elzárással büntetendő: a ki idegen ingó dolgot tudva, jogtalanul használ és ezáltal azt megrongálja, vagy értékében csökkenti, vagy a jogtalan használat által egyéb módon kárt okoz.

Ugyanazon büntetéssel büntetendő: a ki másnak ingatlan vagyonát szándékosan és jogtalanul megrongálja, vagy annak a földtől el nem választott termékét felhasználja, a mennyiben az okozott kár öt forint értéket meg nem halad.

Az eljárás csak a sértett fél indítványára indítandó meg.

Az 1895. évi XLI. t.-cz. 8. §-a: „Az 1890. II. t.-cz. 23. §-a következőleg módosítottatik: A ki másnak kizárólagos használati jogát képező védjeggyel jogtalanul ellátott árút, ezt tudva, forgalomba hoz, vagy árul; továbbá az, aki valamely védjegyet ily czélból utánoz, kihágást követ el és 200 koronától 600-ig terjedő pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha az utolsó büntetést megállapító ítélet jogerőre emelkedése óta még két esztendő el nem telt, két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A mennyiben a bűncselekmény a büntető törvénykönyv szerint súlyosabb beszámítás alá esik, különösen a mennyiben a szerint csalás büntette, vagy vétsége is forog fenn, — a büntető törvénykönyv rendelkezései alkalmazandók.

9. §-a: „Az 1890. II. t.-cz. 24. §-a következőleg módosítottatik: Azok ellen, kik belföldi termelő, iparos, vagy kereskedő nevével, czéggel, czimével, vagy üzletének elnevezésével jogtalanul megjelölt árukat, ezt tudva forgalomba hoznak, vagy árulnak; továbbá azok ellen, a kik ily czélból a felsorolt jelzéseket tudva előállítják, a jelen 8. §-ának határozmányai alkalmazandók.

Nyomozó szervek.

6. §.

A nyomozás teljesítésére a BP. szerint hivatvák:

- a) a rendőri hatóságok és rendőri közegek;
- b) egyes nyomozó cselekmények teljesítésére a vizsgálóbírák és kir. járásbírók.

Jegyzetek: 1. „A kir. ügyészség a nyomozás érdekében minden közhatalóságtól felvilágosításokat és értesítéseket kívánhat, továbbá az egész nyomozásnak, vagy egyes nyomozó cselekményeknek teljesítésé végett a rendőri hatóságokat és közegeket megkeresheti, illetőleg utasíthatja, a nyomozás menetét irányítja; a nyomozó cselekményeket és a nyomozó hatóságok eljárását ellenőrzi.

A rendőri hatóságok és közegek kötelesek a megkeresésnek, illetőleg utasításnak feltétlenül eleget tenni” BP. 84. §.

2. A 6. §. b) pontja azt említi, hogy egyes nyomozó cselekményeket a vizsgálóbíró is teljesít. Ezt úgy kell érteni, hogy a BP. 95. §-a szerint a vizsgálóbíró is átveheti a nála beadott följelentést, s köteles azt haladéktalanul az ügyészségnek közölni; ha azonban haladéktalanul nyomozó cselekmények merülnek föl, azokat közlés előtt teljesítheti. Más esetben (kivéve még a nyomozás során eskü alatt való kihallgatás esetét, a mi az eskü kivétele miatt különben is inkább bírói cselekmény) a vizsgálóbíró nyomozó cselekmény teljesítése végett megkeresni nem lehet. Ezt az ügyész sem teheti, mert ahhoz a BP. 86. §-a értelmében csak a járásbírókkal szemben van joga. Ezt a nyomozó hatóságok és közegeknek azért is jó figyelembe tartani, mert főleg vidéken járásbírókat közelebb is találnak, s ezenfelől a vizsgálóbíróhoz intézett esetleg eredménytelen megkeresésekkel idővesztességet szenvednek.

Más elbírálás alá esnek természetesen a jelen utasítás 47. §-ában említett ugynevezett bírói cselekmények, a melyekről majd az illető szakasznál emlékeztünk meg.

3. A járásbírók nyomozó cselekményeiről meg kell még jegyezni azt is, hogy a BP. 100. §-ának 2-ik bekezdése értelmében a

gyanusítottak a nyomozat során védelme érdekében joga van egyes nyomozó cselekmények teljesítését a járásbiróságnál is kérni, a mely a kérelmet teljesítheti. Ez a kérelem azonban a járásbiróságnál terjesztendő elő s így a nyomozó hatóság az előtte (és természetesen iránta való bizalmatlanságból) előterjesztett ilyen kérelem közvetítésére nincs kötelezve, legföljebb figyelmeztetheti a gyanúsítottat, hogy ilyen kérelemmel közvetlenül a kir. járásbirósághoz kell fordulnia, s hogy azt ott szóval, vagy írásban előterjesztheti.

A rendőri hatóságok s közegek fogalma.

7. §.

A rendőri hatóságok és közegek fogalmát a BP. 85. §-a határozza meg.

E szerint rendőri hatóságok:

1. a székesfővárosban a m. kir. állami rendőrség (a főkapitányság, a ker. kapitányságok), törvényhatósági joggal felruházott városokban, valamint rendezett tanácsú városokban a városi rendőrség; vármegyék járásaiban a főszolgabíró; községekben az előjáróság;

2. állásuknál fogva ezen hatóságoknak főnökei, vezetői;

3. ezen hatóságoknak azon tagjai, kik büntügyi nyomozásokban önálló intézkedésre vannak feljogosítva.

Rendőri közegek a rendőri hatóságoknak alárendelt hivatalnokok, az állami, törvényhatósági, városi és községi rendőrök, valamint a m. kir. csendőrségnek szolgálattételre a csendőrsőkre vagy különítményhez beosztott altisztjei és legénysége.

8. §.

A nyomozást rendszerint a rendőri hatóság teljesíti, illetve tagjai s közegei által teljesített.

A rendőri hatóság tagja s közege nyomozást, illetve egyes nyomozó cselekményeket csak főnökének utasítására vagy felhatalmazása alapján teljesíthet, enélkül csak akkor:

ha erre a kir. ügyészség tagja, a vizsgálóbíró, kiküldött bíró vagy a járásbiróság által közvetlenül felhivatik,

vagy ha oly bűncselekményről értesül, melynél az azonnali intézkedés elmulasztása veszélyvel járna.

Jegyzetek: Más országokban, nevezetesen Franciaország, Olaszország, Belgium és Svájcban a nyomozások teljesítésére külön testület, az ugynevezett igazságügyi rendőrség (police judiciaire) van szervezve. Nálunk, sajnos, ilyen testület nincs, hanem az új büntvádi eljárásnak azt a nagy terhét, a melyet nyomozásnak nevezünk, az állami, törvényhatósági és községi rendőri hatóságoknak kell vállalkra venniök. Bizonyára mindenki elismeri, hogy ezzel a mi szervezetlen, államosítatlan, ilyen fontos, nagy gyakorlatot, rutint igénylő munkához nagyrésztben nem szokott rendőrségünk olyan feladattal bízott meg, a mely sok helyen

a képzettségét, de majdnem mindenütt az erejét is meghaladja. Ez a körülmény sok aggodalomra ad okot. Segíteni a kétségtelenül jelentékeny bajon csak úgy lehet, ha a rendőri hatóságok és közegek teljes bizalommal, s minden kétes esetben a kir. ügyészség támogatását veszik igénybe. Azért e testületek, illetve hatóságok között az érintkezésnek intenzívnek, kölcsönös bizalmon alapulónak, s minden hatalmi érzékenykedést mellőzőnek kell lennie; mert az új büntvádi perrendtartás korszakalkotó nagy műve csak is így fog a remélt áldással járni. Erre különben a rendőri hatóságokat maga a törvény utalja, a mely nemcsak a nyomozat elrendelését és megszüntetését bizza az ügyészre, hanem kötelességévé teszi annak irányítását, ellenőrzését is, s így az ügyész minden kétes esetben hivatalánál fogva is mindig a legilletékesebb utbaigazítója, tanácsadója, tanítója lesz a nehéz feladatokkal küzdő rendőrségnek.

A kir. ügyészségek és a rendőri hatóságok s közegek érintkezési módja.

9. §.

A kir. ügyészségek és a rendőri hatóságok és közegek érintkezési módját a m. kir. ministeriumnak 1899. évi deczember hó 6-ik napján 15637/M. E. sz. a. kibocsátott rendelete állapítja meg.

E szerint:

a) a kir. ügyészség következő rendőri hatóságokkal és rendőri közegekkel érintkezik közvetlenül:

a fő- és székvárosban a főkapitánysággal; törvényhatósági joggal bíró, valamint rendezett tanácsú városokban a rendőri hivatal vezetőivel; vármegyékben a főszolgabíróval; községekben pedig a községi előjárósággal is.

Közvetlenül érintkezik a már folyamatban levő nyomozás során a rendőri hatóságoknak azon tagjával és azon rendőri közegekkel, a ki a nyomozás teljesítésével meg van bízva. A kir. ügyészség sürgős esetekben közvetlenül érintkezik, illetőleg rendelkezik a székes fővárosban a kerületi kapitányságokkal, valamint a rendőri közegekkel is (állami törvényhatósági, városi, községi rendőrök).

b) A kir. ügyészség a következő rendőri hatóságokkal s azoknak tagjaival érintkezik megkeresés útján: a fő- és székvárosi rendőrség főkapitányságával, a központban alkalmazott és nyomozást teljesítő rendőrtisztviselőkkel, a kerületi rendőrkapitányságok vezetőivel, vagy az ezeknél alkalmazott és nyomozást teljesítő rendőrtisztviselőkkel; törvényhatósági joggal bíró városokban alkalmazott rendőr fő- és alkapitányokkal; rendezett tanácsú városok rendőrkapitányaival; vármegyékben a főszolgabíróval és a nyomozással megbízott szolgabírákkal.

c) A kir. ügyészség nyomozati ügyekben utasítja a következő rendőri hatóságokat és közegeket: a fő- és szék-városban, valamint törvényhatósági joggal bíró s rendezett tanácsú városokban a rendőrségnek a b) pontban nem említett tagjait és közegeit; a községi előjárásnak nyomozás teljesítésére jogosult tagjait (községi bíró) s a községi rendőröket.

d) A megkeresés, illetőleg utasítás vagy felhívás, szóbeli vagy írásbeli úton történik.

A nyomozó hatóságok és közegek kötelesek a megkeresésnek, illetőleg utasításnak vagy felhívásnak feltétlenül és azonnal eleget tenni (BP. 84. §. 3. bekezdés) még akkor is, ha az ügyészség nem a b) és c) pontok szerint járt volna el.

e) A mennyiben valamely nyomozás folyamán a rendőri hatóság főnöke, illetve vezetője a rendőrség tagját vagy közegét utasítással látta el, ez az utasítás csak addig érvényes, míg e tárgyban a kir. ügyészség ellenkező, vagy attól eltérő tartalmu megkeresést vagy utasítást nem intézett a rendőrséghez.

f) A rendőri hatóság és annak tagja, a mennyiben a kir. ügyészség vele megkeresés útján köteles érintkezni, hasonló képen jár el a kir. ügyészséggel szemben; azok a rendőri hatóságok s tagjaik, valamint azok közegei pedig, melyekkel a kir. ügyészség utasítás útján érintkezik, a kir. ügyészséghez jelentéseket intéznek.

Jegyzetek: 1. Az érintkezés alaki kérdésénél sohasem szabad a rendőr hatóságoknak és közegeknek megfeledezniök először arról, hogy a mint már fentebb is megjegyeztük, a nyomozás ura a kir. ügyész, a kinek tájékoztatására teljesítettik tulajdonképen az egész nyomozat; továbbá arról, hogy a BP. rendszerének az a célja, hogy a nyomozás gyorsan foganatosíttassék, s az ügy minél előbb vagy főtárgyalásra kerüljön, vagy a nyomozat megszüntettségük s a gyanúsított a vád súlya alól meneküljön. Ha ezek a fontos és érdembe vágó szempontok fogják vezetni az illetékes köröket, akkor a nagy célokra törő s egyesült erővel végzendő munkában való egyesülés simákká teszi majd az érintkezés külső formáit is s nem fog szenvedni a lényeg az alakosság miatt.

2. Az e) pont rendelkezése azért vált szükségessé, mert a nyomozás irányításának joga az ügyészt illeti; ő tudja legjobban, hogy tájékoztatására mi szükséges és mi nem s ezért természetes, hogy az ő utasítása, vagy megkeresése az irányadó még akkor is, ha a rendőri hatóság főnöke más nézetben volna.

A rendőri hatóságok illetékessége.

10. §.

A rendőri nyomozás teljesítésére rendszerint az a rendőri hatóság illetékes, melynek területén a bűncselekmény elkövetett, habár annak eredménye máshol következett is

be, vagy ha a tettes más rendőrhatalóság területén lakik vagy tartózkodik is.

Külföldön elkövetett bűncselekmény tekintetében a nyomozásra az a hazai rendőri hatóság illetékes, melynek területén a terhelt lakik, tartózkodik, vagy melynek területén került a rendőri hatóság hatalmába.

11. §.

Minden rendőri hatóság hivatva, sőt kötelezve is van azonban, még azon esetekben is a nyomozást megkezdeni és mindazon adatokat s bizonyítékokat megszerezni, bűnjeleket biztosítani és mindama nyomozó cselekményeket megtenni, melyek vagy a bűncselekmény tényálladékának megállapításához, a bűnjelek és nyomok biztosításához, vagy a tettes megszökésének meggátolásához szükségesek, a midőn saját területén jön oly büntetendő cselekmény nyomára, mely más rendőri hatóság területén követtetett el, vagy a midőn a terhelt más rendőri hatóság területén lakik, vagy tartózkodik. Tartozik azonban ez esetben a bűncselekmény elkövetési helye után illetékes rendőri hatóságot értesíteni és a mennyiben előzetes letartóztatásnak helye nincs, az iratokat a tett színhelye szerint illetékes rendőri hatósághoz átadni; előzetes letartóztatás esetén pedig a letartóztatottat — az összes iratokkal együtt — azon kir. ügyészségnek átadni, melynek területén a letartóztatás történt.

Jegyzetek: 1. A bűncselekmény elkövetési s az eredmény bekövetkezésének helye különböző lehet pld. a magánokirathamításnál. Az ügynök a faluban valakivel ügyletet köt s nevére tudta és beleegyezése nélkül — rendszeren a megállapítottnál nagyobb összegű — váltót állít ki, a melyet Budapestre küld föl a szállító cégnek. Itt a váltóhamisítás tényleg falun követtetett el, de az eredmény: a váltó érvényesítése Budapesten következett be. Az eddig folytatott gyakorlat szerint az ilyen váltók a budapesti büntető tszékhez kerültek, mert a váltótörvény azokat odapattalta, a midőn azt mondta ki, hogy a magánokirathamítás (váltó) elbírálására az a büntetőtörvénytörvény illetékes, a mely a váltóperben itélkező váltó- és keresk. tszék területén működik. Most azonban ez megszűnik, mert az ilyen, pld. Nagykőrösön hamisított, de Budapesten érvényesített váltó alapján keletkezett bűnpör illetékes bíróságához — az adott esetben a kecskeméti kir. tszékhez — tétetik át. Más az elkövetési hely s más az eredmény bekövetkezésének helye továbbá, hogy más jellegű példával éljünk, a mérgezéseknel. X-nek teszem föl Pakson adnak be lassan ölő mérget, a mely az utrakelt X-t azonban csak Kassán öli meg. Ilyen esetek előfordulnak még a levélben elkövetett zsarolás, becsületsértés és rágalmazásnál stb.

2. Ha a bűncselekmény több rendőrhatalóság területén, vagy több rendőrhatalóság területének határán követtetett el, vagy bizonytalan, hogy melyik rendőrhatalóság területén követtetett el, akkor a több rendőrhatalóság közül az lesz az egyelőre illetékes, a mely a nyomozással a többit megelőzte. Természetes, hogy a mint az elkövetés helye bizonyossá vált, a nyomozást az illetékes rendőrhatalóságnak kell átengedni.

Megelőzés akkor forog fűnn, ha az egyik rendőrhatalóság a másiknál hamarabb tett valamely ügyben intézkedést. Ez a kérdés különben a rendőrhatalóságokra nézve azért nem bír valami nagy fontossággal, mert az egyik (a megelőző) hatalóság nyomozása nem zárja ki a másik (a megelőzőt) hatalóságnak a nyomozását s egyik a másikat a 11. szakasz értelmében értesíti, míg végül az elkövetés helye kiderítették s az iratok oda áttétetnek.

3. Külföldön elkövetett bűncselekmények elbírálásánál az első kérdés az, hogy a kézrekerült tettes milyen honos. Ha külföldi, akkor a külföldön elkövetett bűncselekményéért nálunk csak akkor büntethető, ha az az állam, a melynek területén a bűncselekményt elkövette a kiadatását nem kéri s ha a kérdéses cselekmény a mi BTK.-ünk szerint is büntetendő. Ellenben, ha magyar honos külföldön követ el bűncselekményt s nálunk kerül kézre, akkor az idegen államnak soha sem adható ki, hanem a lakása, tartózkodása, vagy kézrekerítése helyének illetékes bírósága által fog felelősségre vonatni. (Lásd BTK. 5–18. §§-ait.) A BTK. ezen intézkedései azért kisérrendők figyelemmel, mert ezek ismerete mellett a rendőrhatalóságok a külföldi, rendszerint sürgős megkeresések elintézésénél sohasem jönnek zavarba.

Más rendőri hatalóság területén való nyomozás.

12. §.

Ha a nyomozás vagy egyes nyomozó cselekmény más rendőri hatalóság területén teljesítendő, ennek foganatosítása végett az illetékes rendőri hatalóság rendszerint keresse meg azon rendőri hatalóságot, melynek területén a kívánt nyomozás vagy nyomozó cselekmény teljesítendő.

A csendőrőrs- vagy különítmény-parancsnokságokhoz egyes nyomozó cselekmények miatt az illetékes főszolgabírókn kívül más rendőri hatalóságok csak akkor intézhetnek közvetlen megkeresést, ha a késedelem veszélyvel jár.

13. §.

Ha valamely nyomozás foganatosítására vagy valamely nyomozó cselekmény teljesítésére keresi meg egyik rendőri hatalóság a másikat, ez a megkeresésnek — hacsak annak törvénytelensége nem nyilvánvaló — eleget tartozik tenni, annak foganatosításánál azonban az előirt szabályokat a megkeresett rendőri hatalóság köteles megtartani, mert azok megsértéséért az eljáró rendőri hatalóság felelős.

14. §.

Ha annak szüksége merül fel, hogy a rendőri hatalóság az illetékessége alá tartozó bűncselekmény miatt a nyomozást vagy egyes nyomozó cselekményt más rendőri hatalóság területén saját tagja vagy közege által teljesíttesse, ez esetben

a rendőrhatalóság főnöke a hatalóság tagját vagy közeget más rendőri hatalóság területére írásba foglalt rendelettel küldi ki.

Ilyen kiküldetés azonban csak kivételesen s csak akkor eszközölendő, ha a nyomozás vagy a szükséges nyomozó cselekmény megkeresés útján az idegen rendőri hatalóság által, akár a bűncselekmény bonyolultabb természete, akár a nyomozás különös érdeke vagy a sürgősség miatt előreláthatólag nem lenne oly sikeresen teljesíthető, mint ha azt az illetékes hatalóság saját tagjai vagy közegei teljesítenék.

A tettesnek nyomon üldözése esetén az írásbeli rendelettel való kiküldetés mellőzhető.

15. §.

A kiküldött vagy nyomon üldöző rendőri hatalósági tag vagy közeg megérkezése után, működésének megkezdése előtt, rendszerint jelentkezni tartozik az idegen rendőri hatalóság főnökénél s a nyomozást, ha azt ezen hatalóság főnöke kívánja, az ez által melléje rendelt hatalósági tag vagy közeg közreműködésével vagy legalább is annak jelenlétében köteles teljesíteni.

16. §.

Az esetben, ha a jelentkezés által előállható késedelem azzal a veszéllyel jár, hogy e miatt az eredmény meghiúsulhat, mint p. o. a nyomon üldözött tettes tovább szökésétől, vagy a fontos bűnjelek megsemmisítésétől alaposan lehet tartani, a jelentkezés utólagosan is, de a nyomozó cselekmény befejeztével haladéktalanul teljesítendő.

17. §.

Az a rendőri hatalóság, a melynek területére a kiküldetés történt, a kiküldött működése elé akadályokat nem gördíthet s köteles azt a szükséges támogatásban részesíteni.

Ha azonban a kiküldetést bármi okból saját hatalóságára sérelmesnek vagy a kiküldött eljárását szabálytalannak találja, joga van e miatt az elrendelő hatalóság felettes hatalóságánál panaszt emelni.

Jegyzetek: 1. A nyomozásnak, ha azt akarjuk, hogy célra vezessen, energikusnak s gyorsnak kell lennie. A gyorsaságnak pedig nincs nagyobb ellensége, mint a sok mindenféle körülményességgel járó írásbeliség. Azért a rendőrhatalóságok jól teszik, ha minél kevesebbet nyomoznak — íróasztal mellett. Szó sincs róla, a rendőr sem dolgozhatik mindig táviróval, telefonnal, de a hol fontos, sürgős az intézkedés, ott hagyja későbbre az átiratokat és megkereséseket s használja a modern technika vívmányait.

2. A nyomozás, a mennyiben az egy más rendőrhatóság területén folytatandó, vagy megkeresés útján, vagy kiküldetés által teljesítetik. Hogy a megkeresést sürgős esetben nem kell írásban eszközölni, azt már említettük. Hogy adott esetben mi célra vezetőbb, a gyors megkeresés, vagy egy megbízható embernek kiküldése, azt mindig a konkrét eset körülményei döntenek el, a melyek néha egyszerre mind a kettőt is megkövetelik, a mint azt a vándortolvajok üldözői nagyon jól tudják. A megkeresésnek előnye az, hogy a megkeresett rendőrhatóság a saját területén lévő viszonyokkal jobban ismerős, de hátránya az, hogy a megkeresett hatóság nem tud mozogni, mert az ügyet a maga minden csinyja-binyjával nem ösmeri. Viszont a kiküldött, hacsak az idegen területen jó utbaigazítót nem kap, az ügynek teljes ismerete s egységes irányítása daczára sok esetben nem lesz képes zöld ágra vergődni. Egyébként mindezeknél minden attól függ, ki az, a kinek kezében az ügy szála összefutnak; ha az ügyes s az élet viszonyaival ismerős ember, az olyan bizonytalanba sosem indul el, hogy bárhol el ne igazodjék.

3. A megkeresésnek meg kell felelnie a törvényes kellékeknek, különben nem foganatosítandó. Áll ez kiváltképen ott, a hol a megkeresés a személyes szabadság korlátozására, vagy a házjognak a megbolygatására irányul. Az ilyen esetekben a megkereső hatóság, ha röviden is, mondja meg, ki ellen, mi miatt, milyen okból és mit akar teljesíttetni. Különösen lehetőleg pontosan megjelölendő s leirandó annak a személye, a ki ellen az intézkedés irányul, mert az e téren a multban tapasztalt felületességek igen sok megtorolt s még több napfényre nem került jog-sértésre vezettek.

4. A megkeresett rendőrhatóság, a midőn a megkeresést foganatosítja, még ha az a megkeresés teljesen törvényesnek látszik is, sohasem mulasztja el, hogy az ilyen intézkedésnél előirt eljárási szabályokat jól megfontolja, mert egy-két percnyi utánanézés sokszor igen nagy kellemetlenségek elhárítójává lett. Ilyen eset például, ha megkeresés jön, hogy X. Y. azonnal letartóztatassék. Mulhatlanul szükséges ilyenkor alaposan megfontolni, kipuhatolni azt, hogy a letartóztatásnak a megkeresésben fölhozott törvényes oka tényleg főnforog-e, továbbá, hogy a megkeresésben foglalt tényállásnak a helyi viszonyok megfelelnek-e? Azután nem kevésbé fontos annak a megállapítása, hogy a keresett egyén tényleg az-e, a kit mi letartóztatni akarunk (személyazonosság)? Ezt megtudjuk, ha először a keresettnek és a letartóztatandónak a személyleírását, életviszonyait tüzetesen egybevetjük, azután ugy őt magát, mint ismerőseit, hozzátartozóit röviden meghallgatjuk. Ha aggályaink vannak, akkor egy felvilágosító távirat megérkeztéig inkább várjunk a foganatosítással, mintsem hogy esetleg ártatlan embernek jóvá nem tehető kellemetlenségeket okozzunk, magunk meg bajba kerüljünk. Természetes azonban, hogy a rendőri hatóságnak mindig kell, hogy legyen gondja arra is, hogy a megkeresés célja az óvatosság mellett meg ne hiúsíttassék. Erre nézve lásd még a jelen utasítás 72. §-át.

5. A rendőri hatóság s közegek felelősségének ébren tartására igen alkalmas a BTK.-nek 193—202. §§-ainak folytonos figyelemmel való kísérése. Ezekből láthatja mindenki, hogy az államhatalom az egyén legszentebb jogát, szabadságát magyrabecsüli s annak szándékos megsértőit szigoruan bünteti. A nem szándékos eseteknél pedig ott van a rendőrtisztviselő feje fölött a fegyelmi eljárás, a mely súlyos bírsággal, esetleg a viselt hivatal elvesztésével is végződhetik. E mellett főnmarad még a sértett kártérítési igénye is, a melyet a bíróság ítél meg.

Külföldi hatóság megkeresésére foganatosítandó nyomozás.

18. §.

Ha a nyomozás vagy egyes nyomozó cselekmény teljesítésére valamely külföldi nyomozó hatóság keresi meg a hazai rendőri hatóságot, a megkeresés foganatosítás előtt, — hacsak veszély nincs a késedelemben, — a megkeresés tárgyában leendő határozathozatal végett a kir. ügyészséggel közlendő, az egyes halaszthatlan nyomozó cselekmény azonban, a kir. ügyészség határozata előtt is foganatosítható, de erről — annak teljesítése után — a kir. ügyészség sürgősen értesítendő.

19. §.

Hasonló eljárás követendő, ha a nyomozás teljesítése végett a külföldi nyomozó hatóság részéről annak valamely tagja vagy közege küldetik ki.

A külföldi hatóság által kiküldött az egyes nyomozó cselekmény foganatosításánál, — amennyiben azt a BP. nem tiltja — utbaigazítás, felvilágosítás céljából jelen lehet ugyan, de ezen cselekmények mindig a hazai hatóság tagja vagy közege által teljesítendő.

20. §.

Bűncselekménnyel terhelt egyén a rendőri hatóság által külföldi hatóságnak sohasem adható ki, miért is az erre irányuló megkeresés az esetleg letartóztatott terhelttel együtt mindig az illetékes kir. ügyészségnek adandó át.

21. §.

Azt, hogy a rendőri hatósági tag vagy közeg mikor és minő feltételek mellett mehet ki nyomozás végett külföldre, külön szabályok határozzák meg.

Jegyzetek: 1. Külföldi hatóságok megkeresései legtöbnyire olyan ügyekre vonatkoznak, a melyekben később a kiadási eljárás lesz folyamatba téve, mihez tartásul tehát közöljük a BP.-nak 476. §-ban lévő erre vonatkozó rendelkezését: „Ha külföldi hatóság olyan megkereséssel kér kiadást” — (ezt természetesen nem a rendőrségtől, hanem a bíróságtól kéri, mert a rendőrség nem adhat ki senkit) — „melyben nyomozó levél, elfogató parancs, vádhatározat, bűnösséget megállapító ítélet vagy ezekkel egyenlő erejű határozat van mellékelve, — a mennyiben a megkeresésből nem nyilvánvaló, hogy a kiadásnak nincs helye, a kiadati kért egyén letartóztatandó.”

„Kiadatás iránti alakszerű megkeresés nélkül is helye van a letartóztatásnak, ha a késedelem veszélyvel jár, a mennyiben a külföldi hatóság elfogató parancsot bocsátott ki, s erről a belföldi hatóságot (tehát a rendőrséget is) átirattal, vagy távbeszélő útján értesítette.”

2. A rendőrség feladata az ilyen kiadási kérdésekben többnyire a következő lefolyású: a rendőrség kap egy külföldi rendőrség-, ügyész-, vagy bíróságtól táviratot, hogy X cselekménnyel terhelt Y-t, a ki ellen elfogató parancs kiadott, s a kinek kiadása iránt a nemzetközi szerződések értelmében az eljárás megindított, további intézkedésig tartóztatassa le. A rendőrség a letartóztatást, ha annak törvénytelensége nem nyilvánvaló, az ügyésznek rövid uton kikérendő határozata alapján (veszély esetén a nélkül is) és a *személyazonosság gondos megállapítása után* foganatosítja. A megkeresésnek egyébként való teljesítését a kir. ügyész rendeli el, a mi a letartóztatás után úgynevezett sommás nyomozatból áll. Ennek folyamán megállapítandó főleg az, hogy az illető letartóztatott nem magyar honos-e s nem folyik-e ellene valahol az ország területén bűnvádi eljárás. A mint a nyomozat kész, a rendőrségnek többé a kiadás további fejleményeire s egyéb feltételei megállapítására nincs semmi ingerenciája, az már a kir. tszék dolga. De egyet meg kell még jegyezni, s ez az, hogy ha valahol, úgy itt kell a nyomozatnak gyorsnak lennie, mert a törvény itt a sürgős eljárásra különös súlyt helyez.

3. Másfajta büntügyi jellegű külföldi megkereséseknél, mint teszem foglalás, személy és házmotózás stb. a rendőrség rendszeren először puhatolózni fog, hogy a rendszeren szűkszavú távirati megkeresés helyi körülményeivel tisztába jöjjön s aztán kéri ki az ügyész határozatát, s utasításait. Persze a puhatolózás itt is csak a legszükségesebbre szorítkozik, s veszély esetén helyet kell, hogy engedjen az azonnal való cselekvésnek.

4. Ha külföldi rendőri kiküldött szerepel az egyes nyomozó cselekmények teljesítésénél, annak legföljebb informatív joga lehet ott, de intézkedési jog semmi tekintetben sem illeti meg. Terhelt, tanuk kihallgatásánál tehát jelen nem lehet (legföljebb, mint tolmács), egyéb nyomozó cselekményeknél is csak akkor, ha azoknál tanuk és mások jelenléte a törvény által meg van engedve; pld. a lefoglalás, házkutatás és a személymotosásnál. Álláspontunk e kérdésben ugyanis az, hogy a külföldi állam rendőri kiküldöttjének hatósági közeg-jellege nálunk tekintetbe nem jöhet, legföljebb a viszonyosságon alapuló barátságos támogatást igényelhet.

5. A 20. §-ra vonatkozólag ismételtlen meg kell jegyeznünk azt, hogy itt a véleményezés joga a tszékét, a döntés joga pedig az igazságügyminisztert illeti meg a törvény értelmében (BP. XXIV. fejezete). A rendőrségnek tehát kiadási ügyekben csak megkeresés foganatosítási és anyaggyűjtési kötelezettsége van, a melyet szintén lehetőleg csak ügyészi határozat alapján teljesít. Az itt mondottakat annál inkább kell figyelemre méltatni, mert a külföldi rendőri hatóságok nagyon sok esetben direkte kiadás iránt keresik meg a rendőrséget; s megessett nem egyszer, hogy kivált vidéken, a hol a kiadási ügyek ritkábbak, a dologhoz nem értő rendőrségek olyan érdemleges intézkedéseket tettek kiadási ügyekben, a melyekre a hatáskörök egyáltalában ki nem terjed. Megjegyzendő végül az is, hogy kiadási kérdésekben a tulajdonképeni kiadási eljárásra és az igazságügyminiszterhez teendő véleményes jelentésre még azon bűncselekményeknél is a kir. tszék illetékes, a melyek az életbetéptetési törvény (1897. évi XXXIV. t.-cz.) 18. §-a értelmében a kir. járásbírók hatáskörébe tartoznak. Ilyen esetekben a BP. 560. §-a értelmében a kir. járásbíró, ha a kiadás kérését ő tartja szükségesnek, csak az elfogató parancsot adja ki, illetve ha a kiadás iránt őt keresték meg, csak a kiadati kéretnak honosságát állapítja meg, s azután az iratokat a további eljárásnak a törvényszéknél való folytatása végett a kir. ügyésznek küldi meg.

II. FEJEZET.

Részletes utasítások a rendőri hatóságok részére.

I. RÉSZ.

A nyomozás mikénti teljesítéséről.

A nyomozás folyamatba vételének alapja.

22. §.

A rendőri hatóságok nyomozást teljesítenek:

1. ha azt a kir. ügyészség elrendeli,
2. ha ez iránt a járásbíró által megkerestetnek,
3. magánvádló vagy sértett indítványára,
4. feljelentésre, hivatalból.

Jegyzetek: 1. A királyi ügyészség a nyomozat teljesítését a sértett által a nála tett följelentés, vagy a rendőrség följelentése alapján rendeli el; az első esetben a rendőrséghez tisztán a följelentés érkezik s annak alapján és az ügyész által megjelölt irányban indítja meg a nyomozást; az utóbbi esetben a rendőrség a saját puhatolásának eredményével áll már szemben, s ezt csak azokkal az adatokkal kell kiegészítenie, a melyeket a kir. ügyész még szükségeseknek tart.

2. A kir. járásbírók hatáskörébe tartozó bűncselekmények nyomozására nézve a BP. 528. §-a intézkedik s ez így szól: „A nyomozás a mellőzhetetlenül szükségesekre szorítkozik s azt a feljelentés után az eljáró bíró teljesíti, vagy teljesítetteti.”

Járásbírói ügyekben tehát a rendőrség csak olyan nyomozó cselekmények teljesítésére lesz igénybe véve, a melyek nélkül a tárgyalás meg nem tartható, s a melyeket az eljáró bíró tüzetesen meg fog jelölni a rendőrséghez intézett megkeresésében.

3. Magánvádló és sértett is tehet a rendőrségnél indítványt a nyomozás folyamatba vételére. A magánvádló azonban azt csak akkor teheti, ha mint fő magánvádló szerepel (lásd az utasítás 4. szakaszának 2. jegyzetét). Ha ellenben a magánvádló, mint pótmagánvádló lép föl, nyomozás teljesítését nem kérheti, hanem a vizsgáló bírónál vizsgálat elrendelése iránt tehet indítványt. Áll ez pedig úgy arra az esetre, ha a kir. ügyész a nála tett följelentésre hozza meg a vádképviselő megtagadása iránt való határozatát, mint arra az esetre, ha az ügyész a már teljesített nyomozat iratai alapján határozott a nyomozás megszüntetése iránt. Ez utóbbi esetben a pótmagánvádló maga a nyomozás kiegészítését sem kívánhatja.

4. Sértett indítványára akkor teljesít a rendőrség nyomozást, a mikor az feljelentésével egyenesen a rendőrséghez fordul, de akkor is csak a mulaszthatlanul szükségeseket szerzi meg, mert egyébként ki kell kérnie a kir. ügyésznek nyomozást elrendelő határozatát, s így a továbbiakat már ennek alapján teljesíti.

5. A 22. §. 4. pontja arra vonatkozik, a mikor a följelentést egy érdekeletlen egyén teszi meg, vagy a bűncselekményre maga a rendőrség jött rá.

23. §.

Ha a kir. ügyészség rendeli el a nyomozást, köteles a rendőri hatóság azt a kir. ügyészségtől kapott megkeresés értelmében s az által kijelölt irányban teljesíteni, az általa kívánt nyomozó cselekményeket véghez vinni s végül minden lényegesebb intézkedésről, valamint annak eredményéről a kir. ügyészséget értesíteni.

Jegyzetek: 1. A nyomozás a kir. ügyész által kijelölt irányban teljesítendő. E rendelkezésnek az az értelme, hogy az ügyész tudja, hogy mire van szüksége, a rendőrségtől csak olyan nyomozati cselekmények teljesítését fogja követelni, a melyek a vádemelés vagy nem emelés kérdésében szükségeseknek mutatkoznak. Sok esetben tehát az ügyészi irányításnak célja éppen az lesz, hogy a rendőrséget a a. szükségtelen munkától megkímélje. Például az ügyész a följelentésből azt gyantítja, hogy a följelentett bűncselekmény elévült, a nyomozást tehát csak annak az egy körülménynek kiderítésére fogja elrendelni, hogy a bűncselekmény mikor követtetett el. A tényállásnak más irányban való nyomozása ilyenkor fölösleges munka volna.

2. A nyomozó rendőrség tartozik a kir. ügyész a nyomozás lényegesebb intézkedéseiről értesíteni. Ez a rendelkezés is a nyomozó rendőrség érdekében történt, mert a kir. ügyésznek a lényegesebb intézkedésekbe való beavatkozása egyrészt csökkenti a rendőrség felelősségét, másrészt a kir. ügyész a kapott értesítés után az ügyet megvizsgálva, a célba vett intézkedést esetleg mellőzhetőnek tartja, a mi munkamegtakarítással jár s sok esetben az egyén jogai sem korlátoztatnak hiába, a mi pedig elsőrendű fontossággal bíró körülmény.

24. §.

Köteles továbbá a rendőri hatóság a nyomozást, illetve egyes nyomozó cselekményt akkor is feltétlenül teljesíteni, ha ez iránt a vizsgálóbíró, kiküldött bíró vagy a járásbíró által kerestetik meg; ugyiszintén köteles minden, a vizsgálat célját előmozdító vagy biztosító intézkedést sürgősen megtenni, melyeknek teljesítése iránt a vizsgálóbíró vagy járásbíró által megkerestetik.

A mennyiben ezen megkeresés teljesítése közben a megkeresésben megjelölttel összefüggő vagy abból folyó más sürgős vizsgálati cselekmények szüksége merülne fel, ezt is nyomban teljesíteni, ha pedig az eljárás illetékessége területén kívül volna foganatosítandó, a megkeresést az eljárásra

illetékes hatósághoz haladéktalanul átteni és erről a megkereső bírót értesíteni tartozik.

Jegyzetek: 1. A vizsgáló bíró, mint már mondtuk, maga nyomozást nem teljesít; azonban a nyomozás közben szükségessé vált bírói cselekményeket ő teljesíti (pld. tanu megesketés, megbüntetés, lefoglaló tárgy kiadása, előzetes letartóztatás stb. B. P. 98. §-a); ha már most a vizsgálóbíró a nyomozat anyagát még hézagossá találja s a bírói cselekményt éppen e hézagok miatt nem rendelheti el, akkor megkeresi a rendőrséget, hogy a még szükségesnek mutakozó cselekményeket teljesítse. Egyébként a vizsgálóbíró által teljesített vizsgálat során is felmerülhet valamely cselekmény teljesítésének szüksége s ilyenkor a vizsgálóbíró természetesen a rendőrséget keresi meg annak teljesítése végett.

2. „Kiküldött” bíró akkor fogja a rendőrséget nyomozó cselekmények teljesítése iránt megkeresni, a mikor ilyeneknek szüksége a fő tárgyalás (törvényszéki, vagy kir. ítélő táblai) folyamán merült föl. Ilyenkor a bíróság, vagy valamely bírósághoz intézett megkeresés útján intézkedik, vagy megbizsa egy tagját, hogy a szükséges intézkedéseket az tegye meg; a kiküldött bíró pedig, ha szükséges, a rendőrség segélyét veszi igénybe.

3. A megkeresésen felül is tartozik a rendőrség egyes nyomozó cselekményeket teljesíteni, a mikor azok a teljesítettekkel összefüggésben lévőeknek s a vizsgálatra fontossággal bíróknak mutatkoznak; sőt ha azok más hatósági területen volnának teljesítendők, a további megkeresést maga a rendőrség köteles intézni az illető hatósághoz. Ezt azért emeljük ki, mert a múltban a nyomozatok azért posványosodtak s húzódtak el sokszor a végtelenig, mivel az egyes hatóságok a megkeresésekre, a mennyiben az csak lehetséges volt, jó hosszú idő s egy párszor való sürgetés után egyszerűen azt felelték, hogy a nyomozati cselekmény nem itt, hanem ott és ott teljesítendő, azért a megkeresett hatóság a megkeresést illetéktelenségből teljesítetlenül visszaküldi. Persze, hogy ilyen huzavona után a célba vett nyomozás legtöbbször már semmi eredménytel sem járt; a büntügy elhúzódott évekig s akkor sem volt minden tekintetben tisztázható.

25. §.

A magánindítványra, illetve magánvádra üldözhető bűncselekmények miatt a rendőri nyomozás csak akkor teljesíthető, illetve a 4. §-ban felsorolt esetekben csak akkor rendelhető el, ha a vádat, illetve indítványt az arra jogosított kellő időben előterjesztette.

Jegyzetek: 1. A magánindítvány és magánvád között az a különbség, hogy a magánindítvány bűncselekményeknél a sértett félnek kell ugyan megtorlási indítványt tennie („Kérem a megbüntetését.”), hogy a bűnvádi eljárás egyáltalában megindítható legyen, de a vádat azért a kir. ügyész képviseli, sértettre az csak akkor szállhat, ha az ügyész azt elejti. A magánvádnál (fő- és pótmagánvád) pedig a sértett nem csak megtorlási indítványt tesz, hanem a vádat is ő képviseli. Az utóbbi bűncselekmények a jelen utasítás 4. szakaszában vannak elősorolva, az előbbieket alább soroljuk elő.

2. Ki jogosított a magánindítvány előterjesztésére, arra megfelelő a B. P. már említett 41. és 13. §-a. Ez utóbbinak e kérdésre tartozó része így szól:

„Magánindítványra jogosult az a magán egyén, a kinek indítványától (1878. : V. t.-cz. 110. §-a) függ a bűnvádi eljárás megindítása.“

Az 1878. : V. t.-cz. 110. §-a pedig így szól:

„Büntett vagy vétség miatt, mely csak a sértett fél indítványára üldözhető, a jogosítottnak indítványa nélkül a bűnvádi eljárás meg nem indítható.“

Azok a bűncselekmények, a melyek csak a sértett fél indítványára üldözhetőek, a jelen kitasítás 4. §-ában említettek felül a következők: 1. hamis vád, ha annak folytán a bűnv. eljárás megindítva nem lett; 2. erőszakos nemi közösetülés, szemérem ellen való erőszak és a megfertőztetés; 3. a testvérek között való vérfertőztetés és természet ellen való fajtalanság; 4. szemérem ellen való büntett; 5. házasságtörés; 6. családi állás ellen való büntett; 7. gyermekrablás és nőragadás; 8. a családi és szolgálati viszonyban elkövetett lopás, és sikkasztás, csalás; 9. hűtlen kezelés vétsége; 10. tiltott titok felfedezése; 11. jogtalan elsajátítás hozzátartozók között; 12. csalás.

12. Egyszerű kerítés. (12. csalás. 26. §. (12. további nyomozás elrendelése.)

Hogy mely bűncselekmények üldözhetőek magánindítványra és ezek közül melyek azok, melyeknél a vád képvisellete első sorban a sértett felet illeti meg s melyek azok, melyeknél csak az eljárás megindításához szükséges a jogosított indítványa, részint a BP. 41. §-ában, részint a büntető törvényekben vannak megállapítva.

Lásd az előbbi szakasz 2. jegyzetét.

27. §.

Hogy a magánindítványra üldözendő cselekmények miatt az indítvány, illetve vád emelésére kik vannak feljogosítva, a BP. 13. és 41. §§-aiban van szabályozva.

A BP. 13. §-ában van egyúttal részletesen megállapítva azoknak a fogalma, kik a bűnvádi eljárásra, tehát a nyomozásra is, vagy befolyást gyakorolhatnak, vagy az által érdekeikben érintetnek.

E fogalom-meghatározásokra már a rendőri nyomozás során annál nagyobb súly fektetendő, mert ezen fogalmakhoz a törvény jogokat és kötelességeket fűz, miért is a szabadság érdekében ezen elnevezések helyes alkalmazására a nyomozó hatóságok kiválóan ügyeljenek.

Jegyzet: A BP. 13. §-ának idevonatkozó része így szól:

„Vádoló alatt mint a kir. ügyészség, mint a fő- és a pótmagánvádoló (41. és 42. §.) értendők.

Terhelt az, a ki ellen a bűnvádi eljárás foly.

A bűncselekménnyel gyanúsított az a terhelt, a ki ellen a vizsgálat elrendelése még indítványozva, vagy a vádirat benyújtva nincs.

Vádított az a terhelt, a ki ellen vádhatározat van hozva, vagy a nélkül főtárgyalás van elrendelve.

Felek alatt értendők: a kir. ügyészség, a fő- és a pótmagánvádoló, valamint az, a ki ellen bűnvádi eljárás folyik.

Sértett az, a kinek bármily jogát sértette vagy veszélyeztette az elkövetett, vagy megkísérlett bűncselekmény.

Sértett alatt ennek törvényes képviselője és ha nincs külön főlemlítve, a magánindítványra jogosult is értendő.

Magánfél (51. §.) az a sértett vagy jogutódja, a ki magánjogi igény érvényesítése végett a bűnvádi eljáráshoz csatlakozott.“

28. §.

A BTK. 112. §-ában vagy a külön törvényekben a magánindítvány előterjesztésére megszabott határidőn túl beadott feljelentés a nyomozás teljesítésére alapul nem szolgálhat s az a nyomozás mellőzésével az illetékes kir. ügyészséghez, illetve járásbirósághoz teendő át.

Jegyzet: 1. A BTK. 112. §-a így szól:

„A magánfél indítványa azon naptól számított három hó alatt terjesztendő elő, a mely napon az elkövetett büntett vagy vétség és annak elkövetője az indítványra jogosítottnak tudomására jutott, ha a cselekmény büntethetősége, időközben, elévülés által el nem enyészett.

Kivételnek azon esetek, melyekben rendszerint csak a magánfél indítványára üldözendő cselekmény miatt a bűnvádi eljárás megindítása hivatalból indítványozandó.“

Ennek a szakasznak természetes folytatása a BTK. 113. §-ában van, a mely a következő:

Ez indítványozásra jogosítva van: a sértett fél, ha életkorának tizenhatodik évét már betöltötte; ellenkező esetben annak törvényes képviselője.

Kiskorúak és gondnokság alatt levő pazarlók helyett, a vagyon ellen irányzott büntettek és vétségek esetében, az indítványt azoknak törvényes képviselője terjeszti elő.

Gondnokság alatt levő más egyének helyett, egyéb büntettek és vétségek esetében is az indítványozás joga azoknak törvényes képviselőjét illeti.

Ha azonban a sértett fél ellen, ennek törvényes képviselője, vagy gondnoka követte el a büntettet vagy vétséget: a bűnvádi eljárás hivatalból indítandó meg.

29. §.

Ha kétség merül fel az iránt, hogy valamely bűncselekmény hivatalból vagy magánindítványra üldözhető-e, első sorban azok az adatok puhatólandók ki, melyek alapján ez megállapítható. Ennek megtörténteig csak a halaszthatlan nyomozó cselekmények, illetve puhatólandóságok teljesítendőek.

30. §.

Ha a nyomozás alatt megállapítatik, illetve a puhatólandóság során kiderül, hogy az elkövetett bűncselekmény

magánindítványra üldözendő, erről az indítvány tevésére jogosított értesítendő és amíg ez indítványt nem tesz, a nyomozás nem teljesíthető, illetve nem folytatható.

Jegyzet: Az indítvány tevésére jogosítottak a 30. §-ban elrendelt értesítése tulajdonképpen szükségtelen, mert a magánindítványi cselekmények ilyen jellege éppen abban találja magyarázatát, hogy a törvényhozó ezekben első sorban a magánérdeket látta megsértve s csak másodsorban a jogrendet, s azért bizta azok megtorlását a sértett tetszésére. A sértett tehát vagy nem is érzi, hogy ellene jogsértés követtetett el, vagy tudja, de azt megtorolni nem akarja, s azért a hatóság figyelmeztetése ez irányban fölösleges. Egy indoka mégis lehet az ilyen értesítésnek, s ez az erkölcsi indok. A szemérem ellen való bűncselekményeknél például a kiskoru sértettnek a jogsértésről talán nem is tudó törvényes képviselőjét figyelmeztetni nem czélszerűtlen, miután fel kell tenni róla, hogy a kiskoru sértetteken elkövetett szügyenletes bűncselekményt maga is megtorolni kívánja.

31. §.

A csak felhatalmazás vagy kívánat alapján üldözhető bűncselekmények (BTK. 269—272. §§-ai) miatt a nyomozás csakis a kir. ügyészség határozata, illetve megkeresése alapján indítható.

Jegyzetek: 1. A BTK. 269. §-a:

„Ha a rágalmazás vagy becsületsértés az országgyűlés, annak valamelyik háza, a horvát-szlavon-dalmát országgyűlési, azoknak bizottsága, vagy a közösgyek tárgyalására kiküldött bizottságok, azok egyike, vagy valamelyikének küldöttsége ellen követtetik el: a *bűnvádi eljárás hivatalból*, de csak azon országgyűlés, ház vagy közösgyi bizottság *felhatalmazása* folytán indítványozható, mely megsértetett, vagy a sértett bizottságot, illetőleg küldöttséget megválasztotta.

BTK. 270. §-a:

Hivatalból van helye a bűnvádi eljárás megindításának ha:

1. hatóság vagy annak küldöttsége ellen (271. §.), — vagy
2. közhivatalnok ellen hivatali kötelességeire vonatkozólag állított olyan tény, mely valóságában, bűnvádi vagy fegyelmi büntetést vonna maga után;

3. a rágalmazás vagy a becsületsértés, a közös hadsereg, a hadi tengerészet, a honvédség, vagy pedig ezeknek valamelyik önálló része ellen követtetett el.

Ha a rágalmazás vagy becsületsértés, valamelyik magyar királyi miniszter, vagy cs. és kir. közös miniszter ellen hivatalos eljárására vonatkozólag követtetik el; a bűnvádi eljárás csak a sértett miniszter, — ha pedig az az egész kormány ellen követtetik el: csak a minisztertanács, — a 3. pontban megjelölt esetekben pedig: a közös hadügyminiszter, illetőleg a honvédelmi miniszter felhatalmazása folytán indítványoztathatik.

BTK. 271. §-a:

Bíróságok, bírák, bírósági hivatalnokok, a kir. ügyészségnek vagy tagjainak hivatali kötelességeire vonatkozó olyan állítás miatt, mely valóságában esetében rágalmazásért csak hivatalból és az igazságügy-miniszter *felhatalmazása* folytán indítható meg.

BTK. 272. §-a:

Ha a rágalmazás, vagy becsületsértés:

1. külföldi uralkodó, vagy államfő ellen,
2. valamely külállamnak Ő Felségénél felhatalmazott követe, vagy ügyviselője (Chargé d'affaires) ellen követtetik el: a bűnvádi eljárás az illető állam, vagy követnek, illetőleg ügyviselőnek diplomáciai uton kijelentett *kívánatára*, hivatalból indítandó meg.—

Sem a felhatalmazás- sem a kívánat kieszközlésénél a rendőrségnek semmi teendője nincs, az teljesen a kir. ügyész dolga. — Közöljük még a BP.-nak e kérdésre vonatkozó 4. §-át:

„Azokban az esetekben, a melyekben valamely bűncselekmények üldözhetése a büntető törvények szerint felhatalmazástól vagy kívánattól függ, az ennek megadása, illetőleg előterjesztése nélkül indított eljárás a nyomozáson túl nem terjedhet.“

2. Az 1. jegyzetben elősorolt felhatalmazási bűncselekmények nem azonosak a magánindítványi bűncselekményekkel. Ez utóbbiaknál az indítvány visszavonható, az előbbieknél pedig, minvel azok a BTK. 270. §-ának 1. bek. szerint kifejezetten hivatalból üldözendő bűncselekmények; a felhatalmazás nem vonható vissza. A kir. ügyész ugyanis a felhatalmazási bűncselekményeknél akkor is fentarthatja a vádat, ha a sértett nem kívánja terhelt megbüntetését. A felhatalmazás közigazgatási, a kívánat diplomáciai uton eszközöltetik ki. Ezenfelül a felhatalmazás jog, a kívánat pedig csak a külföldieknek nyújtott kedvezmény.

32. §.

Hivatalból akkor indítandó meg a nyomozás, ha a rendőri hatóság akár feljelentés, akár saját észlelete alapján valamely nem magánindítványra üldözendő bűncselekményről értesül.

A hivatalból üldözendő bűncselekmények miatt bárki is tehet feljelentést és azt a rendőrség köteles elfogadni még attól is, kit a bűncselekmény egyáltalában nem érdekel, vagy a ki a BP. 204. §-a szerint a bűnpör során mint tanu ki nem hallgatható.

A feljelentés akár írásban, akár élőszóval tehető s nem utásítható vissza; de ha az ismeretlen egyén által, vagy névtelenül tétetik, kiváló gonddal kell a feljelentést megvizsgálni s a nyomozás megindítása előtt alapos tájékozással szerzendő a feljelentés valószínűsége és megbízhatósága iránt.

33. §.

A rendőri hatóságok kötelesek a nem magánindítványra üldözendő bűncselekményeket külön felhívás nélkül, tehát a kir. ügyészség rendelkezése és a kir. járásbiróság megkeresése előtt is hivatalból nyomozni.

Jegyzetek: 1. A rendőrség a legtöbb bűncselekményről megelőző rendészeti tevékenysége idején vesz tudomást. Észleletei alapján mindjárt a puhatólódzást is megindítja, s midőn tisztába jut azzal, hogy ki, ki

ellen és milyen bűncselekményt követett el, konkrét följelentést tesz a kir. ügyésznel, a ki a továbbiakra nézve intézkedik.

2. Törvényünk az általános feljelentési polgári kötelezettséget nem ismeri. Az 1878. évi V. t.-cikkben mindazonáltal van két eset, a mikor a följelentést mindenkinek kötelessége megtenni, mert ha azt elmulasztaná, bűncselekményt követ el. E két eset a következő: 1) A BTK. 235. §-a értelmében az, a ki *felségsértésről* tud és azt idejekorán fel nem jelenti, büntetendő; 2) A BTK. 230. §-a pedig azokat rendeli büntetni, akik oly tények vagy bizonyítékok tudomásával bírnak, melyektől ártatlanul vizsgálat alá vont egyének fölmentése, vagy ártatlanul elítéltek kiszabadulása függ, s azokat a hatósággal még sem tudatják. Ezen két eseten kívül senki sem kényszeríthető, hogy följelentést tegyen. Joga azonban arra mindenkinek van, sőt a mint lentebb látni fogjuk, a BP. 87. §-ában gondoskodott arról is, hogy ezen jog gyakorlása ne járjon nehézséggel. E czélból a törvény a feljelentés elfogadására kötelezett hatóságok körét jelentékenyen kitágította úgy, hogy a följelentési jog a legnagyobb városban s a legkisebb faluban egyforma könnyűséggel és minden utánjárás nélkül gyakorolható. E mellett gonkoskodott a törvény a följelentések összpontosításáról is, a midőn elrendeli, hogy minden följelentés a kir. ügyészszéssel közlendő.

3. A BP. 204. §-a: „Tanúk gyanánt a vallomás semmisségének terhe mellett ki nem hallgathatók: 1. A lelkész arra nézve, a mit vele a gyónásban, vagy egyébként a titoktartás egyházi kötelessége alatt közöltek; 2. a védő arra nézve, a mit a terhelt vele mint védőjével tudatott; 3. a közszolgálatban lévő vagy abból kilépett egyén, ha a tanúságtétellel megsértené a hivatali, vagy szolgálati titoktartás kötelességét és e kötelesség alól őt az illetékes feljebbvaló fel nem mentette stb.“

Kérdés a jelen esetben az, hogy miután a BP. 89. §-a szerint följelentést mindenki tehet, a mindenki alatt a 204 §-ban említettek is értendők-e? Ha igen, miért lehetnek ezek följelentők, s miért nem lehetnek tanúk? A feleletet erre a feljelentő és a tanu különböző jogállása adja meg. Ha a lelkész, védő s közhivatalnok a titok leple alatt meg tudottak tekintetében tanuskodhatnék, akkor *bizonyítékot* nyújtana a pörben az ellen, a ki, úgy lehet, végső nagy bajában hozzá bizalommal volt. Ez, mint a bizalommal való visszaélés, bizonyos tekintetben immorális dolog volna; az állam tehát ilyen eszközökkel nem akarja büntető igényét bizonyítani.

Vizsont, ha a védő, lelkész, közhivatalnok csak feljelentőként szerepel, ezzel még semmi bizonyítékot nem nyújtott a feljelentett iránt s a tervbe vett bűncselekményt, vagy az abból eredő nagyobb szerencsétlenségeket mégis megakadályozhatja.

4. Élőszóval tett feljelentésnél panasz-jegyzőkönyv veendő föl; ebben meg kell említeni, ki tesz, ki ellen panaszt, s miért? Az utóbbi kérdésnél a panasz-jegyzőkönyvet felvevő ne arra törekedjék, hogy a panaszos előadását valamely büntető törvénykönyvi szakasz definíciójára való tekintettel fogalmazza, hanem igyekezzék inkább magát a feljelentett esetet hely, idő, mód, eszközök tekintetében pontosan leírni, mert a minősítés az ügyész dolga, annak peddig első sorban tiszta tényállás kell. Mintául az 1. számú melléklet szolgálhat.

Vannak olyan bűncselekmények is, a melyeknél a feljelentő, tegyük föl az elkövetés ideje, vagy más körülmények miatt a bűnöst nem nevezheti meg, például éjjel vagy ismeretlen támadók által elkövetett szemérem ellen való merényleteknél, rablásnál stb. Ilyen esetben a följelentő nem utasítható el panaszával azért, mert a tettes kilétét nem tudja, hanem ellenkezőleg a rendőrség kötelessége odahatni, hogy az ismeretlen tettes kipuhatoltassék.

5. A följelentés álnév alatt, vagy névtelenül is tehető. Lehet, hogy az ilyen följelentés bosszu műve, lehet hogy nem is igaz, s a följelentő azért nem nevezi meg magát, mert a hamis név következményeit akarja kikerülni; de lehet, hogy a följelentés igaz, s nem bosszu műve; a följelentő azonban nem nevezi meg magát, mert nem akar árukodónak, „spicli“-nek, denuncziánsnak feltűnni és esetleg fél is, hogy a följelentett majd bosszút áll rajta. Ezen okokból mondja az utasítás 32. §-a, hogy az ilyen följelentések óvatosan kezelendők, mert az anonimítás, amilyen kényelmes eszköz a bűn leleplezésére, épp oly gyakori, aljas fegyver ártatlanok meghurczoltatására.

A rendőrségnek pedig amilyen nemes hivatása a bűnüldözés, épp oly nemes kötelessége az egyéni jog megóvása és megvédelmezése.

A rendőri hatóság feljelentési kötelezettsége.

34. §.

Akár magánindítvány, akár feljelentés vagy saját észlelete útján értesül a rendőri hatóság valamely bűncselekményről, köteles azt a BP. 94. §-a alapján, a tudomására jutott adatok megjelölésével, valamint a bizonyító tárgyak áttétele mellett:

a kir. törvényszék és esküdtbiróság hatásköre alá tartozókat az illetékes kir. ügyészszéggel,

a járásbiróság hatáskörébe tartozókat az illetékes kir. járásbiróságnak feljelenteni.

Jegyzetek: 1. A BP. 94. §-a: „A rendőri hatóságok és közegek kötelesek a nem magánindítványra üldözendő bűncselekményeket külön felhívás nélkül is hivatalból nyomozni és a tudomásukra jutott adatok megjelölésével, valamint a bizonyító tárgyak áttétele mellett az illetékes kir. ügyészszégnél följelenteni. A nyomozást a följelentés megtétele után is tartoznak folytatni és különösen a bűncselekmény nyomainak épségben tartása, a tettes vagy részes elrejtésének és megszökésének megakadályozása és a tényállás felderítése végett a szükséges intézkedéseket megtenni és ezekről is a kir. ügyészszéget sürgősen értesíteni. A mennyiben a kir. ügyészszégek intézkedéséig a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől úgy megváltoztatásától kellene tartani, a szükséges bírói cselekmény teljesítése végett a legközelebb levő járásbiróságot keresik meg.“

2. A bíróságok hatáskörét az 1897. XXXIV. t.-cz. rendezi, ennek a) 15. §-a szerint az az esküdt bíróság hatáskörébe tartozik: a felségsértés, a király bántalmazása, a hűtlenség, a lázadás, a személyes szabadság ellen való büntetés, a gyilkosság, a szándékos emberölés, a kitétel vagy elhagyás (BTK. 287. §. 3-ik bek. 2-ik esete), halált okozó testi sértés, közegészségelleni büntetés, gyermekrablás, személyes szabadság megsértése, rablás, gyújtogatás, vizáradás okozása, közveszélyű megrongálás, közveszélyű cselekmény, megvesztegetés, végre a nyilvános felhívás, ha az esküdtszék elé tartozó bűncselekmény elkövetésére irányul. Ide tartoznak továbbá a sajtó útján elkövetett bűncselekmények, nevezetesen a sajtó útján elkövetett rágalmozás és becsületsértés is, ha az a BTK. 262. és 461. §§-aiban elősoroltak, továbbá a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok igazgatói és tisztviselői, végül a közmegebiztatásban eljárók ellen (ez utóbbiaknál azonban csak a hivatali működésükre vonatko-

zól) követték el. Megjegyzendő, hogy a felségsértés, királybántalmazásra, hűtlenség, lázadás és a sajtó útján elkövetett bűncselekmények tekintetében csak a táblai székhelyen működő esküdtbíróóságok bírnak hatáskörrel.

b) A 17. §. szerint a *törvényszék* hatáskörébe tartoznak:

1. azok a bűntettek, a melyek az esküdtbíróósághoz kutasítva nincsenek; 2. az esküdtbíróóság bűnösséget megállapító ítéletével már sújtott elmeműnek újra közlése, vagy árulása által elkövetett bűncselekmények; 3. a hivatalból üldözendő rágalmazás és becsületsértés esetei; valamint a sajtó útján elkövetett rágalmazás és becsületsértés is, ha az nem közhivatalnok stb. ellen követték el; 4. azok a vétségek, a melyek nem tartoznak a kir. járásbíróóság hatáskörébe. Itt is megjegyzendő, hogy a felségsértés, királlysértés, hűtlenség, lázadás és pénzhamisítás azon enyhébb esetei, a melyek nem az esküdtbíróósághoz, hanem a törvényszékhez tartoznak, a táblai törvényszékek hatásköre alá esnek.

c) A 18. §. szerint a kir. *járásbíróóság* hatáskörébe tartoznak: 1. a következő *vétségek*: bűntett vagy vétség feldicsérése, erőszak a munkabér felemelése vagy leszállítása végett, vallás elleni vétségek, személyes szabadság közhivatalnok által való megsértésének enyhébb esetei, hamis pénz kiadása, férfiak közt véghezvitt fajtalanlás, házasságtörés, a párvialdalmak sebesülés nélkül maradt esetei, élelmiszerek hamisítása, levéltitok magánosok által való megsértése, tiltott titok felfedezése, magánlaksértés, lopás, sikkasztás, jogtalan elsajátítás, zártörés, orgazdaság, bűnpártolás (járásbíróósági alap bűncselekmény esetén) csalás vétségei, orvosi és községi hamis bizonyítványok kiállításának vétségei, ingó, ingatlan rongálás, tűzveszokozás, távirókészülék megrongálása, s a BTK. 443. §-ban említett közveszélyű cselekmény, marhavész elleni szabályok megszegése, hivatali kötelesség megtagadása. Ezenfelül még a következő vétségek: ragályos betegség elleni szabály megszegése, személyes szabadság korlátozása, foglyok megszőktetése, hamis tanuzás, s csábítás hamis tanuzásra (BTK. 214.) kihágási ügyben, súlyos és könnyű testi sértés vétségei, szemérem elleni vétség, közönséges (nem sajtó útján elkövetett, s nem is hivatalból üldözendő) rágalmazás és becsületsértés. 2. Az 1848. XVIII. tcz. 30, 35, 38, 40, 41 és 44. §§-ában körülírt vétségek és kihágások; 1888. XXXI. t.-cz. 12. §-ában foglalt vétség; 3) egyéb más törvények által a kir. járásbíróósághoz utalt vétségek; 4) azok a kihágások, a melyek nem tartoznak a közigazgatási hatóságok elé.

A kir. járásbíróóság által kiszabható büntetés maximuma 1 évi fogház.

Meg kell jegyeznünk, hogy mi az életbeléptetési törvény hatásköri intézkedéseit teljes részletességökben itt térszűke miatt nem közölhetjük; jegyzetünk megírásával csak az általános tájékoztatást tartottuk szem előtt. Azért minden rendőrségi közeg, a ki nyomozással foglalkozik, jól teszi, ha az életbeléptetési törvény intézkedéseit a büntető törvény könyvébe minden egyes szakasznál külön-külön följegyezi, mert csak úgy kerülheti el, kivált az elején, a tévedést és a fölösleges keresést.

35. §.

Ha a rendőri hatóság oly nyomtatványok vagy képes ábrázatok (BTK. 63. §.) útján elkövetett és nem magánindítványra üldözendő bűncselekményről értesül, melyen a nyomda megjelölve nincs, vagy mely külföldön nyomtatott s melyről feltehető, hogy arról a kir. ügyészség tudomást nem szerez-

hetett, köteles rögtön a rendelkezésére álló legrövidebb uton — lehetőleg távbeszélő vagy express-táviró útján — közölni a kir. ügyészséggel a kérdéses lap címét, számát, a közlemény feliratát vagy kezdő szavait, a bűncselekményt feltüntető kifejezéseknek összefüggő, szószerinti idézését és ha a szerző ki van tüntetve, annak nevét vagy a nyomdát és végül azt a körülményt is, hogy a közönség részére feladott lapok, illetve a nyomtatványok mikor és mi módon továbbíthatnának, illetőleg terjeszthetnek.

Tekintet nélkül arra, hogy a nyomtatvány bűncselekményt tartalmaz-e, beküldendő a kir. ügyészséghez az a nyomtatvány is, a melyen a nyomda tulajdonosának neve és lakása kitüntetve nincs, vagy a melyen a nyomdatulajdonos álnevet használt.

Jegyzetek: 1) BTK. 62. §-a:

Ha a büntetendő cselekmény, nyomtatvány, irat vagy képes ábrázolat közzététele vagy terjesztése által követtetett el: a szerzőnek, a nyomdásznak, az elárusítónak vagy terjesztőnek, ugyszintén a nyilvános kiállítónak birtokában levő példányok, minták vagy lemezek elkobzása és megsemmisítése ítélet által az esetben is kimondandó: ha a bünvádi eljárás senki ellen sem indíthat meg.

A BTK. 63. §-a:

Nyomtatvány alatt értetik valamely iratnak vagy ábrázolatnak, nyomda, metszet minta, gép vagy más mesterséges készülék vagy vegyészettel által eszközöltött többszörösítése.

2) A nyomdatulajdonos neve és lakásának nyomtatványokon való feltüntetését, továbbá a nyomdatulajdonosnál az álnév használat kerülését az 1848. XVIII. tcz. 41. §-a írja elő, s ez így szól: Mely nyomdatulajdonos bármely nyomtatványon nevét és lakását ki nem teszi, vagy álnevet tesz ki, ha a nyomtatvány sajtóvétséget foglal magában, büntetésnek tekintetik, ellenkező esetben 100 frtjig terjedhető büntetésben marasztalhatatik el. Utóbbi esetben a kir. járásbíróóság jár el.

36. §.

Ha annak jelenségei mutatkoznak, hogy valaki nem természetes halállal mult ki, vagy ismeretlen egyén holttestét találták, a rendőri hatóságok erről a kir. ügyészségnek vagy a legközelebbi járásbíróóságnak sürgősen jelentést tenni tartoznak. Ez esetben a holttestet csak a kir. ügyészség vagy a bíróság engedelmével lehet eltemetni.

Jegyzet: 1. Ha a temetési engedély meg- vagy nem adása tekintetében a kir. ügyész és a járásbíróóság közt nézeteltérés forogna fenn, az esetben a kir. ügyész szava a döntő, mert a nyomozás ura az ügyész, a járásbíróóságot pedig a nyomozás terén csak kisegítő hatáskör illeti meg, de döntő nem. Ez a kérdés különben a bonczolással függ össze, a melyet a kir. ügyész, ha azt a járásbíróóság elrendelni s fogadatosítani nem hajlandó, a rendőrség útján végeztethet.

2. A holttestnek a kir. ügyész vagy a kir. járásbíróóság engedélye nélkül való eltemetése a KBTK. 123. §-ába ütköző kihágást állapít meg; a melynek elbírálására a közigazgatási hatóság illetékes.

A rendőri hatóságok önálló eljárása.

37. §.

A rendőri hatóságnak nemcsak joga, de a BP. 94 §-a szerint kötelessége is, az Utasítás 34. §. alapján megtett feljelentés után is a nyomozást a kir. ügyészség rendelkezésére, illetve a járásbiróság megkeresése előtt is folytatni.

Ha tehát valamely, a kir. törvényszék vagy esküdtbíró-ság hatáskörébe tartozó s hivatalból üldözendő bűncselekmény jön a rendőri hatóság tudomására, vagy valamely cselekmény üldözhetősehez szükséges magánindítvány nála kellőleg megfététt, a feljelentést, a nyomozás elrendelhetése, irányítása s ellenőrizhetése céljából az illetékes kir. ügyészséggel, — a már vagy a följelentés alkalmával, vagy a puhatólódzás és nyomozás elején birtokába került s a vádló tájékoztatására szükséges és alkalmas adatok megjelölésével és a bizonyító tárgyak áttétele mellett — közölje ugyan, de e mellett a nyomozást — a mennyiben arra még szükség van — a kir. ügyészség intézkedéseig is folytassa, s annak során mindazon intézkedéseket tegye meg, a melyek különösen a bűncselekmény nyomainak épségben tartására, a tettes vagy részes elrejtőzésének és megszökésének megakadályozására és a tényállás felderítésére szükségesek. Minden fontosabb intézkedésről azonban a kir. ügyészség sürgősen értesítendő.

Jegyzet: A nyomozat akkor vezet biztos sikerre, ha megkezdésétől befejezéséig egységesen és megszakítás nélkül vezettedik. A kényelem, a szükségtelen pauszok a siker rovására történnek. A nyomozás szála, ha csak egy időre is, kézből kiadni veszélyes dolog, s kipótólhatatlan mulasztásokkal jár. Ez a gondolat vezeti az utasítás 37. §-ának utolsó sorait, a melyekben a rendőrség kötelességévé tétetik a nyomozás akkor is, ha az ügy aktáit egyidőre a kir. ügyészhez küldte át. Hisz éppen akkor történhetik olyan valami, a mi az egész bűnpörre döntő befolyással bír.

38. §.

Ha akár feljelentés, akár saját észlelete alapján oly vétség vagy kihágás jő a rendőri hatóság tudomására, mely a kir. járásbiróság hatáskörébe tartozik, köteles a rendőri hatóság — a mennyiben annak a 42. §. szerint helye van — a szükséges nyomozást, illetve nyomozó cselekményeket a kir. járásbiróság megkeresése előtt is teljesíteni és ez esetben a feljelentés a nyomozás befejezésekor is megtehető az illetékes kir. járásbiróságnál.

Lásd a 22. §. 2. jegyzetét.

39. §.

Ha a rendőri hatóság által a 33., 35. és 36. §§-ok alapján önállóan indított vagy folytatott nyomozás során a bűncselekmény nyomainak fentartása, valamint megőrzése érdekében birói cselekményre van szükség és a késedelemben nem forog fenn az a veszély, mely a rendőri hatóságot ily cselekmény önálló teljesítésére feljogosítja, de ezen cselekmények teljesítése a kir. ügyészség intézkedéseig sem halasztható el, — a szükséges birói cselekmény fogamatossítása végett a vizsgálóbíró, vagy ha a kir. járásbiróság közelebb van, ez utóbbit keresse meg.

Jegyzet: Az e szakaszban említett birói cselekmények a következők: tanu eskü alatti kihallgatása, megbüntetése, vallomásra kényszerítése, szakértő megbüntetése, szemle, foglalás, személymotosás, házkutatás, előzetes letartóztatás (BP. 98. §.). Hogy ezek közül a rendőrség sürgős szükség, illetve veszély esetén melyeket teljesíthet, s melyeket még akkor sem, arról a jelen utasítás 65. és következő §§-ainál lesz szó.

A nyomozás menete.

40. §.

Ugy a kir. ügyészség, mint a rendőri hatóság főnöke által elrendelt, vagy a hivatalból folyamatba tett nyomozás során, a nyomozó hatóságoknak legfőbb feladatuk, hogy a valódi tényállást minden oldalról, tehát nemcsak a vád, hanem a gyanúsított védelme érdekében is, az igazsághoz képest felderítsék s az erre szolgáló adatokat lelkiismeretesen összegyűjtsék s a valóságnak megfelelő hűséggel megállapítsák.

Ehhez képest már az első nyomozó cselekményektől kezdve mindazokat a körülményeket kellő gondossággal figyelembe kell venni, melyek a gyanúsítottnak nemcsak bűnössége, hanem esetleg nem bűnössége, sőt bűnösségének súlyosabb vagy enyhébb foka mellett szólnak; egy szóval a tényállás annyira földerítendő, hogy a nyomozás adatai alapján a kir. ügyészség minden további vizsgálat vagy pótlás nélkül teljes tájékozást szerezhessen arra nézve, hogy vajjon vádat emeljen-e vagy pedig vádat ne emeljen, — illetve a további eljárást beszüntesse.

A tényállás részrehajlatlan megállapítása és a gyanúsított érdekében, a terhelt védőjének már a nyomozás során joga van a BP. 62. és 63. §§-ai alapján az ezen §§-ban megállapított korlátok közt eljárni, letartóztatott védettjével érintkezni, a nyomozás iratait és csatolmányait megtekinteni.

Ha a terheltnek nincs védője, ilyen a nyomozás során részére hivatalból nem rendelhető ki, azonban figyelmeztetendő, hogy védőt választhat.

Ha az előzetes letartóztatásba helyezett terhelt védőt választott, tartozik a rendőri hatóság az utóbbit nyomban értesíteni.

Jegyzetek: 1. A nyomozásnak nem az a célja, hogy bűnöst fogjon, a kir. ügyésznek nem az a célja, hogy okvetlenül vádoljon. A cél az, hogy megállapíttassék, vajjon a följelentett csakugyan bűnös-e, vagy ártatlan. Leikiismeretesnek kell tehát a nyomozásnak lennie s az egyedül akkor lesz, ha nem csak azt kutatja egész odaadással, a mi a gyanusítottra terhelő, hanem ha teljes erélyvel azt is kideríti, a mi arra mentő, vagy enyhítő lehet. Az adatok megfelelő hűséggel való megállapításáról a jelen utasítás 54. s a következő §§-ainál, továbbá a III. fejezetnél lesz szó.

2. A BP. 62. §-a: A védő védettje érdekében az eljárás bármely szakában, különösen a nyomozás alatt is eljárhat; a védelem érdekében beadványban, vagy szóval előterjesztést tehet. A szóbeli előterjesztés jegyzőkönyvbe veendő. Letartóztatott védettjével a védőnek rendszerint joga van hatósági személy közbejötté vagy ellenőrzése nélkül is érintkezni. Ha azonban az eljárás célja azt kívánja, a nyomozást teljesítő rendőri hatóság, a vizsgálat folyamán pedig a vizsgálóbíró kötelesek elrendelni, hogy a védő levelei csak részokról elolvasva és külön engedelmökkel kézbesíthetők a letartóztatott terheltnek és hogy ez a nyomozás folyamán csak hatósági személynek, a vizsgálat folyamán pedig csak bírósági személy jelenlétében értekezhetik a védővel. A rendőri hatóság intézkedése ellen az ügyben illetékes elsőfoku bíróságnál tehető előterjesztés, melyet törvényszéki ügyekben a vádtanács intéz el.

A BP. 63. §-a: „A terheltnek és védőjének joga van az ügy iratait és csatolmányait megtekinteni. Ha azonban az eljárás célja az ügy iratainak vagy egy részöknek közlését meg nem engedi, a nyomozást teljesítő rendőri hatóság (85. §) . . . köteles azoknak a terhelt vagy védője által teendő megtekintését megtagadni.

Ez esetben is megengedendő azonban a terhelt kihallgatásáról, a szakértők nyilatkozatáról és ama bírói cselekményekről felvett jegyzőkönyvek megtekintése, a melyeknél a terhelt jelenléte vagy a védő közbenjárása meg van engedve.

A rendőri hatóság intézkedése ellen az ügyben illetékes elsőfoku bíróságnál tehető előterjesztés, melyet törvényszéki ügyekben a vádtanács intéz el.

A letartóztatást, illetőleg vizsgálati fogságot elrendelő, továbbá minden olyan bírói határozatot, mely ellen perorvoslat használható, indokolásával együtt a védő előtt ki kell hirdetni, vagy neki kézbesíteni és az előbbi esetben kívánatára vele másolatban is közölni.

E szakaszok rendelkezéseit nem tudjuk eléggé a rendőrhatalóságok figyelmébe ajánlani. A rendőrségeknek eddig büntügyi nyomatoknál kevés érintkezésük volt a védelemmel. Ezentúl ez másképp lesz. A BP. a legszélesebb alapokra fektette a védelem jogait, a melyeket a hatóságnak respektálnia kell. Ez okból a rendőrhatalóság a védelem beavatkozása elé csak akkor gördítsen akadályokat, a mikor arra igazán nagyon fontos okai vannak s gondolja meg a rendőrhatalóság azt is, hogy ha a megtagadás okai csekélyek, a vádtanács a védő jogát a törvény értelmében úgy is megvédi s a rendőrhatalóságot dezavualja. Ne felejtse el a rendőrhatalóság, hogy a gyanusított nem jogvesztett egyén s ártatlan is lehet. Végül tartsa figyelmében a BP. azt a kötelező parancsát is, hogy a terhelt az eljárás bármely szakában élhet védő közreműködésével, hogy a jogára, kivált az első kihallgatásnál, letartóztatásánál magának a

rendőrhatalóságnak kell őt figyelmeztetnie, a mikor a terhelt a védő kirendelésének módozatairól és az ingyenes védelem eseteiről is felvilágosítandó s mindennek megtörténte a terhelttel fölvevett jegyzőkönyvbe is följegyzendő (BP. 53. és 54. §§-ai).

3. A gyanusított által választott védő értesítése a 2. sz. melléklet szerint történhetik.

41. §.

A rendőri hatóság köteles gondoskodni, hogy a nyomozás felesleges részletekbe ne menjen, hosszabb ideig el ne húzódjék, s hogy a nyomozás, különösen a gyanusított letartóztatása esetén, a lehető leggyorsabban teljesíttessék.

Köteles továbbá a rendőri hatóság a nyomozásra vonatkozó titoktartást szigorúan megőrizni és gondoskodni, hogy a nyomozás vagy annak egyes részletei csak akkor és annyiban hozassanak nyilvánosságra, a mikor és a mennyiben az a nyomozás érdekében — vagy közérdekből — kívánatos.

A nyomozásra vagy annak egyes részleteire vonatkozó közleményeket a rendőri hatóság tagjai és közegei mindenkor csakis a rendőri hatóság főnökének tudtával és beleegyezésével hozhatják nyilvánosságra.

Jegyzetek: 1. A nyomozás gyors lefolyását a foglyos ügyekben az teszi főleg szükségessé, hogy az előzetes letartóztatás a BP. 147. §-a értelmében csak 15 napig tarthat, s ezt a vádtanács csak egyszer és csak fontos okokból hosszabbíthatja meg még 15 nappal.

2. A titoktartást úgy a gyanusított, mint esetleg a sértett érdeke kívánja meg. A gyanusított ártatlan is lehet, nem szabad őt tehát idő előtt a nyilvánosság előtt meghurcolni. A sértett pedig nem azért keres jogvédelmet, hogy például belső családi ügyeinek manapság egész az elfajulásig szokásos szelöltetésével a nyilvánosság előtt kompromittáltassék. Egyébként nem szabad feledni azt sem, hogy a BTK. 479. §-a a hivatalos titok elárulását egy évig terjedhető államfogházzal és a viselt hivatal elvesztésével bünteti.

42. §.

Miután a BP. 528. §-a szerint a kir. járásbíró hatáskörébe utalt bünvádi ügyekben a nyomozás csakis a mellőzhetlenül szükségesekre szorítkozhatik, a rendőri hatóságok ily ügyekben a nyomozást csak annyiban teljesítsék, a mennyiben:

- a) a bűncselekmény nyomokat hagyott hátra, s ezeknek hatósági megállapítása szükséges;
- b) a tettes, részes vagy a tanúk kilétének s holtartózkodásának kipuhatolására vagy a terhelt letartóztatására van szükség; végre
- c) a bűnjelek beszerzendők vagy visszatartandók.

Lásd a 22. §. 2-ik jegyzetét.

43. §.

Ha a rendőri hatóságnak kétsége van az iránt, hogy a nyomozást folytassa-e, vagy mily irányban teljesítse, irányítás végett forduljon a kir. ügyészséghez, illetve járásbirósági ügyekben a járásbirósághoz.

Ezen tudakozódás a legrövidebb uton, tehát szóval is eszközölhető, sőt egyáltalában kívánatos, hogy különösen fontosabb bünesetek nyomozása során, a nyomozást teljesítő rendőri hatóság, vagy hatósági tag minél sűrűbb s minél közvetlenebb érintkezésben álljon a kir. ügyészséggel, illetve járásbirósággal.

44. §.

Ha a kir. ügyészség, vagy a járásbiróság valamely nyomozó cselekmény teljesítésére csak szóval hívja fel a rendőri hatóságot, ezen felhívásnak írásban leendő kiadása vagy a kívánt cselekmény teljesítése előtt, vagy amennyiben a felhívás haladéktalanul teljesítendő, a nyomozó cselekmény teljesítése után kérendő.

45. §.

Ha a nyomozás folyamán a nyomozás iratait a kir. ügyész, vizsgálóbíró vagy járásbíró magukhoz is kívánták, a rendőri hatóságok folytathatják ellenkező utasításig a nyomozást, sőt a sürgős cselekményeket teljesíteni is kötelesek.

Ha ezek teljesítése végett szükség van az iratokra, azokba a megjelölt hatóságnál betekinhetnek, vagy azokról vagy azok egy részéről másolatot vehetnek.

Jegyzetek: 1. A 43. §-ban foglalt intézkedésre nézve lásd a 63. 1-ső, a 93. 2-ik és a 23-ik §. 1-ső jegyzetét.

2. A kir. ügyésznek szóval tett s a rendőrség által foganatosított intézkedéseire nézve az utólagos írásbeli utasítás kikérését a kölcsönös felelősség teszi szükségessé.

3. A 45. §-ban foglalt utasításra nézve lásd a 37. §. jegyzetét.

Nyomozó cselekmények.

46. §.

Azon cselekmények, melyeknek teljesítésére a bizonyítás érdekében a nyomozó hatóságok jogosítvák, a BP. 96. és

98. §§-aiban vannak felsorolva. Ilyenek: a bűncselekmények nyomainak s bűnjeleknek biztosítása, megszerzése, terheltnek kihallgatása, elfogatása, letartóztatása, tanúk kihallgatása, szemle, lefoglalás, személymotosás s házkutatás.

Ezen bizonyításra szolgáló nyomozó cselekmények teljesítésére a nyomozás során a rendőri hatóságok is vagy rendszerint, vagy csak kivételesen és bizonyos korlátok közt jogosítvák.

47. §.

Rendszerint jogukban áll a rendőri hatóságoknak: a bűncselekmények nyomainak, bűnjeleknek biztosítása, megszerzése, terheltnek s tanuknak megidézése, kihallgatása s ezeknek esetleges elővezettetése.

Csak bizonyos feltételek fenforgása esetében, vagy csak bizonyos korlátok közt jogosítvák azonban a rendőri hatóságok terhelt letartóztatására, szemle, lefoglalás, személymotosás s házkutatás tartására; mert az egyéni szabadságjogok, nevezetesen: a személyes szabadság, házjog, levél- és távsürgöny-titok védelme érdekében a BP. ezen cselekmények gyakorolhatására szigorú feltételeket és korlátozásokat állapít meg.

Éppen azért e cselekmények gyakorlásánál a törvény tiltó vagy korlátozó rendelkezései szigorúan szem előtt tartandók, nehogy a hatóságok, azok tagjai vagy közegei, ezen fontos jogokat kellő indok nélkül megsértve, magukat a hivatalos hatalommal való visszaélés vádjának tegyék ki; de viszont ezen korlátozás és tiltó rendelkezés ne tartsa vissza a hatóságokat attól, hogy ezen jogokat gyakorolják ott, a hol valamely büntetendő cselekmény alapos gyanújára kellő adatok vannak és a büntetendő cselekmény nyomainak és bizonyítékainak biztosítására nincs más eszköz, mint a letartóztatás, a lefoglalás; házkutatás vagy személymotosás.

Kiváló gond fordítandó tehát arra, hogy ezen jogok mindenkor igazságosan és minden önkénykedéstől menten gyakoroltassanak, hogy így egyrészt a polgárokat megillető és a büntető törvények által is védett ezen jogokon sérelem ne ejtessék, másrészt azonban az igazságszolgáltatás magasabb érdeke is kielégítést nyerjen.

Jegyzetek: 1. A BP. 96. §-a: „A nyomozást teljesítő rendőri hatóság (85. §. 1-ső bek.) a X. és XIII. fejezetekben foglalt intézkedéseknek alkalmazása mellett megidézhet és eskü kivétele nélkül kihallgathat mindenkit, akitől a kiderítendő ténykörülmények tekintetében felvilágosítást vár. A kihallgatásról jegyzőkönyv veendő fel.

A BP. 93. §-a: A mennyiben valamely tanunak eskü alatt való kihallgatása, megbüntetése, vagy vallomásra kényszerítése (194., 195. §§.) szakértőnek megbüntetése (232. §.), továbbá szemle, lefoglalás, személymotoszás vagy házkutatás fogatosítása vagy előzetes letartóztatás elrendelése válik a nyomozás folyamán szükségessé: a kir. ügyész, vagy a rendőri hatóság ezeknek az intézkedéseknek elrendelését, — a nyomozás iratainak vagy másolatuknak bemutatásával, — rendszerint a vizsgáló bírónál, vagy a járásbírósnál indítványozza. Ezek az indítvány felett határoznak, esetleg érdemleges határozat hozása előtt a nyomozást kiegészíthetik.

Az említett cselekményeket halaszthatatlan szükség esetében a XI., XII. és XIV. fejezetekben foglalt szabályok szerint a nyomozást teljesítő rendőri hatóság is elrendelheti és fogatosíthatja. A rendőri hatóság intézkedése ellen az ügyben illetékes első foku bíróságnál tehető előterjesztés, melyet törvényszéki ügyekben a vádtanács intéz el.

Mindazáltal a tanuk megeskütését, a tanuk, vagy szakértők megbüntetését és vallomásra, illetőleg nyilatkozásra kényszerítését, a lefoglalandó tárgy kiadására való szorítást (170. §.) és a lefoglalt póstai küldemény felbontását (186. §.) rendőri hatóság sürgősség esetén sem rendelheti el és nem fogatosíthatja.

A felvett jegyzőkönyvek, — a rendőri hatóság részéről a kir. ügyész közvetítésével, — a halaszthatatlan szükség indokolása mellett bemutatandók a vizsgáló bírónak, ki azokat az alaki kellékekre nézve és az eljárás eredménye tekintetében is megvizsgálja és ha szükségesnek véli, a szemle, a házkutatás és a személymotoszás körül teljesített eljárást kiegészítheti, vagy ismételheti, az előzetes letartóztatásnak és a lefoglalásnak fentartása vagy megszüntetése iránt pedig határoz.

2. A jelen utasítás 40. §-ánál és a jelen szakaszoknál idézett BP.-i szakaszokban *előterjesztésről* van szó, mely alatt az a jogorvoslat értendő, a melylyel terheit, vagy védője, illetőleg a jogaiban sértett, a rendőri hatóság intézkedései ellen élhet. Ez a jogorvoslat nincs határidőhöz kötve, mert annak sem kezdő, sem végpontja nem volna megállapítható; miután itt szabályszerű kézbesítés nincs, a tudomásul vétel pedig mint subjectív momentum nem ellenőrizhető. A jogaiban sértett tehát legjobban fogja tudni, mikor éljen a részére biztosított jogorvoslattal, a mely természetesen sikerre csak addig fog vezetni, a míg az állítólagos sérelem megállapítható.

3. A BP. 98. §-ából kiténik, hogy az ott részletezett nyomozó (tulajdonképpen bírói) cselekmények közül némelyeket a rendőrség rendszerint teljesíthet, másokat pedig csak halaszthatatlan szükség esetében. Ez utóbbiaknál akkor, a midőn a vizsgáló bírónál azok fentartását indítványozza, a rendőri hatóság köteles a halaszthatatlan szükség főnforgását is bizonyítani, illetve indokolni. Ez az indokolási kötelezettség garanciául szolgál arra nézve, hogy a rendőrség ezeknél a fölülte fontos és egyéni jogba vágó cselekményeknél a kivételtől szabályt ne csináljon. Leghelyesebb lesz, ha a rendőri hatóságok a halaszthatatlan szükség főnforgását mindjárt a kérdéses cselekmények elrendelésekor a határozatban indokolják, (igy legalább a felek is tudomást vesznek róla): vagy a mennyiben azok szóbelileg rendeltettek volna el, akkor az ügyészhez intézett betérjesztő átiratukban adják elő indokaikat. Végül, ha a kérdéses cselekményeket a rendőri hatóság az ügyész utasítására rendelte el és fogatosította, az esetben a halaszthatatlan szükség indokolása a kir. ügyész kötelessége.

A rendőri hatóságok által rendszerint fogatosítható egyes nyomozó cselekmények.

a) Bűnjelek megszerzése és biztosítása.

48. §.

Jogában, sőt kötelességében áll a rendőri hatóságnak:

a) a bűnjelek megszerzése és biztosítása.

Ha tehát oly bűncselekmények követtetnek el, melyek nyomokat hagytak hátra, vagy melyeknél bűnjelek maradtak vissza, első és főkötelessége a rendőri hatóságnak, a bűncselekmény nyomainak és az elkövetés színhelyén talált állapotnak mindaddig változatlan fentartásáról gondoskodni, míg a vizsgálóbíró, illetőleg a járásbíró bírója, vagy a kir. ügyész tagja a helyszínén meg nem jelenik. Különösen súlyosabb és olyan természetű ügyekben, melyeknél a bírói, illetve a szakértői szemle fogatosításának szüksége valószínű, lehetőség szerint ügyeljenek a rendőri hatóságok és közegek arra, hogy a bíróság, illetve kir. ügyész tagjainak megérkezéséig a bűnjelek általában a tett színhelyén talált bűnyomok, sem általuk, sem mások által meg ne változtassanak.

Jegyzetek: 1. Bűnjelek alatt azon tárgyakat kell érteni, a melyek: 1. a bűncselekmény elkövetésénél, mint eszközök használtattak (fegyver, kés, hamis kulcs, betörő eszközök stb.); 2. a bűncselekmény elkövetése folytán jöttek létre (hamis pénz); 3. átiagukban az elkövetett bűncselekmény folytán változást szenvedtek (feltört tartály, megrongált dolog stb.) Ezen tárgyak a bűncselekmény elkövetésének és ezen elkövetése módjának bizonyítására szolgálnak. Az 1. és 2. alatt említetteket a BTK. 61. §-a elkobozni rendeli. Az elkobozást a bíróság az ítéletben rendeli el. Az elkobzott tárgyak közül azok, a melyek a közbiztonság, közegészség, vagy közérkölség szempontjából kártékonyak, megsemmisítendőek, a többiek értékesítendőek. Mindez azonban nem a rendőrség dolga, mert az csak megszerzi, biztosítja s a nyomozás irataival együtt a kir. ügyészhez átteszi a bűnjeleket.

Külön figyelmet érdemelnek a gondatlanságból elkövetett bűncselekményeknél használt tárgyak. Ezek tulajdonképpen nem bűnjelek, mert a BTK. 61. §-ának az a kifejezése „hogy büntett vagy vétség elkövetésére szolgáltak” azt jelenti, hogy a kérdéses tárgyak szándékosan megválasztott eszközei voltak a terheltnek, a mi a gondatlanságból okozott bűncselekményeknél nem fordulhat elő. Az ilyen tárgy (pld. az a puská, a melylyel a vadász a hajtót véletlenül meglötte) lefoglalható ugyan, de el nem kobozható. A mennyiben az ilyen tárgy már a nyomozás folyamán adatnék ki a tulajdonosnak, az esetben az okvetlenül figyelmeztetendő, hogy azt az eljárás befejezéseig a bíróságnál való felmutathatás céljából őrizze meg.

A BTK. 62. §-áról a jelen utasítás 35. §-ánál van szó.

2. Egy régiebb elméleti felosztás szerint, a melynek különös jelentősége egyébként nincs, a bűncselekményeket nyomot hagyó és nem hagyókra szokták volt felosztani (delicta facti permanentis, transeuntis). Nyomot hagyó bűncselekmény az, a melynél az elkövetés által előidézett hatás állandó, vagy legalább hosszabb ideig észlelhető (pld. a testi

sértés által okozott seb, az érintetlen, szűz nővel végzett közötlés, a szekrény felfeszítése, gyújtogatás, vagy rongálás); nyomot nem hagyó pedig az, a melynél a hatás külső jelekben nem észlelhető (rágalmazás, magánlaksértés vétsége, sikkasztás, csalárd bukás, megvesztegetés stb.)

3. Az „elkövetés színhelyén talált állapotnak változatlan föntartása” az, a mi a nyomozó rendőr egyik legfőbb kötelessége. Ez szigorú szabály, a melytől csak a legritkább esetben szabad eltérni. Ilyen esetben is azonban a tárgyak helyzetén, csak akkor szabad változtatni, azokat csak akkor szabad félretenni, vagy érinteni, a mikor már az illető tárgy, vagy hely fekvését és minőségét *híven leírtuk és esetleg lerajzoltuk*. A bűncselekmény színhelyére érkező nyomozó közeg rendszerint egy kissé izgatott; az intézkedés, a nyomozás legcélszerűbb bevezetésének láza első perczen elragadhatja, meggondolatlanul hozzá nyúl a színhelyen talált tárgyakhoz, pedig ha meggondolná azt, hogy sokszor egy egész bűnpör sorsa függ attól, hogy a talált hulla hol fektűt, hogy a hullánál talált fegyver milyen helyzetben, hol, mily távolságban volt a hullától — akkor bizonyára óvakodnék a tárgyakhoz való hozzányúlástól. Kötelessége a helyszínen nyomozó közegnek aktíve is azon lenni, hogy a talált nyomok fentartassanak. Például a talált vér-, láb- stb. nyomokat attól is kell megóvnia, hogy az eső azokat el ne mossa, vagy el ne tapossák. Ha a körülmények olyanok, hogy az állapot a bíró, vagy a kir. ügyész megérkezéseig változatlanul fönn nem tartható, vagy a nyomozó közeg annak föntartását más halaszthatatlanul sürgős teendője miatt személyesen nem ellenőrizheti, akkor, a mint fentebb is mondtuk, rajzot, leírást kell készítenie, a mely a méretek, továbbá a hely- és idő-adatok tekintetében, végül a helyszínen talált tárgyakon a bűncselekmény által okozott változások megjelölését illetőleg az aggodalmasságig pontos legyen; mert csak így biztosítható az, hogy a talált helyzet hamis következtetésekre ne vezessen.

4. A bűnjelölés megszerzéséről és ennek módjairól részletesebben a jelen utasítás 196—209. §§-ainál szólnunk.

b) Terhelt megidézése.

49. §.

Jogában áll a rendőri hatóságnak a terheltet megidézni, esetleg elővezettetni és kihallgatni.

A terheltnek hatóság elé rendelése a BP. 79., 80. és 130. §§-aiban van szabályozva. Ezek szerint a rendőri hatóság a terheltet megjelenése végett rendszerint csak megidézi. Az idézés zárt idéző-levéllel történik.

Az idéző-levelet a megidézendő terheltnek kell kézbesíteni.

Ha a terhelt lak- vagy tartózkodási helyét nem hagyta ugyan el, de ott a kézbesítő őt meg nem találja, a kézbesítendő idéző-levél háznépe valamelyik teljeskorú tagjának adandó át; ha pedig ilyen sem volna jelen, az a terheltnek házakapujára vagy lakásának ajtajára — lehetőleg tanuk jelenlétében — függesztendő ki s erről a megidézni szándékolt terhelt ajánlott levélben, térítvény mellett értesítendő.

50. §.

A rendőrség vagy a m. kir. pénzügyőrség kötelékébe tartozó egyén terhelt gyanánt — rendszerint — illetékes felelbbvaló hatósága útján idézendő meg s ez utóbbinak egyidejű értesítése mellett közvetlenül csak akkor idézhető, ha felelbbvaló hatósága nincs helyben s a késedelem veszélylyel jár.

Egyéb, közszolgálatban állók, vagy oly magán-vállalatbeli alkalmazottak, kiknek helyettesítése a közérdek szempontjából szükséges, közvetlen idézendők ugyan, de erről felelbbvalójuk egyidejűleg értesítendő.

Jegyzetek: 1. A BP. 79. §-a: Az idéző levelet rendszerint a megidézendőnek, más határozatot az értesítendő egyénnek vagy igazolt meg hatalmazottjának kell kézbesíteni.

A magánvádó ügyvédjének, vagy kézbesítések átvételére meghatalmazottjának kezéhez történt minden kézbesítés a magánvádóval szemben is hatályos.

A BP. 80. §-a: Ha valaki lakó, vagy tartózkodó helyét nem hagyta ugyan el, de ott a kézbesítő őt meg nem találja: a kézbesítendő irat háznépe valamelyik teljeskorú tagjának adandó át; ha pedig ilyen nem volna jelen, az érdekeltnek háza kapujára, vagy lakásának ajtajára, lehetőleg tanuk jelenlétében függesztendő ki, s erről az érdekelt egyén ajánlott levélben értesítendő. Ezenfelül a kifüggesztés teljesítését a kézbesítendő irat tartalmának közlése mellett a község előjáróságának (a fővárosban a kerület rendőrkapitányságának) azzal a felhívással kell tudomására hozni, hogy arról az érdekeltet haladéktalanul értesítse. „Az utóbbi értesítés elmulasztása a kifüggesztés útján teljesített kézbesítés hatályát nem érinti”.

A BP. 130. §.: A bűnvádi eljárás folyamán eljáró hatóságok a terhelt megjelenése végett rendszerint csak megidézik. Az idézés zárt idéző-levéllel történik. Ennek tartalmaznia kell: Az idéző hatóságnak és a megidézettnek nevét, a kihallgatás helyét, napját és óráját, azt a figyelmeztetést, hogy meg nem jelenés esetében a megidézett elővezetése lesz elrendelve, végre a hivatalos pecsétet és az idéző hatóság eljáró tagjának aláírását.

A fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban lévő tagja, valamint a rendőrség vagy a pénzügyőrség személyzetéhez tartozó egyén terhelt gyanánt rendszerint illetékes felelbbvaló hatósága útján idézendő meg; de ez utóbbinak egyidejű értesítése mellett közvetlenül is megidézhető, ha felelbbvaló hatósága nincs helyben és a késedelem veszélylyel jár.

Egyéb közszolgálatban állók vagy olyan magánvállalatbeli alkalmazottak, a kiknek helyettesítése eltávozásuk esetében a közérdek szempontjából szükséges, felelbbvalójuknak egyidejű értesítése mellett közvetlenül idézendők.

2. Az idéző-levél kellékei tehát a következők: 1. hivatalos pecséttel való lezárás, a mit a terhelt érdeke követel; 2. az idéző hatóság megnevezése; 3. a megidézendő nevének kitétele, minden más személytől való megkülönböztetésre alkalmas tulajdonság (foglalkozás, népies név stb.) megjelölésével. A név a borítékon is ki legyen írva; 4. a kihallgatás napja, helye, órája; 5. figyelmeztetés az esetleges elővezettetésre. Ha ez a figyelmeztetés kimaradt s terhelt meg nem jelenik, elővezettetése nem

rendelhető el, noha szabályszerűen volt is idézve; 6. hivatalos pecsét; 7. aláírás, a melynek sem könyomatunak, sem nyomtatottnak nem szabad, hanem saját kezűnek kell lennie. A bűncselekményt, a mely miatt terhelt idéztetik, a nyomozásnál az idéző-levéiben nem kell megnevezni, mert ez a nyomozás érdeke ellen van. A vizsgálat folyamán már kitéhető.

3. A nyomozás során terheltet esetleg többször is meg kell idézni, de nem mindig egyforma célból; azért a megidézés célja is közlendő a terhelttel, hogy tudja, hogy elmaradása milyen jogkövetkezményekkel jár. Ha ugyanis terheltet *kihallgatás* végett idézik, akkor elmaradása elővezetetéssel jár, viszont, ha péld. egy a főtárgyaláson meg nem jelenhető tanu kihallgatásához idéztetik s nem jelenik meg, baja nem lesz, mert ennél az aktusnál a megjelenés csak joga, de nem kötelessége. Ezekből a tanulság az, hogy elővezetést csak a kihallgatásra való meg nem jelenés eredményez.

4. A tényleges katonák, csendőrök, pénzügyőrök idézésére vonatkozó különös szabályokat a közérdek szempontja tette szükségessé. Ugyanez a szempont uralkodik a magánvállalatbeli alkalmazottak idéztetésénél, mert ezeknek helyettesítéséről idejekorán kell gondoskodni, mint-hogy annak elmulasztása, esetleg kiszámíthatlan bajt okozhatna. (A vasúti ör például idézés miatt ott hagyja minden helyettesítés nélkül a váltót, akkőzben meg vonatkisziklás történik s számos emberélet esik áldozatul.)

5. Gyanúsítottak a nyomozás során való idéztetése — gyanúsítottak hírlapi idéztetése — közszolgálatban lévőknek gyanúsítottként való idéztetésére nézve a megfelelő mintákat a 3., 4., 5. sz. a. mellékletek szolgáltatják. Az 5. sz. melléklet megfelelő módosítással a fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban lévő tagjaira is alkalmazható, ha azok a tényleges szolgálatba való belépésük előtt elkövetett bűncselekményekért vonatnak, mint gyanúsítottak, felelőségre. A tényleges szolgálati idő alatt elkövetett bűncselekmények elbírálása természetesen nem tartozik a polgári, hanem a katonai bíróság hatáskörébe, ilyen esetekben tehát az említettek gyanúsítottakként nem is idézhetőek.

6. Ezen a helyen tartjuk czélszerűnek röviden elsorolni azokat a módokat, a melyek szerint a gyanúsított a rendőrhatalóság elé állítható. Ezek: 1. *Idézés*. Formáiról az 5-ik jegyzet szól. 2. *Elővezető parancs*. Erről az 53. § 1-ső jegyzetében van szó. 3. *Hírlapi idézés*. Formája a 4. sz. mellékleten látható. 4. *Elfogató parancs*, a melyről majd később lesz szó, de a melyre nézve már itt is megemlítjük, hogy kellékei ugyanazok, mint az előzetes letartóztatási határozatái azzal a különbséggel, hogy míg az előzetes letartóztatási határozatot a jelenlévő gyanúsított ellen hozzuk meg, addig az elfogató parancs, a mely szintén határozat alakjában adandó ki, (mintája 7. sz. a. mellékleten) a távollévő s az elővezető parancs folytán kézre nem keríthető gyanúsított ellen szól. 5. *Házkutatás*, ha a megszőkött hírlapilag eredménytelenül idézett gyanúsított elrejtőzött. 6. *Kézrekerítést* elrendelő határozat, (mintája 8. sz. a. mellékleten), a melyet a kézrekerítéssel megbízott közegek át kell adni. Ez a mód csak büntett és foghazzal büntetendő vétség esetében használható. 7. *Megkeresés*. E módnak alapján a már kibocsátott vagy a vbírótól azonnal kieszközözendő elfogató parancs. 8. *Nyomozó levél és személyleírás körözése*. Nyomozó levél csak büntett esetében és csak a vádtanács esetleg a vbíró által adható ki. (BP. 470. §-a.) Személyleírás körözése csak a terhelt tartózkodási helyének bejelentésére szól, s nem elfogatásra. Kiadja a vádtanács, esetleg a vizsg. bíró. A nyomozó levél kiadása és a személyleírás körözésének elrendelése végett tehát a rendőrségnek ezekhez kell fordulnia.

51. §.

Elővezető parancs a BP. 131. §-a szerint csak azon terhelt ellen adható ki:

1. a kinek előzetes letartóztatásba helyezésére valamely törvényes ok forog fenn;

2. a ki szabályszerű megidézés daczára (BP. 79., 80. §§.) nem jelent meg a rendőri hatóság előtt és elmaradását figyelembe vehető okokkal ki nem mentette, s a kinek a rendőri hatóság előtti megjelenésére továbbra is szükség van.

Ha a terhelt idézése az ezen Utasítás 49. §-a értelmében ajánlott levél útján történt, elővezető-parancs ellene csak akkor bocsájtható ki, ha az ajánlott levél kézhezvételével, a megidézésről tudomást szerzett. A tudomás szerzés a térti vevény által igazoltnak vehető.

52. §.

Az elővezető parancsot írásban kell kiadni.

Az elővezető parancs kézbesítője köteles a terheltet a szükséges kényszerítő eszközökkel, esetleg a karhatalom igénybevitelével is, az idéző hatóság elé állítani.

53. §.

Ha olyan terhelt kihallgatása válik szükségessé, ki a rendőri hatóság fogházában szabadságvesztés büntetését tölti, vagy valamely más okból le van tartóztatva, ezzel szemben a megidézésre és elővezetésre vonatkozó szabályok mellőzhetőek.

Jegyzetek: 1. A BP. 131. §-a. Elővezető parancsot kell kiadni, ha: 1. Az előzetes letartóztatásnak valamely törvényes oka (141. §.) forog fenn;

2. A szabályszerűen megidézett (79., 80. §§.) terhelt nem jelent meg és elmaradását figyelembe vehető okkal ki nem mentette, a hatóság előtt megjelenése pedig továbbra is szükséges. Ha az idézés a 80. §. értelmében történt, elővezető parancs csak az ellen bocsájtható ki, aki az ajánlott levél kézbevételével a megidézésről tudomást szerzett.

Az elővezető parancsot írásban kell kiadni és abban tüzetesen meg kell jelölni az elővezetendő terheltet, a terhére rótt bűncselekményt és az elővezetés elrendelésének okát.

A parancsot el kell látni az elővezetést elrendelő hatóság megjelölésével, hivatalos pecsétjével és aláírásával.

Az elővezető parancs kézbesítője köteles a terheltet, ha szükséges kényszerítő eszközökkel, esetleg a karhatalom igénybevitelével is, az idéző bíróság elé állítani.

A fegyveres erőnek, vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban álló tagja ellen elővezető parancs nem bocsájtható ki, hanem elővezetése végett feljebbvaló hatósága keresendő meg.

2. Látnivaló, hogy az elővezető parancs kellékei ugyanazok, mint az idéző levéléi, csak-hogy az elővezető parancsban már az elővezetendő terhére rótt cselekményt is föl kell említeni s azonfelül meg kell jelölni az okot is, amely miatt elővezetik. Az elővezető parancs mintája a

6-ik számú mellékleten található. Megjegyzendő, hogy a BP. 131. §. 1. pontja esetében az elővezető parancsot idézés nem előzi meg.

3. Az elővezető parancs kiadása előtt pontosan, a B. P. 79., 80., 131. §§-ainak kellő figyelembe vételével meg kell állapítani az idézés teljes szabályszerűségét; mert ha az idézés nem volt szabályszerű s az elővezető parancs miatt annak kibocsátója ellen panasz tétetik, az a fegyelmi eljárás megindítását vonhatja maga után.

4. Az elővezető parancs az idéző levélben kitüntetett határnap elteltével azonnal kibocsátható; de ha a kibocsátás után, azonban még annak fogantatása előtt, terhelt elmaradását igazolta, az elővezető parancsot vissza kell vonni (esetleg távirati uton is); mert az igazolást ilyen esetben elkésés okából elutasítani nem szabad. Különben a rendőrség itt is ügyeljen arra, hogy az elővezetést csak ott alkalmazza, ahol kétségtelen engedetlenség, vagy tiszteletlenséggel találkozik, más-különben pedig az igazolás okainak elbírálásánál ne legyen tulszigoru.

5. Megfontolandó körülmény az is az elővezető parancs kiadása előtt, hogy vajon tényleg van-e a hatóságnak a terhelthez még szüksége? Ha nincs, akkor az elővezető parancs kiadása mellőzendő. Például terhelt idézve volt valami büntetési szabályának megállapítása végett kitűzött tárgyalásra s nem jelent meg; de a tárgy azonossága nélküle is megállapított. Természetes, hogy ilyenkor terhelte elővezetni nemcsak nem szükséges, de nem is szabad.

6. Ha terhelt szóbelileg — lehetőleg mások jelenlétében — idéztetett valamely határnapra (a mi a helyszínén eljáró rendőrségnél nem ritka eset lesz), s nem jelen meg, az idézés szabályszerűnek tekintendő, s terhelt elővezetése elrendelhető.

Terhelt kihallgatása.

54. §.

A terhelt kihallgatásának mikénti eszközzése tárgyában a BP. X. fejezetének II. részében foglalt általános rendelkezések a rendőri hatóságok által is — annál inkább — megtartandók, mert csak a szabályszerű kihallgatásnak van a bűnperre súlyos bírő befolyása.

A jelzett általános rendelkezések közül különösen szem előtt tartandók, hogy ezek szerint a terhelt kihallgatásának főcélja nemcsak az, hogy a terhelt beismerő vallomása által a nyomozás megkönnyíthessék, hanem, hogy a terheltnek egyuttal mód nyujtassék a vele szemben fenforgó gyanu elleni védekezésre s a netalán javára szolgáló körülmények és adatok bemondására. Épp azért a BP. 135. §-a szerint a terhelt vallomásának vagy beismerésének kieszközlése végett nem szabad sem ígéretet, biztatást, ámitást, fenyegetést, erőszakot vagy kényszert használni, sem a terhelte éjjeli kihallgatással vagy más módon célzatosan kifárasztani.

A nyomozó hatóságok igyekezzenek tehát a bizonyítékokat lehetőleg a terhelt beismerése nélkül is összegyűjteni,

sőt, ha a terhelt beismerő vallomást is tesz, a nyomozás ezen beismerő vallomást támogató bizonyítékok és adatok megszerzése érdekében folytatandó.

Jegyzetek: 1. Az utasítás jelen szakaszában fölemlített bűnperrendtartási fejezetnek, a melyet egész terjedelmében itt térszűke miatt nem közölhetünk, de a melynek gyakori alapos tanulmányozását a rendőrhatalóságoknak a legmelegebben ajánljuk, főbb rendelkezései a következők: Minden terhelt külön-külön hallgatandó ki, s bonyolult eseteknél megengedhető neki, hogy kihallgatásakor írásbeli feljegyzéseit is megtekinthesse. A kihallgatás terhelt kérelmére, vagy ha azt az ügyész, vagy a rendőrhatalóság szükségesnek látja, 2 tanu előtt történjék; ilyen tanu csendőr és tényleges katona nem lehet. Első kihallgatáskor megkérdezendő terhelte a neve, kora, vallása, szülő- és lakóhelye, honossága, foglalkozása, családi állapota, vagyoni, katonai viszonyai, továbbá volt-e büntetve, hol, mikor, mi miatt? Ezen adatok kétség esefén másképp is nyomozandók. Ezek után meg kell ismertetni vele a bűncselekményt, a melylyel vádoltatik, s megkérdezendő, hogy kíván-e valamit védelmére előadni. Ha igen, hagyni kell a terhelte, hogy a tényállást elbeszélje. Ha kérdéseket teszünk hozzá, azokat a tényállás, kronologikus sorrendjére való figyelemmel kell tennünk, s arra kell törekednünk, hogy a tényállás minden hézaga kitöltessék, minden ellentmondása tisztáztassék.

A terhelt ellen fenforgó terhelte adatok, akkor, a midőn azt az eljárás célja már megengedi, terhelte mindenestre közlendők, hogy azokkal szemben védekezhessék.

A terhelt által bejelentett mentő és enyhítő körülmények megállapítandók, s az erre vonatkozólag bejelentett bizonyítékok beszerzendők.

Ha terhelt kihallgatása közben más bűncselekményt is beismer, mint a melylyel terhelte, arról külön jegyzőkönyv veendő fel s a kir. ügyészszel közlendő.

Ha terhelt kijelenti, hogy nem bűnös, de egyébként nyilatkozni nem akar, kérdésekkel őt zaklatni nem szabad. Figyelmeztetendő azonban, hogy hallgatásával megfosztja magát esetleg a védelem eszközeitől is. Ugyanaz áll az elmebajt, siketnémaságot, butaságot szinlelő terhelte-nél is.

Igéretet, biztatást, ámitást, fenyegetést, erőszakot, kényszert semmi-féle alakban sem szabad a terhelte szemben használni, sem azt éjjeli kihallgatásokkal s más fárasztásokkal beismerésre kényszeríteni.

Homályos, többértelmű, halmazott, fogásos, feleletre utmutatást tartalmazó kérdéseket terhelthez intézni nem szabad.

A mi megállapítandó ténykörülmény, azt terhelt feleleteivel kell megállapítani, s nem szabad azt a hozzá intézett kérdésbe befoglalni. Áll ez főleg a bűnrészesek, orgazdák, bűnpártolók kiletére vonatkozólag. Ez utóbbiakra vonatkozó kérdésekben különben egy esetben szabad az illetőket megnevezni, ha t. i. terhelt azokat maga megnevezni nem akarja, de akkor a kérdés szószerint jegyzőkönyvbe veendő.

Bűncselekménnyel összefüggésben lévő tárgyak (bűnjelek) azonosságának megállapításánál először terhelte kell azok tüzetes leírására felhívni, s csak azután lehet azokat neki felmutatni.

Eltérő vallomások, valamint a beismerés visszavonása esefén terhelt felhívandó, hogy az eltérést és visszavonást indokolja.

A törvény mindezeket azért kívánja meg teljes szigorral a nyomozó hatóságoktól, mert célja az inquisitorius per visszaéléseit gyökeresen kiirtani s megakadályozni azoknak a törvénytelen eszközöknek

érvényesülését, a melyeket a furfang és a ravaszság beismerő vallomások kicsikarására kigondolt," s ez a cél helyes és humánus, mert végtére nálunk is meg kell törni azt a veszedelmes irányt, a mely a beismerés kieroszakolása végett minden kigondolható eszközt szentesíteni látszott." (Min. indokolás.)

2. Az utasítás jelen szakaszának utolsó bekezdése kötelességévé teszi a rendőrhatalóságoknak, hogy a tényállásra vonatkozó bizonyítékokat még akkor is szerezzék be, ha terhelt beismerő vallomást tett. A beismerés ugyanis magában véve még nem föltétlen bizonyíték, azzá csak akkor lesz ha azt a nyomozás egyéb adatai is támogatják.

Azokat az adatokat pedig már maga a feljelentő szolgáltatja be, vagy pedig a rendőrség szerzi be. Ha már most a terhelt beismerésben van, s beismerésének részletei teljes összhangban vannak a feljelentés, vagy a rendőri észlelet adataival, akkor a beismerés kimerítőnek mondható, s a vádló tájékoztat nyerhet abból úgy a bűnösség, mint a minősítés tekintetében. Ellenkező esetben a rendőrségnek kötelessége az eltéréseket tisztázni, a beismerés részletei további nyomozással igazolni, esetleg a beszerzendő új bizonyítékokkal megegyeztetni.

Nem szabad a rendőrségnek még részletes, kimerítő beismeréssel sem megelégedni akkor, ha terhelt önként jelentkezik, s valami büncselekményben bűnösnek vallja magát. Ilyen esetben legalább sommás nyomozat tartandó, a melynek célja a beismerésben előadott tények valóságát hitelesen megállapítani.

55. §.

Ha a terhelt védelmére, mentségére, vagy beszámíthatóságának enyhébb mérvére vonatkozólag valamely oly körülményre vagy adatra hivatkozik, melynek későbbi megállapítása nehézségekbe ütközhetik, vagy lehetetlenné válhatik, ez megállapítandó, illetve beszerzendő, még az esetben is, ha az eljáró hatóság azoknak nem tulajdonít oly fontosságot, mint a terhelt.

56. §.

A mennyiben a rendőri hatóság személyzete megengedi, a terhelt kihallgatásánál jegyzőkönyvvezető alkalmazandó.

Ha a terhelt kéri, vagy a nyomozást teljesítő rendőri hatóság tagja szükségesnek találja, a kihallgatás két tanu jelenlétében teljesítendő.

Tanu lehet akár a hatóság szolgálatában álló, de nem érdekelt közeg, akár pedig a nyomozás által nem érdekelt más egyén.

A fegyveres erőnek vagy csendőrségnek tényleges szolgálatban levő tagja hatósági tanuként nem alkalmazható.

Jegyzet: Mondottuk már, hogy a rendőrség feladata nyomozásának adataival a vádlót tájékoztatni arra nézve, hogy az államnak van-e a terhelt ellenében büntető igénye vagy sem. Ezt a feladatot pedig a

rendőrség csak akkor végzi el helyesen, ha a vádra alkalmas adatokat éppen oly gondosan gyűjti össze, mint a védelemre, vagy az enyhébb beszámításra vonatkozókat. Azért mondja a 35-ik szakasz, hogy a rendőrségnek kötelessége a terhelt által bejelentett mentő, vagy enyhítő körülményeket megállapítani még akkor is, ha az eljáró hatóság azoknak fontosságot nem tulajdonít. A rendőrhatalóságnak nem szabad elfogultnak lennie, s nem kell felednie, hogy ő nem magának, hanem a kir. ügyésznek és a bíróságnak gyűjti az adatokat, s megeshetik, hogy e hatóságok sok olyan körülményt is fontosnak és a bűnösség szempontjából figyelmet érdemlőnek találnak, a melyeket a rendőrség az ügyre nézve közbűnségeknek vél. Terhelt kihallgatási jegyzőkönyvének mintája a 9. sz. mellékleten található.

c) Tanukihallgatás.

57. §.

A nyomozás során a rendőri hatóság által mindazok megidézhetőek és a tényállás érdekében meg is idézendők és kihallgatandók, a kikről fel lehet tenni, hogy a tényállásról, terhelt bűnösségéről vagy ártatlanságáról és általában a bünvádi eljárásra fontossággal bíró körülményről tudomással bírnak.

A rendőri hatóságok igyekezzenek tehát a nyomozás során mindazokat kinyomozni s kihallgatni, a kik a fentiekről közvetve vagy közvetlen tudomással bírnak.

Jegyzetek 1. A tanulás polgári kötelesség, ennek mindenki köteles eleget tenni, s az idéző hatóság előtt megjelenni, vallani s vallomását esküvel (fogadalommal) megerősíteni. A beidézett tanu akkor is köteles megjelenni, ha véleménye szerint a szönyegén lévő dologról semmit sem tud. A tanuzási kötelesség alól a BP. 204. és 205 §-ai felmentik a lelkeszt, védőt, közhivatalnokot arra nézve, a mit hivatása gyakorlatában titoktartás kötelezettségével megtudott; továbbá a terhelt hozzátartozóit, ügyvédet, közjegyzőt, orvost, gyógyszerészt, bábát s ezek segédjeit arra nézve, a mit hivatásuk gyakorlása közben titoktartás kötelezettségével megtudtak. A hozzátartozók azonban tehetnek vallomást, ha a mentességi jogukra való s jegyzőkönyvbe veendő figyelmeztetés után a vallomástételre való készségüket kijelentették. Az ügyvéd, orvos stb. azonban csak akkor tehet vallomást, ha megbizója őt a titoktartás alól fölmentette. Egy terhelttel szemben fenforgó mentesség nem menti föl a tanut a többi terheltekre vonatkozó tanuskodási kötelezettsége alól.

2. A BP. 192. §-a azt rendel, hogy tanuk gyanánt azok hallgatandók ki, a kik a büncselekményről, s a bünvádi eljárásra nézve fontossággal bíró ténykörülményekről közvetlen észleleten alapuló tudomással bírnak. A tanuk tudomás szerzésének közvetlenségére a nyomozás során nagy súly helyezendő, mert a nyomozásokat eddig az tette hozzádalmassakká s a nyomozati anyagot sokszor áttekinthetlenné, hogy abban tulbuzgóságból gyakran olyan tanuvallomások is felvételtek, a melyek csak hallomáson, fikción, mendemondán, s távoli gyanukokból kiinduló következtetéseken alapultak. Ezeknek pedig csak a helyszínén járó nyomozó közeg s az is csak nagy óvatossággal veheti hasznát akkor, a midőn még csak a nyomozás első szárait keresi.

58. §.

Kihallgatandók mindazok a tanuk is, kik önként jelentkeznek, vagy a kikre a nyomozás során bárki részéről hivatkozás történik.

Ha azonban egy-két tanunak kihallgatása vagy tettenérés, terhelt beismerő vallomása, bűnjelek megtalálása által, vagy más módon a tényállás annyira ki van derítve, hogy annak alapján a kir. ügyészség a vád emelésére vagy nem emelésére kellőleg tájékozva van, az összes tanuknak kihallgatása nem szükséges és ez esetben elégséges, ha ezeknek kiléte és holtartózkodása a nyomozási iratokban feltüntetettik.

59. §.

A tanuk idézésére, elővezetésére, a tanuságtétel iránti köteleosségre, az alól való mentességre, a tanuság tehetésétől való kizárásra vonatkozó rendelkezések a B. P. XIII. fejezetének I. II. és III. részében foglaltatnak.

Ezek közül különösen figyelembe veendő, hogy a tanut idéző levélben ki legyen fejezve, hogy ki nem mentett elmaradás esetében elővezetés jön alkalmazásba, hogy továbbá a rendőri hatóság a nyomozás során kihallgatott tanuktól vallomásaikra esküt nem vehet ki, valamint a megidőzésnek nem engedelmeskedő, vagy a tanuságtételt törvényes indok nélkül megtagadó tanukkal szemben a 194., 195. §§-okban felsorolt kényszerítő eszközöket — az elővezetést kivéve — és büntetéseket nem alkalmazhat, hanem ezeknek elrendelése, illetve a tanuk megbüntetése végett köteles a vizsgálóbíróhoz, vagy ha ez távol van, a legközelebbi járásbíróhoz fordulni.

A kellő megidőzés daczára meg nem jelent, vagy a kihallgatás helyéről engedelem nélkül eltávozott tanu elővezetethető.

Jegyzetek: 1. Az 58. §. második bekezdésének az az indoka, hogy a vádló tájékoztatására elég egy-két tanunak teljesen kifogástalan vallomása, a többiekét módjában van a fő tárgyalásra beidézteni s ott kihallgattatni. A nyomozásnak tehát, amelyet ugyis gyorsan kell lefolytatni, nem kell minden tanu kihallgatására kiterjeszkednie.

2. A tanut nyílt idéző levéllel kell beidézni, a melyen az ügy megjelölése mellőzendő, de pontosan kiteendő a tanu neve, foglalkozása, lakása, a megjelenés helye, ideje, valamint az is, hogy az illető tanuként lesz kihallgatva. Figyelmeztetendő a tanu az idéző levélen arra is, hogy elmaradása esetében elő fog vezetetni s pénzbüntetéssel sújtatni.

3. A tanu elővezetését — ha annak kihallgatása szükséges — a nyomozó hatóság rendeli el s foganatosítja. (Az eljárás hasonló az 51. §. 2. jegyzetében eladotthoz.) A meg nem jelent, vagy eltávozott tanunak a megbüntetését, vallomásra kényszerítését, eskü alatt való kihallgatását azonban a nyomozás folyamán és a vizsgáló bírónál, vagy ha az közelebb van, a kir. járásbírósnál kell indítványozni. (Lásd a 47. §. 1. jegyzetét.)

4. Tanuk és szakértők megidőzésére a főbb minták a 10., 11., 12., 13. sz. melléleteken, a meg nem jelent, illetve eltávozott tanu elővezetésére, továbbá megbüntetésének a vizsgáló bírónál való indítványozására vonatkozó minták pedig a 10/a és 10/b sz. mellékleten találhatók.

60. §.

A tanuk kihallgatásánál a BP. XIII. fejezetének IV. részében foglalt rendelkezések, a rendőri hatóság által eszközölt tanukihallgatások alkalmával is szigoruan megtartandók.

Jegyzet: A tanuk egyenként hallgattatnak ki; egyik a másikának kihallgatásánál jelen nem lehet. Kihallgatás előtt figyelmeztetendő a tanu, hogy köteles a legjobb tudomása szerint a valót s csakis a valót vallani, hogy vallomását esetleg esküvel is meg kell erősítenie s hogy amennyiben hamisan vall, szigoruan megbüntettetik.

Ezek előrebocsátása után kiveendő, hogy a tanu személyi adatai, megkérdezendő, nem szenved-e a bűncselekmény következtében kárt s milyen viszonyban van a terhelttel és a bűnpör más érdekeltjeivel.

Azután a tanunak alkalom adandó arra, hogy tudomását összefüggőleg elmondhassa. A hozzá netán intézendő kérdéseknél a tényállás hézagaira kell figyelni. Kikérdezendő a tanu arra is, hogy tudomását honnan merítette. Ami a tanu vallomásával magával állapítandó meg, azt a kérdésbe csak akkor szabad belefoglalni, ha a tanu másképp nem tud arra megfelelni.

A tanu élőszóval köteles felelni, de ha azt az ügy bonyolultsága, vagy tanu gyöngye emlékező tehetsége szükségesnek mutatja, megengedhető neki, hogy írásbeli feljegyzéseit megtekinthesse.

A személy- és tárgyzasonosság megállapításánál a tanu előzőleg azoknak a leírására szólítandó föl és csak azután mutathatók meg azok neki.

Végül megjegyzendő az is, hogy a tanu, hacsak az nem okvetlen szükséges, többszöri beidőzésétől megkímélendő, azért a tényállásra egyszerre és tüzetesen hallgatandó ki. (BP. 210—216. §§.)

A tanu kihallgatási jegyzőkönyv mintáját a 14. sz. mellékleten adjuk.

d) Szembesítés.

61. §.

A terhelt más terhelttel vagy tanuval, valamint tanuk egymással, ha egymástól lényegesen eltérő vallomást tettek és az ellenmondást nem lehet másképen tisztába hozni, már a nyomozás során is szembesíthetők.

Mint hogy azonban szembesítésnek rendszerint csak a bíróság előtt van helye és mint hogy a szembesítés által a terheltnek egymás vallomásáról és a tanuk bemondásairól értesülnek — mi könnyen a későbbi bünvizsgálat sikerét kockáztathatja — a rendőri hatóságok lehetőleg mellőzzék a szembesítést és azt csak akkor alkalmazzák, ha arra a

tényálladék tisztázása érdekében feltétlenül szükség van, vagy ha tartani lehet attól, hogy a szükséges szembesítés a bíróság által eszközölhető nem lesz.

62. §.

Ha a rendőri hatóság kénytelen a szembesítést eszközölni, egyidejűleg csak két terhelt, illetőleg csak a terhelt és egy tanu szembesíthető. Tanuk közül is kettőnél több egyidejűleg és egynél több körülményre nézve nem szembesíthetők egymással.

A terhelt ama kívánsága, hogy terhelt-társával, vagy valamely tanuval szembesíttessék, a rendőri hatóság által teljesítendő, ha az nem okoz nehézséget.

Ha a szembesítés a terhelt felismerése, vagy ugyanazonosságának megállapítása végett eszközöltetik, ez esetben a terhelt mindig többekkel együtt állítandó a tanu elé.

63. §.

A terheltnek a BP. 205. §-ának 1. pontjában említett hozzátartozói a terhelttel csak akkor szembesíthetők, ha ezt maga a terhelt kívánja.

Jegyzetek: 1. Szembesítésnek tulajdonképpen csak a főtárgyaláson van helye, de ha a főforgó *lényeges eltéréseket másképp* — például kérdések föltevése, vallomási jegyzőkönyvek felolvasása által — *tisztázni nem lehet*, akkor terheltnek szembesítése úgy terhelt társával, mint a tanuval, valamint tanunak egy más tanuval, elrendelhető. Eltérések nélkül is megtörténhetik a szembesítés, ha a tanu vagy terhelttárs a főtárgyaláson előreláthatólag nem fog megjelenni (pld. súlyos betegség, vagy a tanu elutazása miatt).

2. Ha a terhelt kéri a szembesítést, akkor az, ha *nehézségbe* nem ütközik, *elrendelendő*. Ezt az intézkedést jól kell megérteni, nehogy a szembesítésekénél a kivételből szabály legyen. Vannak esetek ugyanis, hogy az ártatlanságát hangoztató terhelt meg van győződve róla, hogy ha a tanuval, vagy terhelttársával szembesíttetik, ártatlansága rögtön kiderülne. Ilyen esetekben a szembesítés nem csak czélszerű, de szükséges is. Vannak azonban esetek, a hol a terheltnek a szembesítéssel álcéljai vannak, zavarba akarja hozni s indokolatlan erkölcsi pressiót akar gyakorolni a tanura vagy terhelttársára, hogy az annak vallomásába vetett hitet megrendítse, ilyenkor a szembesítés okvetlenül mellőzendő. Ezt pedig a jelen szakasz sem akadályozza, mert ez is azt mondja, hogy a szembesítés elrendelendő ugyan, de csak akkor, ha nehézség nem forog fönn; nehézség alatt pedig nemcsak pld. a tanunak 3. vármegyében való lakását kell érteni, hanem a nyomozás menetére káros huza-vonát is. Mikor tehát a nyomozó hatóság azt látja, hogy a szembesítés czéltalan, terhelt kérelme dacára mellőzze azt.

3. Szembesítés iránt a terhelten kívül a vádló és a védő is terjeszthet elő kérelmet, a melyet, ha indokolt s a szembesítés a fentemlített okokból tényleg szükséges, a nyomozó hatóság teljesíthet. Az ügyésznek ilyen irányu utasítása föltétlenül teljesítendő.

4. Hozzá tartozóknak tekintendők a BP. 205. §. 1. p. szerint: „A terhelt fel- vagy lemenő ágbeli rokona vagy sógora, unokatestvére vagy ennél közelebbi oldalrokona, házastársa vagy jegyese; házastársának testvére, testvérének házastársa, örökbefogadó vagy nevelő szülője, örökbefogadott vagy nevelt gyermeke, gyámja, gondnoka, gyámoltja vagy gondnokoltja, még pedig a házastársi vagy sógorsági viszonyban lévőkre nézve tekintet nélkül arra, hogy fennáll-e még az a házasság, melyen ez a viszony alapszik.”

e) A rendőri hatóság rendelkezési joga a nyomozás színhelyén.

64. §.

A rendőri hatóságnak a BP. 97. §-a alapján a nyomozás érdekében jogában áll a nyomozás színhelyén levőknek az onnan való távozást megtiltani, vagy őket arra utasítani, hogy a nyomozás befejezéseig ugyanabban, vagy valamely szomszédos házban vagy helyiségben tartózkodjanak s az ezen tilalmat vagy rendelkezést megszegőket, vagy a hivatalos eljárást szándékosan zavarókat, vagy a nyomozó hatóság intézkedéseinek ellenszegülőket — a hivatkozott §-ban felsoroltak kivételével — letartóztatni.

A fogvatartás 24 óránál tovább nem tarthat; ha pedig a nyomozást előbb befejezték, a letartóztatott azonnal szabadlábra helyezendő.

A nyomozó hatóságnak ez a joga kiváló fontossággal bír akkor, ha valamely büntetendő cselekmény színhelyén azért kell az állapotot változatlanul fentartani, esetleg az ott talált egyéneket visszatartani, hogy azok a nyomozás gyors befejezése érdekében a megérkezendő kir. ügyész vagy bírósági tag által sürgősen, még a helyszínén meghallgathatók legyenek.

Miután azonban ezen rendelkezés is az egyéni szabadság korlátozásával s az illetőkre esetleg munkamulasztással vagy más hátránnyal jár, ügyeljenek a rendőri hatóságok, hogy ezen joggal csak akkor éljenek, midőn arra a nyomozás érdekében csakugyan feltétlenül szükség van.

Jegyzetek: 1. BP. 97. §-a. „A nyomozó hatóság megtilthatja a nyomozás színhelyén levőknek az onnan való távozást, vagy utasíthatja őket, hogy a nyomozás befejezéséig ugyanabban vagy valamely szomszédos házban vagy helyiségben tartózkodjanak.

A ki e tilalmat vagy rendelkezést megszegi, vagy a hivatalos eljárást szándékosan zavarja, vagy a nyomozó hatóság hatáskörébe tartozó intézkedéseknek ellenszegül, letartóztatható.

A fogvatartás 24 óránál tovább nem tarthat, ha pedig a nyomozást előbb befejezték, azt azonnal meg kell szüntetni.

A letartóztatás a félnek vagy a sértettnek képviselőjében megjelent ügyvéddel, a szakértővel, a bírósági tanúkkal és a katonai bíróság hatóságának alávetett egyénekkel szemben nem alkalmazható.

A félnek vagy sértettnek ügyvédje, a szakértő vagy a bírósági tanu csakis távozásra kötelezhető s erre is csak akkor, ha a hivatalos eljárást figyelmeztetés dacára szándékosan zavarja, vagy megakadályozza, avagy a hivatalos intézkedéseknek ellenszegül. Ez esetben az ügyvéd fegyelmi hatóságához egyúttal följelentés teendő.

Katonai bíróság hatóságának alávetett egyének rendreutasíthatók, az eljárás helyéről eltávolíthatók és megbüntetésük végett a legközelebb levő katonai hatóság keresendő meg.

2. Hogy a nyomozás színhelyén lévőknek a távozás mikor tiltható meg, vagy hogy azok egy kijelölt helyen való tartózkodásra mikor utasíthatók, az a nyomozó közeg belátására van bízva. A belátást azonban nem befolyásolhatja az önkény vagy a szeszély, hanem csak a nyomozás érdeke. Ha tehát például A-nál nyomozunk, házkutatást tartunk s e közben megtudjuk, hogy a keresett tárgyak már B-nél, az orgazdánái vannak, akkor természetesen nem engedünk el senkit a helyszínéről, mert megeshetnék, hogy mire mi B-hez érünk, addigra már az a keresett tárgyakat régen elrejtette.

3. A letartóztatás kimondható, ha valaki a nyomozó hatóság hatáskörébe tartozó „intézkedéseknek” ellenszegül. Ez különbözik attól az esettől, a mikor az illető a *hatósági személy* ellen támadt. Ez utóbbi, mint hatóság ellen való erőszak; külön büntetettik, azért a nyomozó és jelentést tevő rendőri közegnek e kettő között különbséget kell tennie, nehogy hatóság ellen való erőszakot lásson ott, a hol csak maga az intézkedés és nem az intézkedő támadtatott meg.

4. Az 1-ső jegyzetben említett rendbüntetéseket maga a rendőrség szabja ki s hajtja végre. Ügyvéd, bírósági tanu, szakértő nem tartóztatható le, csak távozásra kötelezhető. Természetes, hogy ez a kötelezés engedelmesség esetén karhatalommal is foganatosítható; sőt a mennyiben az ügyvéd, bírósági tanu és szakértő hatóság ellen való erőszakot (BTK. 165. §.) követne el s a BP. 141. §-ának valamelyik esete fönforogna, akkor le is tartóztatható; — mert itt az illető már maga is terhelt s nem csak a terhelt vagy sértett képviselője.

A rendőri hatóságok által csak kivételesen és bizonyos korlátok közt foganatosítható nyomozó cselekmények.

65. §.

A BP. 98. §-a alapján halaszthatatlan szükség esetében, tehát a midőn a késedelem veszélylyel jár, kivételesen és bizonyos esetekben jogában van a rendőri hatóságnak: terheltet előzetes letartóztatásba helyezni.

a) Terhelt előzetes letartóztatása.

66. §.

Az előzetes letartóztatás elrendelésénél különösen szem előtt tartsák a rendőri hatóságok, hogy ez csak a rendőri hatóság által eszközölhető, s mindenkor csak az elkerülhe-

tetlen szükség esetében alkalmazandó. Ez az elkerülhetetlen szükség pedig akkor áll be, midőn akár a nyomozás, akár a későbbi bünvádi eljárás sikerének meghiúsításától vagy ennek lehetetlenné tételétől lehet tartani.

Az előzetes letartóztatás írásba foglalt határozatban rendelő el. A határozat terheltnek rendszerint elfogatásakor, esetleg a hatóság elé állításakor kézbesítendő. A határozat írásba foglalása és kézbesítése legfeljebb 24 órára csak akkor halasztható el, ha a késedelem veszélylyel jár.

Jegyzetek: 1. A BP. 98. §-át lásd a 46. §. 1. jegyzetében.

2. Terhelt letartóztatása magában véve is kivételes rendszabály, a melyet a törvény az elrendelés okainak taxatív elősorolásával s a letartóztatás maximumának meghatározásával még jobban megszorít. Teszi ezt pedig a személyes szabadság tiszteletben tartása okából. Ezt az okot jól kell megfontolnia a rendőrhatóságnak is mindannyiszor, valahányszor az előzetes letartóztatást elrendeli. Azonfelül figyelembe kell vennie a rendőrhatóságnak azt is, hogy az előzetes letartóztatás elrendelése bírói hatáskörbe tartozó jog, a melylyel csak igazán kivételes esetekben szabad a rendőrségnek élnie s akkor is indokolnia kell a bíróság előtt kivételes eljárásának szükségességét (lásd 46. §. 3. jegyzetét.)

3. Az előzetes letartóztatás határozatának formája a 15. számú mellékleten látható.

A határozat kézbesítésére írásba foglalására nézve lásd még az utasítás 72. §-ának jegyzetét.

67. §.

Az előzetes letartóztatás esetei a BP. 141., 142. és 144. §§-ában vannak felsorolva. Ezek szerint előzetes letartóztatás rendelhető el:

1. Tetten kapás esetében.

Tetten kapótnak az tekintendő, a ki a büntetendő cselekményen bárki által, tehát nemcsak közbiztonsági közeg által rajta éretik, vagy a kit a szemtanu, vagy a szemtanu, által figyelmeztetett egyén a bűncselekmény elkövetése után azonnal elfogott vagy üldözőbe vett.

A tetten kapott letartóztatására további feltétel, hogy annak kiléte azonnal meg nem állapítható. Ha tehát a terhelt ismeretes és a letartóztatásra egyéb ok nincs, a letartóztatás mellőzendő.

2. Azon terhelt ellen, a ki megszökött, elrejtőzött s szökési előkészületeket tett.

Megszököttnek csak az a terhelt tekinthető, a ki rendes lakó vagy tartózkodási helyét titokban oly módon hagyja el, melyből alaposan következtethető, hogy nem szándékozik oda visszatérni.

Elrejtőzöttnek tekintendő az a terhelt, a ki rendes lakó vagy tartózkodási helyét nem hagyta ugyan el, de azt oly időben és módon keresi fel, hogy ez által a hatóság részéről való feltalálhatóságát tervszerűleg megúsítja.

A szökésre előkészületeket tevőnek az a terhelt tekintendő, akinek cselekményei, rendelkezései és intézkedései azt bizonyítják, hogy az illető rendes lakó vagy tartózkodási helyéről megszökni akar.

Ugy a megszökésnél, mint az elrejtőzésnél, valamint a szökésre való előkészületeknél azonban további feltétel, hogy ez azon célból történjék, hogy a terhelt magát a bünvádi eljárás alól elvonja. Ha tehát terhelt tartózkodási vagy lakóhelyét valamely más célból hagyta el, vagy a hatóságnál keresés közben önként jelentkezett, a letartóztatás — ha egyéb törvényes ok nem forog fenn — mellőzendő.

3. Azon terhelt ellen, kinek megszökésétől tartani lehet.

A megszökés olyan terheltről tőtelezhető fel, kinek állandó tartózkodási helye vagy rendes keresetforrása nincs, vagy a ki a személyazonosságát igazolni nem tudja, vagy a kinek cselekményére súlyosabb büntetés nem van megállapítva.

Állandó tartózkodási helylyel nem bíróknak tekintendők azok, kiknek egyáltalában nincsen olyan helyük, melyben legalább bizonyos időben megtalálhatók lennének

Rendes keresettel nem bírók azok, kiknek nincs meghatározott foglalkozásuk, vagy egy bizonyos, az életfentartáshoz szükséges keresetforrásuk, illetve jövedelmük.

Ismeretlennek és magát igazolni nem tudónak tekintendő az, ki a hatóság előtt kilétét, lakását és foglalkozását okmányokkal, iratokkal vagy szavahihető tanúkkal igazolni nem tudja.

Hogy a terhelt megszökésétől mikor lehet az alkalmazandó büntetésnek előre látható nagysága miatt tartani, arra nemcsak a bűncselekményre, a büntető törvényekben megszabott büntetésnek neme és nagysága lehet irányadó, hanem e tekintetben a terhelt személyes viszonyai is figyelembe veendőek.

Minden esetre a rendőri hatóságok előzetes letartóztatásba helyezték azokat, kik olyan bűncselekményt követtek el, melyre a büntető törvénykönyv halált vagy életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetést állapít meg.

4. Az ellen, a ki a valódi tényállás kiderítését meggátolni akarja az által, hogy tettestársát, részest, orgazdát, bűnpártolót vagy tanut hamis vallomástételre vagy vallomás megtagadására, szakértőt hamis véleményadásra birni törek-

szik; továbbá, ki a bűncselekmény nyomait megsemmisíteni, megváltoztatni vagy elrejtteni igyekezett vagy igyekszik.

E cselekmények indokul szolgálhatnak a letartóztatásra, akár a nyomozás alatt, akár annak előtte vitettek véghez, akár eredményesek, akár eredménytelenek voltak, akár személyesen, akár más által végeztette is azokat a terhelt.

5. Azon nem magyar honos ellen, a kivel szemben alaposan lehet tartani attól, hogy szabadlábban hagyása esetében a hatóság újabb idézésére nem fog megjelenni.

6. Azon tettes ellen, ki az ellene indított eljárás alatt újabb büntetést vagy vétséget követett el, vagy ha bizonyíték forog fenn arra, hogy a megkísérlett büntetést vagy a vétség végrehajtásával, vagy azzal fenyegetődött, hogy újabb büntetést vagy vétséget fog elkövetni. Végül:

7. Az ellen, ki ellen elfogató parancs vagy nyomozó levél van kibocsátva.

Jegyzetek: 1. Mi a tettenkapás, azt az utasítás maga világosan megmondja. A letartóztatáshoz azonban a tettenkapás magában véve nem elég, hanem kell hozzá még egy feltétel, az nevezetesen, hogy a tettenkapott kiléte azonnal meg nem állapítható. A tettenkapott kilétének megállapítása — jól jegyezzük meg — tulajdonképpen nem a letartóztató rendőrközeg dolga, hanem a rendőrhatalóságé. A rendőrközeg tehát, ha az igazolás könnyű szerrel nem eszközölhető, a tettenkapottat kísérfelbe, s állítsa elő, sérelem nem esik rajta, mert hiszen a tettenkapás kétségtelenné teszi bűnösségét. Ezenfelől a tettenkapottat elfogó rendőr, ha az illetőt ismerné is, minden esetben nem eresztheti őt szabadon azért sem, mert nem tudja, hogy a hatóság valami más okból nem fogja-e mégis letartóztatni. Végül sok esetben bekisérendő a tettenkapott terhelt akkor is, ha igazolás után előreláthatólag szabadon eresztetik; mert valóságos szatirája volna az a közrendnek és közbiztonságnak, ha például, jól ismert tolvaj egyszerűen azért volna a helyszínén rögtön szabadon bocsátandó, mert az elfogó rendőr nagyon is jól ismeri őt. Általános szabályt tehát — a mint látjuk — ez irányban fölláttani nem lehet, mert minden attól függ, hogy ki az a terhelt és milyen a bűncselekmény. Enyhébb bűncselekménnyel terhelt büntetlen előéletű s rendezett viszonyok között élő tettenkapott egyén előállítására fölösleges, holott viszont ugyanilyen bűncselekménnyel egy kétes hírű ember előállítása föltétlenül szükséges.

2. Mit kell a „kilét” alatt érteni? A tettenkapottnak azokat az individualis viszonyait és körülményeit, a melyekkel az ő egyénisége pontosan meghatározható. Ilyenek a név, születéshely, kor, vallás, családi állapot, foglalkozás, keresetforrás, lakás, előélet, különös tulajdonságok stb. Ezekre nézve nem elég a terhelten kihallgatni, hanem az ő bemondásainak a valódiságát meg is kell állapítani. A rendes lakás nélkül csavargó tolvaj nagy ritkán vallja be, főleg városokban, hogy nincs lakása, hanem bemondja valamelyik volt lakásadójának a nevét és lakását. Ha már most az illetőtől megkérdezzük, hogy ad-e lakást a terheltnek, a legtöbb esetben tagadó választ és azt a magyarázatot nyerjük, hogy legutóbb is azért kergették el a terhelten a lakásáról, mert nem fizetett, sőt esetleg a lakótársait még meg is lopta. Ugyanez áll a foglalkozás, keresetforrás körülményére is.

Ezeket tehát először éppen úgy, mint más bizonyítékot, meg kell állapítani, s ha terhelt állításai valóknak bizonyulnak, akkor esetleg

szabadon eresztendő. Esetleg, mondjuk, mert lehet hogy a kilét adatainak megállapítása közben egy más letartóztatási ok (szökés veszélye, rendes lakás és állandó keresetforrás hiánya) derül ki, s terhelt, noha (sőt azért, mert) ismeretes és kiléte megállapított, előzetes letartóztatásba kerül.

3. A „szökés“-nél megjegyzendő, hogy az nem egyenlő az eltávozással, mert például, ha egy hajtsár korcsmai verekedés után, a melynél egy embert súlyosan megsérlemezett, másnap reggel tovább megy célja felé, tegyük fel, a vásárra, az még nem szökött meg; főleg, ha még meg is mondta, hogy hová megy. Előfordul olyan eset is, hogy terhelt elutazik, nem is mondja meg hová, s azért még sem mondható feltétlenül szökésnek, mert kitűnhetik róla, hogy feljelentéséről elutazásakor még nem is tudott, elutazásáról pedig nem szólt, mert az bizalmas jellegű volt. Ilyen esetben a legfontosabb körülmény az, hogy volt e terheltnek sejtelve, tudomása az ellene készülő kriminalis ügyről, mert ha volt, akkor kétségtelen, hogy távozásával a bűnvádi eljárás sikerét akarta meghiusítani.

4. Rejtőzik az is, s ki rendes lakását elhagyja és álnév alatt a város egy félreeső utcájában húzza meg magát. Az elrejtőzés fogalmához nem kell az, hogy terhelt a szó szoros értelmében elbujjék, hanem elég az, ha rendes lakásán nem található, s ha háznépe, hozzátartozói, szomszédai nem tudnak hollétéről. Az elrejtőzés körülményét különben szintén magának a hatóságnak kell megállapítania, s nem szabad megelégednie azzal, hogy a például nem sok lelkiismeretességgel dolgozó kézbesítő azt jelenti, hogy az és az a lakásáról eltűnt, nem található.

2. Ugy az elrejtőzés, mint a szökés megszűnik letartóztatási ok lenni, ha terhelt a hatóságnál önként jelentkezik. Ezen jószántából való jelentkezés azonban jól megvizsgálendő, mert lehet, hogy terhelt csak azért jelentkezett, hogy, jóhiszeműséget színelve, a rendőrséget félrevezesse, s aztán annál nyugodtabban megszökhessen, vagy mert érezte, hogy a hatóság már ugyis nyomában van, s ki akarta kerülni az elfogatást. Ha a terhelt előzetes letartóztatása s elfogatása már elrendeltetett, az önként jelentkező terhelt csak akkor hagyható szabadlábban, ha bizonyítható hogy ő nem a bűnvádi eljárás elől szökött meg, vagy rejtőzött el, s hogy letartóztatásának elrendeléséről tudomása nem volt.

6. A szökésre való előkészület minden oly intézkedés, a mely arra mutat, hogy terhelt állandó lakóhelyéről távozni akar. Ilyen a lakás felmondás, pakkolás, ingóságok titkos eladása, hajójegy váltás, ingatlan vagyonnak hirtelen pénzzé tévése stb. Ezeket azonban a terheltre be kell bizonyítani. Bizonyítékok lehetnek magok a fent elősorolt, s azokhoz hasonló tények, iratok (levelek), tanúk stb.

7. A lakás és keresetforrás elbírálásánál mindig az állandóságra kell a főszólyt helyezni, mert ez az állandóság sok tekintetben bizonyítéka a személyi megbízhatóságnak. A vándor cigány például, eltekintve folytonos kóborlásától, akárminő foglalkozást mondana is be, az állandónak nem fog bizonyulni, mert a vándor cigánynak csak egy állandó foglalkozása van, a semmittevés. Viszont a drótos tót állandó foglalkozása hiánya miatt jogosan nem volna letartóztatható; ennel azonban az állandó lakás hiánya a letartóztatási ok, noha szülőfalujában akár melyeknek van házikója. Ennél a letartóztatási oknál végül figyelemre méltatandó a terheltre váró büntetés nagysága is, mert előreláthatólag csekély büntetés miatt kár volna terhelt szabadságát a rendes lakás és foglalkozás szigorú magyarázatával korlátozni.

8. A terheltre váró büntetés előre látható nagysága szintén lehet oka az előzetes letartóztatásnak, ha van rá bizonyítható adat (lásd a 6-ik jegyzetet), hogy terhelt azt a szökéssel akarja kikerülni. Itt egy fontos megjegyezni való van. A jelen utasítás 67. §-ának 15-ik bekezdése azt mondja: „Hogy a terhelt megszökésétől mikor lehet az alkalmazandó

büntetésnek előre látható nagysága miatt tartani, arra nem csak a büntetési cselekményre a büntető törvényekben megszabott büntetésnek neme és nagysága lehet irányadó, hanem e tekintetben a terhelt személyes viszonyai is figyelembe veendők“.

Bátran hozzá lehetett volna tenni azt is, hogy ezenfelül a büntetési cselekmény súlyossága s terhelt felelősségének mértéke is mérlegelendő. Mert ez által minden kétséget kizárólag ki lett volna fejezve a BP. az a fontos elve, hogy *ezenfelül a büntető törvénykönyvben foglalt büntetési tétel alapján senkit sem lehet fogva tartani*. A letűnt gyakorlat szerint, ha valaki 5 évtől fölfelé terjedő szabadságvesztés büntetéssel volt büntetendő, legfőbbnyire előzetes letartóztatásba, vagy vizsgálati fogságba került, ha utóbb csak 6 hónapi börtönt kapott is. Most a büntetési tétel maga nem határoz semmit a letartóztatás elrendelésénél, hanem individualisálni kell, hogy a konkrét esetben terheltre körülbelül milyen büntetés vár. Ennek legfényesebb példája az, hogy a BP. 149. §-a szerint még a halállal, vagy életfogytig tartó fegyházzal büntetendő cselekményekkel terhelt is szabadlábban hagyható, ha a vádtanács erre engedélyt ad, (a rendőrség azonban köteles ilyen esetben az előzetes letartóztatást elrendelni). A BP.-nak ezen humánus és igazságos álláspontjára a rendőrhatalóságok is legyenek kellő figyelemmel s az utasításnak főntemlített pontját is ilyen értelemben fogják föl. A kiszabandó büntetés előrelátható nagysága mellett különben alaposan kutatandók terhelt személyi viszonyai is, a mire nézve a 6. jegyzet szolgál felvilágosítással.

Végül figyelmet követel az a körülmény is, hogy a büntetés nagysága relatív dolog. Három hónapi börtön, tegyük föl, egy jellemére nem kényes napszámoknak nem ok a szökésre, de egy társadalmi előkelőségnek nagyon is az lehet.

9. Az előzetes letartóztatás okául az összejárás is szolgálhat, ez lehet vagy a tettestársak, orgazdák, bűnpártolókkal való összebeszélés, vagy a tanúk és szakértőknek hamis vallomásra való rábírása, vagy végül a tett nyomainak, bűnjeljeinek megsemmisítése, eltüntetése megváltoztatása. Célja mindezeknek az eljárás meghiusítása kell, hogy legyen. Ha ezen körülmények egyike-másikának megállapításáról van szó, figyelemmel kell lenni arra, hogy a nyomozásra egyelőre a tényállás tisztázásáig minden fontos; mert még nem tudjuk, hogy mi a lényegtelen; azért nem kell kutatni azt, vajjon terhelt a tanukat vallomásaik lényegére nézve akarta-e hamis vallomásra rábírni, vagy, hogy fontosak-e a bűnpörre azok a nyomok, bűnjeljelek, amelyeket terhelt megsemmisíteni, vagy elrejtetni akart. Elég annyi, hogy terhelt ilyet tett, azért letartóztatható. Annyival inkább, mert a vélelem is ellene szól. Több, mint valószínű ugyanis, hogy terhelt csak olyan dologra akart hamis tanukat szerezni s csak olyan bűnjeljelek eltüntetésén fáradozott, a melyek bűnössége mellett szólnak.

Tájékoztató megemlítjük azt is, hogy a tanunak hamis tanuzásra való csábítása a BTK. 222. §-ába ütköző büntetett állapot meg; ha pedig a tanu hamis vallomást tett s azt esküvel megerősítette, akkor a rábírója, mint felbujtó büntetendő. (BTK. 213. §.)

Természetes, hogy itt azután már fontos tényálladási kérdés az, hogy lényeges volt-e a perben az, a mire nézve a tanu hamisan vallott, mert ha nem lényeges, úgy a tanu, mint a felbujtó büntetlen marad.

10. Az idegen honosság a szökés alapos veszélye mellett azért ok az előzetes letartóztatásra, mert az ilyen külföldi honos, ha hazájába menekül, annak hatóságai őt nekünk ki nem adják; ha pedig idegen állam területére szökik, akkor is kérdéses, hogy az az állam a nemzetközi szerződések értelmében az illetőt nem adja-e ki saját hazája bíróságának s nekünk a kiadatást megtagadja.

Azonban nem minden külföldi tartóztatható le csak azért, mert nincs magyar honossága, mert az a nem magyar honos, de itt lakó külföldi erősebb kötelékekkel (vagyon, család stb.) lehet fűzve országunkhoz, mint sok külföldön bolygó honfitársunk.

11. A bűnisméltés akkor lehet oka az előzetes letartóztatásnak, ha „a terhelt ellen indított eljárás alatt“ történt. Ez a letartóztatási ok megelőzési jellegű s ha csak kihágásokban nyilvánul, akkor megszűnt letartóztatási ok lenni.

12. Végül letartóztatási ok az elfogató parancs és a nyomozó levél. Az előbbiről az 51. §. 2. jegyzetében volt szó, az utóbbi pedig azonos a mostanáig divott körözvényvel. Nyomozó levelet büntetlél alaposan terhelt ellen különben csak a bíróság adhat ki. A kir. ügyészség pedig csak az esetben, ha vádlott ellen jogerős ítélet van s az ítélt föl nem található.

13. Verekedés, népcsődtület esetén, ha büntett, vagy súlyosabb vétség követetett el, a rendőrség letartóztathat mindenkit, aki annak elkövetésében részt vett. (1881. évi XXI. t.-cz. 16. §.) Ezeknek kihallgatása azonnal vagy, ha az eset éjjel történt, másnap reggel foganatosítandó. Megjegyzendő, hogy a fentidézett törvény csak a székesfővárosra nézve szól ugyan, de alkalmazása adott esetben a vidéken is alig lesz elkerülhető.

68. §.

Előzetes letartóztatás olyan vétség esetében, mely a büntető törvények értelmében kizárólag pénzbüntetéssel büntetendő, egyáltalában nem rendelhető el.

Felhatalmazásra vagy kívánatra üldözhető vétség esetén a felhatalmazás megadása, vagy kívánat előterjesztése előtt előzetes letartóztatásnak egyáltalában nincs, a BP. 141. §-ának 2. 3. és 5. pontjai alapján pedig még a felhatalmazás vagy kívánat előterjesztése után sincsen helye.

A kir. járásbíróság hatáskörébe tartozó bűncselekmény esetén csak akkor van helye előzetes letartóztatásnak, ha az a cselekmény szabadságvesztés büntetéssel büntetendő és ha a terhelt ellen igen nyomatékos gyanu merül fel, de ekkor is csak a BP. 141. §-ának 2., 4. vagy 5. pontjaiban felsorolt esetekben.

69. §.

A hol a BP. az előzetes letartóztatás feltételül szolgáló körülmények vagy adatok bizonyítását kívánja, ezek ép azon módon és azon szabályok szerint szerzendők be és állapítandók meg, mint az egyéb bizonyítékok.

Jegyzetek: 1. A felhatalmazási bűncselekményekre nézve lásd a 31. §. jegyzetét.

2. A BP. 141. §-ának 2., 3. és 5-ik pontja a szűkés, összebeszélés és bűnisméltésről, mint előzetes letartóztatási okokról rendelkezik. Erre nézve lásd a 67. §. 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9. és 11-ik jegyzetét.

3. A kir. járásbírósági hatáskörbe tartozó bűncselekményeknél az előzetes letartóztatásról a BP. 536. §-ának 3-ik bekezdése intézkedik.

E szerint: Előzetes letartóztatásnak csak szabadságvesztés büntetéssel büntetendő cselekmények miatt, csak a BP. 141. §. 2., 4. vagy 5. pontja (szűkés, idegen honosság, bűnisméltés) alapján, de ez esetben is csak akkor van helye, ha a terhelt ellen igen nyomatékos gyanu merült föl, vagy ha el van ítélt és az ítélet ellen felebezett.

4. A 69. §-ban foglaltakra nézve lásd a 67. §-hoz fűzött magyarázatokat.

70. §.

A rendőri hatóságok kötelesek az általuk letartóztatott vagy az eléjük állított egyént azonnal — legkésőbb 24 óra alatt — kihallgatni s az esetre, ha a terhelt szabadlábra helyezésének szüksége a nyomozás során nem merült fel, azonnal, legkésőbb a kihallgatástól számítandó 48 óra, tehát az előállítástól számítandó 3 nap alatt:

ha a törvényszék vagy esküdttörbíróság hatáskörébe tartozó bűncselekménnyel van terhelve: a vizsgálóbíróhoz, más esetben pedig a kir. járásbírósághoz kísértetni.

Ha a letartóztatott csupán kihágással van terhelve, — a mennyiben az előzetes letartóztatás egyáltalán fentartható — figyelemmel kell lenni arra, hogy az a kir. járásbíróság hatáskörébe utalt kihágás miatt a BP. 537. §-ának első bekezdése értelmében 48 órán túl nem terjedhet.

Jegyzetek: 1. Szabály az, hogy a terhelt — noha az előzetes letartóztatásnak tartama törvényszéki ügyekben egyébként 15 napon (mely kivételesen egy ízben még 15 nappal meghosszabbítható) van megállapítva, — a rendőrségnél 3 nappal (24 + 48 óra) tovább sem tartható. Három napig is csak abban az esetben, ha a rendőrség halaszthatatlan szükségből az előzetes letartóztatást szabályszerű határozatban elrendelte, mert e nélkül terhelt a kihallgatására engedett 24 órán belül vagy szabadon bocsájtandó, vagy pedig, ha az előzetes letartóztatásnak valamelyik törvényes oka fennforog ugyan, de a rendőrség azt halaszthatatlan szükség hiányában el nem rendelheti, a vizsgáló bíró, illetve a járásbíróság elé állítandó. Ezt a határozott intézkedést a gyakorlati élet követelte czélszerűséggel úgy lehet majd összehangolva hozni, hogy a rendőri hatóságok, főleg a melyek a vizsgálóbírótól távol esnek, törvényes okok fennforgása esetén indokolt határozatban az előzetes letartóztatást rendeljék el magók s a halaszthatatlan szükséglet a nyomozás érdekeivel indokolják. A fővárosi rendőrség és a vizsgáló bírák között tényleg ilyen gyakorlat indult meg. Czélszerű is ilyen értelemben magyarázni a törvényt, mert 3 nap alatt a nyomozás igen sok esetben befejezhető lesz, ha a terhelt mindig ott van a rendőrség kezeltgyében; holott ha az 24 órán belül a vizsg. bíró elé állítatik és a törvényszéki fogházba kerül, akkor a nyomozás tovább fog elhúzódni, mivel a másutt fogvalévő terhelttel való érintkezés nagy idővesztéssel jár. A halaszthatatlan szükségnek a nyomozás érdekével való indokolása tehát azért is jogos, mert ez az érdek ebben az esetben teljesen azonos a terhelt érdekével, a kinek ügye ilyen formán gyorsabban halad a végmegoldás felé.

2. Járásbírósági ügyekben az előzetes letartóztatás tartamára nézve a BP. 537. §-a ezeket rendeli: „Az előzetes letartóztatás kihágás miatt

csak 48 óráig, vétség miatt az ítélet előtt csak nyolcz napig tarthat. A rendőrség a terheltet ezekben az utóbbi ügyekben is csak 3 napig és csak az 1. jegyzetben részletezett feltételek mellett tarthatja magánál.

71. §.

A BP.-ban a terheltnek a rendőri hatóságnál előzetes letartóztatásban tarthatására meghatározott záros határidőre való tekintettel igyekezzenek a rendőri hatóságok az előzetes letartóztatásba helyezett terheltet oly időben kihallgatni, hogy a kihallgatásnak befejeztétől számítandó 48 óra letelte még a bíróságoknál szokásos rendes hivatalos órák tartamára essek, hogy így a letartóztatott a vizsgálóbírónak, illetve kir. járásbírósnak még a törvényben megszabott határidőn belül átadható legyen.

Jegyzet: E rendelkezés célja lehetővé tenni azt, hogy azon a 3 napon belül, a mely idő alatt terhelt a rendőrségnél az előzetes letartóztatás alakszerű elrendelése mellett tartható, a letartóztatás kérdése a vizsgálóbíró, illetve a kir. járásbíró által is eldönthető legyen.

A vizsgáló bíróhoz intézendő átirat mintája a 15/a. sz. mellékleten található.

72. §.

Ha a rendőri hatóságok a bíróság nyomozó-levele vagy egy más rendőri hatóság megkeresésére főganasitják a letartóztatást, vagy ha elfogató-parancs vagy nyomozó-levél alapján állítatik eléjük valaki, kiváló sulyt fektessenek az illető személyazonosságának megállapítására és e körül a legnagyobb szigorúsággal és a legaprólékosabb gondjal járjanak el, nehogy a kellő óvatosság és körültekintés hiánya miatt tévedés fordulhasson elő, s az esetben, ha a rendőri hatóság meggyőződik, hogy az elébe állított egyén nem azonos azzal, ki ellen az elfogató-parancs vagy nyomozó-levél kiadott, köteles az illetőt haladéktalanul szabadlábra helyezni, ellenkező esetben pedig azon hatóság elé kísérni, a mely az elfogató-parancsban vagy nyomozó-levélben megjelölve van.

Jegyzetek: 1. A személyazonosság gondos és körültekintő megállapításáról szól a 12—17. §§-hoz fűzött 4-ik jegyzet.

2. Az elfogató parancsról a BP. 143. §-a így rendelkezik: „Az előzetes letartóztatást rendszerint a vizsgálóbíró, esetleg a vádtanács, vagy az ítélőbíróság, ha pedig a késedelem veszélylyel jár, a járásbíró vagy a rendőri hatóság (85. §. első bek. és a ~~17. cikk~~ utasítás 66. §. 8. jegyz.) írásba foglalt határozatban rendelik el. A határozatban lehetőleg pontosan megjelölendő a terheltnek személye, továbbá megemlítendő a terhére rótt bűncselekmény, a letartóztatás törvényes oka és ama hatóság, mely elé a terhelt állítandó.“

Ha az elfogatás iránt más hatóság kerestetik meg, a megkeresés a 15/b. sz. minta szerint készíthető.

„A határozat a terheltnek elfogatásakor, esetleg a hatóság elé állításakor kézbesítendő, írásba foglalása és kézbesítése csak akkor halasztható el és pedig legfeljebb 24 órára, ha a késedelem veszélylyel jár.“

BP. 144. §-a: Bármely közhatalnok, közhivatalnok, vagy hatósági közeg letartóztathatja azt, a ki ellen hivatalos értesülése szerint elfogató parancs (143., 150. §§.) vagy nyomozó levél van kibocsátva.

A letartóztatott a legközelebb lévő vizsgálóbíró, járásbíró, kir. ügyész, vagy rendőri hatóság elé állítandó.

A nyomozó levélre nézve lásd a 67. §. 12-ik jegyzetét.

73. §.

Az esetre, ha a letartóztatott terhelt szabadlábra helyeztetett, de a bűnvádi eljárás ellene tovább folytatatik, s ez a BP. 141. §-ának 2. (szökés), 3. (összebeszélés) és 5. (bűnisméltés) pontjaiban felsorolt cselekményeket követi el vagy kíséri meg, az előzetes letartóztatása újból elrendelhető; továbbá újból letartóztatható a terhelt, ha az a bíróság által a BP. 161. §-ában foglalt meghagyás mellett helyezett szabadlábra és ezen meghagyást megszegi, valamint a bíróság által biztosíték mellett szabadlábra helyezett terhelt, ha szökést kísérel meg.

74. §.

Ha a szabadlábra helyezett terhelt, a bíróság által a 161. §. értelmében kiadott meghagyást vagy tilalmat megszegte és ezért ő a rendőri hatóság által akár szökése, akár más ok miatt nem volt letartóztatható, ezen körülményről a szabadlábra helyezést elrendelő bíróság a rendőri hatóság által lehetőleg rövid idő alatt értesítendő.

Jegyzet: A BP. 161. §-ának rendelkezése a következő: Ha az előzetesen letartóztatottat, vagy a vizsgálati foglyot szabadlábra helyezik, de ellene az eljárást tovább folytatják, a *nyomozás alatt a kir. ügyésznek vagy a rendőri hatóságnak megkeresésére a vizsgálóbíró*, a vizsgálat elrendelése után pedig a vizsgálóbíró vagy az eljáró bíróság, kivételes esetekben, nyomás okból *meghagyhatja a terheltnek*, hogy az eljárás jogerős befejezéséig valamely meghatározott községbe vagy helyre ne menjen, vagy a számára kijelölt tartozkodó helyről a bíróság engedelmé nélkül ne távozzék.

E meghagyás megszegése, valamint az idézőlevél iránti engedetlenség az előzetes letartóztatásnak, illetőleg a vizsgálati fogságnak újra való elrendelését vonhatja maga után. Erről a szabadlábra helyezett fel kell világosítani.

A 108. §-ban megnevezetteknek — (tényleges katona, csendőr, rendőr, pénzügyőr, közhivatalnok, közszolga, lelkész, vasuti, hajózási, bányászati alkalmazott, ügyvéd, közjegyző) — szabadlábra helyezéséről feljebbvaló, illetőleg fegyelmi hatóságuk azonnal értesítendő.

75. §.

Ha a nyomozás a terhelt letartóztatása alatt a rendőri hatóság által még befejezhető nem volt és a terhelt szabadlábra helyeztetett s a nyomozás a rendőri hatóság által tovább folytatattatik, ennek érdekében a rendőri hatóság által a vizsgálóbíró megkereshető, hogy ez hagyja meg a terheltnek, hogy a nyomozás befejeztéig vagy valamely kijelölt tartozkodási helyről a vizsgálóbíró engedelmével ne távozzék, vagy hogy valamely meghatározott helyre vagy községbe ne menjen.

76. §.

Az előzetesen letartóztatottal való bánásmód, valamint azoknak mikénti elhelyezése tekintetében a BP. 152—156. §§-ában foglalt rendelkezések szigorú megtartása súlyos következmények terhe alatt kötelessége a rendőri hatóságnak.

Jegyzet: A BP. 152. §-a: Mind az előzetes letartóztatás, mind a vizsgálati fogság a legnagyobb kímélettel veendő fogvatartás.

Az előzetesen letartóztatott, valamint a vizsgálati fogoly is lehetőleg mindenkitől elkülönítve, külön helyiségben zárandó el.

Ha ez nem lehetséges, arra kell ügyelni, hogy férfi letartóztatottak nőkkel, továbbá ugyanannak a bűncselekménynek tettesei és részesei egymással, valamint rovatlan előéletű, ugy fiatal egyének, rovat előéletű, illetőleg idősebb foglyokkal egy helyiségbe zárva ne legyenek.

Ezeket felül az elhelyezésnél lehetőleg figyelem fordítandó a foglyok műveltségi fokára, társadalmi állására és a terhőkre rótt bűncselekmény minőségére, továbbá az előzetesen letartóztatottaknak és a vizsgálati foglyoknak a jogerősen elítéltektől való elkülönítésére.

A BP. 153. §-a: különös tekintetre méltó, kivételes esetekben a vádtanács a terhelt kérelmére, a kir. ügyészség és a vizsgálóbíró meghallgatása után, ama feltétel alatt, hogy ezzel a fogvatartás célja éppen úgy elérhető, megengedheti, hogy a terheltet az előzetes letartóztatásnak, illetőleg a vizsg. fogságnak egy része, vagy egész tartama alatt lakásán őrizték. E külön őrizet költségeit a terhelt köteles előlegezni és viselni.

A BP. 154. §-a: Az előzetesen letartóztatott és a vizsg. fogoly ellenében minden megszorítás vagy kényszer kerülendő amaz intézkedéseken kívül, melyek megszökésének és az eljárás célját veszélyeztető összebeszélésnek megakadályozására, továbbá a fogházi rend fentartására szükségesek. A vizsgálóbíró köteles e szabály megtartására felügyelni.

A vizsg. bíró ellenőrzi a letartóztatottak és a vizsg. foglyok levelezését, valamint a hozzájuk érkező küldeményeket és engedni meg a náluk tehető látogatásokat. Engedelmével, illetőleg ellenőrzése nélkül a fogház személyzetén kívül csak a kir. ügyészség tagjai és, a 62. §. harmadik bekezdésében foglalt megszorítással, a védők érintkezhetnek a fogollyal.

A felsőbb igazságügyi hatósághoz intézett folyamodásnak vagy panasznak elküldését azonban a vizsg. bíró meg nem tagadhatja.

Azokban az ügyekben, melyekben vizsgálat nincs elrendelve, a kir. ügyész, illetőleg a járásbíró ellenőrzi az előzetes letartóztatás foganatosítását, valamint a megelőző bekezdésekben foglalt szabályok alkalmazásával a foglyok levelezését és a náluk tehető látogatásokat.

A BP. 155. §-a: Az előzetesen letartóztatott és a vizsgálati fogoly azt a kényelmet, a mely állásának és vagyoni viszonyainak megfelelő, saját költségén megszerezheti. Különösen jogában áll magát saját költségén élelmezni, valamint saját ruháit és ágyneműit használni.

Megfelelő munkát is végezhet, illetőleg rendes foglalatosságát tűzheti, ha ez a letartóztatás céljával és a fogházi renddel és szabályokkal nem ellenkezik.

A BP. 156. §-a: Az előzetes letartóztatás és a vizsg. fogság foganathá vétele alkalmával a rendőri hatóság és közege a fogolyra csak akkor tehet bilincset, ha ellenállt, vagy ha megszökésétől alaposan kell tartani s ez más módon meg nem akadályozható. A bilincs alkalmazásáról azonban kötelesek annak a hatóságnak, amelynek a letartóztatott átadják, azonnal jelentést tenni.

A fogházban bilincs az előzetesen letartóztatottakra csak a kir. ügyészség, a nyomozást teljesítő rendőri hatóságnak (85. §. 1. bek.), a járásbírósnak vagy a vizsg. bírónak, a vizsg. fogolyra pedig csak a vizsg. bírónak' rendelkezésével és csak akkor tehető; ha erőszakos vagy rakonezátlan magaviseletet tanúsított, ha öngyilkosságot kísérelt meg, vagy ha a szökés szándékát árulta el. Ha ez okok valamelyikéből haldéktalan intézkedés szükséges, a fogházőr személyzetének bármely tagja alkalmazhat bilincset, köteles azonban ezt a kir. ügyészség, a rendőri fogház felügyeletével megbízott hatósági tagnak, illetőleg a vizsg. bírónak azonnal bejelenteni. Az utóbbiak tartoznak a megfelelő intézkedést nyomban megtenni.

77. §.

Az előzetes letartóztatás azonnal megszüntetendő, mihelyt a kir. ügyészség vagy bíróság azt elrendeli, de e nélkül is, mihelyt s mihelyt ez által a nyomozás vagy a későbbi bünvádi eljárás sikere nem veszélyeztetik.

Jegyzet: A BP. egyik legfőbb elve az, hogy senki személyes szabadsága ne korlátozassék, ha arra ok és szükség nincs. A rendőrhatóságok ebből folyólag a törvény értelmében kötelesek éber gonddal őrködni a fölött, hogy a mennyire azt az eljárás célja megengedi, az előzetes letartóztatás minél rövidebb ideig tartson, illetve ha az annak elrendelésére alapul szolgáló okok megszűnnek létezni, az azonnal megszüntetessék; mert az e téren tapasztalható gondatlanság az eljáró rendőri hatósági tagra nézve súlyos következményekkel járhat.

Az előzetes letartóztatást megszüntető rendőri határozat formája a 15/c sz. mellékleten látható.

b) Szemle.

78. §.

Ha a nyomozás során a büntetendő cselekményre nézve fontos, olyan ténykörülmények megállapításának, felderítésének, vagy valamely helyzet, tárgy meghatározásának szükségére mérül fel, melyhez a hatóság személyes megfigyelésére van szükség, a rendőri hatóság szemlét tarthat, s ahhoz esetleg szakértőket is alkalmazhat.

79. §.

Hogy a szemlének szüksége mikor áll elő, azt minden egyes nyomozásban fenforgó körülmények határozzák meg. De minthogy a szemle tulajdonkép első sorban birói cselekmény, a rendőri hatóságok a szemle felvételétől lehetőleg tartózkodjanak, s annak eszközlése végett rendszerint a bírósághoz forduljanak, s azt maguk csak akkor teljesítsék, ha a legközvetlenebb veszélye forogna fenn annak, hogy a megsemlélendő tárgy vagy helyzet a vizsgálóbíró vagy járásbíró birájának megérkezéseig változást szenvedhet; különben pedig minden törekvésük csak oda irányuljon, hogy addig is, míg a bíró a szemlét megtarthatja, a talált állapot változatlanul fentartassék.

80. §.

Ha a rendőri hatóság a körülmények által mégis arra van kényszerítve, hogy szemlét tartson, különösen ügyeljen a BP. XIV. fejezetében előirt szabályok betartására, annál is inkább, mert a szemle rendszerint nem ismételtető, tehát az itteni mulasztás többé nem pótolható; továbbá, mert a szabályok be nem tartása esetén nemcsak az egész eljárás elveszítene bizonyító erejét, de az hátrányos befolyással lehetne a valódi tényállás kiderítésére is.

A szemle megtartásánál tehát igyekezzenek a nyomozó hatóságok a jegyzőkönyvekbe a valóságnak megfelelő, teljesen megbízható és maguk a felek és tanuk által is megerősített adatokat felvenni, hogy ezen jegyzőkönyvek bizonyító erejéhez a későbbi eljárások folyamán kétely ne férhessen.

Jegyzetek: 1. Minden bizonyíték, adat, körülmény, mely hivatva van arra, hogy a bűnpör sorsára befolyást gyakoroljon, birói mérlegelés rostáján kell hogy átmenjen. Ez az elv kívánja azt, hogy ha a bűnpörre fontos tények, körülmények közvetlen megfigyelése válik szükségessé, az birói szemle útján történjék. A szemle tehát ebből az okból első sorban birói cselekmény, s mint ilyen, a rendőrség által csak kivételesen teljesíthető.

Noha tehát a rendőrség nincs is hivatva arra, hogy a szükségesnek mutató szemlét ő tartsa meg, a szemle sikeres megtarthatására vonatkozó legfontosabb feladat teljesítése, a helyzet változatlan, érintetlen főtartása, mégis a rendőrség kötelessége. E kötelesség miként való teljesítése tekintetében utalunk arra, a mit a 48. §. 3. jegyzetében mondtunk. Hozzátehetjük még azt is, hogy a helyzet változatlan fentartására irányuló pedáns gondosság azért is fölülte ajánlatos, mert oly szemlék, kiknek érdekekben van az állapotokon változtatni, gyakran nemcsak előbb jelennek meg a helyszínén és gondoskodnak az érdekekben fekvő, szükséges változtatásokról, hanem a hatóság megjelenése után is a mennyire csak lehetséges vagy maguk, vagy büntőrsaik ott ólál-

kodnak, s minden furfanggal azon vannak, hogy a helyzetet a maguk, vagy pártfogoltjuk javára megváltoztassák. A birói szemle tehát csak akkor lesz valóban értékes, ha a rendőrség a bíróság számára a helyzetet a maga eredeti állapotában minden tekintetben fentartja, ellenkező esetben a változott helyzet csak tévedésekre s zavarokra vezet.

2. A mennyiben a kényszerítő szükség úgy hozza magával, hogy a rendőrhatalóságok is kénytelenek lesznek szemlét tartani, első sorban ne feledjék el, hogy az ilyen szemle fontos hatósági tanúságtétel, a melynek minden tekintetben föltétlenül megbízhatónak kell lennie. E megbízhatóság szempontjából kell a rendőrségnek betartani mindazokat a szabályokat, a melyeket a BP. 225—250. §§-ai előírnak. Terünk szük volta nem engedi, hogy e szakaszokat szószerint közöljük, azért a következőkben azoknak csak főbb intézkedéseit soroljuk elő: A szemle két tanu jelenlétében fogantatandó. Ha szakértők szükségesek, azok lehetőleg hatóságiak legyenek, de speczialis szakkérdéseknél szakértőnek akárki alkalmazható, a ki a kívánt szakértelemmel rendelkezik. Terheltnek is szabad saját külön ellenőrző szakértővel élnie. Noha szakértőnek minden arra alkalmas ember kirendelhető, nem használható annak az, a ki tanu nem lehet, a ki a perfelekkel rokonságban vagy érdekelve van, továbbá a ki a perből hasznot remél, vagy kárt szenved. Hogy kik rendeltetnek ki szakértőkül, azt a felekkel a szakértői szemlét elrendelő határozatban közölni kell, hogy azok netalán kifogásaikat előterjeszthessék. A szakértőnek való kirendelést el kell fogadni, ha az illető a kérdéses szakmát keresetképen gyakorolja. Az engedetlen szakértő a vizsg. bíró által megbüntethető. A szakértő a szemle előtt (a tanu a kihallgatás után) esketendő meg. (A szakértő megesketeése birói funkció, azért a rendőrség lehetőleg hatósági szakértőket alkalmazzon, a kiket nem kell megeskettetni.) Ha a szakértői vizsgálat tárgya a vizsgálat során előreláthatólag megváltozik, vagy megsemmisül (vegyszeti vizsgálat), akkor annak egy része zárt és hatóságilag lepecsételt tartóban megőrzendő. A szakértők lelete nyomban jegyzőkönyvbe veendő, de kimerítő indokolt szakértői vélemény külön írásban is benyújtható. A szakértők véleményadás előtt tanácskozhatnak. Lényegben eltérő szakértői véleményeknél új szemle tartandó, s akkor lehetőleg más szakértők alkalmazandók, kisebb eltéréseknél vagy ellentmondásoknál a régi szakértők felvilágosító nyilatkozatra kötelezendők. Orvostani kérdéseknél a magánorvos véleményét a törvényszéki (hatósági) orvos, ezét az igazságügyi orvosi tanács véleményezi felül. Vegyszeti kérdésekben az országos bírósági vegyész az utolsó szakértői fórum, orvosi szempontból felülvéleményezés céljából azonban ennek véleménye is az igazságügyi orvosi tanács elé tartozik. Ettől az utóbbi testületől változott helyzet esetén pótvélemény is kérhető. A szemle leggyakoribb fajtái a következők: a) halottszemle és boncolás. Ennél első dolog a hulla azonosságának rokonok, szomszédok, ismerősök által való megállapítása, aztán jön a boncolás, melyben 2 szakértő vesz részt. A kezelő orvos nem lehet boncoló szakértő. A boncoló szakértők véleményében megállapítandó, mi volt a halál oka, s ezt mi idézte elő. Gyermekeknél megállapítandó, hogy a gyermek életképes volt-e, élve jött-e a világra? Mérgezésnél a szakértői véleményt a bírósági vegyész adja. b) Testi sértésnél a szakértői vélemény kiterjed a sértés minőségére, a sérülésnek leírására, s a gyógytartam megállapítására. Ezekben az esetekben a hatósági orvos lelete bizonyíték, de az ellenbizonyítás meg van engedve. c) Elmebaj esetén két orvos szakértő jár el, kötelességük megállapítani, hogy terhelt elmebajos-e, hogy a bűncselekmény elkövetésekor is az volt-e, s hogy elmebaja közveszélyes-e? Ez utóbbi kérdés arra való, hogy igenlő esetben az illető elmebajost a rendőrség gyógyintézetben helyezhesse el (1893. év.

40335/93. sz. min. rendelet). Hosszabb megfigyelésnél terhelt megfelelő állami intézetbe is szállítható, ezt azonban csak a bíróság rendelheti el. d) Pénz-, közhitelpapír és bélyeghamisításnál a szakértői vélemény azoktól az intézetektől kérendő ki, a mely a valódit kibocsátotta. e) Íráshamisításnál (köz- és magánokirathamisítás) irásszakértők alkalmazandók, a kiknek terheltnek lehetőleg a hamisításokkal egy időből származó valódi írása, s ha ez nem lehet, akkor legalább a nyomozásnál kivett próbairása átadandó. A szakértőknek kötelességük megállapítani, hogy a hamisítvány terheltnek kezétől ered-e? Tanácsos a szakértőknek a sértett, valamint a többi, — habár csak távolibb okokból is — gyanúsítottaknak valódi kezeírását is rendelkezésükre bocsátani. f) Csalárd és vétkes bukás esetén is van bírói könyvszemle s a szakértők véleményének kikérése. Ez azonban mindig a vizsgálóbíró teendője lesz, s így ennek feladatairól itt nem szólunk. g) A gyűjtogatás és egyéb kárt okozó közveszélyű bűncselekmények (BK. 422., 429., 434. stb. §§.) azok, a melyeknél a rendőrségnek, mint a helyszínén legelőször megjelenő hatóságnak legtöbbször van dolga. Ezeknél az elkövetés módja, ideje, helye, oka, eszköze az okozott kár, s az emberek életére bekövetkezett, vagy bekövetkezheteti veszélye azok a fontos körülmények, a melyeket a szemlénél szakértőkkel, vagy azok nélkül meg kell állapítani. h) Építkezéseknél, épületek beomlásánál stb. a szemle alkalmával építészeti szakértők alkalmazandók, a kiknek feladatuk megállapítani azt, hogy a szeréncsétlenség mi okból történt, s kinek mulasztása vagy cselekményére vezethető vissza az az ok.

3. Akár a bíróság, akár kivételes esetekben a rendőrség teljesíti a szemlét, a fődolog az, hogy az arról fölvett jegyzőkönyv hű, pontos, világos és érthető legyen, de ne hosszadalmas. Erre nézve a törvény (BP. 226. §.) azt mondja: A szemle alkalmával létező állapot hiven megállapítandó.

A szemléről felvett jegyzőkönyvet oly határozottan és kimerítően kell szerkeszteni, hogy benne a megszemlélt tárgyak és a talált nyomok és jelenségek lehetőleg méretek szerint, tüzetesen megjelölve legyenek. E célból a szükséges vázlatok, rajzok vagy fényképek készítendőek és a jegyzőkönyvhöz csatolandók.

A bírói szemle elrendelése iránt tett indítvány mintája a 16. számú, a szemlejegyzőkönyv mintája pedig a 17. számú mellékleten található. A szemlét elrendelő rendőri határozat végül a lefoglalás, személymotoszás és a házkutatásra készített 18. és 21. sz. a. között melléklet minták szerint készíthető.

c) Lefoglalás.

81. §.

Joga van a rendőri hatóságnak mindazon tárgyakat, melyek a büntető törvények szerint elkobzandók, vagy a bünvádi eljárásban bizonyításra felhasználhatók, lefoglalni.

A lefoglalás kétféleképpen történhetik: és pedig vagy egyszerűen jegyzőkönyvileg, midőn a rendőri hatóságnak önként átadott, vagy ezáltal házkutatás, személymotoszás után, vagy másképen kezébe jutott tárgyak jegyzőkönyvbe soroltatnak fel, — vagy írott határozattal, midőn az illető tárgy valakinek birtokában vagy birlalatában van.

82. §.

A lefoglalt tárgy kiadására a BP. 170. §-ában megszabott kényszert a rendőri hatóság nem alkalmazhatja.

Jegyzetek: 1. Mi értendő bűnjel alatt, azt a jelen utasítás 48. §-ának 1. jegyzetében röviden megmondottuk.

2. Az elkobozandó, vagy bizonyításra felhasználható tárgyak kétféleképpen szerezhetők meg: a) vagy önként adatnak át a rendőrségnek, vagy b) házkutatás, személymotoszás stb. után kell azokat beszerezni. Mindkét esetben tanácsos azokat tanuk előtt átvenni, pontosan jegyzékbe foglalni s a jegyzőkönyvben is megemlíteni.

Lehet azonban olyan eset is, hogy a szükséges tárgyról tudjuk ugyan azt kinél van, de nem tudjuk, hol s így az személymotoszás, vagy házkutatás után sem szerezhető meg. Ilyenkor a kérdéses tárgynak lefoglalása határozattal elrendelhető s az illető, a kinél a tárgy van, annak előadására felszólítandó. Ha az a felszólításnak eleget nem tesz, a kényszerítés joga a vizsgálóbíróé illeti. Erre nézve a BP. 170. §-a ekképen intézkedik: „Ha a birtokos, vagy bíráló a kiszolgáltatást megtagadja és a lefoglalandó tárgy házkutatás után sem szerezhető meg, a birtokos vagy birláló ezer koronáig terjedhető és elzárásra átváltoztatható pénzbüntetés mellett felhivandó a tárgynak rövid záros határidő alatt leendő kiadására.

Ha e határidő eredménytelenül telt le és nem kétséges, hogy a lefoglalandó tárgy a felhívottnak birtokában, vagy birlalatában van, a pénzbüntetés alkalmazandó. További vonakodás esetében a birtokos vagy a birláló letartóztatható. E letartóztatás, ha az eljárás kihágás miatt volt indítva, legfeljebb hat hétig, büntetést vagy véttség esetében pedig legfeljebb hat hónapig tarthat és azonnal megszüntetendő, mihelyt a birtokos vagy a birláló a kívánt tárgyat kiadja, vagy lefoglalását lehetővé teszi, vagy annak lefoglalása más uton sikerül.

A terhelt és a tanúságtétel kötelessége alól mentes egyén ellen e büntetés nem alkalmazható. stb. A lefoglalás elrendelő rendőri határozat mintája a 18. sz. a. lefoglalásról fölvett jegyzőkönyv mintája a 19. sz. mellékleten található.

83. §.

Ha a rendőri hatóság arról értesül, hogy a posta-, táviró-hivatalok, valamint egyéb szállító és fuvarozó intézeteknél oly levelek, táviratok vagy egyéb küldemények vannak továbbítás végett, a melyeknek megszerzése a nyomozás érdekében áll, — köteles azoknak lefoglalása iránt haladéktalanul a lehető legrövidebb uton a kir. ügyészséget, a vizsgálóbíró, vagy ha ez közelebb van, a járásbírószágot megkeresni.

84. §.

A rendőri hatóságok a bármiként birtokukba került zárt leveleket s postai küldeményeket még sürgősség esetében sem bonthatják fel, hanem kötelesek azokat e célból a kir. ügyészség kezébe átadásával a vizsgálóbíróknak bemutatni.

Jegyzetek: 1. A rendőri hatóságok büntetett, vagy szabadságvesztés büntetéssel terhelt és letartóztatott egyének a leveleit, táviratait és

egyéb (pld. vasuti) küldeményeit még sürgős szükség esetén sem foglalhatják le. (BP. 177. §. 2-ik bek.) Átvenni és felbontani azokat szintén csak a vizsgálóbíró jogosult. A letiltást 3 napra a kir. ügyész is elrendelheti, de a vizsgálóbíró határozathozatal céljából az esetben is haladéktalanul megkeresendő, a ki azután az átvételre a kir. ügyész is megbízhatja. A felbontás *mindenkor* a vizsgáló bíró kizárólagos joga. (BP. 171. §. 178. §. 3-ik bek., 185. §. 1. bek. és 186. §.)

2. Terhelt és hozzátartozói, valamint terhelt és védője között váltott levelek, s egyéb írásbeli küldemények az utóbbiak beleegyezése nélkül csak akkor foglalhatók le, ha a hozzátartozókat orgazdaság, bűnrészeség vagy bűnpártolás tényeken alapuló, *nyomatékos* gyanuja terheli, vagy ha a védő ilyen czímen vizsgálat alatt áll. (BP. 17. §.) Terheltnek a védői megbízás visszavonása, vagy a kirendelés megszűnése után érkezett levelei a védőtől ennek beleegyezése nélkül is lefoglalhatók. Ugy szintén mindig lefoglalhatók a terhelt érdekében a védőhöz másoktól érkezett levelek s írásbeli közlemények és küldemények.

3. Ha kérdésben forgó levelek stb. még vagy már nincsenek a postán, táviró hivatal-, vagy egyéb szállító- fuvarozó intézetnél akkor a lefoglalást szükség esetén a rendőrség is elrendelheti, mert a BP. 171. §-a csak a postán stb. lévők lefoglalását sorozza a vizsgálóbíró kizárólagos jogai közé. (Min. ind.)

d) Házkutatás.

85. §.

Halaszthatlan esetekben joga van a rendőri hatóságnak házkutatást és személymotoszt is elrendelni és foganatosítani.

A házkutatás és személymotoszt elrendelésének feltételei, annak mikénti elrendelése, valamint foganatosítása a BP. XII. fejezetének 173—191. §§-ában vannak részletesen szabályozva.

E szabályok a rendőri hatóságok által annál fokozottabb gonddal betartandók, mert amíg egyrészt ezek a cselekmények egyik legalkalmasabb s leggyakoribb módját képezik a bizonyítékok megszerzésének, addig másrészt azok által a polgárok legfontosabb és leginkább őrzött és védett jogai érintetnek. Így a házkutatás által nemcsak a házi jog sértethető meg, hanem könnyen az egész család a társadalom gyanusításának és megbélyegzésének tétetik ki; a személymotoszt által pedig a személyes szabadság korlátozásán felül még az erkölcsi és szeméremérzet is megtámadatik. Ép azért, hacsak nem forog fenn a késedelemben veszély, ezeknek elrendelése iránt a rendőri hatóság, vagy annak a nyomozással megbízott tagja — akár élőszóval, akár írásban — forduljon az illetékes vizsgálóbíróhoz, vagy a közelebb levő járásbíróhoz, ha pedig erre sincs idő és alkalom, a rendőri hatóságok különös lelkiismeretességgel és gondnal mérlegeljék — főként a büntetlen előleletűknél — azokat a körülményeket, melyek a házkutatás és személymotoszt el-

rendelésére törvényes és kellő indokul szolgálhatnak, hogy így egyrészt minden egyes esetben az állam igazságszolgáltatásának érdeke is kielégítést nyerjen, másrészt azonban a polgárok legfontosabb jogai indok nélkül sérülmet ne szenvedjenek.

Jegyzet: 1. Ha a bűnpörben a köz- és magánérdek összeütközik, a kettő közül rendszerint a közérdeknek kell győznie. Ezt láttuk az előzetes letartóztatásnál is. Az állam az, amely a személyes szabadság megsértését szigorúan megtiltja, de ezt a szabadságot, ha a közérdek úgy kívánja, a terheltnek meg is szorítja. Így van ez a házjog- és a magántulajdonnal is. Ha a bűnpör érdeke kívánja, a szükséges bizonyíték személymotoszt és házkutatás útján is megszerzhető. Minthogy azonban a törvény ezen intézkedése csak a közérdeket akarja szolgálni, ez okból ezeket a személyes jogokat fölülte sértő nyomozati eszközöket csak ritkán és csak ott kell alkalmazni, a hol másképpen eredményre jutni nem lehet. Ez az értelme az utasítás jelen szakaszának is, amelyet alaposan emlékeztetnie vélni kötelessége minden rendőri alkalmazottnak. E kötelességet pedig annál szigorubban kell értelmezni, mert a közelmúlt megbocsáthatlan visszaélései intő példaként szolgálnak arra nézve, hogy a rendőri nyomozó eljárásnak milyennek nem kell, nem szabad lennie.

2. A házkutatás és személymotoszt egy további feltétele az, hogy a megszerzhető vélt tárgyak az eljárás szempontjából mellőzhetlenül szükségesek legyenek s hogy az illető azoknak kiadását hatósági felhívás után is megtagadja. E feltételek nélkül a házkutatás és motoszt merő önkénykedés volna.

86. §.

A BP. idézett szakaszai szerint házkutatás rendelhető el:

1. az ellen a ki büntett vagy szabadságvesztés büntetéssel büntetendő vétség gyanujával van terhelve, de csak akkor, ha alaposan védelmezhető, hogy a kutatás a tettes vagy részes kézrekerítésére vagy bizonyíték felfedezésére vagy megszerzésére vezet;

2. mások ellen, ha

a) a bűncselekmény az ezek által birt helyiségben követett el, ha a terhelt üldözés közben oda menekült, vagy ott fogatott el;

b) ha igen nyomatékos tények valószínűvé teszik, hogy az ezek által birt helyiségben a tettes vagy a részes vagy a bűnjeltek megtalálhatók;

3. az ellen, ki rendőri felügyelet alatt áll, vagy a ki a rendőrség előtt szokásos büntettesként ismeretes; végül

4. azok ellen, kik a házkutatást saját érdekükben maguk kérték, mely esetben sürgősség indoka nélkül is elrendelhető a házkutatás. Tilos azonban a rendőri hatóságoknak az illetőket ígéret, fenyegetések vagy bármilyen erőszakkal

arra kényszeríteni vagy reábirni, hogy ezek maguk ellen kérjék a házkutatás elrendelését.

Jegyzetek. 1. A házkutatás célja: terhelt esetleges kézrekerítése és bizonyítékok szerzése. Ez a kettős cél is mutatja, hogy az úgy a terheltnél, mint másoknál teljesíthető. A törvény és a jelen utasítás a terhelttel szemben kevésbé kötelez óvatosságra, mint másokkal szemben. Terhelt ellen a házkutatás ugyanis már akkor is megtartható, ha ellene egyszerűen gyanu van, míg ugyanaz másokkal szemben csak akkor van megengedve, ha vagy *kétségtelen tény* az, (terhelt oda menekült, ott fogatott el) hogy azoknál a terhelt, vagy a rá vonatkozó bizonyítékok megtalálhatók, vagy legalább *igen nyomaték* tények utalják a rendőrséget arra, hogy másoknál is kutasson. E különbséget könnyen megértjük, ha tekintetbe vesszük azt, hogy a házkutatás éppen arra való, hogy terhelt ellen az egyszerű gyanu nyomatékossá változzék át; holott viszont ártatlan emberek személyes jogai mindaddig érintetlenül hagyandók, a míg azoknak megszorítását sürgős szükség és alapos indokok nem kívánják.

2. Ha valaki maga kéri a házkutatást, akkor az a rendőrség által sürgősség indoka nélkül is elrendelhető — mondja az utasítás jelen szakaszának utolsó bekezdése. A BP. 180. §-ának értelme (2-ik bek.) szerint pedig ez az elrendelés esetleg fölösleges, mert a törvény feljogosítja az egyszerű rendőri közeget is, hogy 1. tettenkapásnál, 2. korcsmák s egyéb nyilvános-, továbbá büntetettek rendszerinti rejtékhelyéül szolgáló helyeken, 3. megszökött fogoly kézrekerítése végett, 4. segélykiáltásra, 5. a házzal vagy helyiséggel rendelkezőnek kérésére, 6. rendőri felügyelet alatt állóknál, 7. szokásos büntetésnél s 8. azoknál, a kiknek letartóztatása, elővezetése el van rendelve, — azonnal a mikor szükségét látja, akár éjjel akár nappal (188. §. 2-ik bekezd.) a hatóság határozata nélkül is házkutatást tartson.

3. A multak tapasztalatai sugallták az utasítás utolsó passzusának azt a figyelmeztetését, hogy a „kérést“ nem szabad kikényszeríteni. Ezen figyelmeztetéshez mi még ide igatjuk a BTK. 475. §-át, a mely így szól:

A hivatali hatalommal való visszaélés vétségét követi el és öt évig terjedhető fogházzal büntetendő azon közhivatalnok, a ki hivatali hatalmával visszaél a végett, hogy valakit jogtalanul valaminek eltűrésére vagy elhagyására kényszerítsen.

A kísérlet büntetendő.

A büntetést súlyosítja a viselt hivatal elvesztése.

4. A házkutatás és személymotosás bírói elrendelése iránt való rendőri indítvány mintáját a 20. sz., — a házkutatást és személymotosást elrendelő rendőri határozat mintáját a 21. sz. mellékleten adjuk. Ez utóbbi, valamint a 18. sz. melléklet szerint készíthető a szemlét elrendelő rendőri határozat is.

87. §.

A házkutatás nemcsak a kutatást szenvedő házára s lakására, hanem az általa birt vagy használt más helyiségekre s az azokban levő tárgyakra is kiterjeszhető.

Jegyzet: Más helyiség alatt a pajták, ólak, istállók, fészerek, csürök, magtárak, pinczék, vermek, hajók, sátrak, kazlak, boglyák stb. is értendők. Megjegyzendő továbbá az is, hogy a ház és lakás fogalmában minden benne foglaltatik, a mi a házban és lakásban bent van, például ládák, szekrények, egyszóval minden tárgy.

88. §.

A BP. 175. §-ában felsorolt helyiségek a rendőri hatóságok által bármikor, tehát sürgősség esetén kívül és kihágás miatt is, átkutathatók.

Jegyzet: Vannak házak, helyiségek, a melyek rendeltetésöknél fogva sem igényelhetik a magánlak kiméletét, miután mindenkinek nyitva állanak. Vannak aztán lokalitások, a melyek a rendőrség előtt is, mint a büntetettek és rovottak tartózkodási és rejtékhelyei ismeretesek, s mint ilyenek, házjog kiméltre igényt szintén nem tarthatnak. Ezeknél a helyiségeknél a törvény igen enyhe és kevés feltételhez köti a házkutatás megtartását, de hogy a „közönségnek nyitva álló hely“ fogalma a gyakorlatban az egyesek házjogának sérelmére ki ne terjesztessék, a BP. 175. §-ában elő is sorolja azokat. A kérdéses szakasz így rendelkezik: „Korcsmák, csárdák, kéjházak és azok a nyilvános, vagy a közönségnek nyitva álló helyiségek, melyekben tiltott szerencsejátékot űznek, vagy a melyek büntetettek rendszerinti rejtékhelyéül szolgálnak, kihágás esetében is bírói határozat nélkül, bármikor átkutathatók.“

*nyilvános
K.C.*

89. §.

A házkutatás mindenkor a BP. idézett §§-aiban foglalt szabályok szerint és rendszerint csak reggeli 6 órától esti 9 óráig foganatosítható, de az ezen időn belől megkezdett házkutatás az éj beálta után is folytatható.

Ha a kutatás a BP. 188. §-ban megjelölt idő alatt nem kezdhető meg és a 180. §. 2. bekezdésében felsorolt esetek sem forognak fenn, a rendőri hatóság köteles oly intézkedéseket tenni, melyek alkalmasak arra, hogy a kutatásnak alávetendő házból vagy helyiségből a kutatás megkezdhetőségéig a tettes vagy részes meg ne szökhessék s a bizonyító tárgyak el ne vitethessenek.

Jegyzet: A házkutatás magában véve is mindig az otthon nyugalmanak megzavarásával jár, s ha az éjjel foganatosítható volna, akkor a polgárok nyugalma kelleténél jobban ki volna téve fölösleges megzavaratásöknak. Ez az indok vezérelte a törvényhozót, a mikor a házkutatás idejét meghatározta. Minthogy pedig ez az indok a 88. §. jegyzetében felsorolt helyiségeknél nem áll, ez okból ott a házkutatás éjjel is megtartható, valamint folytatható éjjel az olyan házkutatás, a mely még a reggel hat és esti kilencz óra között kezdetett meg.

90. §.

A házkutatás mindenkor a legnagyobb kimélettel s mindig csak olyan mérvben foganatosítandó, a mennyi a kutatás által óhajtott cél elérésére okvetlen szükséges.

A büntetlen előéletűeknél tehát a kutatás mindig csak annak a keresésére terjedjen ki, a mi a kutatás által megtalálhatni, illetve megszerzettetni céloztatik és oly tárgyak,

melyek térfogatuknál vagy állapotuknál fogva bizonyos helyen vagy tartályban nem lehetnek, ott ne kerestessenek.

Szokásos bűntevőknél, rendőri felügyelet alatt állóknál, valamint a BP. 175. §-ában felsorolt helyiségekben azonban a kutatás minden helyiségre és tárgyra is kiterjeszhető.

91. §.

Ha a kutatásnál zárok felnyitásának, tartályok feltörésének vagy egyáltalában oly cselekményeknek szüksége merül fel, melyek a tárgyak megrongálásával járnak, erre mindig szakértő mesteremberek, pl. lakatos, kőműves alkalmazandók.

Jegyzet: 1. Az utasítás 90. §-a, a 98. és 87. §§-okkal való egybevetés után is, úgy magyarázandó, hogy az minél kevesebb jogmegszorítással járjon olyan egyénnel szemben, a kik előéletükkel nem adtak okot arra, hogy velők szemben kiméletlen eljárás tanusittassék. Hazánk nem rendőrállam s rendőreink, ha jól fogják föl hivatásukat, büntetlen előéletű embereknél nem fognak kutatásaikban tovább menni, mint a menyire azt a szőnyegen forgó bűnügy tüzetesen ismert célja megköveteli. A rendőrség teendőjét is kell, hogy vezesse az a discrétio, a melylyel a polgárok belső családi életének mindenki tartozik, s a melyet maga a törvény is respektál. Hiszen lehet, hogy egy büntetlen előéletű embernél is, ha az előttünk fekvő feladaton túl menve, kutatunk, túlbuzgalomból mindent felfordítunk s kiméletlenül nyomozunk — valami bűncselekmény nyomaira akadhatunk. Csakhogy az ilyen kétes rendőri siker távrolról sem áll arányban azzal a kárral, a melyet a rendőri önkény által maga a személyes jog szenvedett. A rendőri önbuzgalomnak is vannak határai, a melyek ott végződnek, a hol a személyes jogok kezdődnek. Ezzel nem azt mondjuk, hogy a rendőr, ha egy bűncselekmény nyomára jut, ne kutasson, ellenkezőleg, tegye azt a legnagyobb odaadással, de az egyéni jogot csak akkor érintse, ha a jog tulajdonosa ellen már van annyi nyomatékos terhelő adata, hogy azok alapján önkény nélkül törvényesen is fölléphet.

2. A házkutatás, — birói szemle és a lefoglalásról, az ügyfélnyilvánosság elvéből kifolyólag a gyanúsított, a magánvádló (nyomozásnál csak a főmagánvádló) és az ellenőrző szakértő, — továbbá a védő és a magánvádló képviselője is értesítendő. Ennek formájára nézve utbaigazítást nyújt a 22. és 23. sz. a. melléklet.

A házkutatás és személymotoszról felveendő jknyv mintája pedig a 24. sz. mellékleten található.

e) Személymotoszás.

92. §.

Személymotoszás a BP. 176. §-a szerint elrendelhető:

1. az ellen, a kit büntett vagy fogházbüntetéssel büntetendő vétség nyomatékos gyanuja terhel;
2. ki a *hatóság* előtt szokásos büntettesként ismeretes;
3. a ki nagy valószínűség szerint valamely bűnjelet vagy bizonyítékul szolgáló tárgyat rejteget magánál;

4. azon előállított ellen, kinél az öngyilkosság elkövetésétől vagy annak megkísérlésétől tartani lehet, vagy a kinél az a gyanu merül fel, hogy nála ölésre vagy súlyos testi sértésre alkalmas eszköz van; végül

5. az előzetes letartóztatásba helyezett ellen.

Jegyzet: A 92. §. 1., 2., 3. pontja perjogi jelentőségű, s célja épp úgy a bizonyíték szerzés, mint a házkutatásé. A 4-ik pont tisztán megelőzési jellegű s célja a gyakran erős felindulásban levő s éppen előállítás miatt is elkéseredett egyént meggondolatlan lépéstől visszatartani. Végül az 5-ik pontban mind a két szempont érvényesül.

A személymotoszásra a megfelelő irat minták a 16—24. sz. a. mellékleteken találhatók.

93. §.

A terheltnek hozzátartozói, valamint a védő ellen elrendelhető személymotoszás korlátozása a BP. 176. §-ának 3. és 4. bekezdésében van szabályozva.

94. §.

A személymotoszás azon ruhák és egyéb tárgyak átvizsgálására terjedhet ki, melyek azon egyénnel vagy egyénnel vannak, ki ellen a személymotoszás elrendeltetett. A házkutatásnál tanusítandó kiméletes eljárás a személymotoszásnál is szem előtt tartandó.

Jegyzet: A 93. §-nál felhívott, BP-i 176. §-nak 3. és 4. bekezdése arról rendelkezik, hogy terhelt hozzátartozói ellen csak akkor fogantatható a személymotoszás, ha azok nagy valószínűség szerint valamely bizonyítékul szolgáló tárgyat rejtenek maguknál és ha bűnrészesség, orgazdaság, vagy bűnpártolás nyomatékos (tényekkel támogatott) gyanuja alatt állanak. A védő ellen pedig motoszásnak csak akkor van helye, ha az a fentjelzett valószínűségi alap mellett bűnrészesség, orgazdaság vagy bűnpártolás czimén vizsgálat alatt áll.

A házkutatás és személymotoszásra vonatkozó közös intézkedések.

95. §.

Ugy a házkutatás, mint a személymotoszás fogantathatóságának egyik további feltétele, hogy az rendszerint csak akkor rendeltessék el, a midőn az illető a keresett tárgy vagy személy hollétének felfedezésére, illetve elődására előbb kihallgatás útján sikertelenül hivatott fel.

Mellőzhető az előleges kihallgatás, ha az illető a rendőrség előtt szokásos büntetteskép ismeretes, ha a késedelem veszélylyel jár, vagy ha a közönség számára nyitva álló helyiség kutatandó át.

Ha az elrendelt házkutatás vagy a személymotoszás előtt vagy alatt az illetők a keresett személyt vagy tárgyat kiadják, illetve átszolgáltatják: a kutatás, illetve motoszás nem foganatosítandó, illetve abbahagyandó.

Jegyzet: A házkutatás és személymotoszás foganatosítása előtt az illetőt, a ki ellen az elrendeltetett, föl kell szólítani, hogy a keresendő tárgyat önként adja ki, vagy az elrejtözött terhelt hollétét fedezze föl. Ez az utolsó kedvezmény, a melyet a törvény a magán érdeknek nyújt. Ha a felhívás ennek daczára eredménytelen marad, akkor be kell következnie a közérdeknek kényszer alkalmazásával való érvényesítése. Hogy azonban az a kényszer alakilag is indokolva legyen, ezt az utolsó főhívást okvetlenül jegyzőkönyvbe kell vennie a házkutatást, vagy személymotoszást foganatosító rendőri hatósági tagnak. Ezt a felszólítást kell érteni a BP. 189. §-ában említett „kihallgatás” alatt. A kihallgatás kifejezése itt nem azt a rendszeres kikérdezést, jegyzőkönyvbe foglalt vallomást jelenti, a melynek folyamán az illető megismerkedik az egész tényállással; mivel ilyen kihallgatás mellett az illető, fölismerve a tendenciát, a házkutatást és személymotoszást egyszerűen meghiusithatná. A meghiusításnak ez a vélelmezett szándéka indokolja azt, hogy a rovott előéletteknél a fentemlített felhívás ultima ratioja is fölszöleges, mert azokról nem is tételezhető föl, hogy az eljárásnak, a mennyire lehet, utjába ne álljanak.

A 95. §. utolsó bekezdése szintén óvszer a tulbuzgóság ellen, mely csekély vagy semmi jelentőséggel nem bíró sikerért képes a lényegesebb jogokat is megsérteni.

96. §.

A lefoglalás és a házkutatás rendszerint annak, a ki ellen a cselekmények elrendelve vannak, vagy megbizottjának jelenlétében foganatosítandók.

Ha az, a ki ellen a lefoglalás vagy házkutatás foganatosítandó, távol van és megbizottja sincs jelen, teljes kora családtagjai vagy szomszédjai közül képviselő rendelendő ki. A kirendelt képviselő a cselekmények foganatosításánál mindazokat a jogokat gyakorolhatja, melyek azt illetik, a ki ellen a cselekmények el vannak rendelve.

97. §.

Ugy a házkutatásnál, mint a személymotoszásnál mindig legalább is 2 tanu alkalmazandó. Tanukul a tényleges szolgálathoz álló katonai egyéneknek kívül mindazok alkalmazhatók, a kik a bünvádi eljárás által semmiféleképen sincsenek érdekelve.

Jegyzetek: 1. A lefoglalás és házkutatás, vagy az ezen nyomozó cselekmény által érdekelt fél jelenlétében foganatosítandó, vagy az illető fél megbizottjának kell az aktusnál jelen lennie. Ezt a föltételt az egész cselekmény hitelessége és azonfelül a mindenféle szokásos gyanúsítások kikérülése kívánja meg. A megbizottat az érdekelt fél jelölheti ki, ha

pld. ő maga jelen nem lehet, vagy a lefoglalást és házkutatást teljesítő hatósági tag rendeli ki. A megbizott ilyenkor az érdekelt fél jogaiba lép, vagyis indítványokat tehet, a netán jelenlévő szakértőkhöz kérdéseket intézhet és a feleletekre megjegyzést tehet.

2. Két tanunak is kell jelen lenni a lefoglalás, házkutatás és személymotoszásnál. Ez is óvatossági rendszabály, az alaptalan panaszok kikérülése végett. A tanukat az eljáró hatósági tag jelöli ki s miután a BP. 181. §-ának második bekezdése azt mondja, hogy „legalább” két tanunak kell jelen lennie, ennéltozva azok többen is lehetnek. Tényleges katonai és csendőr bírósági (hatósági) tanu itt sem lehet.

98. §.

Ha a házkutatásnál vagy személymotoszásnál az eljárás alapjául szolgáló bűncselekménnyel összefüggésben nem levő oly tárgyak találhatók, melyek valamely más büntetendő cselekmény fenforgására mulatnak, azok is lefoglalandók és a kir. ügyészséghez átteendők.

Jegyzet: 1. Ez a rendelkezés ellenkezik ugyan a tiszta vádelvvel, de a czélszerűség mégis indokolja azt, mert nem tűrhető, hogy a mikor a rendőrség nyíltan látja, hogy egy új bűncselekménnyel áll szemben, az arra vonatkozó tárgyat még sem foglalhassa le. Az utasítás azonban itt többet mond, mint a mennyit a BP. 190. §-a megenged. A kérdéses szakasz ugyanis nem minden „más” büntetendő cselekményre vonatkozó tárgyak lefoglalását engedi meg, hanem csak a „hivatalból üldözendő” bűncselekményre vonatkozókat. Ez okból a magánindítványi, vagy magánvádra üldözendő bűncselekményekre vonatkozó tárgyak nem foglalhatók le.

2. A „más” bűncselekményre vonatkozó tárgyak megfelelő értesítés mellett a kir. ügyészséghez teendők át, a ki aztán az eljárás meg-, vagy meg nem tartása iránt 8 nap alatt határoz.

3. Az eljárás tárgyát képező bűncselekménnyel összefüggésben nem álló tárgyak lefoglalásáról külön jegyzőkönyv veendő föl, ennek mintáját a 25. sz. mellékleten adjuk.

99. §.

A BP. 177. §-a alapján a házkutatás és személymotoszás a rendőri hatóság által rendszerint írásba foglalt határozattal rendelendő el.

Kivételt képezhet e szabály alól az az eset, a midőn a házkutatást maga a fél kérte, vagy a midőn a BP. 180. §-ában felsoroltak ellen eszközlendő a házkutatás és személymotoszás, mert ez esetekben azt a nyomozás vezetésével megbizott rendőrhatalósági tag írásbeli határozat nélkül is foganatosíthatja.

100. §.

A lefoglalás, házkutatás és személymotoszás foganatosítása előtt az ezt elrendelő határozat annak, ki ellen a cselek-

mények elrendelve vannak, esetleg megbizottjának, illetőleg a részére kirendelt képviselőnek kihirdetendő és kívánatukra nekik, a lefoglalt tárgyak jegyzékének másolatával együtt, három nap alatt hiteles kiadványban kézbesítendő.

101. §.

A házkutatás és személymotoszás vezetésére rendszerint egy rendőrhatalósági tag küldendő ki.

Nők motozásánál a hatósági tag jelen nem lehet, de tartozik ennek tartama alatt ama helyiség közvetlen közelében tartózkodni, a hol ez teljesítettik.

Nők motozásánál tanuként is csak nők alkalmazhatók.

Jegyzetek: 1. A házkutatás és személymotoszás elrendelése írásba foglalandó, s a határozat a házkutatás vagy személymotoszás megkezdése előtt a szokásos felhívás kíséretében az érdekeltnek vagy megbizottjának kihirdetendő, s kívánatra a lefoglalt tárgyak jegyzékével együtt írásban is kiadandó. Ez a rendelkezés a határozat ellen használható jogorvoslat az előterjesztés kedvéért is szükséges.

2. Az utasítás jelen szakaszának második bekezdése azt mondja, hogy a BP. 180. §-ában elősorolt 8 (nyolcz) esetben (lásd 86. §. 2. jegyzetét) és akkor, ha azt az illető maga kéri, a házkutatás és személymotoszás határozat nélkül is fogantositandó. Főlöszleg volt az utasításban a BP. 180. §-ának megemlítése mellett a „saját kérelmet” külön is kiemelni, mert a „saját kérelem”-re való házkutatás a 180. §-ban benfoglaltatik, másutt külön pedig nem szerepel. Azért az utasítás 86. §. utolsó bekezdésének ez a kitétele „ . . . kik a házkutatást saját érdekükben magok kérték, mely esetben a sürgősség indoka nélkül is elrendelhető a házkutatás” a BP.-ban szintén nem talál támogatást. (Lásd 86. §. 2. jegyz.)

3. A házkutatásnál még megemlítendő, hogy ha iratok foglaltatnak le, azok is épp úgy, mint más lefoglalt tárgyak, tüzetesen leírva jegyzékbe foglaltatnak, borítékba tételnek és úgy hivatalos, mint az érdekelt pecsétjével lepecsételve vitetnek el. A boríték, vagy tartó felnyitása terhelt vagy megbizottja előtt kell hogy történjék. Ha a lefoglalt iratok birtokosa az iratok átvizsgálását (ezeknek tartalma a jogositottakon felül egyébként sem közölhető senkivel) nem engedi meg, akkor erre nézve a vádtaács határozatát kell kikérni. (BP. 184. és jelen utasítás 141. §-a).

4. Végül megjegyzendő, hogy ha a házkutatás vagy személymotoszás alkalmával gyanus tárgyat vagy egyént nem találtak, erről az érdekeltnek kívánságára hivatalos bizonyítvány adandó. Ennek mintája a 26. sz. mellékleten látható.

Eljárás az ismeretlenek, távollévők és szökevények ellen.

102. §.

Büntett vagy vétség miatt a nyomozás a BP. 469. §-a szerint akkor is teljesítendő lévén, ha a tettes, illetve a részes ismeretlen, vagy távol van: a rendőri hatóság egyik

kiváló kötelessége az ismeretlen tettes személyének megállapítása és a terhelt tartózkodási helyének kipuhatolása.

Jegyzet: A BP. 469. §-a: „Büntett vagy vétség miatt a nyomozás akkor is teljesítendő, ha a tettes, illetőleg a részes ismeretlen, vagy távol van.” Ez a bizonyítékok összegyűjtése és terhelt személyének lehető megállapítása céljából van, mert a feljelentéskor bizonyítható bűncselekmény később bizonyíthatlanná válhatik s mert a terhelt személyére nézve is a bűncselekmény elkövetésekor több adat gyűjthető össze, mint később, mikor az egész dolog feledésbe ment. A terheltre nézve a rendőrhatalóság ilyenkor csak annyit tehet, hogy holléte után puhatolozik. Ha eredményre nem vezet, s ha letartóztatási ok sincs, akkor terhelt „a hivatalos lapban és ha czélszerűnek mutatkozik, más hirlapban és havi időközökben háromszor közléteendő hirdetmény útján hivandó föl megjelenésre, vagy tartózkodási helyének bejelentésére.” (Minta a 4. sz. mellékleten.) Ha a távollévő a felhívásra ennek utolsó közlételetétől számított egy hó alatt meg nem jelen és tartózkodási helyét nem jelenti be, a következő §-ok szerint kell eljárni. Az a rendelkezés a gyakorlatban nem sok haszonnal fog járni, de legtöbb esetben főlöszleges is lesz, mert azt a terheltet, a ki lakóhelyét váratlanul, utirányának eltérítésével hagyta el, bátran lehet szökevénynek, vagy rejtezőnek venni, s mint ilyen ellen a kézrekerítési eljárást (büntett és szabadságvesztés büntetéssel büntetendő vétség esetén) folyamatba venni, illetve az elfogatósi parancsot (minta a 7. és 8. sz. mellékleten), vagy büntett esetében nyomozó levelet kibocsátani.

103. §.

Ha a terhelt tartózkodási helyét nem sikerült kipuhatolni és a terhelt elfogatására a BP. 141. §-ában felsorolt okok egyike sem forog fenn, — a mennyiben a nyomozás során a kir. ügyészség tájékoztatására már elegendő adatok gyűjtettek össze, — a távollévő terhelttel szemben szükséges további intézkedések megtétele végett az iratok az illetékes kir. ügyészséghez teendőik át; ellenkező esetben pedig az ismeretlen helyen levő terhelt a rendőri hatóság által, a hivatalos lapban, esetleg — a mennyiben valószínű, hogy a terhelt, a hivatalos lap útján idézéséről tudomást nem szerezhet — más hirlapban havi időközökben háromszor közléteendő hirdetmény útján hivandó fel a megjelenésre vagy tartózkodási helyének bejelentésére.

104. §.

Ha az ismeretlen tartózkodásu, vagy a nyomozás alatt megszökött, büntett vagy fogházbüntetéssel büntethető vétséggel terhelt ellen, a letartóztatásra törvényes ok forog fenn (BP. 141. §-a és az 536. §. 3 bekezd.): az ilyen terhelt kézrekerítése, azaz kinyomozása és elfogása végett a rendőri hatóság megfelelőleg intézkedik, esetleg elfogató-parancsot bocsát ki s annak fogantositására vagy saját közegét küldi ki, vagy

azon rendőri hatóságokat keresi meg, amelyeknek területén a terhelt valószínűleg tartózkodik.

Ha a terhelt elfogatása iránt nem kell sürgősen intézkedni, a terhelt kézrekerítésére szükséges intézkedések elrendelése végett a rendőri hatóság az illetékes kir. ügyészséghez forduljon.

105. §.

Ha a terheltnek a bíróság által pusztán személyleírása közöltetik, ennek alapján a körözött terhelt — ha csak más törvényes indok nem forog fenn — nem fogható el, hanem a feltalált egyénnek tartózkodási helye egyszerűen bejelentendő azon bíróságnál, mely a személyleírást köröztette.

Jegyzet: A távollévő terhelttel szemben szükséges további intézkedések alatt a BP. 470. §-a értelmében a kézrekerítést (elfogatási parancs alapján esetleg házkutatás útján) a nyomozó levelet (büntett esetben) és a személyleírás körözését (vétség esetében) kell érteni. Ezen cselekmények, illetve intézkedések a vizsgálóbíró, illetve a vádtanács jogköréhez tartoznak, kivéve az elfogató parancs alapján való kézrekerítést, a melyet a törvényes letartóztatási okok fennforgása és sürgős szükség esetén a rendőrhatalom saját közege útján is teljesíthet. (Minta a 8. sz. mellékleten.)

A nyomozás befejezése.

106. §.

A nyomozás befejezését, vagy megszüntetését a BP. 101. §-a szerint a kir. ügyészség rendelheti el, kivéve a BP. 41. §-a alapján a rendőri hatóság főnöke által elrendelt nyomozásokat, mert ezeknek megszüntetése és befejezése iránt az illető rendőri hatóság főnöke írásba foglalt és indokolt határozattal intézkedik.

A járásbíró hatáskörébe tartozó bűnügyekben az eljáró bíró határozza meg, hogy a nyomozás, illetve nyomozó cselekmények mikor hagyandók abban.

Köteles tehát a rendőri hatóság a kir. törvényszék vagy esküdttörvényszék hatáskörébe utalt bűncselekményekre vonatkozó nyomozás iratait a nyomozás megszüntetése vagy befejezése végett az illetékes kir. ügyészséghez, a járásbírók hatáskörébe utalt bűncselekményekre vonatkozókat pedig az illetékes járásbíróhoz áttenni.

107. §.

Ezen áttételnek helye van, ha:

a nyomozás során megállapított, hogy bűncselekmény egyáltalában nem forog fenn;

ha a magánvádra jogosult indítványt nem tett, vagy azt visszavonta;

ha kellő bizonyítékok be nem szerezhetők;

végül, ha mindazok az adatok és bizonyítékok összegyűjtettek és megállapítottak, melyek a vád emelésére vagy nem emelésére, vagy pedig a nyomozás megszüntetésére elegendők.

A nyomozásra vonatkozó iratoknak áttétele alkalmával a netalán lefoglalt bűnjelek is átadandók és az előzetes letartóztatásban levő terhelt átkisérendő, vagy ha ez más hatóság fogházában van letartóztatva ezen hely megjelölendő.

Jegyzetek: 1. A BP. 101. §-a: „A nyomozás megszüntetendő, ha:

1. bűncselekmény nem forog fenn;

2. az eljárás folytatásához szükséges felhatalmazás vagy kívánat hiányzik, vagy a magánindítványra jogosult indítványt nem tett, vagy azt visszavonta;

3. A további eljárástól bizonyítékok hiánya vagy azok megszerzésének rendkívüli nehézsége miatt eredmény nem várható.

A *nyomozás befejezendő*, ha a vizsgálat indítványozására a vádirat benyújtására, az ügy áttételére, (92. §.) vagy pedig a nyomozat megszüntetésére elegendő adat van.

A nyomozat megszüntetését vagy befejezését a kir. ügyészség, illetőleg főmagánvádló esetében, a nyomozást vezető rendőri hatóságnak főnöke (84. §. első bekezd.) rendeli el. A kir. ügyészség akkor is elrendelheti a nyomozás befejezését, ha a járásbíró jár el (86. §.). A nyomozás megszüntetése vagy befejezése tárgyában hozott határozatok ellen perorvoslatnak nincs helye.

Áttétel esetében a nyomozást vezetett kir. ügyészség vagy rendőri hatóság a letartóztatva lévő gyanúsítottat az illetékes hatósághoz kísérteti át.

A nyomozás megszüntetéséről az annak folyamán kihallgatott gyanúsított és a magánindítványt vagy feljelentést tett sértett értesítendő és ez utóbbi együttal a 42. §-ban meghatározott jogaira — főügyészhez való folyamodás, vagy vádképviselő elvállalása s vizsgálat elrendelésének indítványozása — figyelmeztetendő.

A kir. ügyész, amint elrendeli, irányítja, épp úgy befejezti és megszünteti a nyomozást. Ugyanez a jog illeti a rendőrhatalomot a főmagánvádló esetében. A nyomozás befejezése — az esetleg szükségessé vált s elrendelt kiegészítések után — be fog következni, ha a vádló tájékoztatására elegendő adat van. Ezek az adatok a kir. ügyész négyféle elhatározásra bírhatják, és pedig: vagy a vizsgálat elrendelését indítványozza a vizsgálóbírónál, vagy vádiratot ad be a vádtanácsnál, illetőleg közvetlen idéztetés indítványozása mellett a kir. tvszéknél, vagy azt látja, hogy az ügy más bíróság hatáskörébe tartozik és akkor az iratok áttételét (s a fogvalévő terhelt átkisértetését) rendeli el, vagy végül látja azt, hogy vádra elegendő alap nincs s elrendeli a nyomozás megszüntetését.

A főmagánvádló esetében a rendőri hatóság az említett négy esetből csak kettőt rendelhet el: az áttételt és a megszüntetést; ellenben az első kettőt esetleg a főmagánvádló fogja megtenni annyiban, hogy ügyét az illetékes bíróság elé viszi.

Hogy azonban a főmagánvádló jogait gyakorolhassa, szükséges azt a rendőrség határozatáról vétiv mellét értesíteni.

Jogorvoslatot a törvény nem enged sem a kir. ügyész, sem a rendőrhatalóság határozalainak ellen, ennek egyszerű oka az, hogy a magánvádó a nyomozat megszüntetése esetén kérheti a vizsgálat elrendelését, a többi esetben pedig a magánvádó jogai nem érintetnek, perorvoslatra tehát nincs is szükség.

Áttétel és megszüntetésnél a gyanúsított is értesítendő, mert helyzetére nézve az sem hagyható kétségben.

A nyomozat megszüntetését és a nyomozati iratoknak az illetékes hatósághoz való áttételét feltüntető határozat minta a 27. és 28. sz. mellékleten található.

A nyomozás ujrafelvétele.

108. §.

A mennyiben a rendőri hatóságok az általok teljesített nyomozás befejezése után a bünvádi eljárás szempontjából jelentőséggel bíró újabb adatokról értesülnek, ezeket a kir. ügyészszéggel, illetőleg a kir. járásbiróság hatáskörébe utalt ügyekben a kir. járásbirósággal sürgősen közölnék, de e mellett a netalán szükséges nyomozást folytathatják. Kötelesek azonban ez utóbbi esetben tett intézkedéseikről a kir. ügyészszéget, illetve járásbiróságot sürgősen értesíteni és az újabb nyomozó cselekményeket csak addig végezhetik, míg a kir. ügyészszéggel, illetőleg járásbirósággal el nem rendeli az újból folytatásban tett nyomozás megszüntetését.

Jegyzet: A rendőrségnek a megelőzésben rejlő folytonos és állandó kötelessége a nyomozás és kutatás. Ez olyan eredményekkel járhat, hogy a mit a rendőrség ma bizonyíthatatlannak tartott, arra a holnap fényes bizonyítékokat hozhat, ennél fogva, ha a kir. ügyész ma a nyomozatot bizonyítékok hiánya, vagy megszerzhetlensége miatt megszüntette, holnap a rendőrség őt abba a helyzetbe hozhatja, hogy vádemelésre biztos alapot nyer. A nyomozat alakszerű befejezése tehát nem jelenti a rendőrség nyomozási kötelességének teljes abban hagyását. Ez az elv különben benne foglalatik a BP. 94. §-ában, a mely a rendőrséget önálló eljárásra jogosítja föl, a melyből kifolyólag annak alakszerű nyomozási cselekmények nélkül tovább puhatolózni, csendben kutatnia mindig szabad, sőt kell, mert némely bonyolult ügy kiderítése évek munkájába kerül, addig pedig a formaszertű nyomozást főtartani nem lehet. Ha már most a rendőrség további kutatása eredményre vezet, erről a kir. ügyészszéggel haladéktalanul jelentést tesz, s az — mint hogy az ő nyomozást megszüntető határozata az ügyet res judicatává nem teszi — elrendeli a már egyszer megszüntetett nyomozás folytatását, illetve ujrafelvételét.

109. §.

Ha a kir. ügyészszéggel, bíróság vagy a rendőri hatóság főnöke által a nyomozás jogerősen megszüntetett vagy a bünper felmentő ítélettel fejeztetett be, a nyomozás a rend-

őri hatóság által csakis a kir. ügyészszéggel vagy a főmagánvádó indítványára tehető újból folytatásban.

Köteles tehát a rendőri hatóság, ha a jogerősen megszüntetett nyomozásra vagy felmentő ítélettel befejezett bünügyre vonatkozólag az elévülési időn belül új terhelő bizonyítékoknak jön tudomására, ezt a kir. ügyészszéggel, illetve a főmagánvádó tárgyat képező büncelekmény esetén a főmagánvádóval sürgősen közölni. Joga van azonban a rendőri hatóságnak ez esetben is a halaszthatatlan és feltétlenül szükséges nyomozó cselekményeket a kir. ügyész intézkedése, illetve főmagánvádó indítványa előtt is teljesíteni.

110. §.

Ha a rendőri hatóság oly körülményekről szerez tudomást, melyeknek alapján az elítélt javára ujrafelvétel volna indítványozható, köteles azokról azt az elsőfoku bíróságot sürgősen értesíteni, mely az alapperben ítélt. Ez esetben is joga van azonban a rendőri hatóságnak a halaszthatatlan nyomozó cselekményeket a bíróság határozatának közléseig is fogatosítani.

Jegyzetek: 1. A bíróság akkor jön abba a helyzetbe, hogy a rendszert a kir. ügyész, vagy a rendőri hatóság főnöke által megszüntetni szokott nyomozást megszüntesse, illetve helyesebben a nyomozat anyaga alapján az eljárást megszüntető végzést hozzon, a mikor a nyomozat alapján a vádló vádiratot nyújt be, a mely azután a vádtanács, illetőleg a kir. tvszék elé kerül s az vádra elegendő alapot nem látván, a vádiratot elutasítja s az eljárást végzéssel megszünteti. Ez a végzés joghatály tekintetében nagyon különbözik a kir. ügyészszéggel megszüntető határozatától, mert a kir. ügyész a saját megszüntető határozatát akadály nélkül félre teheti s ha alapot lát, minden újra felvétel nélkül a nyomozatot tovább folytathatja. Nem így áll a dolog a bíróság megszüntető határozatával, amely ha jogerőre emelkedik, akkor ítélt dologgá válik, a melyet csak a törvényben előirt feltételek (új bizonyítékok) fenforgása esetében és csak alakszerű ujrafelvételi eljárás útján (BP. XXI. fejezet) lehet megdönteni s joghatályától megfosztani.

2. Az utasítás 180. §. a BP. 480. §-ának a folyamánya. Ez utóbbi szakasz a következőképen rendelkezik: „Ha a bíróság, kir. ügyészszéggel, vagy más hatóság tudomást szerez oly körülményről, melynek alapján az elítélt javára ujrafelvétel volna indítványozható: köteles erről az elsőfoku bíróságot, mely az alapperben ítélt, ez utóbbi pedig az elítéltet, illetőleg ennek időközben történt elhalálása, vagy meg nem találata esetében házastársát, vagy törvényes képviselőjét és volt védőjét értesíteni stb.”

Az ebben a szakaszban kifejezésre jutott elv is bizonyítja, mennyire pártatlan és elfogulatlanak, a vád és védelem érdekeit mindig egyformán szem előtt tartónak kell a rendőrségnek lennie. Sőt, amint az idézett szakaszból látjuk, a rendőrségnek terheit védelme tekintetében való kötelessége még az illetőnek elítélte után sem szűnik meg, mert a rendőrség éppen hivatali foglalkozásánál fogva az elsők közé tartozik azon tényezők sorában, a melynek lelkiismeretes kutatásától függ egy esetleg ártatlanul elítéltek a fől szabáditása.

Előterjesztés a rendőri hatóság intézkedései ellen.

111. §.

A rendőri hatóságnak ama határozata ellen, melylyel:

a) a sértettnek magánvádló, csatlakozó vagy magánfél gyanánt való jelentkezését visszautasította (BP. 52. §-ának 4-ik és 5-ik bek.);

b) a letartóztatott gyanusítottnak védőjével való érintkezését (BP. 62. §-ának 3-ik és 4-ik bek.), illetőleg a nyomozás iratainak a gyanusított vagy védője részéről megtekintését korlátozta (BP. 63. §-ának 2-ik és 3-ik bek.);

c) előzetes letartóztatást, lefoglalást, házkutatást, személmotozást vagy szakértői szemlét rendelt el (BP. 98. §-ának 2-ik bek.), esküdthíroság vagy törvényszék hatáskörébe utalt ügyben az illetékes vádtanácsához, járásbiróság elé tartozó ügyben pedig a kir. járásbirósághoz előterjesztés tehető.

Az előterjesztés a rendőri hatóságnál szóval is megtehető. A c) pontban felsorolt eljárási cselekmények foganatosítása alkalmával az előterjesztést a rendőri hatóság eljáró tagja azonnal jegyzőkönyvbe veszi, a később tett előterjesztésről pedig a rendőri hatóság főnöke által kijelölt hivatalnok veszi fel a jegyzőkönyvet s azt a rendőri hatóság eljáró tagjának azonnal bemutatja.

Az előterjesztés nincsen határidőhöz kötve és így azt elkésés miatt nem lehet visszautasítani. Ha az eljárás sikere megkívánja, a rendőri hatóság a járásbiróság vagy a vádtanács határozatáig az előterjesztéssel megtámadott határozatot foganatosíthatja.

A rendőri hatóság az előterjesztéssel együtt az annak elintézéséhez szükséges iratokat, vagy ha azokat nem nélkülözheti, másolatukat is azonnal átteszi a vádtanácsához, illetőleg a járásbirósághoz s a BP. 98. §-a esetében egyttal előadja az okokat, melyek miatt az intézkedést halaszthatlannak tartotta.

Ha a szóban forgó kérdésekben az előterjesztés az illetékes bíróságnál tétetett meg és az utóbbi a rendőri hatóságtól jelentést kíván, vagy pedig a nyomozás iratainak vagy egy részüknek bemutatását rendeli el, ezt a megkeresést feltétlenül és haladék nélkül teljesíteni kell.

Jegyzetek: 1. A rendőri hatóságok egyes határozatai ellen, a mint azt az illető helyen mindig kiemeltük, a határozat által jogaiban sértett egyén egy jogorvoslatot használhat csak s ez az előterjesztés. A jog-

orvoslatnak ez a formája szükséges, nehogy a terhelt, vagy azok, a kikre a rendőrség határozata sérelmes, a rendőri nyomozás egész tartama alatt bírói védelem nélkül álljanak s jogaikban esetleg kipótolhatlan és helyrehozhatlan sérelmet szenvedjenek. Kell tehát, hogy a rendőrség főbb, lényegesebb intézkedései a független bíró kritikájának alávetessenek. De viszont nagy hiba volna, ha a rendőrségnek minden lépését, minden cselekményét meg lehetne támadni, mert akkor a rendőrség ténykedése, szabad mozgása megbéníthatnák; a minnek az eljárás és sokszor az anyagi igazság vallaná kárát. Ezért van az, hogy a BP. a rendőri határozatokból kiválogatta azokat, a melyek által lényeges jogok érintettek s ezeknél külön-külön kiemeli, hogy a jogaiban magát sértve érző fél előterjesztésnek nevezett jogorvoslattal élhet, a melyet törvényszéki ügyekben a vádtanács, járásbirósági ügyekben a járásbiróság bírál el. Az utasítás jelen szakasza a BP. nyomán sorolja föl azokat a határozatokat, a melyek ellen jogorvoslat használható.

2. „Csatlakozók“ alatt azok a sértettek értendők, a kik a magánvád emelésére egyelőre nincsenek jogosítva, mert azt a jogot egy másik sértett társuk (például a kinek feljelentésére az eljárás megindult) gyakorolja. Az ilyen csatlakozó sértetteknek tehát csak ellenőrző és kisegítő hatáskörük van a vádat képviselő sértett mellett, a ki helyett a vád képviselőjére közös megállapodással egy más sértettet is kijelölhetnek. A csatlakozók az ügy iratát megtekinthetik, indítványokat tehetnek, de vádlott bűncselekményének minősítése és a büntetés kiszabása tekintetében indítványt előterjeszteni nincs joguk. Ha a vádat képviselő sértett a vádat elejti, a csatlakozók a bűnpörben való jelentkezésök sorrendjében átvehetik annak képviselőjét. A ki tehát mint csatlakozó sértett, magánfél, magánvádló föllépni kíván, az a rendőrségnél jogosultságának igazolása mellett szándékát bejelenti. A rendőrség a bejelentés tárgyában határoz s ha határozata a csatlakozók jogait sérti, akkor azok előterjesztéssel élhetnek.

3. A 111. szakasz b) és c) pontjáról az előzetes letartóztatásnál és a védelemnél már szólottunk s ott az itt felhívott bűnpörrendtartási szakaszokat is idéztük. (Lásd 40. §. 2. és 46. §. 1. jegyzetét.)

4. A magán- és személyes jogok tiszteletben tartásának elvi alapjára fektetett jogrendszer azt kívánja, hogy ha valamely határozat sérelmes s az ellen jogorvoslat lehetséges és használható is, akkor az a határozat a jogorvoslat elintézése előtt ne hajtassék végre. Csakhogy ennek az elvnek kivétel nélkül való alkalmazása igen sokszor a közérdek érzékeny sérelmével járna s támadna a summum iusból summa iniuria; mert az a terhelt például, a kinek lakásán lopott dolgok vannak, okvetlenül fog előterjesztéssel élni a rendőrségnek házkutatást elrendelő határozata ellen; s ha már most ez a határozat csak az előterjesztés elintézése után volna foganatosítható, a terhelt, főleg ha szabadlábban van, olyan rendbe hozná addig a lakását, hogy abban ugyan hasztalan volna minden házkutatás. Tehát a hol az eljárás komoly érdeke és az égető szükség azt megkívánja, a rendőrség a saját határozatait az előterjesztés elintézése előtt is foganatosítsa; a hol azonban ezek a feltételek nincsenek, ott óvakodjék a magánjogok ok nélkül való megsértésétől, illetve korlátozásától.

II. RÉSZ.

A nyomozás során megtartandó ügyviteli és kezelési szabályokról.*Jegyzőkönyvek.*

112. §.

A BP. több esetben a rendőri hatóságot jegyzőkönyvek felvételére kötelezi.

A szóval tett feljelentésekről rendszerint, a kihallgatásokról, a szemléről, lefoglalásról, házkutatásról és személymotosásról pedig mindig jegyzőkönyvet kell felvenni.

Ezeket kívül jegyzőkönyvek veendők fel minden olyan hatósági ténykedésről s cselekményről, melyeknek bizonyító erejéhez azoknak hitelességét igazoló írásbeli alakszerűségek kívántatnak.

Mínt hogy a nyomozás során felveendő jegyzőkönyvek legtöbb esetben döntő befolyással bírnak nemcsak a vádlók tájékoztatására — hanem azok a későbbi bírói vizsgálat sikerére is kihathatnak, sőt sok esetben azok alapján az ügy közvetlenül az ítélő bíró elé is kerül — a rendőri hatóságok részéről a jegyzőkönyvek felvételénél a legkiválóbb gond, körültekintés és lelkiismeretesség tanusítandó s úgy az azok hitelességéhez megkívántató alaki szabályok, mint a tartalom megbízhatósága érdekében felállított feltételek szigorúan betartandók.

Jegyzet: A BP. 121. §-a szerint: „Minden vizsgálati cselekményről foganatosításakor, vagy közvetlenül teljesítése után jegyzőkönyv veendő föl.” Mínt hogy pedig a nyomozás nagyjában ugyanazt a célt szolgálja, mint a vizsgálat, ennél fogva a nyomozásnál is áll az a szabály, hogy a mely nyomozási cselekményt bizonyító erővel akarunk ellátni, azt gondosan, híven jegyzőkönyvbe foglaljuk, mert a bizonyító erő abban nyer megtestesülést. „Nem szenved ugyan kétséget — mint a BP. miniszteri indokolása mondja — hogy a büntettek és tetteseik kipuhatólása érdekében nem lehet minden nyomozást egyszerűen a gyanúsított formális kihallgatásával stb. kezdeni és hogy bizonyos alakatlan eljárás, főleg az első rendőri lépések alkalmával igen sok esetben mellőzhetlen. De az alakatlan eljárás útján szerzett eredmény csak akkor tarthat igényt hitelességre és elfogadhatóságra, ha az a nyomozás későbbi szakában rendes, alakszerű eljárás útján van megállapítva. Ily értelemben veendő ama tétel, hogy a nyomozásnak sem lehetnek rendszerint más eszközei, mint a vizsgálatnak. E felfogásnak ad félre nem érthető kifejezést a törvény is, a midőn kimondja, hogy a X. (terhelt hatóság elé rendelése és kihallgatása) és XIII. (tanuk idézése és kihallgatása) fejezet rendelkezései követendők a nyomozó eljárásban is.

Az említett fejezetek rendelkezéseit az illető helyeken részleteztük.

2. Az utasítás jelen szakasza fel is sorolja azokat az eseteket, a melyeknél szabály az, hogy jegyzőkönyvet föl kell venni. Ehhez mi csak azt az általános megjegyzést fűzzük, hogy jegyzőkönyv veendő föl mindazokban az esetekben is, a melyeknek tartalma előterjesztésre adhat alkalmat s az ügy a bíróság elé kerül.

A jegyzőkönyvek általános kellékei:

a) Alaki szempontból.

113. §.

Minden jegyzőkönyv szerkesztésénél általános alaki kellék, hogy az mindenkor rendőrhatalósági tag által vétessék fel s annak elején feltüntetve legyen: hol, mikor, mely hatóságnál, annak melyik tagja által, kivel, mely ügyben és kiknek jelenlétében vétettek fel, — s ha a jegyzőkönyvek idegen hatóság megkeresésére vétettek fel, azokban a megkereső hatóság, a megkeresés, esetleg határozat száma s kelte is kitüntetendő.

Ha jegyzőkönyvvezető alkalmazásának szüksége merül fel, ilyenül a rendőri hatóságnak minden olyan tagja, hivatalnoka vagy esküt tett közege alkalmazható, ki a nyomozás teljesítésében egyébként részt nem vesz vagy az által érdekelve nincsen.

Jegyzet: A jegyzőkönyv általános alaki kellékei: a) rendőrhatalósági tag vegye fel; b) fel legyen a jegyzőkönyvben tüntetve, hogy azt milyen hatóság, milyen ügyben, hol és mikor, kinek jelenlétében (tanuk), kivel és esetleg melyik hatóság milyen számú megkeresésére vette fel. Ehhez járul további kellékként a jegyzőkönyvvezetőnek rendszerint való alkalmazása. Említettük már, hogy egyes fontosabb nyomozati cselekményeknél két bírósági tanúnak is jelen kell lennie, ilyen esetben azoknak név és foglalkozás szerint való felemlítése a jegyzőkönyvnek szintén egy alaki kelléke. A tanuk, a mint mondtuk, azért alkalmazandók, hogy az eljárás hitelessége és ünnepélyessége fokoztassék. Ugyanebből a célból tanácsos külön esküt tett jegyzőkönyvvezetőt is alkalmazni, legfőbbképpen akkor, ha tanuk nincsenek jelen. Ezt ugyan a nyomozásnál a törvény nem írja elő, de tekintettel arra, hogy a vizsgálatnál ez szabály (BP. 121. §. 1. bek.), s hogy a nyomozó hatóságnak magának is érdekében áll jegyzőkönyvei hitelességének emelése, — tanácsos ezt a vizsgálatra szóló szabályt a nyomozásnál is szem előtt tartani.

114. §.

A jegyzőkönyvek rendszerint azon nyomozó cselekmény foganatosításával egyidejűleg veendők fel, melyekről azok szerkesztetnek. Utólagosan csak akkor szerkeszthetők a jegyzőkönyvek, ha az előszóval előadottak, vagy a nyomozó cselekmény közben oly jelenségek, adatok merültek fel, melyek

annyira sürgős eljárást igényelnek, hogy még a jegyzőkönyvek felvételével járó időhaladék is veszélylyel jár. Ez esetben is azonban azok a szükséges eljárás teljesítése után azonnal felveendő, s e körülmény a jegyzőkönyvekben kitüntetendő.

115. §.

Ha a jegyzőkönyv felvétele az idő előrehaladott volta vagy közbeesőleg az ügyben teendő intézkedés folytán megszakittatik, ezen körülmény felemlítése mellett a jegyzőkönyv lehetőleg lezárandó és a későbbi idő megjelölésével folytatólagos jegyzőkönyv veendő fel.

Jegyzet: Ha a jegyzőkönyv a történeteknek hü és hiteles képét akarja adni, azt akkor kell írásba foglalni, a mikor a kérdéses események a hatósági tag szeméi előtt lefolynak; mert később a legfontosabb dolgok az emlékezetben elmosódnak, az impressziók veszítenek közvetlenségükből s a jegyzőkönyv, minden rosszakarat nélkül is, tisztán emberi gyarlóságból nem lesz a tiszta valóságnak, hanem csak a valószínűségnek kifejezője. Ettől a szabálytól való eltérést egyedül csak a halogatásban rejülő s az eljárás sikerét kockáztató veszély tehet indokoltá.

116. §.

A nyilatkozatok s vallomások egyfolytában irandók, s kérdések csak az esetben jegyzendők fel, ha ez a feleletek megértéséhez szükséges.

Jegyzet: A terhelt és a tanuk kihallgatásáról szóló szakaszoknál említettük a BP.-nak azt a szabályát, hogy azoknak módot kell nyújtani arra, hogy a tényállás tárgyában összefüggő részletes vallomást tehesenek. Ennek viszhangja szól hozzánk az utasítás jelen szakaszából is. A vallomást tehát egyfolytában kell a jegyzőkönyvbe felvenni, s ha tett is a rendőrhatalósági tag a kihallgatotthoz a tényállás mutatkozó hézagainak kipótlására irányuló kérdéseket, azokat nem kell okvetlenül a jegyzőkönyvbe fölvenni, mert ezáltal az egész előadás szakadozottá lesz, a mely körülmény a tényállásnak egységes átnézését zavarja. Tulajdonképeni kérdések fölitéle és jegyzőkönyvbe való ígatása csak ott válik az ügynek hasznára, a hol a tényállás a kérdések nélkül érthetlenné válnék, s a hol a kérdések olyan fontosak, hogy tanácsos azokra nézve a kihallgatottnak határozott, s más körülményekkel össze nem zavart feleletét provokálni. Az ilyen kérdések azután az azokra adott válaszokkal együtt lehetőleg szó szerint irandók be a jegyzőkönyvbe. (BP. 135. §. 3-ik bekezdése).

117. §.

A felvett jegyzőkönyvek aláírás előtt a kihallgatott, a jelen voltak és a közreműködött egyének előtt felolvasandók, megmagyarázandók.

Az állam nyelvét nem értőkkel a jegyzőkönyv tartalma az általuk értett nyelvben jártas egyén által megmagyará-

zandó s ezen körülmény, valamint a magyarázatnak a kihallgatott által történt helybenhagyása a jegyzőkönyvben felemlítendő.

Jegyzet: 1. A jegyzőkönyvek tartalmával szemben úgy a terhelt, mint a védelem részéről leggyakrabban az a kifogás hallható, hogy a kihallgatottak nem is tudták, mi vétetett föl a jegyzőkönyvbe; vagy hogy nem azt és nem úgy vallottak, mint a hogy azt a jegyzőkönyv előadja. Ez a lényegbe vágó kifogás rendszerint arra a talán köztudomásúnak is mondható tényre alapittatik, hogy az eljáró hatósági tagok a jegyzőkönyv felolvasását és megmagyarázását csak afféle lényegtelen alakiságnak tekintették, a melyen csak hogy éppen tul kell esni s nagyobb gondot ennél fogva nem is fordítottak rá. Ez a felfogás pedig igen sok esetben nemcsak az ügy érdemére volt föltötte hátrányos, hanem a rendőrségek által fölvetett közokiratok hitelét is megrendítette. Ezzel a felfogással tehát gyökeresen szakítani kell, s a jegyzőkönyvek érthető felolvasását, s alapos megmagyarázását az eljáró rendőrhatalósági tag tartsa épp oly fontos kötelességének, mint azoknak a valóságnak teljesen megfelelő felvételét.

2. A magyar nyelvet nem értő kihallgatottnaknál, ha az eljáró hatósági tag a kihallgatott részéről használt nyelvet nem érti, a BP. 140. és 216. §§. szerint tolmácsot kell használni, aki jegyzőkönyvvezetőül is alkalmazható. A törvénynek ez a rendelkezése szintén a jegyzőkönyvek hitelességét tartja szeméi előtt, a mely szemponttól a rendőrség jegyzőkönyveinél épp úgy nem lehet eltekinteni, mint a vizsgálóbíróéinál; mert a rendőri jegyzőkönyvek épp úgy szolgálhatnak bírói intézkedések alapjául és esetleg a fő tárgyalás keretétül, mint a vizsgálóbíró által fölvettek.

118. §.

A jegyzőkönyvet úgy a hatóság tagja, mint — amennyiben ilyen alkalmaztatott — a jegyzőkönyvvezető, továbbá a kihallgatottak, a jelen volt tanuk és a BP. értelmében jelenlétre jogosultak is aláírják.

Az irni nem tudók kézjegyükkal erősítik meg vallomásaikat.

Ha a kihallgatott a jegyzőkönyv aláírását, illetve kézjegyével való ellátását megtagadja, ezen megtagadás s annak indoka a jegyzőkönyvben feltüntetendő és ezen körülmény a tanuk által is megerősítendő.

Ha a tanuk, szakértők tagadják meg az aláírást, ez is az indokkal együtt, a jegyzőkönyvben felemlítendő.

119. §.

Ha egy jegyzőkönyv több ivből áll, azok egymáshoz olykép füzendők, hogy összetartozásuk kétségen kívül legyen, s minden egyes iv a hatósági tag s a kihallgatottak és tanuk által aláírandó.

120. §.

Jegyzőkönyvekben vakarással semmit sem szabad változtatni.

Ha egyes szavakat ki kell törölni, ennek úgy kell történnie, hogy azok olvashatók maradjanak s a törlés megtörténtét, valamint egyes szavak közbeszurását a jegyzőkönyv végén meg kell említeni.

A szükséges kiegészítések a jegyzőkönyv végén veendőek fel.

Jegyzet: 1. A jegyzőkönyvnek az a célja, hogy az abban foglaltakról a jelenvoltaknak egybehangzó tanuságtételét nyújtsa. Ez a cél pedig csak úgy lesz elérve, ha a jelenvoltak a jegyzőkönyv tartalmát saját kezük aláírásával vagy jegyével is hitelesítik. Megtörténhetik azonban, hogy egyik másik jelen volt az aláírást megtagadja, teszi pedig azt vagy egyszerűen indokolatlan makacsságból, vagy azért, mert a jegyzőkönyv tartalmát nem tartja a valóságnak megfelelőnek. Ez az ok teszi viszont szükségessé a 118. §-nak azt a rendelkezését, hogy a jegyzőkönyvbe az aláírás megtagadásának okát is bele kell venni. Ha ez megtörténik, akkor az aláírást péld. csak makacsságból megtagadó terhelt később, a bíróság előtt a jegyzőkönyv tartalmával szemben nem fog azzal védekezhetni, hogy a jegyzőkönyv aláírását annak tartalmi valótlanlansága miatt tagadta meg. Fontossá lesz ez a körülmény kivált akkor, ha a főtárgyaláson mindazok nem hallgathatók ki, a kik a jegyzőkönyv hitelességét aláírásukkal megerősítették.

2. A 120. §-ban foglalt rendelkezések a BP. 122. §-ából vették át. E szabályok megszegése miatt a vizsgálóbíró a BP. 123. §. értelmében 100 koronáig terjedhető rendbirsággal büntethető. Ez a szakasz nem terjed ugyan ki a rendőri hatóság tagjaira, de megszívlelendő azok által is, mert a jegyzőkönyvek szerkesztése és kiállítása körül tanusítandó hanyagság miatt felettes hatóságaik által hasonló büntetéssel ők is sújthatók, azonfelül a nagyobb mérvű felületességek és hanyagságok a fegyelmi eljárás kellemetlen következményeit is vonhatják magok után.

3. Itt kell megemlékeznünk a hivatalos iratok azon manapság már majdnem általánossá vált hibájáról, hogy azok sok esetben majdnem olvashatlanul vannak írva. Nem lehet ugyan követelni, hogy a rendszert munkával tulhalmozott hatósági közeg jegyzőkönyveiben kaligrafikus remekeket nyújtson, hanem arra mindenkinek elengedhetlen kötelessége ügyelni, hogy a mit leír, azt más ember minden kinlódás és találgatás nélkül el tudja olvasni; mert az ellenkező eset nemcsak sok időt rabol el, hanem érdembe vágó tévedésekre is adhat alkalmat. Az olvasható írás tehát éppen nem lényegtelen alaki kelléke a jegyzőkönyveknek.

b) A tartalom szempontjából.

121. §.

A jegyzőkönyvek tartalma szorosan s lehetőleg röviden, de világosan és értelmesen csak azon tárgyra vonatkozzék, melynek megállapítása a nyomozás érdekében áll. A nyomozással vagy a nyomozó cselekménnyel közvetlen összefüggésben nem álló, vagy azokra lényeges befolyással nem bíró

észleletek, vallomások s tények tehát a jegyzőkönyvekbe csak akkor veendőek fel, ha azokra az érdekeltek által súly fektetik s ezek azoknak jegyzőkönyvbe vételét kívánják.

Jegyzetek: 1. Egy jegyzőkönyvnek a tartalma mutatja meg leginkább, hogy milyen komolyan vette feladatát annak a szerzője. A ki nincs tisztában a rábízott feladattal, s annak részleteivel, a ki nem tudja, hogy a nyomozás alatt lévő ügyben mi a fontos és mi a mellékes, a ki végül a nyomozott eset törvényes tényálladékanak kellékeit nem ismeri, — annak a jegyzőkönyve rossz lesz és első tekintetre elárulja szerzőjének avatatlanságát. A ki érti a dolgát, az a jegyzőkönyvének minden mondatával a szegnek a fejére üt, a ki tudja, hogy mit kell kérdeznie a kihallgatottól, annak a a jegyzőkönyve nem lesz hosszadalmas, de a szakember megtalál benne mindent, a mi fontos. Nem szabad tehát soha jegyzőkönyv íráshoz fogni, a mi nem vagyunk tisztában azzal, hogy mi lesz a tartalma. Például, ha tanut, vagy terheltet hallgatunk ki, nem kell mindjárt jegyzőkönyv írásra gondolni, hanem először az illetőt ki kérdezni, hogy tudjuk, honnan és mit tud, s ha tudásának kerete tisztán áll előttünk, akkor kezdjük hozzá a rendszeres kihallgatáshoz s jegyzőkönyv íráshoz. Ilyen eljárás mellett a jegyzőkönyv tartalma nem lesz szakadozott, hanem szép, érthető logikai sorrendben fogjuk belőle kiolvashatni azt, a mit a tanu a kérdéses dologról tud. Egyáltalában az a hatósági tag, a ki egy ügy nyomozásával megbízatik, kell, hogy bizonyos terv szerint járjon el, mert akkor annak minden ténykedése egy-egy láncszem lesz, a mely a többi szemmel szoros összefüggésben van, s a végén egy teljes összhangzó egészlet nyújt, holott ha az illető terv nélkül való ide-oda kapkodással végzi munkáját, annak rendesen, ha csak a véletlen nem segít rajta, a haszna kevés, s a jegyzőkönyvei már áttekinthetlen hosszadalmasságukkal is föltétlenül elárulják szegénységét.

2. Ha a jegyzőkönyvet felvevő nem tudja meggyőzni a kihallgatottat arról, hogy egyik másik körülmény egyáltalában nem tartozik a szövegben levő dologra, s ha az illető főleg védelme vagy más jogai megóvása érdekében helyez súlyt annak jegyzőkönyvbe vételére, akkor az a körülmény a jegyzőkönyvbe lehető röviden felveendő; azonban még akkor sem szabad azt a tényállás előadásába belekeverni, hanem annak befejezése után, mint a kihallgatott által előadott külön dolgot föl említeni. Tanácsos azt megtenni azért, mert e nélkül a fél ritkán írja alá a jegyzőkönyvet, s a bíróság előtt azzal a kifogással élhet, hogy a rendőrség nem azt írta be a jegyzőkönyvbe, a mit ő vallott, — már pedig a rendőrhatalóságok jó hírnevének az az érdeke, hogy okirataik hitele ellen a kétség látszata sem támadjon.

122. §.

A jegyzőkönyvekben kihallgatások esetén a tett nyilatkozatok s vallomások, egyéb nyomozó cselekmények esetén pedig a hatósági tag eljárása, a foganatosított hatósági cselekmények s azok eredménye, a legnagyobb tárgyilagossággal és a valóságnak megfelelő hűséggel tüntetendőek fel.

123. §.

A jegyzőkönyvek tárgyilagossága érdekében a bemondások lehetőleg világosan és kizárólag a kihallgatott egyén val-

lomását feltüntetően szövegezendők. A rendőrhatóság tagja személyes benyomását és felfogását a kihallgatás keretébe ne foglalja.

A vallomások hűségének érdekében szükséges továbbá, hogy ha a kihallgatottak által bizonyos fogalmak megjelölésére nyelv vagy tájszólás folytán bizonyos sajátzerű kifejezések használtak, ezek ugyanazon szavakkal adassanak vissza, a mint azok használtak.

Az ily kifejezések értelme a jegyzőkönyvben megmagyarázandó.

Jegyzetek: 1. Másnak előadását hiven, minden hozzáadás, színezés, árnyékolás nélkül visszaadni mindenek előtt intelligenciát, azután kiváló lelkiismeretességet igényel. A szakember előtt nem kell nagyon bizonyítanunk azt, hogy a mai jegyzőkönyvek nem azt tartalmazzák, a mit a kihallgatott fél mondott, hanem azt, a mit a jegyzőkönyvvezető agya a fél előadásának meghallgatása után produkált. Erre vallanak a kifejezések, a körüírások, a hivatalos sablonok és egy az ügygel jól ismerős ember gondolkodásának logikai rendje. Ennek pedig nem szabad így lennie, mert akkor a jegyzőkönyvben a kihallgatottnak sokszor olyat imputálunk, a mit ő sosem mondott, s ez a főtárgyaláson zavarokat okoz. A jegyzőkönyvet fölvevő hatósági tag tehát igyekezzék magát olyan irányban fegyvelmezni, hogy másnak előadását a saját gondolataival soha össze ne zavarja, s a jegyzőkönyvbe, a mennyire csak lehet, még a kifejezéseket is fölhasználva, csak olyat és úgy vegyen be, a mit és a hogy azt a fél mondotta. A saját gondolatait is gyümölcsöztetheti az illető és pedig a félhez intézett és a tényállás hézagainak kipótolására irányuló kérdéseiben, a melyekre adott válaszok azonban megint lehetőleg a magok eredetiségében kerüljenek a jegyzőkönyvbe. Az eredetiség természetesen akkor volna teljes, ha a kihallgatott vallomása szó szerint kerülne a jegyzőkönyvbe, csak hogy az meg indokolatlan hosszadalmaságra adna alkalmat, a mi szintén kerülendő. A gyakorlott ember, mert a jegyzőkönyv felvételhez is kell ám gyakorlat, rövid idő alatt tisztában van vele, hogy a kihallgatott előadásából mi tartozik a tárgyra és mi nem; az utóbbit mellőzi, az előbbi pedig úgy, a hogy mondva volt, egy nütansz hozzáadás vagy elvétel nélkül följegyzi.

2. A jegyzőkönyv tartalmi hitelességéhez tartozik az a kellék is, hogy abban pontosan föl legyen jegyezve minden olyan alaktság betartása, a melvet a törvény előír. Ilyenek például a tanúnak igaz vallomástételre, mentességi jogára való figyelmeztetése, a szemle, a házkutatásnál stb. a rendetlenkedők rendreutasítása, terheltnek védelmi s perorvoslati jogairól, a szegény védelemről való felvilágosítása stb.

124. §.

A jegyzőkönyveket úgy kell felvenni, hogy azoknak helyesbitésére vagy pótlására lehetőleg szükség ne legyen.

Jegyzet: A vizsgálóbíróra nézve ezt a kötelességet a BP. 215. §-a írja elő, s ennek nem teljesítését büntetéssel sújtja, a mint az az említett szakasz következő rendelkezéséből kitűnik: „Az e szabály ellen feltűnően vétő vizsgálóbíró, meghallgatása után, a vádtanács vagy az ítélő bíróság száz koronáig terjedhető rendbirsággal büntetheti s a tanu kívánságára az okozott idővesztéséért és munkamulasztásért kárpótlásban

is elmaraszthatja“. Ez a rendelkezés nem vonatkozik ugyan a rendőrhatóságokra, de hasonló esetben a felületesség fegyelmi úton itt is súlyos megtorlással járhat. Mindez pedig könnyen elkerülhető, ha, a mint már a 121. §. 1. jegyzetében is mondottuk, a rendőrhatósági tag megállapított terv szerint dolgozik, s ha fontolóra veszi azt is, hogy a polgárember nem eszköze a hivatalos gépezetnek, a mely mindenkit tetszése szerint háborgathat a rendes foglalkozásában. Esetleges pótlások a legelkiismeretesebb munkánál is előfordulnak, de az ilyenek gyakorisága mindig a készületlenség és a megfontolatlanság jele.

Külön rendelkezések:

1. Feljelentések felvételénél.

125. §.

Az általános szabályokon kívül még külön is figyelembe veendők:

A feljelentések felvételénél, vagy az előszóval tett vagy utólag kiegészítendő panaszok és feljelentésekről felvett jegyzőkönyvek szerkesztésénél különös gond fordítandó arra, hogy az tartalmazza a feljelentést tevőnek nevét, polgári állását, lakását, továbbá hogy közvetlenül sértett-e, s hogy a feljelentett cselekményről közvetlen tapasztalás vagy csak hallomás útján értesült; valamint, hogy abból úgy a tényállás s a minősítő körülmények, mint a feljelentő bizonyítékai, esetleges tanúinak kiléte és holtartózkodása, ugyszintén a gyanúsított személyének kipuhatólására vezethető adatok is tisztán kivehetők és megállapíthatók legyenek; azonkívül kitüntetendő abban az a körülmény is, hogy a feljelentő vádjának igazolására rendelkezik-e s ha igen, minő bizonyítékokkal? Ugyszintén kitüntetendő az is, ha feljelentő vádjának támogatására mit sem tud felhozni.

Különös figyelem fordítandó a magánindítványra üldözhető bűncselekményeknél, hogy a magánindítvány emelésére jogosultság s a büntető törvényben meghatározott elévülési idő már a feljelentésről felvett jegyzőkönyvben szabatosan meg legyen állapítva, s erre való tekintetből a jegyzőkönyvben nemcsak a feljelentést tevőnek a tetteshez való viszonya, a feljelentett cselekménynek elkövetési ideje, de az is kitüntetendő, hogy mikor szerzett a sértett fél tudomást a büntetendő cselekményről és annak tetteséről.

Jegyzetek: 1. A ki figyelmet fordít a följelentés pontos és kimerítő fölvetelére, az igen sok esetben megkíméli magát a sértettnek újból való beidézéstől s kihallgatásától, mert a följelentések nagy százaléka az, a melyeknél a sértett előadása a nyomozás által megerősített, s nincs szükség rá, hogy a sértett újból kihallgattassék. Az utasítás jelen

szakasza megmondja, hogy mire kell figyelni a panaszfőjelentés fővételénél, mi ennél még rövidebb szabályt ismerünk, a mely latin eredeti után magyarul így hangzik: „Ki, mit, miáltal és mivel, — mikor, miért, hol és hogyan“. Ha a panaszjegyzőkönyv ezen kérdések mindegyikére pontosan megfelel, akkor a panasz teljes és annak pótlása végett nem kell a panaszost újból beidézni.

2. A magánindítványról, előterjeszthetésének idejéről s az arra jogosultákról a jelen utasítás 1. részében (lásd 28. §. 1. jegyzetét) volt szó. Itt még csak annyiban emlékezünk meg róla, amennyiben azt a magánindítvány elévülésének megvilágítása szükségessé teszi. Az indítvány 3 hó alatt terjesztendő elő s ez az idő a jogosítottnál kezdődik azon a napon, a melyen a bűncselekmény és elkövetője tudomására jutott. Ennek a határidőnek, amely naptár szerint számítandó, a folyását semmi sem szakítja félbe; sem a tettes kártérítési ígéretei, sem a sértettnek, tegyük föl, az orgazdák után való kutatása. Ezt azért említjük, mert az indítványa előterjesztésével elkészett sértett rendszeren azzal áll elő, hogy eddig azért nem tett panaszt, mert a tettes ígérte, hogy kárát megtéríti stb. Ha az indítványra jogosított, ami rendszerint úgy van, előbb jut a bűncselekmény tudomására, s csak azután tudja meg, hogy ki a tettes, a három havi határidő az utóbbi tudomásszerzés napjától számítatik.

Előfordulhat az az eset is, hogy a sértett fél a tudomásszerzés napját tekintve, 3 hónapon belül terjesztette elő panaszát és az mégis elévült, a rendes elévülési idő lefolyása miatt. Például valakit 1900. évi január 1-én meglöptt a cselédje s ő ezt 1904. évi november 20-án megtudja, de a panaszt, mondjuk, a cseléd be nem tartott javulási ígéreteire való tekintetből, csak 1905. január 2-án — tehát még mindig a tudomásra jutástól számított 3 hónapon belül — terjeszti elő. Panaszát elutasítatik, mert a lopás elkövetésétől számítva 5 év elmult s a cseléd által elkövetett, lopás büntette a BTK. 106. §. 4. pontja értelmében megszünt büntethető lenni, vagyis elévült.

A tudomásra jutás napjának naptári meghatározása a főjelentésben azért szükséges, mert így az indítvány elévülések már a feljelentés alapján is ki lesznek mondhatók s nem kell fölösleges nyomozási munkát végezni.

3. A magánindítvány előterjesztésére jogosított sértett és a terhelt egymás közötti viszonya szintén pontosan körülírandó, mert a nélkül nem hozható tisztába, vajjon indítványi, vagy hivatalból üldözendő bűncselekménnyel állnak-e szemben. Legcélszerűbb, ha a panaszfelvevő a BTK. 342. és 343. §-át, valamint a BTK. azon szakaszait, amelyek a magánindítvány bűncselekményekről szólnak, figyelemmel kíséri s a fentemlített viszonyt azoknak a szakaszoknak értelmében tisztázza.

2. Terhelt kihallgatása esetén.

126. §.

A terhelt kihallgatásának alakjáról és rendjéről a BP. 132. §-a intézkedik.

E szerint minden egyes terhelttel élő szóval tett vallomása alapján külön jegyzőkönyv veendő fel, melynek első sorban tartalmaznia kell a terhelt személyazonosságára vonat-

kozó, a BP. 133. §-ában felsorolt adatokat és a védő igénybe vehetése iránti jogosultságra történt figyelmeztetést.

Jegyzet: A BP. 132. és 133. §-ának tartalmát a jelen utasítás 54. §. 1. jegyzetében ismertettük. Terhelt azonossági (személyi) adatai pontosan kiveendőek, mert az új statisztikai igényeknek másképpen megfelelni nem lehet. Tíztesen tisztába hozandó terhelt születésének, nemcsak éve, de hónapja, napja is, továbbá születése helye, ennek megyéje; családi állapotánál, nemcsak, hogy nős-e az illető, vagy nőtlen, hanem törvényes szülötésü-e ő maga, vagy nem, továbbá van-e és hány gyermeke; előéleténél nemcsak, hogy volt-e büntetve, vagy nem, hanem, ha volt, mikor, hol, miért s mennyire volt elítélve, mikor és hol töltötte ki a büntetését stb. Ha ezekre a kérdésekre a rendőrség jegyzőkönyve nem ad kimerítő feleletet, akkor az olyan ügyeknél, a melyek fő tárgyalásra nem kerülnek, a statisztikai lapok kitöltése lehetetlenség lesz.

127. §.

Kiváló gonddal, tárgyilagossággal és hűséggel szerkesztendő azok a jegyzőkönyvek, melyek terheltnek beismerő vallomását vagy védekezését tartalmazzák.

Beismerő vallomás esetén terhelt bemondása a legnagyobb részletességgel s az azt támogató adatok és bizonyítékok felsorolásával és megjelölésével foglalandó jegyzőkönyvbe, abban a netán létező tettestársakra, részesekre és orgazdákra is ki kell terjeszkednie és terhelt felhívandó arra, hogy utóbbiakkal szemben esetleg levő bizonyító adatait is terjeszse elő.

Továbbá a lehető legnagyobb hűséggel és részletességgel adandó vissza terheltnek az a vallomása, melyben a cselekmény elkövetésének részleteit, avagy valamely a büntetendő cselekményből származó tárgynak elrejtési helyét fedezi fél.

Jegyzet: Mondottuk már, hogy a beismerés magában véve, ha azt a tényállás egyéb adatai nem támogatják, a mai modern jogi felfogás szerint nem föltétlenül elfogadható bizonyíték. Ezért kell a beismerésben lévő terhelnél a támogató adatokra, a tényállás intim részleteinek elősorolására nagy súlyt helyezni, mert ezek által a beismerés önmagát támogatja s terhelt későbbi tagadásának éppen ezen intim jellegű részletek miatt nem lehet semmi haszna. Azután azért is kell figyelni a beismerés gondos leírására, mert ha a rendőrség előtt tett beismerés alapján nem is lehet a terheltet közvetlenül fő tárgyalásra idéztetni, de vádirat a beismerés alapján headható ellene s ilyenkor szükséges, hogy a rendőrségi jegyzőkönyv pontosságával, korrektségével a bíróság előtt is előismerést szerezzen készítőjének.

128. §.

Ha a terhelt csak négyszemközt hajlandó a kihallgatást eszközölni rendőri hatóság tagja előtt vallomást tenni, ez nem tagadható meg, de ez esetben terheltnek erre nézve tett előzetes kijelentése két érdektelen tanu jelenlétében külön jegyző-

könyvbe veendő és terhelten négy szemközt felvett jegyző-könyvben ez a körülmény kitüntetendő.

Jegyzet: A jelen szakaszban említett helyzetbe a terhelt, vagy akkor hozza a rendőrséget, a mikor resteli azt, hogy bűnét tanuk előtt beismerje be; vagy pedig, a mikor arra számít, hogy beismerésének jutalmául egyelőre szabadon hagyják, s ő a bíróság előtt a négy szemközt tett beismerést majd szépen letagadja s ezenfelől az eljáró rendőrhatalmági tagot holmi erkölcsi pressiókkal egy kicsit meggyanúsítja s így aztán, ha nincs ellene más bizonyíték, még meg is menekülhet a büntetéstől. Az ilyen számítások, kijátszások a jelen szakaszban foglalt rendelkezéssel részben ellensúlyozhatók ugyan, de gyökeresen csak úgy tehetők lehetetlenekké, ha tekintet nélkül a beismerésre, a nyomozat során minden, vagy legalább is elegendő terhelő adatot gyűjtünk össze; a melyek azután terhelt beismerésének föntartását vagy visszavonását közönyössé teszik.

129. §.

Ha terhelt, akár terhelő társaival, akár tanukkal szembesítve hallgattatik ki, az illetőknek egymás szemébe mondott kifejezéseik szószerint veendő a jegyzőkönyvbe.

Jegyzet: Hogy a szembesítések a nyomozás során csak szükség esetében alkalmazandók, azt már a 61., 62., 63. §§-nál elmondottuk. Itt csak arról kell megemlékeznünk, hogy azokat a nyilatkozatokat, a melyeket a szembesítettek egymásnak szemébe mondanak, a jegyzőkönyvbe azért kell szószerint fölvenni, mert azokban rendszeren benne van az illető vallomásának, tudomásának egész lényege, s így, midőn az mint a szembesítéskor is föntartott kijelentés szó szerint kerül a jegyzőkönyvbe, annak sok esetben több bizonyító ereje van, mint az egész előző vallomásnak.

130. §.

Ha terhelt nem a vád tárgyát képező, hanem más bűncselekmény iránt beismerésben van, vagy arról tájékoztatólag nyilatkozik, ez esetben külön jegyzőkönyv veendő fel.

Jegyzet: A BP. 19. §-a szerint: „Ha ugyanazt az egyént több bűncselekmény terheli, a külön folytatott ügyek rendszerint egyesítendő, s azokban lehetőleg együttes ítélet hozandó stb.” E rendelkezésből is kitűnik, hogy a „rendszerint” alól a gyakorlatban annyi kivételt lehet tenni, a mennyit az ügyeknek külön-külön való gondosabb elbírálása csak szükségessé tesz. Kitűnik e rendelkezésből továbbá az is, hogy az egyesítés inkább az együttes ítélet hozására kötelezett bíróság dolga, mint a rendőrségé, a hol a nyomozást komplikálni sok esetben nem tanácsos, mert a szálak végtére egy összekuszálódhatnak, hogy azokat kibogozni lehetetlen. Mindazáltal a rendőrség sem kerülheti el az egyesítést ott, a hol az elkövetés módja, körülményei, eszközei azonosak, a hol tehát az egyik bűncselekmény bizonyos tekintetben a másikkal bizonyítéka, mert rávall a tettesre. Ilyenek rendszeren az ugyanazon tettesek által elkövetett tömeges lopások, sikkasztások, csalások, magánokirat-hamisítások stb. Ilyeneknél, de persze másoknál is történik az, hogy a terhelt beismerésre való készségét bizonyítandó, beismer egy más, szóba

sem került (legtöbbször enyhébb fajtájú) bűncselekményt s ezzel valószínűsíteni szeretné az épen kérdés tárgyát képező (esetleg súlyosabb) bűncselekményre vonatkozó tagadó vallomásának őszinteségét. Ilyen fajta beismerő vallomásra mondja az utasítás, hogy azt külön jegyzőkönyvbe kell venni, s a kir. ügyésznek a nyomozás el vagy el nem rendelése végett megküldeni. — Az esetleges egyesítés is azután a kir. ügyész elhatározásától függ.

3. Tanukihallgatás esetén.

131. §.

A tanukkal felvett jegyzőkönyvekbe csak a bűnvádi eljárás szempontjából fontossággal bíró vallomásaik veendőek fel s a jegyzőkönyvekben világosan kitüntetendő, hogy a tanuknak vallomásai közvetlen észleleteiken, avagy csak mások közlésein alapulnak és ez esetben kik azok, kiktől ezen észleleteket, illetve értesüléseket s mily módon szerezték.

Jegyzetek: 1. Általánosan ismert dolog, hogy kivált az alsóbb néposztályból való tanutól a tényállásra vonatkozó vallomást a sok mellékkörülménnyel való előhozakodás miatt kivenni alig lehet. Az ilyen tanut legcélszerűbb konkrét kérdésekkel rávezetni a tényállásra, illetve annak fontos részeire; mert máskülönben megtörténhetik az is, hogy a tanu hosszu előbeszéd után azt sűti ki, hogy ő a dologról tulajdonképpen nem is tud semmit, mert pl. nem is volt az esetről jelen.

2. A tudomásszerzés forrását igen gondos kikérdezés tárgyává kell tenni, mert ettől függ a vallomás értéke. Legjobb, ha a kikérdezést mindjárt ezzel a körülménnyel kezdjük, mert ha kitűnik, hogy a tanu csak mende-mondák vagy mások beszéde nyomán tudna vallomást tenni, akkor röviden végeztünk vele, s nem töltjük az időt hiába.

132. §.

Ha a tanunak magatartása, vallomásának tartalma vagy netalán ismert multja a tanuvallomás értékét kérdésessé teszi, joga van a kihallgatást eszközölő hatósági tagnak ezen tanu előlétele után is tudakozódni és esetleg a vallomás értékének megítélésére szolgáló adatokat és körülményeket a jegyzőkönyvben megemlíteni.

Jegyzet: E szakasz intézkedésének teljes megértéséhez tanácsos, hacsak az analógia szempontjából is, utána nézni annak, hogy a BP. mely tanukat tart olyan aggályosoknak, hogy azokat esküre sem bocsátja. A BP. 221. §-a szerint a tanu megesketése *mellőzendő*: 1) ha a bűncselekmény elkövetésével maga is gyanúsítottatik, 2) ha hamis tanulás vagy hamis esküért el volt ítélve, 3) ha 14-ik életévét még be nem töltötte, 4) ha testileg, értelmileg még fejletlen, ha elméje fogyatékos 5) ha terheltnek ellensége, 6) ha rajta kapják, hogy szándékosan hamisan vall. *Mellőzhető* (BP. 222. §.) pedig a megesketés a hozzátartozóknál, a vallomásukban ingadozóknál, a nyerészkedésből elkövetett bűncselekmények miatt elítélték vagy bűnvádi eljárás alatt lévőknél

és esetleg az érdekelt sértettnél. Ezen rendelkezések eléggé megvilágítják azt, hogy mely tanuk vallomása veendő aggályosnak. Az ilyen tanuk előlétele pedig azért kutatandó, mert meg kell fosztani az arra érdemetlen tanut attól az esetleges veszélyes lehetőségtől, hogy az ő vallomása még a bíróság által is kifogástalannak tartathassék.

133. §.

Ha a tanuk egymással szembesítették, az egymás szemébe mondottak lehetőleg szó szerinti jegyzőkönyvbe veendők.

134. §.

A tanuknak egymáshoz, a sértetthez, a feljelentőhöz vagy a terhelthez való viszonya a jegyzőkönyvben világosan feltüntetendő, valamint az is, hogy az arra jogosítottak a tanúságtetés alóli mentességre figyelmeztetve lettek.

Jegyzet: A tanuknak egymáshoz, terhelt, sértett, feljelentő és más a bűnpörben esetleg érdekelthez való viszonya abból az okból nyomozandó, hogy a bíróság a tanuvallomások értékének mérlegelésénél a netán fenforgó érdekeltséget és elfogultságot is tekintetbe vehesse.

4. Szemle esetén.

135. §.

A szemle-jegyzőkönyv mindig a helyszínén veendő fel és ezen szabály alól csak akkor lehet eltérés, ha a jegyzőkönyv felvétele a helyszínén teljesen lehetetlen, de ez esetben is az adatok a tanuk jelenlétében már a helyszínén jegyzendők fel és a jegyzőkönyv későbbi szerkesztésénél ezen körülmény világosan kitüntetendő.

136. §.

A szemléről felvett jegyzőkönyvben mindaz felsorolandó és leírandó, a mi a helyszínén talált állapot hű feltüntetésére alkalmas és ép azért a helyszínén talált tárgyak helyzetéről, minőségéről, alakjáról, tartalmáról, a nyomok méreteiről hű leírás, esetleg vázlatok, rajzok és fényképek veendők fel olyképen, hogy a szemlélt tárgy és hely azonoságának megállapításához és bizonyításához kétség ne férhessen.

Jegyzet: A helyszínén való megjelenés után első dolog az általános tájékozódás a terület viszonyait illetőleg. Ezen általános tájékozás után lehet csak hozzáfogni a szemle-jegyzőkönyv felvételéhez, a mely abból áll, hogy legelőször röviden, főbb vonásokban elmondjuk a helyzet leírására

vonatkozó részletek megértéséhez szükséges tényállást, azután pedig hozzáfogunk a helyzet, ha kell, az aprólékossáig menő leírásához. Így első sorban szemléltető módon leírandó maga az a hely, a hol a bűncselekmény történt, annak alakja, sajátosságai, különösségei; azután sorrendben következnek az azon a helyen talált tárgyak, azok jellege, fekvése, az azokon észlelt feltűnő jelek s a bűncselekmény által azokon előidéztetett változások. A leírásnál különös gond fordítandó az ugynevezett bűnjelekre s azoknak legkisebb részletére, mert még egyelőre nem tudható, mi lehet azokból a legfontosabb. A terep és az azon talált tárgyak hű felvételéhez, a lényegesnek el nem hagyásához éles szem, gyakorlott megfigyelő képesség kell. A leírás befejezése után, a melyet rajzokkal, vázlatokkal esetleg fényképekkel is kell magyarázni, következik a saját esetleges benyomásaink főlemllítése, a melyek sokszor a további nyomozásra döntőleg hathatnak.

A mennyiben pedig a jegyzőkönyvet nyomban felvennünk lehetetlen, a fent elmondottakról kimerítő pontos jegyzeteket kell készíteni s a jegyzőkönyvet minél előbb — lehetőleg, a míg az egész helyszín emlékezetünkben még élénken visszatükrözik — azok alapján kell elkészíteni.

137. §.

Kiváló gonddal veendő fel a jegyzőkönyv, ha az talált hulláról vagy külérőszak folytán elhalt egyén teteméről szól.

Talált és nem valamely hatósági bonczterembe be szállított hullánál a legrészletesebben leírandó a hulla külseje, annak helyzete, a találási hely s a hulla közelében talált tárgyak, nyomok, valamint az észlelt külérőszak nyomai, továbbá az ölésre vagy a sértésre alkalmas netaláni eszközök minősége és helyzete.

138. §.

Ha a szemle alkalmával megállapított, hogy a hulla a hatóság megérkezése előtt mások által már megmozdított és a helyszínén változások eszközöltettek, ezen körülmény a jegyzőkönyvben megemlítendő s ha kinyomoztatott, hogy ezt ki vagy kik cselekedték, a jegyzőkönyvben ezek is megnevezendők és a hulla s a helyzet előbbeni állapotá, szemtanuk előadása alapján, lehetőleg leírandó.

Jegyzet: A hulláról azért kell lehetőleg kimerítő és a jellemző ismertető jelekre, ruházatra is kiterjeszkedő leírást, esetleg ha ez kivihető, fénykép felvételt készíteni, mert az elhalt ember kiléte sok esetben nem lesz azonnal megállapítható. Az illető elhalt ugyanis lehetett más vidékre való ember, a kit a környéken senki sem ősmert s kilétének megállapítása csak hosszas nyomozás után fog sikerülni. Ilyenkor pedig a bűnpörben szerfölött fontos dolog lehet az, hogy a hozzátartozók vagy ismerősök a leírásból ráismerjenek az elhaltra, a kit időközben már eltemettek s akinek exhumálása sem járna az agnoszkálás szempontjából haszonnal

139. §.

Ha a rendőri hatóság tagja a szemlénél szakértőt alkalmaz, annak észlelete, azaz a lelet lehetőleg szó szerinti, a megfelelő műkifejezések használatával felveendő. Ugyszintén részletesen felsorolandó a terhelt által esetleg választott ellenőrző szakértőnek észrevétele is.

A feleknek szakértők ellen emelt kifogásai jegyzőkönyvbe foglalandók.

Ha a szakértők véleményüket írásban kívánják benyújtani, ez a jegyzőkönyvben megemlítendő a beadásra engedélyezett határidővel együtt és a szakvélemény beérkezés után a szemle-jegyzőkönyvhöz fűzendő.

Jegyzet: A szakértők véleményüket, ha az eset szövevényes volta, vagy a szükséges előmunkálatok azt indokolják, írásban is beadhatják. Erre nekik határidőt kell tűzni. Ilyenkor a felek is értesítendőek arról, hogy az írásban beadandó véleményre észrevételeiket és kifogásaikat mely határnapon tehetik meg. Az ilyen határnap kitűzés a jegyzőkönyvbe határozat alakjában fölvetetik, a feleknek kihirdetetik s azok azt aláírásukkal tudomásul veszik. A felek külön idéztetése ily esetben természetesen elmarad.

5. Lefoglalás esetén.

140. §.

Ha bűncselekményből származó vagy egyéb bizonyítékul szolgáló tárgyak foglaltatnak le, azok, az azonosság megállapíthatása céljából, a lehető legnagyobb gonddal és szabatosággal irandók le a jegyzőkönyvben, melyben feltüntetendő a tárgyaknak lefoglaláskor talált állapota és a bűncselekménnyel kapcsolatos vonatkozásai. Egyszersmind a lefoglalt tárgyak megőrzése iránt netalán tett intézkedések is felemlítendőek.

Jegyzet: A bűnjelek lefoglalásánál igen fontos szerepet játszik az azokról készített pontos jegyzék, a mely a jegyzőkönyvhöz függelék gyanánt csatolható. Ilyen jegyzék főleg akkor készítendő, ha sok különféle, több károstól származó és több terhelnél talált bűnjelről van szó. Megbízható jegyzék nélkül ilyen esetekben később, a mikor a bűnjeleknek agnoszkálására kerül a sor, a legnagyobb zavar állhat elő. Tapasztalhatták ezt azok, a kik tömeges lopások kinyomozásával foglalkoztak, a mikor a számtalan, sokszor egymáshoz hasonló (ruhanemű) bűnjelek nagy halmazában maguk a tulajdonos károsok sem tudnak eligazodni. Sőt az ilyen pontos jegyzék a tárgyaló bírónak is megbecsülhetlen szolgálatokat tesz, mert a tárgyaláson a bűnjeleket annak sorrendjében veszi elő, agnoszkáltatja s adja ki az igénylő tulajdonosoknak. Főlösképpen talán megjegyeznünk, hogy mi itt nem az előírt, rendes bűnjel-jegyzetet értjük, a melybe a bűnjelek csoport- és csomagonként is bevezethetők s a mely inkább kezelési célokat szolgál. Ennek mintája a 29. sz. mellékleten látható. A főntebb említett részletes jegyzékre általános minta

főlösképpen, mert azt a czélszerűség követelményei szerint minden konkrét esetben az eljáró hatósági tag másképp és másképp állithatja össze s a jegyzőkönyv szövegébe is belefoglalhatja.

141. §.

Iratok lefoglalásánál a tulajdonos azon kívánsága, hogy a rendőri hatóság azokat ne vizsgálja át és nem olvashatja el, a jegyzőkönyvben feltüntetendő, mely esetben a hatóság az iratokat betekintés nélkül lezárja s veszi őrizet alá.

Jegyzet: Ezen szakasz intézkedése a BP. 184. §-ából van merítve, a melynek alapgondolata az, hogy a lefoglalt iratok tartalmáról az erre törvény szerint jogosítottakon kívül más ne szerezzen tudomást. Erről különben a 99—101. §§-hoz irt 3 jegyzet is szól.

142. §.

Ha lefoglalás alkalmával az eljárásnak alapjául szolgáló bűncselekménnyel összefüggésben nem álló olyan tárgy foglaltatik le, mely más, hivatalból üldözendő bűncselekményre mutat, vagy melynek használata tiltva van, erről külön jegyzőkönyv veendő fel.

Jegyzet: Ennek a rendelkezésnek az a célja, hogy az esetleg foganatosítandó nyomozás tekintetében az arra illetékes tényező, a kir. ügyész határozata kikérressék. A mi azonban nem gátolhatja a rendőrséget abban, hogy a bűnjel nyomán megszakítás nélkül tovább ne kutasson.

A felveendő külön jegyzőkönyv mintáját a 25. sz. mellékleten adjuk.

6. Házkutatás és személymótozás esetén.

143. §.

A házkutatásról és személymótozásról felvett jegyzőkönyvben hivatkozni kell azon írásbeli határozat keltére és számára, melylyel az említett cselekmények elrendeltettek. Ugyszintén megemlítendő az is, hogy az a BP. 188. § ában előírt időn belül vagy éjjel, továbbá kiknek a jelenlétében foganatosított.

Jegyzet: A BP. 188. §-a: A házkutatás rendszerint csak reggeli hat órától esti kilencz óráig foganatosítható. A megkezdett házkutatás folytatását az éj beállta nem akadályozza.

A 180. §. második bekezdésében felsorolt esetekben (szökés, tettenkapás, segélykiáltás esetén, nyilvános helyeken, rovottaknál, kívánatra és azoknál, a kiknek letartóztatása el van rendelve) a házkutatás éjjel is megkezdhető és foganatosítható.

144. §.

Az átkutatott ház és helyiségek pontosan megjelölendők, valamint a megmotosztott egyén kiléte is feltüntetendő, továbbá feltüntetendő az is, hogy terhelt a keresett tárgy átadására felhivatott és azt megtagadta; felemlítendő a jegyzőkönyvben az is, ha a házkutatás vagy személymotosztás helyiségek vagy készülékek feltörése, vagy záruk felnyitása mellett eszközöltetett.

Jegyzet: Ezeknek az alakosságoknak a jegyzőkönyvben való feltüntetését a törvény azért követeli meg, hogy hatóságilag bizonyítva legyen egyrészt a személyes jogok ellen intézett minden a törvény által megengedett rendelkezés, annak keresztülviteli módja és eszközei; másrészt, hogy a törvény által kötelezőleg előírt garanciák betartása még a jegyzőkönyvbe való kötelező felvétel által is biztosított; feltéve ugyanis, hogy az eljáró hatósági tag a garanciális intézkedések egyikét-másikat elfelejtene megtenni, a jegyzőkönyv a mulasztást eszébe juttatja s a mulasztás talán még pótolható, a jogsérelem pedig esetleg nyomban orvosolható lesz.

145. §.

A házkutatás vagy személymotosztás alkalmával talált és átvett tárgyakról oly jegyzőkönyv készítenendő, melynek tüzetes megjelölései nem hagynak fenn kétséget az átvett tárgyak egyedisége és mennyisége iránt és mindig kiténdő az is, hogy a gyanús tárgy vagy személy a háznak mely részében, minő helyzetben, illetőleg mily állapotban találtatott.

Lásd az utasítás 140. §-ának jegyzetét.

7. A rendőri hatóság intézkedései ellen tett előterjesztés esetén.

146. §.

Ha a lefoglalás, házkutatás vagy személymotosztás elrendelése ellen, annak foganatosítása alkalmával, az érdekelt előszóval előterjesztéssel él, ezt a rendőri hatóság eljáró tagja azonnal a jegyzőkönyvbe veszi. Ha az előterjesztés később tétetik meg, erről külön jegyzőkönyv veendő fel.

Ha az előterjesztést nem az érdekelt teszi, ez is jegyzőkönyvbe veendő, de ezen körülményt a hatóság tagja a jegyzőkönyvben hivatalból megjegyezni tartozik.

Jegyzet: Ha az előterjesztést nem az érdekelt fél teszi, azt az utasítás jelen szakaszának második bekezdése szerint egyszerűen elutasi-

tani nem lehet. Nem még akkor sem, ha az nyilvánvalóan jogtalanul használtatik. Az oka ennek az, hogy a rendőri intézkedések ellen — nehogy a nyomozás mesterségesen elhuzható legyen — csak egy jogorvoslat van ugyan s ez is csak a törvény által külön fölemlített esetekben használható; de ennek a jogorvoslatnak elbírálása aztán minden tekintetben a bíróságnak hatáskörébe tartozik. Még azt is a bíróság dönti el, hogy érdekelt félnek tekinthető-e valaki vagy sem s ebből következőleg van-e joga neki előterjesztéssel élni vagy sem. Ez garancia a visszaélések ellen, mert ellenkező esetben egy törvényellenesen foganatosított házkutatás stb. ellen beadott előterjesztést például állítólagos érdekeletlenségi okból könnyű volna elutasítani s a törvénytelenséget így leplezni. Különbben az érdekeltségi kérdés elbírálása oly fontos, hogy azt a törvény előterjesztés esetére a csatlakozó sértetteknek is a bíróságnak tartotta fenn (BP. 52. §. 4. és 5. bekezdése).

Határozatok szerkesztése.

147. §.

Határozat szerkesztésének akkor van helye, midőn a rendőri hatóság oly intézkedést tesz, mely természeténél fogva a nyomozás során érdekelt féllel közlendő.

A BP. szerint mindig határozat hozandó:

1. a főmagánvádlónak (BP. 41. §.) a nyomozás teljesítésére irányuló kérelme tárgyában,
2. a terhelt vagy tanuk előveztetésének elrendelésekor,
3. a terhelt előzetes letartóztatása,
4. a lefoglalás,
5. a házkutatás és személymotosztás elrendelésekor.

Jegyzet: Minták a 6., 15., 18., 21., 30. és 31. sz. mellékleten találhatók.

148. §.

A határozatok külalakjának elengedhetlen kelléke, hogy azon a határozat száma, kelte és hozatalának helye kitüntetve, az azt kiadó hatóság megjelölve, továbbá, hogy az a hozatalra jogosított hatósági tag által aláírva és a hatóság pecsétjével ellátva legyen.

149. §.

A határozatok tartalma mindenkor rövid, világos és olyan legyen, hogy abból az intézkedés tárgya, a hatóság akarata és rendelkezése kivehető legyen.

A mennyiben a BP. vagy a dolog természete a határozatok külön indokolását is megköveteli, ez is világosan, de a lehető rövidséggel szerkesztendő.

150. §.

A valamely nyomozó cselekményt elrendelő határozatban világosan és minden kétséget kizáró módon meglegyen jelölve azon személy, ki ellen a cselekmény elrendeltetett; továbbá határozottan kiténdő az elrendelt intézkedés tárgya, a cselekmény foganatosításának ideje és helye, a végrehajtással megbízott hatósági tag vagy közeg neve.

Jegyzetek: 1. A főmagánvádlónak (BP. 41. §.) a nyomozás teljesítésére irányuló kérelme tárgyában kétféle határozat hozható: a) vagy nyomozást elrendelő, melyet nem kell indokolni, vagy b) a nyomozást megtagadó, a mely indokolandó és pedig abból az okból, hogy a főmagánvádló a bíróságnál a rendőri határozatban felhozott okok esetleges tarthatatlanságára rámutasson.

2. Terhelt előzetes letartóztatása, tovább a terhelt és tanu elővezetetésénél az indokolás a határozat törvényes alapjának megjelölése okából szükséges. (BP. 77. §-a.)

3. Hogy a lefoglalást, házkutatást és személymotosztást elrendelő rendőri határozat szintén indokolandó, az a BP. miniszteri indokolásából tűnik ki. Ez az indokolás, mely elvi kijelentésénél fogva különben a jelen szakasz 1., 2., 3. pontjainál is figyelembe veendő, a következő: „A törvény 177. §-a a lefoglalás, házkutatás, személymotosztás alaki keltekeül külön határozattal való elrendelését állítja föl és éppen a könnyelmű kényszerítő intézkedések megakadályozása czéljából, továbbá azért, hogy a lefoglalást stb. szenvedő annak okáról azonnal tájékozást szerezhessen és esetleg perorvoslattal élhessen, előírja hogy a határozat írásba foglalandó.

Szükséges továbbá, hogy a határozat meg is okoltassék. (77. §.) E nélkül a határozathozásban semmi garancia sem volna; mert épen a megokolás az, melyben a hatóság a kényszerítő intézkedés jogalapját tartozik feltárni; ez az, a miből a vádtanács s vizsgálóbíró meggyőződést meríthetnek az iránt, hogy a lefoglalás, házkutatás vagy személymotosztás törvényes alappal bír-e vagy sem.

Egyetlen egy eset van, midőn írásba foglalt határozat nélkül is elrendelhető a lefoglalás (177. §. 1. bek.). Ez az eset akkor forog fenn, midőn oly tárgyak foglalandók le, melyek senkinek sincsenek birtokában vagy birlalatában. Ilyenkor a lefoglalás senki jogát sem érinti, következésképp a lefoglaláshoz nem kellene azok a biztosítékok, melyek egyébként szükségesek. Másrészt az eljárás sikerét veszélyeztetné az, ha ilyenkor is megkivátnának a határozatnak írásba foglalása. A holttest mellett talált fejszét, löfegyvert, a felgyújtott ház tövében talált gyutacsot, vagy a gyújtogatásnál használt más eszközt nyomban le kell foglalni, mert ellenkező esetben a tárgyi bizonyítékok könnyen elveszhetnek.

4. Az indokolás kötelező volta onnét is kitűnik, hogy a jelen szakaszban említett határozatok nagyjából tulajdonképen bírói cselekményekről szólnak, a melyeknél a határozatot a bíróság is köteles indokolni (BP. 77. §. 3. bek.), nincs ok tehát, hogy ez alól a rendőrség föl legyen mentve.

Átiratok, megkeresések és indítványok szerkesztése.

151. §.

Átiratok, megkeresések és a BP. 98. §-a alapján a vizsgálóbírónál vagy járásbírósnál teendő indítványok fogalmazásánál kiváló suly fektetendő arra, hogy ezekből világosan kitűnjék, hogy mi az irat tárgya és czélja.

Jegyzet: A BP. 98. §-ában (lásd a 46—47 §. 1. jegyzetét) említett bírói cselekményeknek, a mennyiben azokat nem végezheti, elrendelését, a mennyiben pedig azokat már maga elrendelte, fentartását a rendőrség, a vizsgálóbíró, illetve járásbírónál maga is indítványozhatja. Minthogy azonban az egész nyomozás vezetése, irányítása a kir. ügyész joga, a rendőrség annak tudta és beleegyezése nélkül annál kevésbé fog cselekedni és indítványozhatni, mert viszont a bíróságok minden érdemleges határozathozatal előtt az ügyész indítványát kikérik és akkor a rendőrség indítványa ugys mellékes. Ebből az következik, hogy a rendőrség, a hol csak lehet, az ügyész közvetítésével kérje a bírói cselekmények elrendelését és csak a hol ez a közvetítés a nyomozás sikerét veszélyeztető késedelemmel járna, forduljon közvetlenül a bírósághoz (például ott, a hol a rendőrség székhelyén járásbírósnak van, a kir. ügyész pedig más városban székel).

Ez a törvénynek igazi intencziója a rendőrség indítványozási jogára nézve.

Határozatok kézbesítése és felek értesítése.

152. §.

Idézéseknek és határozatoknak az érdekelt felekkel, esetleg hatóságokkal való közlése tárgyában a BP. VII. fejezetében a bírósági határozatok közlésére vonatkozó rendelkezések a rendőri hatóságok által is követendőek és kiváló gond fordítandó arra, hogy az idézések és határozatok a felekkel és esetleg hatóságokkal szabályszerűen közöltessenek és annak megtörténte kellőleg igazoltassék.

Jegyzet: A BP.-nak a jelen szakasz által felhívott VII. fejezete a kézbesítésekre és a felek értesítésére nézve a következőket rendel: 78. §. „A bíróság határozatait a jelenlévő érdekelttel kihirdetés, a távollévőkkel kézbesítés útján közli.

Kihirdetés esetén jegyzőkönyv veendő föl és a határozatról az érdekelt félnek, ha kívánja, másolat adandó.

A kézbesített határozat a fogvalévő egyén előtt kérésére felolvasandó és neki anyanyelvén megmagyarázandó.

A bíróság a kir. ügyességgel rendszerint, az eredeti fogalmazvány áttétele útján közli határozatait.

A BP. 79. és 80. §§-ait lásd 49—50. §§. 1. jegyzetében.

A BP. 81. §-a: „Ha annak, a kinek részére kézbesítést kellene teljesíteni, lakása vagy tartózkodóhelye nem tudható ki, a kézbesítendő iratot a bíróság székhelyének és az ismeretlen tartózkodású egyén illetősége helyének községházánál a hirdetmények tábláján kell ki-

függeszteni és ha a bíróság szükségesnek találja, a hivatalos és esetleg még más lapokban is közzé lehet tenni.

A BP. 82. §-a: „A bíróság területén kívül lakók részére a kézbesítés megkeresés útján történik.”

A külföldön teljesítendő kézbesítésre nézve a nemzetközi szerződések és az e tekintetben fennálló szabályok irányadók.”

Lefoglalt tárgyak és bűnjelek kezelése.

153. §.

A lefoglalt tárgyak s egyáltalán mindennemű bűnjelek olyképp kezelendők, hogy azoknak azonossága iránt kétely ne támadhasson. Ezért a lefoglalt tárgyak vagy bűnjelek, ha azok a hatóság által szereztetnek meg, már a lefoglalás alkalmával, — ha pedig azok mások által szolgáltatnak be, mindjárt az átadásakor felveendő jegyzőkönyvekben oly pontossággal jelölendők meg, hogy azok egyedisége minden kétséget kizárjon s azonosságuk bármikor könnyen megállapítható legyen.

Jegyzet: E szakaszra is vonatkozik az, a mit a 140. §. jegyzetében a bűnjelek és lefoglalt tárgyak pontos, jó beosztású és áttekinthető jegyzékről mondtunk.

154. §.

A lefoglalt tárgyak és bűnjelek mindig akként kezelendők, hogy azok el ne veshessenek, ki ne cserélthessenek és sem alakjukban, sem értékükben változást ne szenvedhessenek, s hogy mindenkor megállapítható legyen, hogy mely ügyirathoz tartoznak. E célból a lefoglalt tárgyak és bűnjelek mindenkor azon ügyirat iktató-számával jelölendők meg, mely azoknak lefoglalásáról, illetve beszolgáltatásáról szól.

155. §.

A lefoglalt készpénz, valamint ékszerek és értéktárgyak mindenkor külön jegyzékbe foglalandók s ennek kíséretében a rendőri hatóság főnökének, esetleg az azok kezelésével megbízott tisztviselőnek adandók át, ki azoknak megőrzéséről gondoskodni tartozik.

156. §.

Ha a lefoglalt készpénz olyan, hogy azt ugyanazon pénzdarabokban vagy pénzjegyekben kell megőrizni, azok külön tartályban helyezendők el és kezelendők.

157. §.

Ha a lefoglalt tárgyak vagy bűnjelek nagyobb értéket képviselnek, vagy ugyanazonosságukra kiválóan nagyobb súly helyezendő, azok azonosságának bizonyíthatása érdekében nemcsak a hatóság pecsétjével látandók el, hanem azok vagy azok tartályai a tárgyak tulajdonosának vagy birlalójának pecsétjével vagy más jelzésével is ellátandók.

Jegyzet: A bűnjelek gondos megőrzését két fontos ok teszi szükségessé; az egyik az eljárás érdeke, a mely a bűnjelek esetleges elvesztésében vagy kicserélésével helyrehozhatlan kárt szenvedne; a másik a rendőrhatalóság érdekelt tisztviselőjének anyagi és fegyelmi felelőssége, a mely szintén elég súlyos arra, hogy a bűnjelek kezelése körül való gondosságot ébren tartsa.

158. §.

Lőfegyverek megtöltve sem őrizet alá nem vehetők, sem el nem szállíthatók. A töltést előbb ki kell venni, annak minőségét meghatározni, a töltést külön dobozba helyezve a fegyverhez erősíteni és mindezekről jegyzőkönyvet felvenni.

Méregnek vagy mérges tartalmu tárgyaknak megőrzése tekintetében az eziránt meghallgatott szakértő véleménye szerint kell eljárni. Ily tárgyak tartályára vagy burkolatára tartalmuk veszélyes volta feljegyzendő s a tartály vagy burkolat a hivatalos pecséttel lezárandó.

Jegyzet: Ennek az intézkedésnek a szükséges óvatosságon kívül más célja nincs. Igaz ugyan, hogy minden bűnjel lehetőleg minden változtatás nélkül őrizendő meg a fő tárgyalás számára, de ezt az elvet a jelen szakaszban említett esetekben háttérbe szorítja az élet és testi épségnek megővésére irányuló elővigyázat.

159. §.

Ha a nyomozást teljesítő hatósági tagnak a nyomozás során, felmutatás vagy bárminő okból a bűnjelekre szüksége van, azokat mindenkor csakis külön elismervény mellett veheti át s ugyanily elismervény ellenében adhatja vissza.

160. §.

A bűnjelt képező tárgyak a nyomozás folyamán rendszerint még a tulajdonosnak sem adhatók ki; ha azonban a tettes bűnössége a bűnjel nélkül is — más adatok alapján — kétségtelenül meg van állapítva, s azoknak nélkülözése által a tulajdonos nagy károsodásnak lenne kitéve, azok a rendőri hatóság által — a nyomozás során is — kiadhatók, amely

esetben azonban jegyzőkönyv veendő fel s az a káros fél és a terhelt által is aláírandó s a káros egyuttal felhivandó, hogy a neki kiadott bünjeleket, amennyiben azok fentarthatók, megőrizze úgy, hogy azok a hatóságnak bármikor rendelkezésére bocsáthatók legyenek.

Jegyzet: A szabály az, hogy a bűnpör bizonyítékai a fő tárgyaláson fölmutatandók, mert az ítélő bíró csak így mérlegelheti jelentőségüket, horderejüket. Ez a szabály azt kíváná, hogy minden bünjel tárgy a fő tárgyalásig föltétlenül megőriztessék; ennek merev kivitele azonban a gyakorlati életben sok esetben nem lehetséges, például a romlásnak kitett tárgyaknál. Más esetekben viszont a tulajdonosokra nézve sérelmes, például pénz és értékpapiroknál, szarvasmarhánál, lónál stb., a melyeket tulajdonosaik időközben nem használhatnak, sok esetben végül felesleges, a midőn a kérdéses bünjelnak mint bizonyítéknak nincs nagy fontosságuk, mert a bűnösség más módon a legkétségtelenebbül bebizonyíthatónak látszik. Ilyen körülmények között a bünjeleknak a fő tárgyalásig való hivatalos őrzése egyik hatóságtól a másikhoz való szállítása sokszor igazán fölösleges túlbuzgalom; viszont azonban a tulajdonosoknak arra való figyelmeztetése, hogy a nekik kiadott tárgyakat minden eshetőség esetére őrizték meg s a fő tárgyalásra esetleg hozzák magokkal, hivatalos kötelesség, mert a fő tárgyalás meglepetéseket hozhat és az imént még fölöslegesnek látszó bünjel fontos bizonyítékká lehet.

161. §.

A romlás veszélyének kitett tárgyak, illetékes intézkedés végett, haladéktalanul a bíróságnak adandók át; ha azonban az ilyen tárgyak még a bíróság intézkedéseig sem tartathatók fenn, azok szükség esetében eladhatók, előbb azonban jegyzőkönyvet kell felvenni, melyben az eladandó tárgyakat, a bűnyügre fontossággal bíró ismérvek felemlítésével, mennyiség és minőség szerint pontosan le kell írni.

Az árverés foganatosításával a rendőri hatóság főnöke a rendőri hatóságnak valamely tagját bizza meg.

A befolyt vételár a kir. ügyészséghez teendő át.

Jegyzet: Az elkobzott tárgyak értéke a BTK. 61. §-ának második bekezdése szerint: „a mennyiben azok meg nem semmisítettének, a pénzbüntetésre nézve megállapított czélokra fordítandó”. Ebből az okból kell a pénzt a kir. ügyészséghez beszállítani; de szükséges ez abból az okból is, mert egyelőre még azt sem lehet tudni, hogy az eladott tárgyak értéke a perben kinek ítéltetik oda. Lehet ugyanis, hogy például az orgazdasággal gyanúsított jóhiszemű vevőnek fog bizonyulni és akkor a bíróság a tőle elvett s eladott tárgyak értékét neki adja ki, ellenesetben a káros fogja azt megkapni.

162. §.

Ama lefoglalt tárgyakat, melyekre a bűnvádi eljárás szempontjából nincs már szükség, a nyomozó hatóság főnöke

a nyomozás befejezése előtt is visszaadhatja az igazolt tulajdonosnak vagy birtokosnak. (BP. 187. §.)

Az igazolt tulajdonosnak vagy birtokosnak, a rendőri hatóság főnöke vagy az erre kijelölt hatósági tag, a kir. ügyészség beleegyezésével a romlás veszélyének kitett vagy csak költség mellett fentartható tárgyakat (BP. 187. §.), ha a késedelem veszéllyel nem jár, az eladás mellőzésével akkor is kiadhatja, ha ezekre a nyomozás folyamán még szükség lehet. Az utóbbi esetben a tulajdonostól, vagy birtokostól kötelező nyilatkozatot kell venni arra nézve, hogy a kiadott s fentartható tárgyat a rendőrség vagy bíróság felhívására bármikor bemutatja.

A nyilatkozat a jegyzőkönyvbe foglalandó.

A kiszolgáltatásról jegyzőkönyvet kell felvenni, melyben a kiadandó tárgyakat a bűnyügre fontossággal bíró ismérvek felemlítésével mennyiség és minőség szerint le kell írni. Az erre alkalmas esetekben a kiadott tárgyakról mutatóvány tartandó vissza.

Jegyzet: A nyomozat első lépésénél, a mikor még nem tudjuk, mi lesz szükséges, mi lesz fontos, sokszor oly tárgyakat is foglalunk le, a melyekről később a nyomozat kideríti, hogy azokra nem is volt, vagy legalább nincs már szükség. Hogy az ilyen tárgyakat tulajdonosaiknak mielőbb vissza kell adni, az természetes. Van azután egy más eset, a melyben a terhelt sok, de azonos nemű, faj, alaku stb. dolgot lopott el, az ilyenekből, főleg, ha egy károستól vétettek el, elég, ha minden fajból egy tartatik őrizetben, a többi jegyzőkönyvi elismervény mellett ki kell adni a károsnak. Az alföldi juhászok például előszeretettel tulajdonítják el a szomszéd gulya kolompjait, csengőit; egy ilyen esetből kifolyólag a rendőrség a k. . . . i törvényszékhez több, mint 100 darab kisebb-nagyobb csengőt, kolompot szállított át természetesen olyan kongással-csengéssel, hogy a szállítást eszközölő rendőrt egész népcsődület követte a városon át. A törvényszéknél pedig valóságos rémületet okozott a szokatlan és a kihallgatásoknál mindig ismétlődő nagy lárma. Mindezek után pedig a fő tárgyaláson egy kolomp és egy csengő mutatott föl, mert az úgy hasonlított a többihez, mint egyik tojás a másikhoz. És ilyen eset számtalan van, bizonyítékaul annak, hogy néha a bünjeltől is fölösleges a sok.

163. §.

A nyomozás befejezése után a nyomozó hatóság a közvetlen őrzete alatt levő lefoglalt tárgyakat s bünjeleket, az iratokkal együtt, az ügyészséghez, illetve bírósághoz teszi át s átiratában felsorolja az átvett lefoglalt tárgyakat és bünjeleket.

Ha a lefoglalt tárgyakról vagy bünjelekről külön jegyzék kézbesített, elegendő, ha az átiratban utalás történik arra,

hogy a bűnjel-jegyzékben felsorolt tárgyak mind beterjesztettek az ügyészséghez, illetve a bírósághoz.

Jegyzet: A törvényszéki és esküdtbírósi ügyekben a bűnjelek az iratokkal együtt természetesen a kir. ügyészséghez, a járásbírósi ügyekben pedig ez utóbbiakhoz tételnek át. A 140. §-hoz irt jegyzetben említett speciális jegyzék a bűnjelek átadásánál is nagy szolgálatot tehet.

A beterjesztő átirat mintája a 32. sz. a. mellékleten látható.

Az előzetes letartóztatásba helyezett terheltek nem bűnjelet képező tárgyainak kezelése.

164. §.

Az előzetes letartóztatásba helyezetteknek nem bűnjelet képező tárgyai is külön, de olyképp kezelendők, hogy azoknak azonossága, minősége és mennyisége iránt kétely ne támadhasson.

Ezen tárgyak közül is az ékszerek és pénznemek külön kezelendők.

Ha az előzetes letartóztatásba helyezett fogva kísértetik át az ügyészséghez vagy a bírósághoz, ezen tárgyak szintén külön jegyzékkel küldendők át; ha pedig az előzetes letartóztatásba helyezve volt terhelt már a rendőri hatóság által helyeztetik szabadlábra, azoknak a tulajdonos részére történt átadása olyképp eszközöltessék, hogy átvételükhöz kétely ne férhessen.

165. §.

Ha az előzetes letartóztatásban levő egyén a nála talált, de bűnjeleket nem képező készpénz és értéktárgyak iránt már letartóztatásának tartama alatt intézkedik, avagy azokból egy rész élelmeztetésére vagy szállítására fordítatik, erről mindenkor rendes jegyzőkönyv és elszámolás vezetendő.

Jegyzet: Ezeket a rendelkezéseket a rendőrhatóságok a saját anyagi felelősségük tudatában, de azért is gondosan kell, hogy betartsák, mert ellenkező esetben kiteszik magokat egyes boszúálló terheltek rosszakaratú gyanúsításainak. A mi pedig a terheltnek ruhaneműit illeti, azok sem engedhetők át minden gondozás nélkül a pusztulásnak, mert szabadulásakor a legtöbb terhelt nincs abban a kedvező helyzetben, hogy ruhával és egyéb szükségességekkel azonnal elláthassa magát.

A nyomozás iratainak kezelése.

166. §.

A nyomozásra vonatkozó iratok minden rendőri hatóságnál külön kezelendők s e czélból a bűnügyi nyomozásokról külön iktató-, mutató- és kézbesítő-könyv vezetendő.

Jegyzet: A szükséges minták a 33., 34., 35. és 36. sz. mellékleteken találhatók.

167. §.

Külön iktatószámmal kell ellátni minden feljelentést, más hatóságtól érkezett vagy magánegyén által benyújtott iratot s egyáltalán minden olyan intézkedést és jelentést, mely a nyomozásra vagy esetleg a későbbi bírósági eljárásra fontossággal bír.

Kihallgatásokról felvett jegyzőkönyvek, valamint közbeeső intézkedésekről s cselekményekről szerkesztett jelentések rendszerint csak az alapszámmal látandók el.

168. §.

Az iktatókönyv a következő rovatokat tartalmazza: 1. Folyószám, mely az év január hó 1. napján kezdődik s ugyanazon év december hó 31. napján végződik. 2. Az érkezés ideje. Kiváló fontosságu, sürgős ügyekben a napszaka is megjelölendő. 3. A beadványt benyújtónak vagy a feljelentést tevőnek neve és lakása. A megkereső hatóságnak megjelölése és megérkezésének száma. 4. A beadvány, feljelentés, illetve megkeresés tárgya. 5. A terhelt neve és lakása. Ha a terhelt neve ismeretlen, e rovatba „ismeretlen” irandó. 6. A bűncselekmény megjelölése. 7. A lefoglalt tárgyak és bűnjelek megjelölése és felsorolása. 8. Az iratoknak és tárgyaknak kiadmányozási napja és azon hatóság megnevezése, hova a kiadmány és mellékletei elküldettek. Végül 9. Észrevételek. Ide jegyzendő be mindazok a megjegyzések, melyek az előbbi rovatok alá nem vonhatók, de melyeknek feljegyzése — bármily tekintetben — jelentőséggel bír.

169. §.

A nyomozásra vonatkozó iratok a kir. ügyészséghez vagy bírósághoz iratjegyzék mellett teendőek át.

Jegyzet: Az iratjegyzék mintáját lásd a 37. sz. mellékleten.

170. §.

Az iktatókönyvből betűrendes mutatókönyv (index) készítenőd, amelynek 1. rovatában az érdekelt személyek és hatóságok s az iktatott tárgy jelölendő meg, — a 2. rovatába pedig az azon ügyre vonatkozó beadványok iktatószámai jegyzendők be.

Ha ugyanazon ügyben több személy van érdekelve, a beadvány mindegyik személy neve alatt külön feltüntetendő.

171. §.

A rendőri hatóság székhelyén levő hatóságok és hivatalok részére a kézbesítések rendszerint kézbesítő könyv mellett eszközözlendők

E kézbesítő könyvnek a következő rovatokat kell tartalmaznia: 1. a küldemény iktató-száma, 2. az elküldés ideje, 3. a címzett hatóság megnevezése, 4. a bűnjelek és lefoglalt tárgyak megjelölése, 5. az átadás ideje s az átvétel elismerése. Ha az iratok kézbesítésével egyidejűleg a fogva tartott egyén is átkísértetik, ezen körülmény, valamint a fogoly átvételének időpontja is, a kézbesítő könyvben pontosan kitüntetendő.

A rendőri hatóság székhelyén lakó magánszemélyek részére a kézbesítés külön vevény mellett, esetleg posta útján eszközözlendő. A kézbesítő vagy postai vevény a vonatkozó ügy irataihoz csatolandó.

172. §.

Ha a rendőri hatóság székhelyén vagy ezen kívül levő hatósághoz posta útján kell a kiadmányt kézbesíteni, — ez postakönyv mellett eszközözlendő. Az ily küldeményt (levelet vagy csomagot) a rendőri hatóság hivatali pecsétjével kell lezárni s az illető címmel ellátni, — ezenkívül a küldemény borítékán a küldő rendőri hatóság megnevezendő s a küldemény iktató-száma kiteendő.

173. §.

A postakönyv a következő rovatokat tartalmazza: 1. a küldemény iktató-száma, 2. a pénz vagy értékneműek megjelölése, 3. az elküldés ideje, 4. a címzett hatóság vagy fél megnevezése, 5. a címzett hatóság székhelye, vagy a fél lakhelye, 6. az átvétel bizonyítása a posta-hivatal részéről.

Jegyzet: A 167—173. §§. rendelkezéseihez csak azt adhatjuk hozzá, hogy a rendőri hatóság a letartóztatottak nyilvántartása céljából még

egy nyilvántartó lajstromot is kell hogy vezessen, mivel máskülönben igen gyakran megesnék az, hogy egyes foglyokat a törvényben megengedett 3 napon túl is visszatartanák. Ezt a lajstromot, központi irodai vezetés helyett, célszerűbb ha az előadók magok vezetik, mert ők vannak hivatva a foglyos ügyekben intézkedni, nekik áll tehát első sorban kötelességükben, hogy a törvényes határidők pontos betartásáról gondoskodjanak. A foglyokról vezetendő nyilvántartó lajstromnak a berendezése igen egyszerű: rovatok a következők lehetnek: 1. folyószám; 2. terhelt neve; 3. bűncselekmény megnevezése; 4. terhelt behozatalának napja; 5. az intézkedés és ennek napja, száma; 6. jegyzet. Az első, második és a 3-ik rovat nem szorul magyarázatra. A 4-ik rovatba azt a napot kell bevezetni, a melyen a terhelt a rendőrség elé állított, s a melytől számít a 24 + 48 óra, a melyen belől a fogoly sorsa iránt okvetlenül intézkedni kell. Ez az intézkedés s ennek napja lesz aztán bevezetve az ötödik rovatba, a mivel a rendőrhatalom tag felelőssége a fogoly sorsa tekintetében megszűnik. Az ötödik rovat üressége egy ránézésre is mindig emlékeztetni fogja az előadót arra, hogy intézkedjék. A lajstromot eltekintve attól, hogy szembevetendő helyen kell tartani, ugys minden nap kézből kell venni, hogy az ember a napi szaporulatot bevezesse, majdnem lehetetlen tehát, hogy az intézkedés rovatjának üres ablaka fel ne hívja figyelmünket a szükséges intézkedés megtételére. Az utolsó rovatnak nincs különös rendeltetése, de szükséges lehet az olyan följegyzések céljából, a melyek jó ha mindig szem előtt vannak, s az első öt rovatba még sem férnek be. A lajstrom mintájául a 38. sz. a. melléklet használható.

A rendőri hatóságnál a szolgálat folytonosságáról való gondoskodás.

174. §.

Minden rendőri hatóságnál intézkedni kell, hogy a bűncselekmények iránti feljelentések és panaszok mindenkor felvehetőek s a bűnügyi nyomozások azonnal folyamatba tehetőek legyenek. Ezért minden rendőri hatóságnál figyelmeztető irattal megjelölendő azon hatósági tag és annak helyisége, ki a feljelentések felvételével meg van bízva; valamint a kir. ügyészséggel, a vizsgálóbírákkal és járásbírókakkal közlendő azon hatósági tagok neve és lakása, kik nyomozások teljesítésével s egyes nyomozási cselekményeknek sürgős esetekben való fogantatásával a rendőri hatóság főnöke által meg vannak bízva.

Jegyzet: Jogállamban természetes követelmény az, hogy a megsértett jogállapot mielőbb helyreállításék s a jogsértés, ha lehet in flagranti beállítassék. A nyomozásnak is az az érdeke, hogy lehetőleg a bűncselekmény elkövetése idején, vagy rögtön utána induljon meg, mert a késedelem veszélylyel jár. Mindezekon felől a rendőrségnek bűncselekmény megelőzési kötelessége is van, a mely kötelesség tulajdonképpen nem ösmérhet szünetet. Ezek azok az okok, a melyek a rendőri hatóságoknál a szolgálat folytonosságáról való gondoskodást szükségesé teszik. Hiszen van ilyen folytonos szolgálat a kir. ügyészségnél és a

vizsgálóbírónál is, csak hogy az még sem olyan terhes, mint a rendőrsége. A kir. ügyész, a vizsg.-bíró a rendőrség értesítése folytán akkor lép akcióba, akkor megy ki a színhelyre, ha valami fontosabb nyomozati cselekmény elrendelése és foganatosításáról van szó; ez azonban a ritkább esetek közé tartozik. A rendőrség ezzel szemben akár panasz folytán, akár a rendőri vagy más jelentés alapján mindig és rögtön készen kell, hogy legyen, esetleg a legfárasztóbb munkára. Ez néha az önmegtagadásig menő buzgalmat követel a rendőrtisztviselőtől.

Annak az intézkedésnek, hogy a nyomozási cselekményeknek sürgős esetekben való foganatosításával megbízott rendőrhatalósági tagok neve a kir. ügyészéssel és a bírósággal közöltesse, az a célja, hogy sürgős szükség esetén a rendőrhatalósági tag lehetőleg rögtön közvetlenül is felhívható legyen valami nyomozási cselekmény haladéktalan teljesítésére. Viszont a bíróságok és kir. ügyészségek a rendőrséggel szintén közlik a saját ügyeletes szolgálati beosztásukat, a melyből a rendőrhatalósági tagok szükség esetén megtudják, hogy legrövidebb idő alatt hol találhatják a vizsgálóbírót és a kir. ügyészt.

III. FEJEZET.

Részletes utasítások a rendőri közegek részére.

175. §.

A rendőri közegek kötelessége az arra hivatott hatóságok által kiadott utasításoknak lelkiismeretes teljesítése által a nyomozásban közreműködni s ez által a büntetendő cselekmények felfedezését és a tettesek kézrekerítését saját megfigyelésén alapuló tevékenysége által is elősegíteni.

Jegyzet: A rendőri közegek a justiciának közkatonái. Ezeknek az egyszerű közkatonáknak rendeltetése olyan fontos, hogy ő nélkülök a modern jogszolgáltatás a legeszményibb jogrendszer mellett is csupa pium desiderium volna, mert nem a papírra vetett szép eszmék boldogítják a társadalmat, hanem a tettek, a melyekben a boldogító eszmék megvalósulnak. Pedig az az egyszerű rendőr, a kit olyan szívesen gúnyolnak ki, a maga őrhelyén, a maga intézkedései közepette a jogállam eszméjét valószínűsíti meg az ő kis hatáskörében. Ezért érdemel tiszteletet s gúny, kicsinylés helyett támogatást és jóakaratot. Hogy azonban erre az a rendőri közeg méltóvá is legyen, kell, hogy hivatásával s az ez által reámért kötelességeivel tisztában legyen. Az új bűnperrendtartás nagy elvei, a személyes jogokra oly nagyhorderejű rendelkezései kell, hogy a legutolsó rendőrközeg eljárására is ráússék bélyegüket, mert addig, a míg az új bűnvádi perrendtartás eszméi át nem hatják az első lépések megtevőit, a rendőröket, addig ezek az eszmék csak kisebb részben valósulnak meg. A rendőröktől várjuk az új eszméknek, a személyes jogok garanciáinak első sorban való betartását, s ha ez meglesz, akkor az új bűnvádi eljárás gyümölcstermése kitűnő lesz. A rendőrt azonban hivatására, kötelességeire tanítani, türelemmel és folyton oktatni kell, mert csak úgy fog az utasításoknak kitűnően megfelelni, s csak így lesz képes adóit esetekben magától is önállóan úgy fellépni és intézkedni — hogy ebben az intézkedésben a szálló igévé vált „jog, törvény és igazság” megtestesüljön. Tudjuk, hogy a székes főváros és a vidék egy pár nagyobb városának rendőrségénél e tanácsokkal nyílt kaput döngöttünk, de nem is ezeknek szólnak első sorban e jó tanácsok, mert nemcsak ezeknek szól az új bűnvádi perrendtartás sem. Vannak mocsai hírű rendőri területek is Magyarországon s ott nem vész kárba egy két jó tanács. E jó tanácsnak lényege az, hogy a rendőrhatalóságok főnökei lelkiismeretes gondal ügyeljenek arra, hogy minden rendőrközegök az

ezen utasításban foglaltakra alaposan és ismételten kitanitassék s ne várják be azt, a míg e közegek saját bajuk és veszedelmökre a polgárok jogain elkövetett visszaélésekre következő birói megtorlásokból fogják a törvényt megtanulni. A rendőrközegeknek hivatali hatalommal való gyakori visszaélései magára a testületre és annak vezetőire is árnyat vetnek; viszont a derék közlegénység mindig dicséretére válik a vezetőnek.

176. §.

A rendőri közeg nyomozást, illetőleg nyomozó cselekményeket rendszerint csakis felettes rendőri hatóságának utasítására, vagy felhatalmazása alapján teljesít; köteles azonban egyes nyomozó cselekményeket a kir. ügyész, vizsgálóbíró, vagy a járásbíró utasítására is teljesíteni, vagy abban közreműködni.

Saját kezdeményezéséből csak akkor járhat el a rendőri közeg, ha olyan büntetendő cselekmény jő tudomására, melynél az azonnali intézkedés elmulasztása veszélyvel járna.

Joga, sőt kötelessége marad azonban e mellett a rendőri közegnek büntetendő cselekmények után saját kezdeményezéséből is puhatolózni s ezen kötelességének annál lelkiismeretesebben tartozik eleget tenni, mert a rendőri közegek helyzetük, szolgálatuk, érintkezéseik, ismeretségeiknél fogva leginkább vannak abban a helyzetben, hogy büntetendő cselekményeket észleljenek s azokról tudomást szerezzenek.

Jegyzetek: 1. A rendőr adott esetre vonatkozó kitanításának tulajdonképi ideje az utasítás adás alkalmával van. Ilyenkor ne restelje a följebbvaló annak a sokszor nagyon alacsony értelmi képességgel bíró embernek, a mint mondják, a szájába rágni azt, hogy mit és hogyan tegyen. A saját cselekménye — ha jól viszi végbe, a legjobb példa lesz reá hasonló eseteknél a jövőre nézve.

Kioktatást igényel a közlegénység kivált abban az irányban, hogy ezentul a kir. ügyész, a vizsgálóbíró vagy a járásbíró utasításait is tartozik teljesíteni (lásd a jelen utasítás 177. §-át); sőt tudnia kell azt is, hogy a nyomozás alkalmával a döntő szó a kir. ügyészt illeti, mert az a nyomozás ura, a kinek tájékoztatására történik az. Módot kell adni a rendőri közegeknek, hogy a vizsgálóbírót és a kir. ügyészség tagjait föl ismerjék, nehogy adott esetben a rendőr az előtte ismeretlen embernek megtagadja az engedelmességet.

2. A jelen szakasz utolsó bekezdése kötelességévé teszi a rendőrnek, hogy a bűncselekmények után lelkiismeretesen puhatolódzék, mert ismerettsége, összeköttetései révén könnyebben tud azokról tudomást szerezni, mint akarki más. Ez igaz, de alapföltétele ennek az, hogy a rendőri közeg a rendőri hatóság területén előbb oly helyi és személyi ismereteket szerezzen, a melyek őt nyomozása, puhatolódzása közben támogassák. E nélkül a véletlen játékszere lesz a rendőr. Az ilyen ismeretség megszerzése azonban csak az illetőnek jóakarata mellett lehetséges, mert csak az teszi a rendőrt annyira kitartóvá, hogy hivatalos portyázáskor épp úgy, mint szabadidejében megfigyeléseket tegyen személyeken és dolgokon, hasznos ismeretéseket kössön olyan egyénekkel, a kik őt egykor nehéz munkájában valami előnyös tulajdonságukkal

vagy ismereteikkel támogathatják. A miket és a kiket azonban a rendőrnek hatósága területén minden körülmények között jól kell ismernie, azok a következők: 1. a terep viszonyai a legkisebb részletekig; 2. egyes helyek egymástól való pontos távolsága; 3. utak, ösvények; 4. hidak, kutak, tavak, ingoványok stb.; 5. a rovott multuak, és gyanus elzüllött emberek, azoknak lehetőleg minden viszonyai, szokásaik, rokonságuk, keresetforrásaik, barátságai, utazásaik; 6. kocsisok, közszolgák s bár-czás nők; 7. korcsmák, játéktérmegek, nyilvános házak, s egyéb a közönségnek nyitva álló helyiségek. Ezek pontos ismerete már magában véve is nagy haszonnal fog járni a nyomozó közegre. A tágkörű helyi és személyi ismerettségek megszerzéséhez persze évek kitartó megfigyelése és az eredményekből levonható tanulságok emlékezetben tartása szükséges.

177. §.

Ha a rendőri közeg valamely nyomozó cselekmény teljesítésére vagy abban való közreműködésre a kir. ügyész, vizsgálóbíró vagy a járásbíró által utasított, tartozik ezen meghagyásnak ép úgy megfelelni, mintha arra felettes hatósága által utasított volna. Köteles azonban az esetben is eljárásáról felettes hatóságának utólagosan — akár szóbeli, akár írásbeli — jelentést tenni.

178. §.

Ha a rendőri közeg puhatolódzása közben vagy előtte tett feljelentés, panasz útján vagy bármi más módon valamely büntetendő cselekményről értesül, ezt — ha azonnali intézkedésnek szüksége nem forog fenn — jelentés alakjában felettes rendőri hatóságának, illetőleg előljárójának a lehető legrövidebb idő alatt tudomására hozza.

Jegyzetek: 1. A rendőri közegnek rendszeren úgy jutnak az egyes bűncselekmények tudomására, hogy a midőn őrt áll, vagy őrjáratban van, panaszt tesznek előtte, vagy ilyen nélkül is maga veszi észre a bűncselekményt. Hogy ilyenkor sürgős szükség esetén mit kell tennie, arról a következő szakaszok során lesz szó, most csak az ügyvezett jelentésről emlékeztünk meg. A jelentés írásra a legénységet alaposan ki kell oktatni, mert különben olyan érthetetlen opuszokat kapunk a kezünkbe, a minőkről a vidéki bűntügyi prakszist ismerőknek elég kellemetlen tapasztalataik vannak. A jelentés legyen lehetőleg rövid és minden okoskodástól ment, de benne legyen a panaszos és a panaszlott neve, foglalkozása, lakása; továbbá rideg egyszerűséggel az az esemény, (annak ideje, helye), a melyet panaszos elmond, vagy a rendőr észlel; végül a panaszos által bementett, vagy a rendőr által feljegyzett tanuk (pontos név és lakás) és egyéb bizonyítékok. Ezenfelől minden jelentésben jegyezze föl a rendőr, hogy ő az esetről közvetlenül tud-e valamit, vagy nem. Ezt a jelentést persze ott az őrhelyen a rendőr nem írhatja meg, tehát természetes, hogy arról jegyzőkönyvébe pontos adatokat kell feljegyeznie, a melyeknél a pontosságra való figyelem annál ajánlatosabb, mert lehet, hogy nem egy, de sok panaszt tesznek előtte szolgálati ideje alatt, a miket részletesen az emlékezetében alig lesz képes megőrizni.

2. Alig van kellemetlenebb helyzet a főtárgyaláson, mint mikor egy rendőr, a hatóság közege ellentmond önönmagának, illetve az iratoknál fekvő írott jelentésének. Azt természetesen fogja találni ugy a bíróság, mint mindenki, hogy az a rendőrtanú az egy pár hónappal, vagy egy két évvel ezelőtt történt dolgokra nem emlékezhetik oly jól, mintha azok ma történtek volna; mert hiszen a rendőr fejében esetleg száz meg száz más eset is megfordult azóta; azért a rendőr, ha tanuként hallgatják ki és az eset részleteire nem emlékszik pontosan, jelentse ezt ki s kérje jelentésének felolvasását. Ha ez megtörténik, megmondhatja, hogy tényleg úgy történt-e a dolog, a hogy a jelentésben van, vagy hogy az azóta szerzett tudomása és tapasztalatai szerint a tényállás módosult. Ne restelje a rendőr, hogy írásbeli jelentésétől el kell térnie, hisz az eltérésnek a későbbi események az okai és nem az ő hibája. Sőt azt se restelje a rendőr, ha jelentésének valamelyik részére azt kell mondania, hogy ebben tévedtem, mert több hitelt érdemel az a tanú, a ki a tévedést önként beismeri, mint akire azt rásütik.

179. §.

Akár utasításra, akár saját kezdeményezésre indított nyomozás, illetve puhatólás esetén köteles a rendőri közeg a legjobb tehetsége szerint mindannak kipuhatólására törekedni, a mi a büntetendő cselekmény teljes felderítése, a tettes kilétének és hol tartózkodásának tájékoztatására szolgálhat.

Ezért különös kötelessége a rendőri közegnek bűnjelek létezésére, a tettes kilétére és tartózkodására vonatkozó adatok után puhatólódzni s azoknak miként és hol leendő feltalálhatása után kutatni, továbbá a büntetendő cselekmények nyomait megőrizni és épségben tartani s mindennemű bűnjelt biztosítani.

Ha tehát a rendőri közeg valamely bűntény színhelyére érkezik, vagy holttestet vagy súlyosan sérültet talál, első és főkötelessége erről a legközelebbi rendőri hatóságnál, vagy — ha ez közelebb lenne — a kir. ügyészségnél, járásbírónál, vizsgálóbírónál azonnal jelentést tenni és addig is, míg ezek megérkeznek, a talált állapotok változatlan fentartásáról gondoskodni és netaláni tanúk után tudakozódni.

Súlyos sérülés esetén igyekezzenek a rendőri közeg a sérülthöz a legközelebbi orvost, — vagy ha ilyenek vannak — a mentőket a legrövidebb uton elhívni.

Leggyzetek: 1. Nyomozás közben a rendőrnek kötelessége a bűncselekmény* lehetőleg teljesen felderíteni, a bizonyítékokat kikutatni és biztosítani, a tettes kilétét és hollétét megállapítani esetleg a kézrekerült tettest a hatóságnak átadni. Három nagy feladat, a mely kivált szövényesebb esetekben nem egy könnyen teljesíthető. A bűncselekmény történeti részének (a régen helytelenül ugynevezett tárgyi tényállásnak) megállapítása aránylag legkönnyebb lesz, mert a káros, vagy a helyszínén lévők elmondják, hogy mily jogsérelem esett rajtuk. Ez az előadás a rendőrnek egyelőre elég. Ennek szemüvegén át fogja most már a helyszínét megvizsgálni s a mennyiben annak hatósági megszemlélését

látja szükségesnek, értesíti hatóságát; maga pedig arról gondoskodik, hogy a helyszínén a mint mondani szokás, egy szalmaszál ki ne mozdítottassék talált helyzetéből. A helyszín tanulmányozása és nagy figyelemmel való megvizsgálása azután rendesen szolgál valami bizonyítékkal, vagy legalább jellel, útmutatással, gyanúval a tettes kilétére nézve s nem ritkán kezeinkbe juttatja a bűncselekmény legerősebb bizonyítékait is. A helyszíni szemle eredményével a tanúk, a sértett vallomásaival és az ezek által benne fölbresztett gondolattal, gyanúval a fejében, a rendőr a legtöbb esetben nagyobb vagy kisebb fáradsággal meg fogja találni a tettest. Mindenesetre az önértetes, komoly munkára való rendőrnek annyit kell tennie a reábizott ügyekben, hogy senki se mondhassa, ebben és ebben az irányban még sikerrel lehetett volna kutatni. — Ezt a kifogást különben a nyomozó rendőri közeg akkor fogja a legbiztosabban kikerülni, ha nyomozása nem egyoldalú s ha ő nem elfogult egy bizonyos személy bűnössége tekintetében; mert az elfogultság sok kudarcznak és sok valódi tettes megmenekülésének vált már okozójává.

2. A bűnjelek felkutatására nézve is kell még egy-két megjegyzést tennünk: A bűnjelek felkutatása nagy ügyességet és gyakorlottságot igényel. Ha bűnjelkeresésről van szó, először jöjjünk magunkkal tisztába, hogy mit keresünk és hogy tulajdonképen micsoda objektumok állanak rendelkezésünkre átkutatás céljából. Ez a körültekintés sok fölösleges fáradságtól ment meg bennünket; mert péld. nagy ember hullát nem igen fogunk kis asztalfiókokban keresni, holott csecsemőhullák még ott is lehetnek. A kutatásnál tanácsos a terhelttel együtt megjelenni, mert roppant hidegvérű embernek kell annak a terheltnek lennie, hogy kisebb vagy nagyobb izgatottsága el ne árulja, ha jó helyen kezdünk kutatni. Azután a sikeres kutatásnak nagy ellensége a felületesség és a sietség. Kis jelek mutatnak a nagyokra, ezt sosem feledje a kutató rendőr; azért ne is tartson semmiféle bűnjelet olyan jelentéktelenné, a mit nem érdemes fölvenni s ne tartson egyet sem oly fontosnak, hogy e mellett a többit mellőzze. A későbbi eljárás folyamán a helyzet megváltozhatik és a jelentéktelen apróságok fontos bűnjelekké lehetnek. A bűnjelkutatás technikai kivitele és azok a gyakorlati tapasztalatok, a melyek megmondják, hogy egyes helyeken így, a másikon meg amúgy lehet a gyanús, bűnjel rejtkehelyre mutató, jelenségeket észrevenni — nem tartoznak a jelen, ugyis szűk térre, szorított magyarázatok körébe. Ezt a feladatot a rendőri iskola és a gyakorlat kell hogy megfejtse.

180. §.

Tanút vagy terheltet a rendőri közeg jegyzőkönyvileg nem hallgathat ugyan ki, de kötelessége ezeket is kikérdezni és ezen kikérdezés eredményéről, valamint saját észleléteiről vagy tapasztalatairól a hatóságnak azonnal akár előszóval, akár írásban jelentést tenni. Fontosabb esetekben köteles a rendőri közeg a terhelt, vagy tanúk nyilatkozatairól az általa észleltekről s tapasztalatakról írásbeli feljegyzéseket tenni.

Legyzet. Itt is áll az, a mit már más helyen is említettünk, hogy a rendőri közeg első sorban azt hozza tisztába a tanúval, vajjon milyen forrásból meríti tudását. Maga látta-e az elbeszélendő esetet, vagy másoktól hallott felőle. Csak e kérdés tisztázása után fogjon hozzá a rendőr — ha érdemes — a tanú kikérdezéséhez. Ha a rendőr a helyszínén jelenik meg, a hol sok a tanú, első sorban tiltsa meg, hogy a tanúk az esetről egymásközt beszélgessenek, mert ellenkező esetben a

legtöbb tanu a hatóság előtt való kihallgatásnál a sok beszélgetés után már maga sem fogja tudni, hogy mit látott maga és mit hallott másoktól. A tanut azonfelül tanácsos ellenőrizni, mert egyik természeténél fogva nagyit, a másinak az emlékező tehetsége megbízhatlan, a harmadik testi vagy lelkibajban szenved s e miatt nem tudja a valót sem felfogni, sem előadni; vannak azonkívül, a kiknek érzékei nem épek, rossz a látásuk, hibás a hallásuk, színvakok stb.; a jellem, életmód, kor, nem, foglalkozás is hatással van a tanu vallomására. Mindezekre vigyázni kell s a mennyire lehet, a tanu igazmondását mellékkérdésekkel kell kipróbálni. Kiváló figyelem fordítandó a hamis tanukra, az alibi igazolókra, a kiket ügyes részletkérdésekkel a legfőbb esetben le lehet leplezni.

181. §.

Ha a tett színhelyén az állapot, vagy a hátrahagyott nyomok bármi okból addig sem tarthatók fenn, vagy őrizhetők meg, míg a hatóság tagja megérkezik, igyekezzenek a rendőri közeg az általa látottakat és tapasztaltakat jól megfigyelve olyképen leírni hogy az adatok legalább a tájékoztatásra alkalmasak legyenek és amennyiben a tett színhelyén tanuk vannak jelen, vagy ilyenek szerezhetők, ezeket az általuk észlelték megjegyzésére és jelentésének igazolására hívja fel.

182. §.

Ha valamely bűneset kiderítése oly sürgős, hogy a késedelem veszélylyel jár, akkor a rendőri közeg a tettesek kinyomozása, kézrekerítése, a bizonyítékok megszerzése, a büntetendő cselekmény nyomai, megsemmisítésének meggátlása érdekében, a büntetendő cselekmény feljelentése és a hatóság megérkezése előtt is intézkedést tehet, sőt szükség esetén elfogást, előállítását eszközölhet, az elfogott, vagy előállított ruháit s tárgyait átkutatathatja, házkutatást tarthat, tárgyakat lefoglalhatásuk végett őrizet alá vehet, de csak mindenkor a következő §§-okban megengedett esetekben és körülmények között.

Jegyzet: A helyzet fentartására vonatkozó megjegyzéseinket a 135—138. §§-hoz fűzött jegyzeteiben tettük meg.

Előállítás, bekísérés.

183. §.

A rendőri közegek, felsőbb hatóságuk külön utasítása, vagy rendelete nélkül is kötelesek elfogni és a rendőri hatóság elé vezetni azt:

I. a ki ellen a rendőri hatóság, vizsgálóbíró, vagy a bíróság által előzetes letartóztatás, illetőleg vizsgálati fogság

van elrendelve, vagy aki ellen nyomozó-levél, vagy elfogató-parancs van kibocsátva;

II. a ki büntetésének töltése közben valamely letartóztatási helyről megszökött;

III. a ki jogerős ítélettel kiutasítva, vagy kitiltva van s ezen tilalmat a rendőri hatóság engedélye nélkül megszegi;

IV. a ki a bíróság által valamely helyen való tartózkodásra utasított, vagy valamely helyen való tartózkodástól eltiltatott és ezen rendelkezést, illetve tilalmat megszegte;

V. a ki tetten éretik.

A tettenkapás esetei:

a) ha valaki a tettest, vagy a részt a bűncselekményen rajta éri;

b) ha valaki, mint szemtanu, vagy szemtanu által figyelemztetve, a tettest vagy részt azonnal a bűncselekmény elkövetése után elfogta, vagy üzöbe vette.

Vétség esetében azonban a tettenérés csak akkor ok az elfogásra, ha szabadságvesztés büntetéssel büntetendő vétségről van szó és a tettes kiléte meg nem állapítható. Ha a vétségen ért tettesnek kiléte ismeretes, ő csak az alábbi VI. a—i pontok alatt foglalt feltételek egyikének fenforgása esetében fogható el;

VI. ha a késedelem veszélylyel jár, azon büntett, vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétség elkövetésével nyomtétosan gyanúsított egyént:

a) a ki gyilkossággal, emberöléssel, rablással, betöréssel lopással, gyújtogatással, vagy más hasonló súlyos bűntettel terheltetik;

b) a ki a bűncselekmény elkövetése után megszökött, vagy megszökési előkészületeket tesz; vagy a ki elrejtőzött;

c) a ki azon éretik, hogy a bűnjelet elrejtteni, megsemmisíteni, vagy magától eldobni igyekszik, vagy, a ki a bűncselekmény nyomait megsemmisíteni, megváltoztatni törekszik, vagy ki tettes társát, részesét, az orgazdát, bűnpártolót, vagy más a bűncselekményre vonatkozólag hamis vallomástételre birni igyekszik;

d) a ki a megkísérlett büntetendő cselekményt befejezni akarja, vagy azzal fenyegetődzik, hogy azt végrehajtja, vagy hogy más büntetendő cselekményt követ el s a bűncselekmény elkövetését, vagy folytatását másképpen megakadályozni nem lehet;

e) a ki csavargó és rendes lakással s foglalkozással nem bír;

f) ki rovott előéletű, vagy a rendőrség előtt szokásos büntetesként ismeretes, vagy rendőri felügyelet alatt áll;

g) a ki kilétét és személyazonosságát igazolni nem képes, vagy az igazolást megtagadja;

h) ki a rendőri közeget hivatalos eljárása közben bántalmazza, vagy veszélyesen fenyegeti;

i) a ki oly természetű bűncselekményt követ el, mely közbotrányt okoz és az előidézett rendetlenséget, vagy rendezavarást csak a tettes, vagy részes elfogatásával lehet megszüntetni.

VII. Kihágás esetében csak azt a tettenkapottat kísérheti be a rendőri közeg:

1. ki oly természetű kihágáson éretik tetten, mely közbotrányt okoz, vagy ha az előidézett rendetlenség, esetleg rendezavarás, csak a tettes elfogatásával szüntethető meg;

2. ki a kihágást a rendőri közeg részéről történt megintés után is folytatja;

3. ki a rendőri közegnek ellenszegül, vagy azt bántalmazza;

4. ki magát a rendőri közeg felszólítására igazolni nem tudja, vagy az igazolást megtagadja.

Jegyzetek: 1. A jelen szakaszban, I—IV. alatt elmondott esetekben az alapföltétel az, hogy a rendőröközgek vagy saját tapasztalatából legyen tudomása arról, hogy valakinek letartóztatása stb. el van rendelve, hogy a letartóztatási helyről megszökött, hogy kiutasítás daczára visszatért, s hogy a számára kijelölt helyről eltávozott, vagy hogy mindezekre valaki által figyelmeztetessék. Az utóbbi eset nem igényel magyarázatot; de az első eshetőségre meg kell jegyeznünk, hogy a rendőri közegeknek az I—IV. pontban jelzett konkrét eseteket, a mennyire ez kivihető, hivatalos uton kell tudomásukra juttatniok, a mi kivált kisebb rendőrhatalósági területeken az odavalókra nézve nem is fog nehézségekbe ütközni. Ezt a célt szolgálhatnák a napi parancsok, a Rendőri Közlöny olvastatása a kitiltás tárgyában hozott ítéleteknek a legénységgel való közlése, továbbá a feltételes szabadságon levők listájának a legénységi szobákban való kifüggesztése. Van ennél bizonyára több és praktikusabb mód is, a melyet az egyes rendőrhatalóságok talán már eddig is használnak. Nekünk nem is az a célunk itt, hogy e módokat kimerítsük, hanem hogy a rendőröközgek ez irányban való tájékoztatását és hivatalos tudomáskörüknek kiszélesítését a rendőrhatalóságnak figyelmébe ajánljuk; mert meggyőződésünk az, hogy a rendőröközgek folytonos oktatás, tájékoztatás nélkül magokra hagyatva, nem lesznek képesek a reájok bízott feladatoknak megfelelni. A rendőrnevelést tehát az egész vonalon szakszerűen megkezdeni és kitartással folytatni kell, mert csak így lehet reményünk arra, hogy a mi rendőrségünk idő multával szintén föl fog emelkedni arra a színvonalra, a melyen a külföldi rendőrségek már most is állanak.

2. Az igazolást nem rovtott és nem gyanus egyéneknél nem szabad tulzásba vinni. Jelentéktelenebb esetekben meg kell elégedni a kevésbé pontos igazolással is, mert a legkevesebb ember hordja magával összes igazoló okmányait, s nincs arra elkészülve, hogy a rendőr előtt a legkifogástalanabb adatokkal álljon elő, mikor az igazolásra hívja fel. Az ilyen esetekben azután visszataszító jelenet az, ha a rendőr esetleg nagy néptömeg előtt állítja pellengére azt az embert, a ki talán mindössze egy kihágással terheltetik. Meg kell gondolni azt is, hogy végtére kisebb baj az a jogrendre nézve, ha egy két ember elmenekül a kihágási büntetés

elől, mint hogyha sok embernek személyes szabadsága, jó hírneve, főlőlegesen erőszakos eszközökkel és eljárással megsértetik. E végül figyelemre méltó körülmény az is, hogy a rendőr sokszor kényelmi szempontból is bekíséri azt az embert, a kit egy kis fáradsággal maga is igazolhatott volna. E részben tehát a rendőröközgek alapos kitanítása és ellenőrzése szintén felelősségek köteleessége.

3. Az ugynevezett „Közbotrány“ fogalma is olyan, a melyet a rendőröközgek tulbuzgáloból a polgárok sérelmére nagyon is kiterjesztőleg szoktak magyarázni. A „közbotrány“-nál a birói gyakorlat szerint egyik főkéllék az, hogy például a szemérmes sértő cselekmény többek (nem egy két ember) jelenlétében történjék s hogy az olyan jellegű legyen, a mely a tisztességes közönség szeméremérzetét megsérteni alkalmas. A hely nyilvánossága egymaga a „közbotrány“ fogalmát nem meríti ki. Meg nem engedhető tulzás tehát az, ha a rendőr olyan embert kísér be „közbotrány“ okozás czimén, a ki például éjjeli időben az utcán vizelt, de ez alig látta egy két ember, a ki a dologra ügyet sem vetve, ment a maga útján. Az ilyen eset a minőhöz hasonló sajnos igen gyakran történik még, a személyes szabadságnak meg nem tűrhető megsértése, s ilyenekről a rendőröközgeket kellő kitanítással le kell szoktatni. A rendőr birjon belátással és a körülmények kellő mérlegelésére való képességgel; ne csináljon maga botrányt ott, a hol az nincs. Ne keressen a rendőröközgek minden csekélységben kiltágást, mert az csak arra szolgál, hogy az embernek ugyanis ezerféle kihágással körül bástyázott nyilvános élete ok nélkül megkeserítettessék, a rendőrség pedig az életrevalóságába és tapintatosságába vetett sok helyütt amugy sem valami erős hitet még jobban megrendítse.

184. §.

Ha közhivatalban vagy közszolgálatban álló, illetőleg magánvállalatnál alkalmazott olyan egyénnek elfogása vagy elővezetése eszközöndő, a kinek rögtöni helyettesítése a közbiztonság vagy más közérdek folytán szükséges, nevezetesen, ha vasutaknál, gőzhajóknál, bánya-, huta-, hengermű-, gőzgép- vagy gyár-üzemnél alkalmazottaknak, illetőleg ilyen munkásnak, állami vagy községi egészségügyi, avagy közvagy magánérdészeti szolgálatban álló egyénnek elfogatása vagy elővezetése foganatosítandó: akkor az illetőnek közvetlen előljárója a szükséges helyettesítés iránti intézkedés czéljából még az elfogás vagy elővezetés foganatosítása előtt értesítendő és a helyettesítés megtörténtéig csak a megszökés meggátolására szükséges intézkedések teendők meg.

Ha az ilyen egyén előljárójának előleges értesítése — p. o. mert a megszökés vagy a bűncselekmény nyomainak megsemmisítése vagy összebeszélés stb., különben nem volna megakadályozható, — meg nem történhetik: akkor az elfogás vagy az elővezetés czéljából való őrizetbe vétel ugyan közvetlenül teljesítendő, de egyuttal az illetőnek előljárója is rögtön értesítendő s ha az elfogottnak vagy elővezetendőnek szolgálata helyéről való elvezetése — p. o. egy pályáor el-

vezetése — a közérdek vagy közbiztonság veszélyeztetésével lenne egybekötve, akkor elvezetésével addig kell várni, míg helyettesítése iránt intézkedés történt.

Jegyzet: E rendelkezés célja, a mint azt már más helyen is kifejtettük, a magasabb és közvetlenebbül veszélyeztetett érdekek a megóvása a kevésbé veszélyeztetettel szemben. Fontos lehet — hogy a jelen szakaszban említett példánál maradjunk — a bünvádi eljárás szempontjából a váltóórnek elfogatása és bekisérése, de fontosabb egyelőre az, hogy a váltó kellő őrizet nélkül ne hagyassék, mert ez sok ember életébe kerülhet és nagy vagyoni kárt okozhat. Azért a kisebb érdek a fontosabbnak alárendeltek és pedig lehetőleg úgy, hogy az előbbi se szenvedjen sérelmet. Természetes, hogy az ily eseteknél is az eljáró rendőr-közeg józan belátása lesz az, a melynek a leghelyesebb megoldási módra kell törekednie.

185. §.

A rendőri közeg köteles az általa a fenti 183. §. alapján külön felhívás nélkül elfogott egyént azonnal felettes rendőri hatósága elé állítani.

A rendőri közeg úgy az elfogás, mint a bekisérés közben a lehető legnagyobb kímélettel és tapintattal bánjék az elfogottal.

186. §.

Minden feltűnés, lárma, durvaság, erőszak mellőzendő s kényszereszközök csak akkor és annyiban alkalmazandók, a mikor a bekisérés másképen teljesen lehetetlen, és a mennyi okvetlenül szükséges ahhoz, hogy az teljesíthető legyen.

Jegyzet: Az e szakaszokban foglalt rendelkezések vannak hivatva arra, hogy a rendőri tapintat és kíméletéről szóló és a rendőrségre éppen séggel nem bízható szálló ígéret megváltoztassák. E szakaszok alapos megfontolásának volna tulajdonképen a feladata megértetni a rendőri közegekkel azt, hogy az erély nem durvaság és hogy a fölösleges erőszakoskodás egyáltalában nem tapintat. A rendőrnek soha sem szabad megfeledkeznie arról, hogy kivel áll szemben, s ha ezt meggondolja, a tehetetlen részegét nem fogja, teszem, lábrugásokkal biztatni a továbbhaladásra; és főleg eszébe kell tartania azt, hogy ő egy hatóságnak az embere, a ki hatalmat gyakorol, a melylyel nem szabad visszaélnie, a melyet nem szabad durvaságokkal megbélyegeznie. Ezekon felül a rendőrnek nehéz munkája közben nagyon nagy szüksége van arra, hogy a közönség előtt tekintélye legyen s hogy a közönségnél szükség esetén támogatást találjon; mindezt pedig a szenvedélyén uralkodni nem tudó, erőszakos rendőr megtalálni sosem fogja, sőt épen az ellenkezőre lehet elkészülve. Bünpörökben gyakran hallottuk rendőröktől azt a panaszt, hogy adott esetben a közönség ellenük fordult. Megjegyezhetjük, hogy sajnos, sok esetben a közönségnek volt is rá oka. Belátjuk, hogy van nem egy eset, a mikor a rendőri elbánás alá került emberrel együttérző közönség ok nélkül is fordul a rendőr ellen; de állítjuk, hogy még ilyenkor is a legtöbb esetben a helyzet elmérgesedését a rendőr higgadtsága és minden elrepült szóra föl nem fortyanó komolysága

megakadályozhatja. A rendőrközegek feljebbvalóin áll, hogy e szakaszok az ugynevezett rendőri brutalitásokkal kapcsolatban a nyilvánosság előtt ne sokszor emlegettessenek.

187. §.

Az elővezetés vagy bekisérés alkalmával a rendőri közeg kiváló kötelessége arra ügyelni, hogy az illető személy magától semmit el ne dobjon, meg ne semmisítsen, vagy másnak át ne adjon, vagy mástól át ne vegyen, más egyénekkel, különösen pedig büntársaival ne beszéljen, ezeknek jelt ne adjon, végül hogy öngyilkosságot el ne követhessen, vagy meg ne szökhessék.

Jegyzetek: 1. Mindennapi dolog az, hogy kivált a már „multtal bíró” terheltek épen a bekiséréskor próbálják meg a veszedelmes tárgyaiktól való megszabadulást. Ez nem is rossz számítás. Mert tény, hogy a rendőr is ilyenkor van leginkább felizgatva, vagy az üldözéstől elfáradva s nem képes olyan éberrel figyelni, mint a hogy azt a bekisérendő ügyessége megkivánná. A lopott órát, a kimetszett tárczát stb. ilyenkor ügyesen lecsusztatni a földre a legegyszerűbb mesterség, a mely a tolvajnak esetleg egy-két évet is jövedelmez, mert tagadásával szemben a bűnjel lett volna ellene talán az egyedüli kétségtelen bizonyíték. Ilyenre a rendőrnek nagy gondjának kell lennie, mert végtelen sokat árt a tekintélyének az olyan eset, a hol a rendőr után lépkedő büntárs kényelmesen fölszedegeti a társa által leejtett tárgyakat s a terhelteknek ügyessége által frappirozott és a rendőrt tehetetlenségén nevetni mindig kész közönség is csak akkor gondol a büntárs üldözésére, a mikor az már ungon-berken tul van.

2. A rendőrnek gyakorlati ismereteket kell szereznie a rovottak között divó jelbeszédből is, mert másképp mellette és előtte mehet a bekisértnék az a társa, a kivel a terhelte a legszebben elrendezi a védelmét és a nyomozás sikerét meghiusítja.

3. A még kevésbé züllött, a nagyon felizgatott, továbbá a félittas egyéneknél, a kiket hozzá még a bekisérés miatt való szégyenérzet is felizgat, történik leginkább az, hogy ha a rendőr nem vigyáz rájuk, magukban kárt tesznek. Erre a körülményre a rendőrközeg annál nagyobb gondtal figyelhet, mert az izgatott lelkiállapot külsőleg is okvetlenül fel kell, hogy tűnjék neki.

188. §.

Bilincs csak akkor alkalmazható a rendőri közeg által:

1. ha az elővezetendő vagy bekisérendő egyén ellentállása másképp meg nem törhető,

2. ha szökésétől tartani lehet s ez másként meg nem akadályozható,

3. ha lelkiállapota miatt saját magának vagy másnak biztonságára szükséges, hogy ártalmatlanná tétessék.

189. §.

A bilincs alkalmazásáról és annak okairól a rendőri közeg részéről mindenkor jelentés teendő azon hatóságnál, a mely elé az illető állított.

Jegyzet: 1. A bilincs a régi pandurvilág legkedveltebb eszköze; ma már csak utolsó eszköz, akár csak a kényszer-zubbony. Hivatása magaslátán álló, képzett, józan rendőr kevésszer fogja használni s ha fogja, akkor is inkább a terhelt, illetve a bekisérendő érdekében. Különben, a mint a jelen szakaszokból látjuk, ezeknek is az a tendenciájuk, mert a három eset közül kettő (az 1-ső részben, a 3-ik teljesen) olyan, a mely az elővezetendő magára és másra nézve veszedelmes kedélyállapota, felindulása miatt engedi meg a bilincs használatát s csak a 2-ik esetben veszi az utasítás kizárólag a közérdeket, az eljárás sikerét figyelembe, de itt is kiköti, hogy a bilincs csak akkor következzen, a mikor már minden más rendelkezésre álló eszköz elégtelennek bizonyult. Vidéken, a hol még a bilincs igen kedvelt szerszám, nagyon tanácsos ezeket az intézkedéseket a rendőrközlegeknek jól megmagyarázni, egyben pedig őket arról is felvilágosítani, hogy a zsineggel való összekötözés sem esik enyhébb elbírálás alá, mint a bilincs alkalmazása.

2. Minden bilincs-használati eset annak a hatóságnak jelentendő, a mely elé a megbilincselte állított. A bilincs használatának elfajulását senki jobban nem akadályozhatja meg, mint magok a hatóságok és pedig úgy, hogy ha minden bilincs-használati esetet szigorúan és komolyan elbírálnak s a hol visszaélést tapasztalnak, ott a megtorló lépésektől vissza nem riadnak. — Máskép a bilincs még sokáig megtartja elég tekintélyes pozícióját.

190. §.

Ha a bekisérendő által a rendőri közeg élete és testi épsége oly komolyan támadatik meg, vagy oly módon fenyegettetik, hogy a fenyegetés megvalósításától alaposan tartani lehet és a rendőri közeg élete s testi biztonsága máskép meg nem menthető: jogosult a rendőri közeg támadójával szemben fegyverét is használni, de mindenkor csak a végső esetben és csak oly mértékben, a mennyi okvetlenül szükséges a veszély elhárítására.

191. §.

A fegyverhasználatról, valamint annak okairól a rendőri közeg által a legrészletesebb s kimerítőbb jelentés teendő, a mely alkalommal a netaláni tanúk is megnevezendők s ezeknek lakása, vagy holtartózkodása pontosan megjelölendő.

Jegyzet: Ismételve hangoztattuk, hogy a rendőrtől intézkedéseiben higgadtságot várunk, a mely megóvja őt attól, hogy minden hangosabb szóra erőszakkal válaszoljon. Amde, ha a helyzet veszélyességével szemben a higgadtság gyönge fegyvernek bizonyul be, akkor nem a rendőr az oka annak, ha valódi fegyverét is elő kell vennie. És akkor aztán

csak használja azt bátran és tudatos erélylyel, — de akkor is csak addig a fokig, a míg a helyzet veszélyessége azt megkívánja. Ennek elmultával tegye el fegyverét újból, mint olyan eszközt, a melyet csak a végszükség indokol. A rendőr a közbiztonság és a közrend katonája, fegyvere előnyt ad neki a fegyvertelenek fölött; azzal az előnnyel tehát visszaélni — büntetendő cselekmény; de ezt az eszközt kellőleg föl nem használni ott, a hol az már nem előny, hanem csak megfelelő védő tárgy — gyávaság, a melyet rendőrnél büntetlenül hagyni nem lehet. A rendőrnek tilos mást ok nélkül megsérelmeznie, de azt se tűrje tétlenül, hogy benne kárt tegyenek. Ezzel — hogy minden mástól eltekintünk — tartozik az állásának.

192. §.

Ha az előállítandó kívánja, saját költségén kocsin szállítandó.

Ha a bekisérendő népes utcákon vagy tereken vezetendő keresztül és magaviselete vagy ellentállása miatt attól lehet tartani, hogy a bekisérendő nagyobb utcái botránnyt vagy csődületet fog előidézni, a bekisérendő egyén valamely legközelebbi épületbe helyezendő őrizet alá és az elszállításnak miként leendő eszközzése iránt a rendőri hatósághoz kell fordulni.

Jegyzet: Nincs valami visszaszítóbó látvány, mint a rend embere által, vagy legalább az ő segítségével előidézett utcái botránny, a melynek rendesen nagy a közönsége. Az ilyen botránnyban sok fontos érdek veszélyeztetik. A rendőrség tekintélyét föltétlen veszteség éri, a rendőri elbánás alá került ember erős felindulásában sokszor egy kis kihágás miatt bele kerül a hatóság ellen elkövetett erőszak büntetettébe, a közönség pedig, ha nagyobb bajba nem keveredett, saját tapasztalatából megtanulja azt, hogy a sokat dicsőített személyes és egyéb szabadság, egy erőszakoskodó rendőr kezében hogyan olvad össze semmivé. Ez a tapasztalata pedig nem lesz nagyon kedvező hatással a törvény tisztelére. Az itt említett tapasztalatok sugallták és teszik szükségessé a jelen szakasz rendelkezéseit, a melyek hivatva vannak arra, hogy a rendőr közreműködésével támadt utcái botránnyok valahára végleg kimenjenek a divatból.

193. §.

Ha a tettes mások által adatik át a rendőri közegnek — akár szükségét látja a bekisérendőnek, akár nem — állapítsa meg az átadott egyén nevét, lakását, a bizonyító adatokat, valamint azt, hogy ki az előállító egyén és hogy mily okból és körülmények között eszközölte az előállítást.

Ha az ilyen átadott egyéneken külérőszak és sérelmek nyomai látszanak, vagy az ilyenek miatt panaszkodik, ez a jelentésben a rendőri közeg által külön is felemlítendő.

Jegyzet: A rendőr nincs hivatva arra, hogy az előtte tett panaszt, vagy a neki átadott ember ügyét maga elbírálja. Az ügyről tartozik tehát jelentést tenni, még akkor is, ha a neki átadott embert előállítási ok

hiánya miatt szabadon bocsátotta. Szabályszerű, további eljárásra kiinduló pontul szolgáló jelentést pedig nem tehet, csak úgy, ha a jelen szakasz rendelkezéseinek megszüntetésével a neki előadott eset adatait, a panaszos (előállító) és a panaszlott személyi viszonyait pontosan följegyzi.

Az átadott egyén esetleges sérüléseiről azonnal jelentést tenni azért szükséges, nehogy e sérülések okozása a rendőr terhére rovasse.

194. §.

Ha a szökésben levő terheltet a rendőri közeg nyomon üldözi s alapos reménye van, hogy e nyomon követve, kézrekeritheti: jogában van felhatalmazás nélkül is az ország határában belül más rendőri hatóság területére átmenni és az elfogatást ott teljesíteni. Tartozik azonban ez esetben — a mennyiben lehetséges — ezen körülményről felettes hatóságát már utközben értesíteni, az elfogadás esetén pedig az idegen rendőri hatóság főnökénél jelentkezni és az elfogottat őrzés és esetleg további eljárás végett utóbbi elé állítani.

Jegyzet: A területi illetékesség, a hatáskör tisztelete, kivált nálunk, a hol rendőrség nincs államosítva s nem egy testület — igen fontos dolog. Az ilyenfajta figyelmetlenségek és tulkapások miatt tett panaszok tárgyalásánál fölötté nagy érzékenység tapasztalható, a mi pedig egy kis kartársi figyelmességgel a legkönnyebben elkerülhető. A 194. §. intézkedéseit a rendőrközegnek is jól kell tudnia, hogy alkalomadtán azokhoz tartsa magát.

Tárgyak őrizet alá vétele.

195. §.

A rendőri közegek a bíróságnak vagy felettes hatóságuknak írásbeli rendelete nélkül csak olyan bűnjeleket vagy a bűncselekménnyel összefüggésben álló tárgyakat vehetnek azoknak a hatóság által leendő lefoglalhatása végett őrizet alá, melyekkel vagy a bűncselekmény színhelyén, vagy a terheltnél, ennek részeseinél találtak, vagy melyek senkinek nincsenek birtokában vagy birlalatában, vagy melyek mint bűnjelek, vagy nyomra vezető tárgyak mások által nekik önként átadattak.

Jegyzet: A rendőrközegnek joga van a bűnjeleket és a bűncselekménnyel összefüggésben lévő tárgyakat lefoglalni, illetve a hatóság által való lefoglalás végett őrizet alá venni. Csakhogy a míg a bűncselekmény színhelyén, a terheltnél, ennek társainál, vagy másutt talált és a neki önként átadott bűnjeleket és tárgyakat minden hatósági rendelet nélkül veheti át, addig a csak házkutatás útján megszerzhető bűnjelek stb. kézrekerítéséhez hatósági rendeletre van szüksége. A tárgyaknak a rendőr által való őrizet alá vételéről intézkedő 195. §-t különben a dolog természetete diktálja, ez nem csak joga, de szigorú kötelessége is a rendőrnek, mert a helyszínén rendszeren ő jelenik meg legelőször, ő van hivatva tehát arra, hogy a bűnvádi eljárásra fontos tárgyak megőrzéséről

gondoskodjék, illetve azokat saját őrizete alá vegye. Ez irányban azonban csak addig mehet, a míg a magánjogokba nem ütközik; itt megszűnik intézkedési joga, de megmarad a figyelési és a hatóságának szóló gyors értesítés kötelezettsége. Hogy ilyen esetben is kivételesen mikor van mégis a rendőrközegnek joga intézkedni s tárgyakat kikutatni és őrizetbe venni, arról a jelen utasítás 200. §-a rendelkezik.

196. §.

Elkobzandók a rendőri közeg által mindazon tárgyak, melyeknek használata tiltva van, valamint a tettesnél vagy a bekísért, illetve előállítottnál talált minden olyan fegyver és eszköz; mely ölésre, vagy súlyos testi sértés okozására alkalmas.

197. §.

Nyomtatványokat, továbbá leveleket, táviratokat, valamint vasuti és postahivataloknál, szállító és fuvarozó intézeteknél levő küldeményeket a rendőri közeg hatósági utasítás nélkül sohase foglalhat le.

Ha tehát kutatásai közben arról értesül a rendőri közeg, hogy ilyen lefoglalandó levelek, táviratok vagy küldemények léteznek, azoknak lefoglalhatása iránt tegyen haladéktalanul jelentést rendőri hatóságának, vagy a mennyiben a járásbíró, vizsgálóbíró vagy kir. ügyészhez közelebb van, az utóbbiaknál.

Jegyzet: Azt már a jelen utasítás 83—84. §§-ainál elmondottuk, hogy a levéltitkot a BP. annyira védi, hogy a levelet stb. postán, más küldeményt a fuvarozó, vagy szállító intézetnél lefoglalni másnak, mint a vizsg. bírónak, esetleg járásbíróknak nincs joga. (Az ügyész rendkívüli joga csak 3 napra való visszatartásra szól). A rendőrség tehát égető szükség esetén, ha még arra sincs idő, hogy a kir. ügyész intervencióját kégye igénybe, jóformán tehetetlenül áll. De segíthet magán és pedig törvényes eszközökkel. Lefoglalni a levelet a postán nincsen joga, de ahhoz van joga, hogy annak a levélnek a kézbesítését figyelemmel kísérje s ahhoz is van joga sürgős szükség esetén, hogy a már kézhez adott, a posta ügyköréből kiesett levelet, stb. mint más egyéb tárgyat, lefoglalja. Ha tehát a rendőrközegnek élelmesek és éberek, a postai stb. szállítmányok és levelek lefoglalhatását körülzánczó törvényes garanciákat a terhelt nem fogja a maga javára kizsákmányolhatni. Csakhogy mindezekre nézve a rendőrközegnek lelkiismeretesén kitanítandók, hogy a váratlanul fölmerült esetekben az első lépéseket minden törvénysértés nélkül maguk is meg tudják tenni.

198. §.

A rendőri közeg másnak szóló zárt leveleket vagy postai küldeményt, bármiképen jöjjének is azok kezébe, soha se bonthat fel.

Jegyzet: Ennek a szakasznak a rendelkezése, folytatása az előbbinek. Jól kell ezt az egyszerű, világos rendelkezést megszüntetni, mert

megszegése fegyelmi megtorlásra ad okot. De nincs is szüksége rá a rendőrségnek, hogy ő bontsa föl a levelet, hiszen, ha a legfontosabb dolog, a levél megkerítése sikerült, a felbontás csak idő kérdés. Azonfelül a törvény (BP. 186. §.) a felbontást azért is tartja fenn a vizsgálóbíróknak, illetve az ítélő bíróságnak, mert ezek kellő megfontolás és az ügy megvizsgálása után azt is kimondhatják, hogy a levél stb. felbontására nincs szükség s az felbontatlanul kézbesítendő. Ilyen, a személyes jogok elevenébe vágó, fontos kérdések fölött való döntést kellett a független bíróságnak fentartani.

199. §.

Ha olyan nyomtatványok, képes ábrázolatok vagy alakok terjesztését, vagy nyilvános helyen való kiállítását észlelik, mely büntetendő cselekményt képez, igyekezzenek ezekből a törvény által megengedett módon (vétél, elkerés, stb.) legalább egy-egy példányt megszerezni és azt felettes hatóságuknak azonnal bemutatni. De ha ilyen példányokat nem is szerezhettek meg, az általuk észleltekről haladék nélkül a legrövidebb uton tegyenek felettes hatóságuknak jelentést.

Jegyzet: A jelen viszonyok között kivált a szociálista izgató tartalmu lapok és röpiratok, nemkülönben és első sorban a különféle obscen, az érzékiség ingerlésére szánt képes levelező-lapok kelthetik föl a rendőrség figyelmét. A szociálista lapok és röpiratoknál azonban vigyázni kell arra, hogy ne mindent üldözzünk, a mi szociálista és csak azért, mert szociálista, hanem a fősulyt arra fektessük, fenforog-e izgatás a társadalmi rend, a társadalmi osztályok, kormány, parlament stb. ellen, vagy nem. Ha nem, akkor minden üldözés törvénytisztetés, mert az 1848. évi XVIII. t.-cz. 1. §-a azt rendeli: „Gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti és szabadon terjesztheti.”

A mi az elfajulásig kultivált frivol képes levelező-lapokat illeti, ott a rendőrség mulasztást követ el a közérkölc ellen, ha az ilyen lapokkal telt kirakatok és kereskedések tulajdonosai ellen a legszigorubb megtorlási eljárást le nem folytatja. Ez a mulasztás pedig annál inkább lesz fölróvható, mert az őrtálló rendőrök napról-napra látja, hogy az iskolás gyermekek csoportostul bámulják a különféle erkölcsrontó képecskével kiékesített kirakatokat.

Házkutatás.

200. §.

Büntett vagy nem csupán pénzbüntetéssel büntetendő vétség gyanujával terheltnek háza, lakása, valamint az általa birt, illetőleg használt más helyiségek és a bennök talált tárgyak — az elrendelésre jogositott hatóság határozata nélkül — a rendőri közeg által átkutathatók, ha alaposan vélelmezhető, hogy ez a tettes vagy részes kézrekerítésére vagy bizonyíték felfedezésére vezet:

1. tettenkapás esetén;
2. ha megszökött fogoly kézrekerítése végett szükséges;
3. ha segélykiáltásra jelent meg;
4. ha a házzal vagy helyiséggel rendelkező kívánja, de az utóbbi esetben is csak azon helyiségekben teljesíthet nyomozó cselekményeket, melyek kizárólag annak rendelkezése alatt állanak, ki által behivatott s csakis azokkal szemben, kik a behívónak családjához s háztartásához tartoznak, vagy a kik a lakással rendelkező által ott a lakásban akkor elkövetett büntetendő cselekménnyel vádoltatnak;
5. ha a helyiséggel rendelkező rendőri felügyelet alatt áll, illetőleg a letartóztatása van elrendelve;
6. végül korcsmák, csárdák, kéjházak és azok a nyilvános, vagy a közönségnek nyitva álló helyiségek, melyekben tiltott szerencsejátékot üznek, vagy a melyek büntettesek rendszerint rejtkehelyéül szolgálnak, kihágás esetében is birói határozat nélkül, bármikor átkutathatók.

201. §.

Mindezen esetekben azonban a házkutatás a rendőri közeg által önállóan csak akkor tartandó meg, ha veszély van a késedelemben és tartani lehet attól, hogy addig is, míg az illetékes rendőri hatóság intézkedhetik, a keresett személynek vagy tárgynak nyoma vész.

Azon esetben tehát, ha jelek vagy biztos gyanuok szólnak a mellett, hogy valamely házban vagy helyiségben büntett vagy vétség elkövetésével gyanúsított egyén van elrejtőzve, vagy hogy azokban olyan bűnjelek vagy tárgyak vannak, melyeknek kézrekerítése vagy megtekintése fontossággal bír: első kötelessége a rendőri közegnek a fenti esetekben puhatolódzás, megfigyelés és észleletek alapján lelkiismeretesen meggyőződést szerezni, hogy vajjon forog-e fenn elegendő gyanuok és veszély a késedelemben a házkutatás rögtöni megtartására; ha igen, az általa megtartandó, — de még ez esetben is igyekezzen a rendőri hatóságot ezen körülményről és megkezdett eljárásáról a lehető legrövidebb uton és módon értesíteni, hogy ennek módjában legyen a kutatás folyamán esetleg megjelenhetni.

Ha pedig a sürgősséget a rendőri közeg eléggé fenforogni nem látja, a legrövidebb uton tegye meg jelentését hatóságánál és egyidejűleg akár más közeg hátrahagyásával, akár bárkinek megbízatásával intézkedjék, hogy a hatósági tag megjelenéseig a házkutatás alá vetendő helyiségből senki

meg ne szökhessék és onnan tárgyak el ne vitethessenek, vagy ha ezek megtörténnének, erről hitelt érdemlő tanúság legyen szerezhető.

Jegyzet: Ez a szakasz a 195. §-szal áll összefüggésben. Ott meg van mondva, hogy a rendőrközeg minden hatósági rendelet nélkül mikor vehet a bűnpörre fontossággal bíró egyes tárgyakat őrizete alá, itt szigorúan és élesen meg van vonva az a határ, a melyen belül a rendőrnek joga van, még a házjog megbolygatása árán is, a terheltet és bizonyítékokat kézrekeríteni. E jog gyakorlása a következő főfeltételekhez van kötve: 1. Kell hogy a rendőrnek, előpuhatolódzás által megerősített biztos gyanuokai legyenek arra nézve, hogy valamely házban vagy helyiségben büntett, vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétséggel terhelt büntettes rejtőzik, vagy hogy ott bűnjelek s a bűnpörre fontos tárgyak vannak; 2. kell, hogy a helyzet olyan sürgős legyen, mely az azonnal való intézkedést követeli, különben elvesz a lehetőség a terhelt és a bűnjelek kézrekerítésére nézve. A szükségnek e halasztást nem tűrő sürgőssége nélkül a rendőr maga csak a helyzet föntartásáról, az esetleges szökés megakadályozásáról s hatóságának azonnal való értesítéséről gondoskodik. Ezek a generalis feltételek, a melyekhez járulnak a gyakorlati élethől vett s az utasítás által taxative elősorolt esetek, mint a rendőrközeg házkutatásra irányuló közvetlen föllépésének szintén szem előtt tartandó feltételei. Ilyenek *a)* a tettenkapás, *b)* fogolyszöktetés, *c)* segélykiáltás, *d)* a házzal, vagy a helyiséggel rendelkezőnek felhívása, kívánata, *e)* ha a helyiségben rendőri felügyelet alatt álló, szokásos büntettes, vagy elővezetendő, letartóztatandó egyén lakik, *f)* koresmák, esárdák, kéjházak, nyilvános helyek, kártyabarlangok stb., a melyekben a legcsekélyebb kihágás esetén is tartható házkutatás. Ha már most az *a)*-tól *f)*-ig előadott esetekre alkalmazzuk a fentebb kiemelt 2 főfeltételt, látjuk hogy azok az *a)*, *b)*, *c)*, *d)* esetekben, illetve magának az esetben körülményeiben bentfoglaltatnak. A tettenkapás, fogolyszöktetés, segélykiáltás és az érdekelt kívánata ugyanis magokban véve épp úgy mutatnak a büntettes rejtőzésére, mint a hogy bizonyítják a sürgős szükség fenforgását. Az *e)* és *f)* esetben pedig nincs szükség a generalis feltételek skrupulózis betartására, mert indokolt dolog az, hogy a megrögzött büntettes kevesebb személyes joggal, a koresmák stb. kevesebb házjoggal bírónak tekintessenek, mint a tisztességes emberek és lakóhelyiségeik.

Terhelt ruháinak és tárgyainak átvizsgálása.

202. §.

A rendőri közeg által külön utasítás nélkül is átvizsgálhatók azon elfogott vagy előállítandó egyéneken levő ruhák és egyéb tárgyak, a kit büntett vagy fogházbüntetéssel büntetendő vétség nyomatékos gyanuja terhel, vagy a ki a hatóság előtt szokásos büntetteskép ismeretes:

1. ha annál gyanus tárgyak, fegyverek, támadásra vagy ölésre alkalmas eszközök vagy szerek vannak;
2. ha öngyilkosságot kísérelt meg, vagy ilyennek elkövetésével fenyegetődzik; végül
3. ha rendőri felügyelet alatt áll.

203. §.

A házkutatás és a terhelt ruháinak és tárgyainak átvizsgálása lehetőleg mindig tanuk előtt és a lehető legnagyobb kimélettel s rendszerint csak akkor eszközzendő, midőn az illető a kívánt tárgyak előadására siker nélkül szólítottatott fel.

Ha a házkutatásnál vagy a ruhák átvizsgálásánál tanuk egyáltalában nem voltak alkalmazhatók, e körülmény s annak indokai a jelentésben külön is kiemelendők.

Jegyzet: Az előállító rendőr biztonsága, de az előállított esetleg erős felindulásban lévő egyénnek az érdeke is megkívánja azt, hogy az előírt föltételek fenforgása mellett a rendőr az előállítottat megkutassa. Nehogy azonban a rendőrközegek ezzel a szükségjoggal visszaéljenek, az utasítás megszabja ennek a megkutatásnak a föltételeit is: ezek a következők: 1. Kell, hogy az illető büntett vagy fogházbüntetéssel büntetendő vétséggel (tehát nem akárminő csekély kihágással) nyomatékosan gyanusítható legyen, — vagy a nélkül is, ha őt a hatóság (illetve maga a rendőr is) szokásos büntettesnek ösmeri. Ez a föltétel azonban csak akkor ok a megmotozásra, ha 2. az illetőnél gyanus tárgyak, támadásra, ölésre alkalmas fegyverek, eszközök, szerek vannak; vagy ha 3. öngyilkosságot kísérelt meg, illetve azzal fenyegetőzik; vagy 4. ha rendőri felügyelet alatt áll és végül 5. ha a kívánt tárgyakat felszólításra önként nem akarja előadni.

Az elősorolt, világosan körülírt feltételek és a rendőr helyzete indokolják azt, hogy ilvenkor a rendőr nem kérhet senkitől rendeletet vagy utasítást; de kötelessége viszont az előállítás illetve bekísérés alkalmával az átvizsgálásról, annak eredményéről és okairól feljebbvalójának azonnal jelentést tenni.

Jelentések.

204. §.

A rendőri közeg eljárásáról vagy eljárása közben jegyzőkönyvet soha sem vehet fel, hanem eljárásáról és annak eredményéről mindig jelentést szerkeszt.

A jelentés lehet írásbeli, vagy sürgős esetekben szóbeli, — de a szóbeli jelentés is utólagosan írásba foglalandó. Ha rendőri közeggel, szóbeli jelentése alapján, a hatóság által jegyzőkönyv vétetik fel, ez esetben a külön írásbeli jelentés mellőzendő.

A rendőri közeg jelentése legyen tárgyilagos, szabatos és rövid.

A tárgyilagosság követeli, hogy a rendőri közeg csak az észlelt tényt vagy általa végzett cselekményt, úgy, amint az megtörtént, vagy az előtte tett kijelentéseket úgy, amint azok mondottak, nem pedig saját következtetéseit, feltevéseit vagy egyéni vélekedéseit írja le.

Ha ilyen észrevételei, következtetései vannak, azokat jelentésébe felveheti ugyan, sőt felvenni is köteles, de azokat ilyenek gyanánt mindig jelölje meg.

Szabatos a rendőri közeg jelentése, ha abban mindazok a körülmények és adatok felsorolva, melyek a feljelentett eset megítéléséhez szükségesek; tehát minden jelentésben bent legyen, hogy: *a)* mi történt, vagy mi miatt tétetett előtte a panasz vagy feljelentés; *b)* kik azok, kik terheltetnek s mi alapon emeltetik ellenök a panasz; *c)* vannak-e bizonyító adatok, különösen pedig vannak-e és kik azok a tanúk, kik a feljelentett cselekményről vagy tetteséről közvetlenül vagy közvetve tudomással bírnak.

Végre a rövidség abban áll, hogy a rendőri közeg jelentésében a felesleges szószaporitást és mindazt mellőzi, a mi az ügy vagy eset megértéséhez nem kívántatik meg.

Jegyzet: A rendőri jelentés kellekeiről a 177—178. §§-hoz fűzött 1. és 2. jegyzetünkben emlékeztünk meg.

A rendőri jelentésnek 4., más-más esetre szóló mintáját a 39., 40., 41. és 42. számú mellékleten adjuk.

205. §.

A jelentések szerkesztésénél megtartandó általános szabályokon kívül különösen ügyelni kell a következőkre:

A mennyiben a rendőri közeg nem saját maga által észlelt eseményekről, hanem hallomás útján tudomására jutott cselekményről vagy eseményről tesz jelentést, ezen körülmény a jelentésben mindig felemlítendő és megnevezendő azon személyek is, kiknek közlése alapján teszi jelentését.

206. §.

Ha a rendőri közeg előtt tétetik valamely fél által a feljelentés vagy panasz, a jelentésbe okvetlenül befoglaltassék: a feljelentő kiléte és lakása, a panasz rövid kivonata, a feljelentett egyén személyadatai, lakása és a feljelentőnek netalán létező bizonyítékai és azoknak holtalálhatása.

Ha a feljelentőnek nincsenek bizonyítékai, ez is megemlítendő, valamint az is, hogy a feljelentést tevő közvetlen tapasztalat alapján vagy pedig hallomás útján teszi-e jelentését és ez utóbbi esetben kik azok, a kiktől a feljelentett cselekményt hallotta.

Jegyzet: A rendőrközegnek, a ki akár az előtte tett panasz folytán, akár saját észlelete alapján egy bűncselekményről jelentést tesz, kötelessége, a mennyire ez csak lehetséges, a feljebbvalóját abba a helyzetbe hozni, hogy az tudja, ki ellen, mily alapon, mily, hol, mikor és kinek

kárára elkövetett bűncselekmény alapján indítson nyomozást, esetleg puhatolozást. Kötelessége továbbá a rendőr jelentésének a lehetőséghez képest a főforgó s megszerzhető bizonyítékra is rámutatni, mert az első észlelet, a panaszt tevő első meghallgatása legtöbb esetben arra is alkalmas, hogy abból a rendőrközeg a későbbi nyomozás számára útmutató adatokat merítsen. Ez a rendőr által irandó feljelentésből meríthető tájékozás persze a rendőr tapasztalatainak mértékéhez képest különböző értékű lesz. Egyszer az egész nyomozás vázlatát kapjuk benne, a melyet csak ki kell dolgozni; máskor meg csak egy-két gyanúokot, egy pár terhelő adatot meríthetünk belőle. A rendőrközegnek azonban általánosságban mindenesetre az a kötelessége, hogy egy bűncselekmény felmerültével töle telhetőleg igyekezzen nemcsak az esetet, annak szereplő személyeit, hanem a felhasználható tanu és egyéb bizonyítékokat is följegyezni, illetve a megszerzhető bűnjeleket és bűntárgyakat megszerzeni. Meg kell gondolnia a rendőrközegnek azt, hogy a mit ő még nagyobb fáradság nélkül szerezhethet meg, az a későbbi nyomozás számára esetleg teljesen elveszett. A megbízható tájékoztatáshoz tartozik természetesen az is, hogy a rendőr ugy a saját észlelete, mint a panaszt tevő előadásának forrását is pontosan jelölje meg, mert ez már befolyással lehet a nyomozás tervének megállapítása, valamint a nyomozás módja és eszközeinek megválogatásánál.

207. §.

Az elfogás és bekisérés alkalmával a jelentésben fel legyen sorolva, illetve ki legyen tüntetve, hogy az elfogás és bekisérés miatt s mi módon foganatosított, azonkívül a bekisért egyén összes személyadatai, ennek esetleg fontossággal bíró nyilatkozata s az alkalmazott kényszereszközök s fegyverhasználat minősége és indoka.

Ha a bekisérés alkalmával a bekisért egyén ruhái és tárgyai átvizsgáltattak, a jelentésben ennek eredménye is megemlítendő.

Jegyzet: A rendőrközeg által eszközölt bekisérés; előállításnál és kényszereszközök (bilincs) alkalmazásánál, továbbá házkutatás-, személymozgás-, és végül a fegyverhasználatnál a rendőrhatalóságok által a gyakorlatban nagy súly helyezendő arra, hogy az illető közeg a részére csak kivételes alkalmakra adott jog használatát előttük alaposan indokolja meg; s a mennyiben azt látnák, hogy közegeik a kivételből szabályt csinálnak, s eljárásukat indokolni nem képesek, az esetben komolyan lépjenek föl, a visszaéléseket erélyesen torolják meg; mert a mint egyedül az ilyen eljárás lesz alkalmas arra, hogy még az utolsó rendőrközeg is alapos törvényiszteletre tanítsa, ugy a köteles igazolás elengedése kijátsza a BP. összes szabadságjogi garanciáit.

208. §.

A házkutatásról, valamint a ruhák és tárgyak átvizsgálásáról teendő jelentésben a rendőri közeg jelölje meg: mikor, hol, kinél, miért, kiknek jelenlétében foganatosította azt; továbbá sorolja fel mindazokat a helyiségeket, tartályokat s

tárgyakat, melyekben kutatást tartott; végül a kutatás eredménye is részletesen leirandó.

209. §.

Ha a házkutatás s átvizsgálás alkalmával bünjeleket vagy gyanus tárgyakat vesz őrizet alá a rendőrközeg, ezek a jelentésben részletesen egyenként és oly jelzéssel sorolandók fel, hogy azoknak egyedisége, minősége, tehát azonossága és miként történt megtalálása iránt kétely ne foroghaszon fenn és e czélból különös figyelemmel kell lenni a tárgyaknak netalán létező olyan jeleire vagy jellegére melyek azoknak azonosságát kétségen kívül helyezik.

210. §.

Az esetleges gyanúsítások kikerülése érdekében kívánatos és — hacsak lehet — minden egyes esetről alkalmazandó is, hogy a rendőri közeg a jelentésében foglaltakat magán a jelentésben a tanuk, a házkutatást vagy átkutatást szenvedett által aláírásukkal megerősítse.

Ha a rendőri közeg, házkutatás vagy átvizsgálás alkalmával tárgyakat vesz őrizet alá, erről külön jegyzéket készít, s azt vagy az érdekeltekkel vagy a tanukkal irassa alá.

Jegyzet: Az utasítás 208—210. §§-aiból is kitűnik, hogy a lefoglalandó tárgyak és bünjelekről pontos jegyzék készitendő. Mi erről már a házkutatás és a lefoglalásnál megemlékeztünk. Itt csak annyit teszünk hozzá, hogy a jegyzékbe a tárgyakat az egyes helyek, tulajdonosok és terheltek szerint, a hol és a kiknél a tárgyak lefoglaltak, külön-külön csoportokba foglalva kell bevezetni. Ha a rendőri közegek ezt pontosan keresztül viszik s eljárásukat a jelenlévő tanuk aláírásával is hitelesítik, akkor nem csak kötelességüket végezték, hanem dicséretet érdemlő szolgálatot is teljesítettek a későbbi eljárásnak.

A bünjelek nyilvántartására való lajstrom mintáját a 29 a sz. mellékleten adjuk.

IV. FEJEZET.

Külön szabályok.

1. Községi előljárásságok száma.

211. §.

Ámbár a BP. 85. §-a szerint a községi előljárásságok is rendőri hatóságoknak tekintendők, minthogy azonban a községek területére a törvény szerint a főszolgabiróságok egy magasabb rendőri hatóságot képeznek, a nyomozás, illetve egyes nyomozó cselekmények teljesítésére pedig az 1881. évi III. t.-czikk szerint a m. kir. csendőrség van hivatva: a községi előljárásságok bünügyi nyomozásokat, illetve egyes nyomozó cselekményeket rendszerint csak akkor teljesíthetnek, ha erre a kir. ügyész, vizsgálóbíró, járásbíró vagy az illetékes főszolgabíró által utasittatnak.

Saját kezdeményezésükből bünügyi nyomozást csak akkor teljesíthet a községi előljárásság, ha veszély van a késedelemben, s a m. kir. csendőrség nincs jelen, s annyi idő sincs, hogy ez kellő időben értesíthető legyen.

212. §.

Ha tehát az előljárásság valamely büntetendő cselekményt észlel vagy előtte ilyen miatt feljelentés tétetik, vagy panasz emeltetik — ha nincs veszély a késedelemben — köteles a feljelentést a helyben vagy a legközelebb levő csendőrőrssel, vagy — a mennyiben az közelebb van — a főszolgabirósággal, a járásbirósággal, esetleg a kir. ügyész-séggel közölni.

213. §.

Ha a m. kir. csendőrség akár utasításra, akár saját kezdeményezésére nyomozást teljesít, abbá az előjáróság nem avatkozhatik be, de ha erre a csendőrség részéről felhívatik, az abban való közreműködést nem tagadhatja meg.

214. §.

Ha veszély van a késelemben, s ha különösen a színhely változatlan fentartására, a bűnjelek megszerzésére és lefoglalására s a bizonyítékok sürgős megszerzésére és biztosítására van szükség, s csendőrség nincs jelen azon községben, a községi előjáróságok mindazon jogokat gyakorolják és mindazon nyomozó cselekményeket teljesítik, melyek a rendőri hatóságokat a Részletes utasítások I. Része szerint megilletik.

215. §.

Panaszokat, feljelentéseket és magánindítványokat a községi előjáróságok még az esetben is tartoznak elfogadni, illetőleg jegyzőkönyvbe foglalni, ha annak alapján a községi előjáróság részéről azonnali eljárásnak szüksége nem forog fenn.

Jegyzet. A panaszfelvétel, jelentés, házkutatás, személymotosás, lefoglalás, szemle, betérjesztő átirat stb.-nek az 1., 17., 18., 19., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 32., 39., 40., 41. és 42. számú mellékleteken között mintáit az előjáróságok is használhatják.

216. §.

A csak főmagánvádló panaszára üldözhető büncselekmények (Utasítás 4. §-a) miatt e községi előjáróság a nyomozást ne rendelje el, hanem az erre irányuló feljelentést az illetékes főszolgabíróhoz terjessze be, a ki ezen kérelem tárgyában határozatot hoz.

217. §.

Ha a községi előjáróság sürgősség esetén saját kezdeményezéséből vagy a hatóság utasítására folytat nyomozást és végez nyomozó cselekményeket, köteles megtartani mindazon alaki és anyagi szabályokat, melyek a BP. és jelen utasításban a rendőri hatóságok részére előírva.

Különösen szigorúan tartsák be a községi előjáróságok a lefoglalásra, házkutatásra, személymotosásra és lefoglalt tárgyak kezelésére vonatkozó utasításokat.

218. §.

A községi előjáróságok előzetes letartóztatást ne rendeljenek el, hanem azokat, a kiknek előzetes letartóztatása indokolt, mielőbb, de legkésőbb 24 óra alatt az illetékes hatósághoz kísérés czéljából a legközelebbi csendőrségnek, esetleg csandór járőrnek, vagy, ha az közelebb van, a főszolgabíróságnak, járásbíróságnak, vizsgálóbíróknak adják át.

Jegyzet: A BP. 85. §. a községi előjáróságokat is a rendőri hatóságok közé sorozza ugyan, de tekintve a mi mostani közigazgatási szervezetünket, a községi előjáróságok, kevés kivétellel, nagyon kis mértékben alkalmasak arra, hogy a bűnpör olyan fontos tagozatának, mint a minő a BP. által körülírt nyomozás, keresztülvitelével megbízhatók lennének. Egészen kihagyni e testületeket nem lehetett a nyomozás nagy munkájából, mért módot kellett adni az embereknek arra, hogy a falu lakója például ne legyen kénytelen nagy idővesztéssel járó hosszú utakat megtenni azért, hogy a szolgabírói hivatalnál vagy a csendőrsőn panaszát megtehesse; másrészt vannak a nyomozásnak olyan egységesebb részletei, a melyekre éppen az előjáróság van hivatva feleletet adni (terhelt, tanu, tartózkodási helye, illetősége, rokonsága, vagyoni viszonyai, előélete stb.); végül pedig veszély esetén még a legfőlrésőbb községben is kell, hogy legyen valaki, a ki a nyomozás érdekeit képviselje s az első lépéseket megtegye. E három ok tette szükségessé azt, hogy a községi előjáróságok nyomozásra jogosított és kötelezett rendőrhatóságoknak fogadtassanak el; de egyszersmind ez a három ok jelöli meg azokat a határokat is, a meddig a községi előjáróságok a nyomozás terén működhetnek.

A községi előjáróságok nyomozó tevékenysége két főrészeire osztható; ezek közül az első vonatkozik a rendes körülmények között végzendő cselekményekre, a másik pedig a halaszthatatlan szükség, a veszély idején való teendőkre. Az első kényelmes és nagy felelősség nélkül való teendő, mert mindössze abból áll, hogy a községi előjáróságok a náluk tett panaszokat és feljelentéseket fölveszik. Ezeket aztán, vonatkoznak azok akár hivatalból, akár magánindítványra üldözendő büncselekményekre, egyszerűen közlik a legközelebbi őrszel, vagy főszolgabíró, kir. ügyészszel, vagy végül járásbírósággal. Ezekben felől rendes körülmények között a községi előjáróságok csak azokat a nyomozati cselekményeket tartoznak teljesíteni, a melyekre nézve a kir. ügyész stb. által megkerestetnek. Ez utóbbiak teljesítése, illetve ennek módja nehézségeikba nem fog ütközni, mert a megkereső hatóság megkeresésében meg fogja, de köteles is pontosan megjelölni mindazt, a mit teljesítenni akar. Rendes menetű bűnpereknel tehát ezzel és a nyomozó csendőr köteles támogatásával ki van merítve a községi előjáróságok nyomozási hatásköre, a melyre a „kíséző” jelző tökéletesen ráillik. A tulajdonképeni nyomozás tehát a főszolgabíró és ennek közegei, a csendőrök kötelessége. Másként áll azonban a dolog, ha veszély van és ha sürgős szükség áll be. Ilyenkor a községi előjáróság gyakorolhatja a rendőri hatóság minden jogát, de viseli is annak felelősségét. Be kell látni, hogy ezt könnyebb volt kimondani, mint a gyakorlati életben keresztül vinni. Messze van még az az idő, a mikor a községi előjáróságok nagyobb része képes lesz azokat a jogokat gyakorolni, a melyek őt elvben a BP. és a jelen utasítás szerint megilletik és a felelősségnek azt a terhét elviselni, a melyet rá a nyomozás során a BP. és a jelen utasítás helyez. Azonban eltekintve a jövőtől, a jelennek megvannak a maga elutasíthatlan következményei; a községi előjáróságokat föl kell szerelni vala-

hogy, hogy feladatuk legalább egy részének megfelelhessenek. Ez a fűl-szerelés leghelyesebben abból fog állani, ha a főszolgabírói hivatalok annak rendje és módja szerint kitanítják a községi előjáróság vezetőit arra, hogy szükség esetében mi az ő elmulaszthatlan teendőjük. Szerintünk ez a teendő három fő irányban csúcsosodik ki, s ezek: 1. a csendőrség (esetleg, ha közelebb van, a kir. ügyészség, a főszolgabíró, a kir. járásbíró) a lehetőség szerint való leggyorsabb értesítése; 2. a színhely állapotának aprólékosságig menő leggondosabb főtartása és végül 3. a gyanúsítottaknak esetleges őrizetbevétele, melynek legnagyobb időtartama 24 óra. Ha a községi előjáróságok ezekre és ezeknek teljesítési módjaira nézve kellően kitanítatnak, s ha ezen kitanítás meghozza azt a gyümölcsöt, hogy a fentemlített 3-as kötelesség mindig pontosan teljesíteni fog, akkor a községi előjáróságok a jelen viszonyok között a jelen szervezetekben megtettek mindent, amit tőlük józanul követelni lehet.

2. A m. kir. csendőrség számára.

219. §.

A magy. kir. csendőrséget a bűnügyi nyomozások körül megillető jogokat, kötelességeket és az ezekből folyó teendőket a csendőrségi szabályok és utasítások, nevezetesen a belügyi és honvédelmi ministerek által 1899. évi december hóban kiadott csendőrségi „Szolgálati utasítás“ A) „Általános rész“ — és ennek „Függeléke“ szabályozzák.

Jegyzet: Az e szakaszban említett utasítás megjelent a „Közigazgatási Könyvtár“ 1900. évi január havi füzeté gyanánt.

220. §.

Bűnügyi nyomozó cselekmények rendszerinti teljesítésére a BP. és jelen utasítás I. fejezetének 7. §-a értelmében a csendőrség csak azokon a területeken van hivatva, a melyek sem a törvényhatósági joggal felruházott, sem a rendezett tanácsu városok bel- és külterületéhez nem tartoznak.

A rendezett tanácsu városokban azonban az egyéb közbiztonsági szolgálatot, úgy mint eddig, a m. kir. csendőrség teljesíti.

221. §.

A törvényhatósági joggal felruházott városok bel- és külterületén a csendőrség által teljesíthető szolgálatot az 1882. évi X. t.-czikk szabályozza.

222. §.

Rendezett tanácsu városok bel- és külterületén a csendőrség a kir. ügyészség, a vizsgálóbíró vagy kiküldött bíró,

vagy a járásbíró felhívására foganatosít nyomozó cselekményeket; saját kezdeményezéséből, akár feljelentésre, akár saját észlelete alapján, csak akkor és annyiban, a mikor és a mennyiben a késedelem veszélylyel jár; egyéb esetekben pedig a feljelentést vagy saját észleleteit a nyomozás, vagy egyes nyomozó cselekmények elrendelésére illetékes kir. ügyészséggel, járásbíróssággal vagy városi rendőri hatósággal közli; épp úgy közli a városi rendőri hatósággal, az elhalaszthatlan, egyébként a városi rendőrség hatáskörébe tartozó, nyomozó cselekményeket és ugyanoda adja át haladéktalanul az általa a város bel- vagy külterületén saját kezdeményezéséből előállítás végett elfogottakat, az őrizetbe vett és lefoglalandó bűnjelekkel és egyéb tárgyakkal együtt; kivéve, ha az elfogottat és az említett tárgyakat közvetlenül a vizsgálóbírónak vagy járásbíróknak vagy más hatóságnak kell átadni, a minek megtörténtéről azonban a városi rendőri hatóság is mielőbb értesítendő.

223. §.

Azt, hogy a csendőrség a községi előjáróságok, mint rendőri hatóságok területén nyomozó cselekmények teljesítésére mennyiben van hivatva, a jelen Utasítás 211., 212. és 213. §§-ai és a csendőrségi „Szolgálati utasítás“ határozzák meg.

224. §.

A csendőrőrsök és különítmények, valamint ezek altisztjei és legénysége bűnügyi nyomozások tekintetében nincsenek a fő- és székvárosi m. kir. államrendőrség, a törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsu városok rendőri hatóságának vagy a községi előjáróságoknak alárendelve és nem képezik ezeknek rendőri közegeit; mindazonáltal sürgős szükség esetében az említett rendőri hatóságok a saját területükön levő csendőrséget egyes nyomozó cselekményekhez segédletül vehetik igénybe, illetve a segédlet kiállítása iránt a csendőrőrs- vagy különítmény-parancsnoksághoz, esetleg az ezeknek előjáró szakasz-, szárny- vagy kerületi parancsnoksághoz megkeresést intézhetnek; de az ily segédletül kirendelt csendőr-egyének csak arra vannak hivatva, hogy az eljáró rendőri hatóság tagját vagy közegét teendőinek kivitelében támogatassák és személyét erőszakoskodások ellen megvédjék, magában a hivatalos eljárásban cselekvőleg részt nem vesznek.

225. §.

A főszolgabíró, mint nyomozó rendőri hatóság, oly nyomozó cselekményeket, melyeket a csendőrörökön és különítményeknél beosztott altisztek és legénység, mint a BP. 85. §-a értelmében rendőri közegek, a BP. rendelkezéséhez képest teljesíteni jogosultak, a területén állomásozó csendőrség által teljesíthet. E célból a területén levő csendőrör- vagy különítmény-parancsnokságokat és sürgős szükség esetén az azokhoz tartozó csendőr-altiszteket és legénységet közvetlenül is igénybe veheti. A főszolgabíró vagy a főszolgabírói hivatalnak önálló intézkedésre jogosított tagja különben arra is jogosult, hogy az általa teljesítendő nyomozó cselekményekhez a területén levő csendőrséget segédletül vegye igénybe. (Lásd 224. §.)

226. §.

Az illetékes főszolgabíró felhívás, a többi rendőri hatóság megkeresés útján érintkezik a csendőrörök és különítmény-parancsnokságokkal, illetve az azokhoz beosztott altisztekkel és legénységgel; az összes rendőri hatóságok a tiszti különítmény, valamint csendőrszakasz, szárny- és kerületi parancsnokságokkal kölcsönösen megkeresések és átiratok útján érintkeznek.

A csendőrörök és altiszti különítmény-parancsnokságok a területen illetékes főszolgabírónak jelentenek, a többi rendőri hatóságoknak értesítést adnak.

227. §.

Ha csendőrrörök a fő- és székváros, a törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városok, vagy idegen főszolgabírói járás területén bármely okból szolgálatilag is jogosultan megjelennek: jogositva és kötelezve vannak az általuk észlelt büntetendő cselekmények véghezvitelét, folytatását vagy ismétlését megakadályozni és a személy- vagy vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető veszélyekkel szemben a csendőrségi szabályokban előírt módon eljárni; de tartoznak észrevételeikről és netán tett intézkedéseikről a területen illetékes rendőri hatóságot haladéktalanul értesíteni.

Csendőrrörök vagy egyes csendőrök az ily idegen területen büncselekményen tetten ért vagy nyomon üldözött egyéneknek előállítás céljából való elfogása tekintetében úgy

járnak el, mint a saját területen, de az elfogottat, az őrizetbe vett bűnjelkével és egyéb tárgyakkal együtt, haladéktalanul a területen illetékes rendőri hatóságnak, a községi előjáróságok kivételével, átadni tartoznak.

228. §.

Ha annak szüksége merül fel, hogy a csendőrség (járőr) büntetendő cselekmény miatt reá tartozó nyomozó cselekmény, pl. elfogás céljából a fő- és székváros, törvényhatósági joggal felruházott, vagy rendezett tanácsu város, vagy idegen főszolgabírói járás területére lépjen: akkor erre a csendőrség (járőr) jogosult, ha a halasztás veszélylyel jár, de ezen esetben rendszerint a csendőrörök- vagy különítmény-parancsnokság részéről a szolgálati könyvecskébe bevezetendő utasítással küldendő ki.

Ily kiküldetés azonban csak a jelen Utasítás 14. §-a 2-ik bekezdésében foglaltak szem előtt tartásával történjék.

A tettesnek vagy részeseknek nyomon üldözése esetében azonban a csendőrrörök vagy szolgálatilag fellépett csendőr ily kiküldetés nélkül léphet idegen rendőri hatósági területre és járhat ott el.

Arra nézve, hogy a csendőrség idegen rendőri hatósági területen való fellépéskor miképpen járjon el és hogy a rendőri hatóságok és közegek vele szemben miképp viselkedjenek, jelen Utasítás 15—17. §§-ai irányadók.

Jegyzet: A jelen utasítás 219—228. §§-ai, a csendőrség hatáskörét, ezen intézmény közegeinek igénybe vehetési módját, feltételeit és határait és végül az érintkezés alakszerűségeit írják körül. A nyomozás egyes cselekményeinek miként való keresztülvitelére nézve a csendőrség külön utasítást kapott, a mely a nyomozás lényegét illetőleg olyan, mint a jelen utasítás. Különbségek csak ott foroghatnak fenn, a hol a csendőrség katonai jellegű intézmény minősége lép előtérbe, a mely körülmény természetesen a BP. rendelkezéseivel összhangban kell hogy álljon.

A jelen szakaszok tárgyát képező intézkedések különben, noha a csendőrség számára szólanak, a többi rendőrhatalóságokat is érdeklik, mert tudniok kell, hogy mi szabad a csendőröknek az ő területükön s mit követelhetnek ők a területükön székelő csendőrségtől. A csendőrség őrsői, közegei, a mi a nyomozást illeti, az illetékes főszolgabíró rendelkezése alatt állanak, az hívja fel őket a nyomozásra, az szabja meg teendőiket s ők annak jelentenek. Működésük területe a főszolgabíró járása; illetve, jobban mondva, a főszolgabíró hatósága alá rendelt terület. Ebből, mint önálló rendőri területek, ki vannak véve a törvényhatósági joggal bíró és rendezett tanácsu városok, a melyeknek saját rendőrsége van s így a nyomozást az teljesíti. Ilyen területekre is léphet kivételesen nyomozás végett a csendőr, de csak akkor, ha arra a kir. ügyész, vizsgáló, kiküldött bíró, vagy végül a járásbíró (tehát a főszolgabíró ilyenre nincs jogositva) felhívja, hogy ha a késelem

veszélylyel jár; egyéb esetekben tartozik respectálni a városi rendőrség illetékességét s még a saját észleleteit, vagy a nála tett följelentést is tartozik közölni az illetékes rendőrséggel, (közölheti azt különben közvetlenül a kir. ügyészséggel, vagy a járásbíróssággal is.) A hatáskör és illetékesség kölcsönös figyelemmel tartására vonatkozó ezen határozatok különben legnagyobb részben megfelelnek a tényleges gyakorlatnak és ez okból tüzetesebb megvilágítást nem igényelnek.

3. A területenkivüliséget és mentelmi jogot élvezőkre vonatkozólag.

229. §.

Ha a feljelentésből az tűnik ki, vagy ha nyomozás során annak jelenségei merülnek fel, hogy a terheltet a területenkivüliség vagy a konzuli személyes mentességi jog illeti meg: ezekkel szemben a rendőri hatóság még tettenkapás esetén sem járhat el, hanem köteles a feljelentést, esetleg a nyomozási iratokat, haladéktalanul a kir. ügyészséghez áttenni. Ha az ilyen mentességi jogot élvező, tanuként lenne megidézendő, ennek eszközlése végett a kir. ügyészség kereendő meg.

Jegyzetek: 1. Az utasítás jelen szakaszának magyarázatául közöljük a BP. vonatkozó szakaszait. A BP. 25. §. 4-ik bekezdése: „A külföldön területenkivüliséget, vagy személyes mentességet élvező magyar honosnak ott elkövetett bűncselekménye tekintetében az a magyar bíróság illetékes, a melynek területén a terhelt legutóbb lakott, s ha ily lakóhely nem állapítható meg, a bpesti bíróság”.

A BP. 31. §-a: „Ha a terheltet a területenkivüliség, vagy a személyes mentesség kedvezménye illeti, vagy ha e tekintetben kétség merül föl: az esetről a bűnvádi eljárás megindítása előtt, vagy ha ez már meg volt indítva, ennek felfüggesztése mellett az igazságügyi miniszterhez nyomban jelentés teendő.

A területenkivüliség és a személyes mentesség fennállása és terjedelme fölött a nemzetközi szerződések és a gyakorlat alapján az igazságügyi miniszter dönt.”

Ezen eljárási rendelkezésekhez az anyagi jog szempontjából csak azt fűzzük hozzá, hogy a területenkivüliséget, vagy személyes mentességet élvezők és ezek családtagjai a magyar állam területén elkövetett bűncselekményeikért a nemzetközi szerződésekben kifejezésre juttatott alapelv (az 1815. jun. 9-én megállapított nemzetközi egyezmény XVII. melléklete) szerint saját államuk büntető törvényeinek vannak alávetve. Az említett egyének szolgálja és kísérelő személyzetére nézve azonban ez a kivételes helyzet csak akkor áll fenn, ha annak a személyzetnek a tagjai nem magyar honosok, mert ellenkező esetben bűncselekményeik nálunk és a mi törvényeink szerint kerülnek bírói elbírálás alá. A rendőrhatalóságokra nézve az ilyen esetekben a legfontosabb tudni való az, hogy az említett egyének ellen kiváltságuk tartama alatt bűnvádi eljárás nem indítható, illetve nem folytatható, s hogy ellenük személyes szabadságra vonatkozó kényszer intézkedés, valamint lefoglalás, házkutatás és személymotoszás

nem foganatosítható. (Min. ind. 141 l.) Igaz, hogy a területenkivüliség és a személyes mentesség joga nem egy és ugyanaz, hogy az utóbbinak a köre szűkebb, mint az előbbié, ennek elbírálása azonban nem tartozik a rendőrhatalóságokra; mert ezeknek csak az a kötelességük, hogy a fölmerült esetben a kir. ügyészségnél jelentést tegyenek, s az igazságügyi miniszter döntéséig, illetve a kir. ügyésznek újabb utasításáig az említett személyek ellen való további eljárástól tartózkodjanak.

2. Ha a területen kivüliség vagy személyes mentesség jogát élvezők mint tanúk volnának kihallgatandók, a rendőrhatalóságoknak kötelességük ez iránt szintén a kir. ügyészt megkeresni, a ki azután a kiadott utasítások értelmében jár el.

230. §.

Az országgyűlés, ugyszintén a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottság tagjainak mentelmi jogát a BP. s jelen utasítás nem érintvén: a nevezettek ellen tett feljelentés esetében az eddig fennállott szabályok irányadók.

Jegyzetek: 1. A mentelmi jogra nézve a BTK. 19. §-a és a BP. 32. §-a így intézkedik:

„Az országgyűlés, ugyszintén a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottság tagjainak mentelmi jogát a jelen törvény nem érti.”

A BP. 40. §. pedig az eljárás szempontjából azt rendeli, hogy: „A mentelmi jog felfüggesztése végett a megkeresést az illetékes bíróság a főügyész útján terjeszti az illető ház vagy bizottság elé.”

A delegáció (ugy a magyar, mint az osztrák) tagjainak mentelmi jogáról különben az 1867. évi XII. t.-cz. 47. §-a rendelkezik, a melyet a felelőtlenség terjedelme tekintetében a parlamenti gyakorlat az országgyűlés más tagjaira nézve is követ.

Mindezekben az esetekben a rendőrhatalóságoknak csak az az egy kötelességük van, hogy a kir. ügyészséget az esetről azonnal értesítsék és a további eljárásra nézve az ő utasítását, illetve intézkedését várják be.

Más elbírálás alá tartozik az az eset, ha a mentelmi joggal ruházott egyén tetten éretik. (BP. 132. §-a). Ily esetben a rendőrhatalóság a mentelmi jogot élvezővel szemben is úgy jár el, mint más terhelttel; tehát teljesítheti ellene a legszükségesebb nyomozó cselekményeket, sőt ha a letartóztatás törvényes okai főforognak, le is tartóztathatja. Ha azonban a legszükségesebb intézkedések megtörténtek, akkor a mentelmi jog felfüggesztése iránt való lépések megtétele végett a kir. ügyészség haladéktalanul megkeresendő illetve értesítendő. Még ilyenkor sem szabad azonban tulhajtani a tettenérésből a rendőrhatalóságra háramló jogot; a melylyel tehát csak súlyosabb büntettek (és nem jelentéktelen kihágások) esetén kell élni. Nem szabad ugyanis feledni, hogy a mentelmi jog felfüggesztése, vagy főtartása iránt való határozathozatal az országgyűlés souverain joga, a melyet tiszteletben tartani minden hatóságnak kötelessége.

2. Az országgyűlés és a delegáció tagjainak tanuként való kihallgatásához a mentelmi jog felfüggesztése nem szükséges. Ha azonban az ilyen tanúval szemben személyes szabadságát korlátozó kényszer (elővezetést) kellene alkalmazni, akkor a mentelmi jog felfüggesztése kieszközlendő.

4. A fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban levő tagjaival szemben követendő eljárás.

231. §.

A fegyveres erőnek, úgy a m. kir. csendőrségnek tényleges szolgálatban levő tagjaival szemben követendő eljárást, a m. kir. belügyministernek a katonai bíróságok hatáskörére, továbbá a fegyveres erőnek és a csendőrségnek tagjaira vonatkozólag, valamint a rendőri és kihágási ügyekben bírósághoz forduló közigazgatási hatóságok és a katonai hatóságok közti érintkezés tárgyában kibocsátott rendelete szabályozza.

Jegyzet: A közshadsereg, haditengerészet, a honvédség, a csendőrség és a népfelkelés tényleges szolgálatában levő tagjaira nézve az azok által a tényleges katonai szolgálat tartama alatt elkövetett mindennemű bűncselekmények elbírálására a katonai bíróságok birnak hatáskörrel. Erről az 1889. évi VI. t.-cz. 63. §-a, az 1890. évi V. t.-cz. 16. §-a, az 1881. évi III. t.-cz. 8f §-a és az 1890. évi XXI. t.-cz. 5. §-a intézkedik. A felmerülő esetekben való érintkezést pedig az eddig is hatályban levő rendeletek szabályozzák.

V. FEJEZET.

Záróhatározatok.

232. §.

Jelen Utasítással a bűnügyi nyomozás tekintetében a rendőri hatóságok és közegek számára kiadott összes rendeletek, törvényhatósági szabályrendeleten vagy gyakorlaton alapuló szabályok hatályon kívül helyeztetnek.

Érintetlenül hagyatnak azonban a rendőri hatóságok és közegek részére egyéb rendészeti teendők, nevezetesen a figyelő, megelőző rendészet, valamint a közbiztonság és közrend fentartása érdekében kiadott vagy alkotott s az 1896. évi XXXIII. törvényczikk által hatályon kívül nem helyezett vagy ezzel nem ellenkező törvények, rendeletek és törvényhatósági szabályok.

Budapesten, 1899. évi december hó 22. napján.

Szell s. k.

MINTÁK.

1. sz. melléklet.A.....i rendőrség kapitányi hivatala.

3500. szám.
rk. 1900.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett N-ben a rendőrkapitányságnál 1900. évi márczius hó
20 án Névi Rezső paksi születésű, 35 éves, izraelita vallású,
helybeli kereskedővel, (lakik III. ker. Könyök-utca 16. sz. u.) ki a
következő feljelentést teszi:

Fürge Bernát (székesfejérvári származású, 24 éves, nőtlen) 60 frt havi fizetéssel alkalmazott kereskedő-segéd volt nálam. Tegnap 800 frtot adtam át neki azzal, hogy azt a „Gebrüder Braun“ bécsi cég részére a postán adja föl s ma a földadó vevényt nekem szolgáltatassa át. Ma reggel Fürge Bernát az üzletbe nem jött be. Lakására (Lövölde-u. 5. sz. IV. em. 4. ajtó) küldtem a bolti szolgát, a ki a lakásadónéjától megtudta, hogy Fürge Bernát nem hált a lakásán, de este 7-kor otthon volt, ünneplőbe öltözött s azt mondta, hogy vidéki rokonaival színházba megy.

Minthogy ezek után alapos a gyanum, hogy Fürge Bernát 800 frtomat eltulajdonította, kérem azonnal való letartóztatását és sikkasztás büntette miatt való megbüntetését.

Fürge Bernát személyleírása: magas sovány testalkat, fekete szem, vörös bajusz, vörös haj, angolos oldalszakáll, orra görbe bibircses, bal arcán egy kis szőrös szemölcs, fogai rosszak, járás közben kissé előre hajlik. Ruházata urias. Beszél magyarul, németül, szerbül.

Felvette:

Révi Elek
r. fogalmazó.

Névi Rezső s. k.
kereskedő.

2-ik számú melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatala.

Erőszakos nemi közösülés büntetével
 gyanúsított és a i alólírt
 rendőrkapitányságnak fogházában elő-
 zetes letartóztatásban levő

Gerő Elemér

arra kéri

dr. Szántó Gyula

Tekintetes

dr. Szántó Gyula

ügyvéd urnak

Helyben.

(I. ker., Lövő- utca 4. sz.)

..... ügyvéd urat, hogy védel-
 mét elvállalni és a megbízás elfogadá-
 sáról őt az ügyében eljáró

Nagy László

r. tisztviselő útján értesíteni szives-
 kedjék.

N.-ben, 1900. év február hó 10 n.

Tóth Béla

rendőrkapitány.

(P. h.)

3. sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatalától.

1257 szám.
 rk. 1900.

Idézés bűnügyben.

Kovács József

.....
 az ellene beadott feljelentés folytán a
 rendőrkapitányi hivatalnak (III. kerület,
 fő-utca 2. sz.) I. emelet, 28 számú
 szobájába, 1900 évi január

hó 31 napjának délelőtti 8 órájára
 kihallgatása végett oly figyelmeztetéssel
 idéztetik meg, hogy meg nem jelenése
 esetében elővezetése el lesz rendelve.

N.-ben, 1900 évi január hó
 28 n.

Kovács József

cipész-segéd

(lakik II. ker. Lovas-
 utca 30 szám 20 ajtó.)

N. N.

rendőrkapitány.

(P. h.)

4. sz. melléklet.

A I rendőrség kapitányi hivatala.

2560
rk. 1900.

Idézés bűnügyben.

Csalás büntetével

gyanusított

Irka Tamás

a BP. 470. §-ában meghatározott következmények terhe mellett felhivatik, hogy jelen idézés utolsó közzétételétől számítandó egy hónap alatt fentirt hivatalnál kihallgatása végett jelentkezék, vagy tartózkodási helyét jelentse be.

N-ben, 1900. évi márcz. hó 5-én.

Révész Gábor
rendőrkapitány.

(P. h.)

5. sz. melléklet.

A I rendőrség kapitányi hivatala.

1507. szám.
rk. 1900.

A M. Á. V. tek. állomásfőnökségének

N.-ben.

Közveszélyes cselekmény vétsége
miatt folyamatba tett bűnügyben
Zsoldos Ignác forgalmi tisztet
gyanusítottként leendő
kihallgatása végett 1900. évi február
hó 15 déle. 9 órájára megidéztem, mert
a késedelem veszélylyel járna. Miről
a BP. 130. §-ára való hivatkozással
a tek. főnökséget tudomás végett egy-
idejűleg értesitem.

N-ben, 1900. évi február hó 10-n.

Bély Jenő
rendőrkapitány.

Jegyzet: Ugyanez a minta használható akkor is, ha a gyanusított a fegyveres erőnek, vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban lévő tagja, vagy a rendőrség vagy a pénzügyőrség személyzetéhez tartozó egyén. Mindezeket különben és rendszerint feljebbvaló hatóságuk útján és nem közvetlenül kell idézni. A közvetlen idézést (mintáját lásd a 8. sz. mellékleten) csak a késedelemben rejlő veszély teheti indokolttá. (BP. 130. §. 4-ik bekezdése).

6. sz. melléklet.A.....i rendőrség kapitányi hivatala.5890.
rk. 1900. szám.

Elővezető parancs.

Sülő Gábor,

a ki zalatnai születésű, 50 éves,
ref. vallású, nőtlen állapotú, gyári
munkás foglalkozású (lak. I. ker.
Arany utca 8 szám 7 ajtó) és
 a ki a sértett, továbbá Pásztor András tanu-
 vallomása alapján alaposan gyanusít-
 ható azzal, hogy Nemes Julia napszá-
 mosnő ellen 1900. február 1-én éjjel 11
órákor közös lakásadójuk, Vas János
lakásán erőszakos nemi közönség bün-
tettét követte el. 1900. évi márczius
hó 20-án napjának délelőtti 9 órájára a
 fentirt hivatal elé vezetendő.

Az elővezetés azért rendeltetett el,
 mert Sülő Gábor gyanúsított szabály-
 szerű idézés dacára az alólirt hivatalnál
 az 1900. febr. 27-ére kitűzött határnapon
 meg nem jelent s elmaradását nem iga-
 zolta. Megjelenése pedig okvetlenül szük-
 séges, mert az ellene emelt panaszra még
 ki sem hallgattatott.

N-ben, 1900. év márczius hó 19. n.

Nagy Aron,
r. kapitány.

(P. h.)

Elővezető parancs (BP. 181. §.) a nyomozás során.

7. sz. melléklet.A.....i rendőrség kapitányi hivatala.5001
rk. 1900. szám.

Elfogató parancs.

Remek Alfonz

a ki móri születésű 26
 éves ev. ref. vallású nőtlen
 állapotú bolti szolga foglalkozású
 s a ki alaposan gyanusítható azzal, hogy
1900. évi január 15-én Bérci Anna mo-
sónő Hajnal-utca 12. sz. a. lévő laká-
sába az ajtó befeszítése mellett behatolt.

a BP. 141. §-ának 5 pontja értel-
 mében — azért, mert a sértettet lépten-
 nyomon üldözi s megöléssel fenyegeti
 — letartóztatandó és fentirt hivatal elé
 állítandó.

N-ben, 1900. év február hó
5 n.Révész Bence
rkapitány.

Elfogató parancs (BP. 143. §.) a nyomozás során.

6. Családi állapota :

(a megfelelő rovat aláhuzandó)

A házas félnek családi és utóneve, valamint polgári állása :

A házasságkötés napja :

Netaláni egyéb, a családi viszonyokra vonatkozó adatok :

7. Községi illetősége :

nős	férjes	<u>nőtlen</u>	há-
jadon	özvegy		házassága
felbontatott			

<u>Frics</u>	község	<u>sírokai</u>
járás	<u>Sárosvár-</u>	
megye.		
	város	
	utca	házszám.
Budapest	ker.,	
utca	házszám.	
Külföldieknél :		
állam		
község, vagy város		
	közigazgatási	kerület.
	birósági	

8. Utolsó lakóhelye :

<u>Eperjes szab. kir. város</u>	
<u>Sárosvár-</u>	
megye.	
város	
utca	házszám.
Budapest	ker.,
utca	házszám.
Külföldieknél :	
állam	
község, vagy város	
	közigazgatási
	birósági
kerület.	

9. Vallása :

rkath.

10. Kora :

36 éves

kőműves

11. Állás, hivatás, foglalkozás, vagy keresetforrás, szolgálati, vagy függőségi viszony :

Tüzetesen megjelölendőek :

a) a főhivatás-, foglalkozás-, vagy keresetforrás ;

b) szolgálati, vagy fizetési viszonynál : köz- vagy magánszolgálat :

aa) közszolgálatnál, annak minősége (állami, törvényhatósági, vagy községi, tiszteletbeli, vagy díjazott) végleges, vagy ideiglenes, szolgálati eskü le-, vagy le nem tétele, esetleges óvadék összege :

bb) magánszolgálati viszonynál az alkalmazás és foglalkozás minősége : (belső, vagy külső gazdasági cseléd, czipészinas, szabósegéd, könyvvezető gyári munkás) tartama (felmondás mellett, vagy a nélkül).

Önálló keresettel nem bíró kiskorúaknál a szülők hivatása.

Önálló keresettel nem bíró férjes asszonyoknál a férj hivatása :

12. Vagyoni viszonyai :

(esetleges ingatlan birtok).

vagyontalan

13. Katonasági viszonyai :

Különösen megjelölendő sorozás alatt álló, vagy előre láthatólag az eljárás folyamán sorozás alá kerülő terhelteknél a hadkiegészítő kerület ; tényleges szolgálatban levőknél (közös hadsereg, haditengerészet, vagy honvédség) a csapat, intézet, vagy hatóság stb., valamint a rendfokozat. Tartalékos-, vagy póttartalékosoknál az ezred, melyhez be van osztva és a hadkiegészítési kerület, mely nyilvántartja.

A megfelelő rovat aláhuzandó.

szolgált a cs. és kir. 67. sz. gyalogezrednél és 2 évig a honvédségnél

A közös hadsereg haditengerészet honvédség	} kötelékéből kilépett
végelbocsátás, vagy felülvizsgálat folytán.	

14. Szellemi műveltsége :

Tud-e

- a) irni és olvasni
 b) vagy csak olvasni
 c) van-e magasabb iskolai képzettsége és milyen ?

15. Anyanyelve :

tót.

16. Az örökösökre át nem szálló nyilvános czimek, belföldi rend- és díszjelek, külföldi rend- és díszjelek viselhetésének jogosítványa :

17. Terhelt által vitt gyámság, vagy gondnokság :

18. Előző büntetések :

Lopás vétségéért 1897-ben 2 hónapi fegház ; lopás büntetéseért 1898-ban 6 hónapi börtön.

19. E helyen a terhelnél netán felismerhető állandó jellegű testi vagy szellemi fogyatkozást meg kell említeni :

jobb lábára sántít.

Személyazonosságának megállapítása után közöltetik terhelttel, hogy azzal gyanúsítatik, hogy 1900 évi február 15-én éjjel hamis kulccsal kinyitotta Balog Elemér üzleti raktárát, s onnét 70 forint értékű vászonneműt tulajdonított el.

Terhelt a BP. 54. §-a értelmében figyelmeztetvén, hogy védőt választhat, illetőleg felvilágosítván a védő kirendelésének módzatairól és az ingyenes védelem eseteiről, kijelenti :

a) Védőtül választom
 ügyvédet.

Erről nevezett védő egyidejűleg értesítettett.

b) Nem kívánok védőt.

Azon kérdésére, hogy kíván-e valamit védelmére előadni, terhelt következőleg nyilatkozik :

Beösmérem, hogy 1900. évi február 15-én éjjel Balog Elemér kereskedő üzletéhez tartozó raktárt hamis kulccsal kinyitottam, s onnét egy batyura való, 20 db abroszt és 10 db asztalkendőt elvittem.

Az eltulajdonított vászonneműket Zsineg Julia szeretőmnek adtam át, hogy azokat kéz alatt adja el, s a kapott pénzzel nekem elszámoljon. Zsineg Juliának megmondottam, hogy a vászonneműeket Balog Elemér raktárából hoztam el.

A raktár berendezését ismertem, mert előző napokban a házban kőmives munkát teljesítettem, s e közben a sértett egyik segédjével a raktár ajtóban beszélgettem.

A kérdéses házba úgy jutottam, hogy este a ház nyitott pinczéjébe elbujtam. A lopás elkövetése után pedig újra a pinczében húztam meg magam s onnét csak reggel, a házkapu kinyitása után távoztam.

A hamis kulcsot egy lakatos legény ismerősömtől kaptam, ennek nevét azonban nem árulom el.

A lopásra az vitt rá, hogy munkám nem volt, azonfelül a lopott tárgyakért szerzendő pénzből Zsineg Julia szeretőmnek ajándékot akartam venni.

Más mondani valóm nincs.

Felolvasás és tót nyelven történt megmagyarázás után helybenhagyatott és aláíratott.

N. N.
 alkapitány.

Novotni András s. k.

és esetleg :

Kellemes Jenő
 jegyzőkönyvvezető.

10. sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatalától.

8230 szám.
rk. 1900.

Idézés bűnügyben.

Horvát Géza

felhivatik, hogy tanukép leendő kihallgatása végett 1900. év márcz. hó 15 -ik napján délelőtt 10 órakor a rendőrkapitányi hivatal (I. ker., Fő-utca 2. szám) I. emelet 28 számú szobájában megjelenjen.

Ha a tanu a határnapig lakást változtatna, ezt a körülményt jelentse be.

A tanu, ki kellő megidézés dacára meg nem jelent és elmaradását alapos okkal ki nem menti, a BP. 194. §-a értelmében elővezetethető és az okozott költség megtérítésére kötelezendő, továbbá hatszáz koronáig terjedhető és elzárásra átváltoztatható pénzbüntetéssel büntetendő.

Ismételt meg nem jelenés esetében a büntetés ugyanabban az ügyben is újból megállapítható.

N.-ben, 1900. év márcz. hó 8 n.

(P. h.)

N. N.
rendőrkapitány.

Tanu megidézése a nyomozás során (BP. 198. §.)

10'a. sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatala.

1300 szám.
rk. 1900.

Határozat.

Lopás büntetével

terhelt Földes János
nyomozati ügyében Szép Károly
(lak. Szücs-u. 4. sz. 12. ajtó)
tanu elővezetetését elrendelem s ennek fogantatásával Dobos Imre közrendőrt
..... bizom meg.

Indokok:

Szép Károly a föntemplített bűnügyben a mai napra, mint tanu, szabályszerűen meg volt idézve, s meg is jelent; de mert kívánságára azonnal kihallgatható nem volt, figyelmeztetés dacára a hivatalos helyiségből eltávozott.

Mint hogy pedig a nevezett tanunak kihallgatása okvetlenül szükséges, mert a bűncselekménynek ő az egyedüli szemtanúsja, ebből az okból elővezetetését a BP. 144-a értelmében elrendelni kellett.

N.-ben 1900. febr. 20.

Bérczy Jenő
rkapitány.

(P. h.)

10/b sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatala.

6890.
rk. 1900. sz.

Tek.

Jámbor Lajos

vizsgálóbíró urnak

Helyben.

Az alá idezárt összes nyomozati iratok közlése mellett a BP. 98. §. 3-ik bekezd. és 194. §. alapján indítványozom, hogy a tek. vizsgáló bíró ur Jó János (lak. Kelemen-u. 20. sz. I. em. 10. ajtó) tanut szabályszerű idéztetése daczára való meg nem jelenése miatt büntesse meg.

Határozatának közlését és a nyomozás folytatása végett az összes iratok visszaküldését kérem.

N-ben, 1900. február 3-án.

(P. H.)

Elek Sándor.
r. kapitány.

Jegyzet. Ez a minta használható a szabályszerűen idézett, de meg nem jelent szakértő megbüntetésének indítványozásánál.

11. sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatala.

3212.
rk. 1900. szám.A cs. és kir. 32. sz. gyalogezred tek. parancsnokságának

N.-ben.

Lopás büntette miatt Lovász János gyanúsított ellen folyamatba tett büntügyben megkeresem a tek. ezred-parancsnokságot, sziveskedjék a / a. idezárt idézőlevelet Láng Pál (n.-kőrösi szül. 22 éves) közkatonának kézbesíteni és őt utasítani, hogy az 1900. évi márczius hó 30. délelőtt 9 órájára kitűzött határnapon tanukép leendő kihallgatása végett pontosan jelenjen meg.

E megkeresés foganatosításáról értesítést kérek.

N-ben, 1900. évi márczius hó
1 n.**Györffy Balázs,**
rkapitány.

(P. H.)

Jegyzet. Megfelelő módosítás mellett ugyanilyen formában történik az idézés akkor is, ha a fegyveres erő tagja és a vele egy tekintet alá eső egyének feljebb való hatóságuk útján gyanúsítottakként idéztetnek. (BP. 130. §. a.)

Megkereső levél a fegyveres erő tagjának és a vele egy tekintet alá eső egyének tanukép való megidézésénél a nyomozás során (BP. 137. §.)

12. sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatala.

5200. szám
rk. 1900.A m. kir. számú
honvédgyalozred tek. pa-
rancsnokságának

N.-ben.

Ostor Gergely ellen közokirathamisítás
büntette miatt folyamatba tett büntü-
ben Orosz Bernát honvédőrsvezetőt,
tanukép leendő kihallgatása végett, 1900.
évi február hó 28-n délelőtti 9
órájára közvetlenül megidéztem, mert
a késedelem veszélylyel járna.Míról a BP. 197. §-ára való hivat-
kozással a tek. parancsnokságot
tudomás végett egyidejűleg értesitem.

N.-ben, 1900. évi február hó 27-n.

Fényes László
rkapitány.

13. sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatala.

1848 szám
rk. 1900.

Idézés bünügyben.

Szándékos emberölés büntette miatt
gyanusított Kemény Pál
ellen folyamatba tett büntügyben
Puskás Albert puskaműves fegyver-
szakértőtül kirendeltetvén, felhivatik,
hogy a kihallgatásra az I. ker., Fő-utca
2. sz. I. em. 28 ajtó alatt levő hiva-
talo helyiségben 1900. évi június
hó 11 ének délelőtti 9 órájára kitü-
zött határnapon kihallgatás végett jelen-
jen meg.Puskás Albert urnak
puskaműves

Helyben.

II. ker., Karabély u. 2. sz.

Ha a szakértő a határnapig lakást
váltogatna, ezt a körülményt jelentse be.A kellő idézés daczára meg nem jelent
és elmaradását alapos okkal ki nem
mentő szakértő a BP. 232. §-a értelmé-
ben kétszáz koronáig terjedhető és elzá-
rásra átváltoztatható pénzbüntetéssel
büntetetik s azonfelül az okozott költ-
ségek megfizetésében marasztaltatik.

N.-ben, 1900. év jun. hó 9 n.

(P. h.)

N. N.
rendőrkapitány.

14. sz. melléklet.

Ai rendőrség kapitányi hivatala.

5079. szám.
rk. 1900.

Nagy-Körös, 1900. év január hó 5-n.

Közokirathamisítás büntetével

gyanusított Gerely Máté
elleni büntügyben megjelent (elővezette-
tik) az alább nevezett tanu.

Jelenlevők:

A tanu a nyomozás tárgyával és a gyanúsítottnak személyével megismer-
tetvén, figyelmeztetik, hogy köteles
legjobb tudomása és lelkiismerete sze-
rint a tiszta és teljes valóságot vallani
és hogy vallomását esetleg esküvel kell
megerősítenie. Figyelmeztetik arra is,
ha valótlanul vallana, a büntető törvé-
nyekben ütköző cselekményt követne el.
Ezután és pedig mindegyik tanu külön
és a többi tanuk távollétében kihallgat-
tatván, a következőket vallja:

1. Kapás János tanu
Neve: Kapás János
Kora: 40
Szülőhelye: Nagy-Körös
Lakóhelye: ugyanaz
Családi állapota: nős
Vallása: református
Foglalkozása: földműves

A terhelthez, valamint az ügyben

Tanu kihallgatása a nyomozás során. (BP. 210 §.)

egyébként érdekeltekhez való viszonya: Gerely Máté gyanúsított unokatestvérem.

Nem szenvedett-e kárt az eljárás tár-
gyal szolgálo hüncselekmény követ-
keztében:

nem.

Gerely Máté unokatestvérem mult évi december hó 20-án azzal
jött hozzám, hogy két nappal előbb egy tanyai embertől, a kinek nevét
nem említette előttem, egy tehenet vett 40 frtért, de járlatot még nem
kapott tőle. Megkért engem, hogy adjam át neki a saját tehenemről
szóló járlatot, a melylyel ő majd elmegy a községi előljáráshoz s ott
kérni fogja, hogy ilyenféle irást állítsanak ki neki is a tehenéről,
nehogy, ha a tehenet el akarja adni, baja legyen. Én semmi rosszat
nem sejtve, átadtam neki a járlatot, mert azt hittem, hogy vissza
fogja hozni.

Két nap mulva kérdeztem a gyanúsítottat, hogy hol a járlatom,
mire ő azt felelte, hogy úgy eltette, hogy most nem tudja megtalálni,
de ne féljek, majd megkerül az s akkor majd megkapom.

Nekem a járlatra szükségem nem volt, hát nem is sürgettem
annak visszaadását.

Most hallottam azután, hogy gyanúsított az én tehenem járlatát
a saját tehenére kiigazította s a tehenet azzal el akarta adni.

Én a hamisításról többet nem tudok, mert azt nem láttam s
abban részem nincs.

A nekem most felmutatott járlat az, a melyet gyanúsítottnak
oda kölcsönöztem.

A járlat megtekintése után kijelentem, hogy abban a tehen kora
13-ról 10-re van kijavítva és az S. L. jel S. Z.-re igazított ki.

Egyéb mondani valóm nincs.

Felolvasás és megmagyarázás után helybenhagyva aláíratott.

Szabó Antal
r.-alkapitány.

Kapás János, s. k.

15. sz. melléklet.

A 1 rendőrség kapitányi hivatala.

1010.
rk. 1900. számhoz.

Sikkasztás büntetével gyanúsított
szatymazi születésű 38 éves
Töke Bertalan, a kit az alulírt hivatal-
hoz a sz. elővezető parancs folytán
Kurucz Gergely rendőr állított elő,
a BP. 141. §. 2 p. alapján előzetes le-
tartóztatásba helyezem.

Indok:

Töke Bertalan, a Szép Ignác és
társa cég pénztárosa, a sértett, valamint
Nagy Lajos és Kis Béla tanúk vallomá-
sai alapján tagadása dacára alaposan
gyanusítható azzal, hogy a panaszos
cég pénztárából 5000 frtot eltulajdo-
nitott.

Mint hogy pedig a gyanúsított meg-
figyelésével megbízott polgári rendőrök-
nek a nyomozati iratok között irásban
is meglévő jelentése szerint, gyanúsított
titokban mindenét poton áron eladogatta,
minthogy továbbá sértett és a fentem-
lítt tanúk előadásából az is kitűnik,
hogy gyanúsított egy pár héttel ezelőtt
íttelelét is kiváltotta; végül minthogy
gyanusított több napja a lakásán nem
volt föltalálható s a letartóztató rendőr
is a vasuti állomáson találta őt meg —
ezekből nyilvánvaló, hogy gyanúsított
szökni készül. Ezekből az okokból az elő-
zetes letartóztatást elrendelni kellett.

N-ben, 1900. évi február hó 20 n.

N. N.
rkapitány.Fentnevezett 1900. évi február hó
20-ik napján délelőtt 9 órakor előze-
tes letartóztatásba helyeztetett.Burok Andor,
főházfelügyelő.

Előadó:

Nagy János.

Behozta:

Kurucz Gergely,
rendőr.

Vizsgálta:

Posta József,
kulcsár.

15/a. sz. melléklet.

A 1 rendőrség kapitányi hivatala.

3000
rk. 1900. szám.

Tekintetes

Dr. Rab Zoltán

vizsgálóbíró urnak

Helyben.

Rablás büntetével gyanúsított Morócz Kristóf verhovai születésű 35 éves
r-kath. vallásu nőtlen állapotu állandó foglalkozás nélkül
való kertészlegény szökés veszélye miatt a BP. 141. §. 2. p. alapján előzetes
letartóztatásba helyeztetvén, azzal kísértetik át további eljárás végett, hogy az ezen
bűntügyre vonatkozó nyomozás iratai egyidejűleg a kir. ügyészséghez tétettek át.

Budapest, 1900. évi márcz. hó 1. n.

Morócz Kristóf letartóztatott kíséretében.

Rabtárgy: 3 frt készpénz
1 bicska
1 nickel óra
1 aczél óraláncz
1 tölgyfa bunkó és
1 forgópisztolyRétessy Balás
r-kapitány.

15/b sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatala.

8930 szám.
rk. 1900.**Tek. rendőrkapitányi hivatalnak**

N.-ben.

A % a. idezárt elfogató parancs alapján megkeresem, hogy közokirathamisítás büntetével terhelt

Lőrincz János

földmives, n-i lakost

tetartóztatni és az X. kir. törvényszék fogházába kísértetni sziveskedjék.

(P. h.)

Elek János
rkapitány.15/c sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatala.

8230. sz.
rk. 1900.**Határozat.**

Sikkasztás büntetével terhelt s előzetes letartóztatásban levő Szives Jónásnak, azonnal való szabadlábra helyezését elrendelem.

Indokok.

Szives Jónás terhelt f. é. február 2-án a BP. 141. §. 3. p. alapján helyzetetett előzetes letartóztatásba, mert bizonyíték forgott fönn arra, hogy a tanúkkal össze akart beszélni.

Mínt hogy azonban terhelt időközben kimerítően beismerő vallomást tett és a tanúk is kihalgattattak, — az előzetes letartóztatás indoka megszűnt, azért terheltet szabadlábra bocsátani kellett.

N.-ben, 1900. február 3-án.

Ember Károly,
rkapitány.

(P. h.)

Fentnevezett 1900. évi február 3-án d. e. 10 órakor szabadlábra helyzetetett.

N.-ben, 1900. február 3.

Vér Menyhért,
fogházfelügyelő.

Jegyzet. A vbiró által elrendelt előzetes letartóztatást a rendőrség nem szüntetheti meg, hanem annak megszüntetését a vizsgálóbírónak sürgősen indítványozza.

16. sz. melléklet.

Ai rendőrség kapitányi hivatala.

7800.
rk. 1900. szám.

Tekintetes

Kardos Béla

vizsgálóbíró urnak

Helyben.

Zaplatil János kőművesnek a Szathmáry-utca 10. sz. a. épülő ház állványának részben történt összerokadása folytán bekövetkezett halála ügyében folytatott nyomozás során emberölés vétségével gyanúsított Székely Dzsó pallér gondatlanságának megállapítása végett szükségessé vált az említett ház állványának szakértő közbenjöttével való megvizsgálása.

Az ide zárt összes iratok közlése mellett tehát a BP. 98. §-a alapján e bűntügyre fontos ténykörülmények megállapítása és felderítése céljából a bírói szemle elrendelését indítványozom.

A szemle eredményét az összes iratok visszaküldése mellett kérem annak idején közölni.

N.-ben, 1900. év február hó 1-n.

Névi Imre Nehéz János
elbádó. rkapitány.

(P. h.)

Bírói szemle indítványozása a vizsgálóbírónál.

17. sz. melléklet.

Ai rendőrség kapitányi hivatala.

Jegyzőkönyv.

Felvétel 1900. február hó 13. napján délelőtt 9 órakor

Mészáros Ferencz napszámosnak halálesete tárgyában

a f. évi 5618 számú rendőrhatalósági határozat alapján fogantatosított szemle alkalmával

Jelen voltak:

A hatóság részéről:

Balogh Kálmán, r. tisztviselő

Dr. Kormos László, rendőrorvos

Szalkás Sándor, városi mérnök

szakértő.

Ügyfelek, tanúk:

Mészáros Ferenczné, az elhalt neje

Schwarcz Izidor, az elhalt munkaadója

Soltész Imre, hatósági tanú

Bolgár Ferencz, hatósági tanú

ellenőrző szakértő.

Folyó évi febr. 13-án, regget 1²⁹-kor, Ország Lajos rendőrkapitány ur telefonon azt az értesítést kapta, hogy Schwarcz Izidor helybeli lakos Sajó-utca 13. sz. a. házában pinczéjében egy lépcsőn legurult, borral telt hordó Mészáros Ferencz napszámost agyonnyomta.

Ezen jelentés alapján Ország Lajos rendőrkapitány úr fenti számú határozatával a helyszíni szemlét elrendelte, ahhoz szakértőül dr. Kormos László rendőrorvos urat és Szalkás Sándor v. mérnök urat kirendelte és a szemle azonnal való fogantatosításával alólírottat bizta meg.

E megbízás folytán a fentemlített szakértőkkel, valamint Puskás János és Kis Boldizsár rendőrökkel a mai napon délelőtt 9 órakor megjelentem a helyszínen, a hol az elhaltnak nejét, Schwarcz Izidort, az elhalt munkaadóját találtam. A szemle megkezdése előtt hatósági tanúként a ház lakói közül Soltész Imre cipész és Bolgár Ferencz házmestert rendeltem ki, a kik is a fent említettekkel együtt az egész szemle alatt jelen voltak.

Ezek után valamennyi jelenvolttal a kérdéses pinczehelyiségbe mentem és a szemle megkezdése előtt a fentemlített szakértőket hivatalos esküjökre való figyel-

Jegyzőkönyv szemle fogantatosításáról a nyomozás során.

meztetéssel arra hívtam föl, hogy észleleteiket híven, véleményeiket részreahajlatlanul, legjobb tudásuk és lelkiismeretük szerint adják majd elő.

A ház udvara nagy, téglá alakú négyszög. Az udvar északnyugati szögletétől északi irányban számított 8 méternyi távolságra van a pincze lejárata, a melynek ajtaját nyitva találtam. A pinczeajtó előtt $3\frac{1}{2}$ méternyi távolságra állott egy teherkocsi, a melyen két 400—400 hektoliteres, telt boros hordó volt. A kocsi és a pinczeajtó között a földön feküdt két vastag kötél, a melyeknek nagyobb része a pinczegádorba nyult le. A pinczeajtó 2 méter és 30 cm. széles. A pinczébe összesen 10 lépcső vezet le. A lépcsők elég meredek. Alattuk feküdt az erős, egészséges tölgyfából készült s hordócsusztatásra használt létraszzerű borkorcsolya, a melyen semmi törés nem észlelhető.

A pincze 12 méter hosszú s 8 méter széles helyiség, a melyben hosszában mindkét oldalt gerendákon boroshordók vannak, úgy azonban, hogy a lépcső előtt még 5 méter széles és 4 méter hosszú szabad hely van, a melyre a lecsusztatott hordók állítottak eddig, a míg azokat a gerendákra elhelyezték.

A lépcső legalsó fokától 65 cm. távolságra hanyatt feküdt Mészáros Ferencz hullája, úgy, hogy a lábak a lépcső, a fej a pinczének bejáratával szemben levő fal felé estek. A hanyatfekvő hulla kezei széttárva feküdtek a földön. A hullán külsőleg csak egy nagy sérülés látható és pedig a homlokokon. Ez abból áll, hogy a fejbőr a homlokról egész a fejtető közepéjéig lenyúzatott s kifordítva a fejtető taraj alakot képez.

A hulla feje mögött a pinczetalajon egy 250 hl. borral telt hordót találtam teljesen ép állapotban.

Schwarcz Izidor előadása szerint a szerencsétlenség úgy történt, hogy Mészáros Ferencz napszámos, Szabó Ádám, Kovács Lajos napszámosokkal és Biró András kocsisal a boros hordókat a pinczébe eresztették. Ehhez a szokásos 2 kötelet és a tölgyfakorcsolyát használták. A hulla mögött lévő hordó volt az első, a melyet le akartak gurítani, e végből a köteleket a hordó jobb és baloldalára helyezték, s azoknak szabad végeit feülről Biró András és Kovács Lajos tartották, míg Mészáros Ferencz és Szabó Ádám a hordót alulról tartották s lassan lefelé eresztették. A baloldali kötél azonban a lépcsőnek alulról számított 5-ik fokánál, nem tudni mi okból, lecsuszott a hordóról, mire a hordó ezen oldala egész súlyával az alatta lévő Mészáros Ferenczre nehezedett, a ki ennek folytán hanyatt zuhant, a hordó pedig, a melyet Szabó Ádám egymagában nem tudott feltartani s hirtelen félreállott, nagy erővel legurult, s a földre bukott Mészáros Ferenczen végig gurulva, az átellenes falhoz ütődött. Mészáros Ferencz homlokbőre akkor nyúzatott le s ő alig pár pillanat múlva megszünt élni.

Biró Ferencz (lakik Sós-u. 30. sz. a.), Kovács Lajos (lak. Buday-u. 5. sz.) és Szabó Ádám (lak. Hajnal-u. 8. sz. a.) a helyszínén már nem találtattak s így az esetre kihallgathatók nem voltak.

Ezek után a szakértők a következő nyilatkozatot, illetve véleményt terjesztették elő:

1. Dr. Kormos László rendőrorvos a hulla megvizsgálása után megállapította, hogy Mészáros Ferencz mellkasa teljesen be van törve, homlokcsontján, a hol a bőr le van nyúzva, repedés látható, a koponya hátulja pedig egy gyermektényérnyi

területen be van törve. Ezek a sérülések rögtönös halált idéztek elő. Az orvos szakértő a hulla boncolását kéri elrendelni.

2. Szálkás Sándor véleménye szerint a pincze lépcsője oly meredeken esik lefelé, hogy azon nehéz hordók gurítását nem volna szabad megengedni. Egyébként a köteleket s a gurításhoz használt egyéb eszközöket kifogástalanoknak és a gurításhoz alkalmazott emberi munkaerőt megfelelőnek találja. A kötél lecsuszása, véleménye szerint, úgy történhetett, hogy a fönt lévő ember azt nem tarthatta elég erősen és főleg, hogy a kötél a hordónak nagyon is a szélére illesztetett, minél fogva az gurítás közben könnyen lecsúszott.

A szakértők véleményére Mészáros Ferenczné és Schwarcz Izidor megjegyzést nem tettek, sem pedig ellenőrző szakértő alkalmazását nem óhajtották.

Ezek után elrendeltem, hogy a pinczébe további hatósági intézkedésig boroshordót begurítani nem szabad; a két kötelet és a borkorcsolyát bünyjelként lefoglaltam s végül a hullának a halottas házba való szállítását elrendeltem.

A szemlét ezek után befejezettek nyilvánítottam.

A szemle-jegyzőkönyv a jelenlévők előtt felolvastatott, mire azt mindnyájan aláírták, illetve kézjegyükkel ellátták.

× Özv. Mészáros Ferenczné,
az elhalt neje.

Balogh Kálmán s. k.
r. tisztviselő.

Balogh Kálmán, s. k.
néviró.

Dr. Kormos László s. k.
orvos szakértő.

Schwarcz Izidor s. k.

Szálkás Sándor s. k.
városi mérnök, szakértő.

× Soltész Ferencz,
× Bolgár Ferencz,
tanúk.

Balogh Kálmán,
néviró.

18. sz. melléklet.

A 1 rendőrség kapitányi hivatala.

2310 szám.
rk. 1900

Határozat.

Szándékos emberölés büntetével gyanúsított Percz Gergely ellen folyó nyomozási ügyben a gyanúsított által az ölésnél használt konyhakésnek Zöldi Mária korcsmárosné n—i lakostól való lefoglalását a BP. 98., 169. és 177. §§-ai alapján elrendelem s annak (esetleg házkutatás útján) foganatosításával

Gyöngyi Márton r. tisztviselőt bizom meg.

Indokok:

Nagy Mihály és Szabó Márton tanuk állítják, hogy Zöldi Mária, a ki Percz Gergely gyanúsítottal szerelmi viszonyt folytat, a korcsmájában történt verekedés alkalmával a földről egy nagy véres kést emelt föl, azt hirtelen kötője alá rejtette s kiment.

A nyomozás során eddig is megállapított tény az, hogy Kővér Ádámot nagy pengéjű késsel szurták le. Ez a kés eddig nem volt előkeríthető.

Mint hogy ezek után nagyon valószínű, hogy Zöldi Mária a kérdéses kést törekedni fog eltüntetni, ennél fogva annak, esetleg házkutatás útján való sürgős lefoglalását elrendelni kellett.

N.-ben, 1900. év febr. hó 20 n.

Kiss Albert
előadó.

Jó Elek
rkapitány.

(P. h.)

Lefoglalás elrendelése sürgősség esetében a nyomozás alatt.

19. sz. melléklet.

A 1 rendőrség kapitányi hivatala.

Jegyzőkönyv.

Felvételtem-ben 1900. évi február 20 -án délutáni 1 órakor Zöldi Mária Sós-utca 7. sz. a. korcsmájában, illetve lakásán, a szándékos emberölés büntetével gyanúsított Percz Gergely ellen való nyomozati ügyben a f. é. 2310/990. sz. rendőrhatalósági határozattal elrendelt lefoglalás alkalmával.

Jelen voltak:

A hatóság részéről:

Gyöngyi Márton,
r. tisztviselő.

Erős Mihály,
rendőr.

Ügyfelek, tanuk:

Zöldi Mária
Nagy Mihály

Szabó Márton

A föntírt időben Erős Mihály rendőrrel megjelentem Zöldi Mária fönt megjelölt korcsmájában s oda rendeltem hatósági tanukul a közelben lakó Nagy Mihályt és Szabó Mártont, a kik kis vártatva meg is jelentek. Ezek jelenlétében felolvastam Zöldi Máriának a Kővér Ádám megölésénél használt kés lefoglalását elrendelő határozatot, a mely ellen Zöldi Mária kifogást nem tett. Arra a felhívásomra, hogy a kérdéses kést adja elő, Zöldi Mária tagadta, hogy a kés nála volna. Felvilágosítottam, hogy vonakodása esetén a házkutatást is foganatosítom, mert a mostan jelenlevő tanuk is tudják, hogy a kést ő tette el. Erre Zöldi Mária beismerte, hogy a kés nála van s hogy azt a padlónak egy korhadt deszkája alá rejtette. A helyet megmutatta s a kést tényleg ott találtam.

A kés, a melyet ezen jegyzőkönyv kapcsán mellékelek, közönséges konyakés,
30 cm. hosszú pengével és fanyéllel.

A lefoglalás délután 2 órakor véget ért.

A jegyzőkönyv felolvasatván, helybenhagyatott és aláíratott.

Kmf.

Nagy Mihály s. k.

Szabó Márton s. k.
tanuk.

Gyöngyi Márton s. k.
r. tisztviselő.

Erős Mihály s. k.
rendőr.

Zöldi Mária s. k.

20. sz. melléklet.

A I rendőrség kapitányi hivatala.

6890 szám.
rk. 190⁰.

Tekintetes

Erdős Géza

vizsgálóbíró úrnak

Helyben.

Az ./. csatolt összes iratok idezárása mellett a BP. 98. §-a alapján Komor Gyula ellen a lakásában elrejtett és betörés útján elkövetett lopásból eredő ékszerek kézrekerítése czéljából a házkutatás, lefoglalás, személymotosás elrendelését indítványozom.

Határozatának közlését s a nyomozás folytatása végett az összes iratok visszaküldését kérem.

N.-ben, 190⁰. év febr. hó 3 n.

Véres Béni
eladó.

Elek Sándor
r.-kapitány.

(P. h.)

Jegyzet. A „házkutatás, lefoglalás, személymotosás“-ból csak a szükséges hagyandó meg, a többi áthuzandó.

Házkutatás elrendelését indítványozó átirat a vizsgálóbíróhoz.

21. sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatala.

7230. szám.
rk. 1900.

Határozat.

Lopás büntetével gyanúsított Kalmár
Endre ellena BP. 98. és 177. §§-ai alapján a házkutatást és személymotozást elrendelem s annak azonnal való foganatosításával
Drótos János r. tisztviselőt

bizom meg.

Indokok:

Kalmár Endrét öz. Kuczora Gergelyné azzal vádolja, hogy tőle f. é. február 1 én, éjjel, kamrájának feltörése után, 80 forint értékű 10 zsák gabonát, továbbá a kamrában volt és feltört ládájából 3 db. arany gyűrűt és egy ezüst lánczot el tulajdonított. Állítja panaszos, hogy a lopott tárgyak még gyanúsítottnál lehetnek, mert a szomszédoktól tudja, hogy ma estére fuvarost fogadott, a kivel bizonyára a gabonát akarja elszállíttatni.

A helyszínen járt Zord Mihály rendőr jelentése szerint a panaszos konyhája tényleg feltörtetett.

Sándor László polgári rendőr jelenti, hogy Kalmár Endre estére tényleg fel fogadta Gőz János fuvarost.

Ezekből az adatokból kitűnőleg Kalmár Endre lopás büntetével alaposan gyanúsítható.

Mint hogy pedig gyanúsított készülődései arra engednek következtetni, hogy a lopott dolgokat el akarja idegeníteni, ennél fogva Kalmár Endre ellen sürgős szükség czimén az azonnal foganatosítandó házkutatást és a személymotozást elrendelni kellett.

Elek Gusztáv Sós Dezső
előadó. r. kapitány

(P. h.)

Házkutatás, személymotozás elrendelése sürgősség esetében a nyomozás során.

22. sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatala.

8533 szám.
rk. 1900.

Értesítés.

Lopás büntetével gyanúsított Lovász
Győző elleni bűntügyben a bizonyításfelvételre, jelesen a gyanúsított Hold-utca 15. sz. I. em. 2. ajtó lakásán megtartandó birói szemle, házkutatás lefoglalás végett határnapul 1900. évi febr. hó 28 k dél előtt 11.

(Az értesített neve)

Lakóhely

órája tüzetik ki. Miről terhelt, — terhelt megbizottja — magánvádoló — ellenőrző szakértő — oly figyelmeztetéssel értesítetik, hogy a határnapon megjelenhet.

Birói szakértőkként O. P. és A. Z. idéztettek meg.

N.-ben, 1900. évi febr. hó 27 n.

Bónis Aladár
rkapitány.

(P. h.)

legyzet: A „birói szemle, házkutatás és lefoglalás“, továbbá „terhelt — terhelt megbizottja — magánvádoló — ellenőrző szakértő“ szavakból a szükségtelen törlendő.

Terhelt, magánvádoló, ellenőrző szakértő értesítése birói szemléről, házkutatásról, lefoglalásról és iratok átkutatásáról. (BP. 126. §.)

23 sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatala.

1350.
rk. 1900. szám.

Értesítés.

Sikkasztás büntetével gyanúsított Sándor Péter elleni büntvényben a bizonyításfelvételt, jelesül a gyanúsított lakásán (IX. ker. Könyök-u. 10. sz.) megtartandó házkutatáson — lefoglalás — birói szemle végett határnapul 1900. évi április hó 15-nek délutáni 4 órájára tüzetik ki.

Miről a — terhelt védője — magánvádoló képviselője — a BP. 126. §-ának második bekezdése értelmében értesítettik. — Hatósági szakkértőkként X. Y. és Z. O. idéztettek meg.

N.-ben, 1900. évi
április hó 13 n.

Magas Árpád,
rkapitány.

(P. h.)

Jegyzet. A „házkutatás, lefoglalás, birói szemle“ szavakból a nem szükséges törlendő.

A kir. ügyész a nyomozás ura és irányítója, neki tehát az elrendelt cselekményekről előzőleg kell tudnia, miután azok elrendelésére ő foly be.

24. sz. melléklet.

A i rendőrség kapitányi hivatala.

Jegyzőkönyv.

Felvétel 1900. év február hó 20 napján délelőtt 10 órakor lopás büntetével gyanúsított Kalmár Endre lakásán a folyó évi 7230/900. számú rendőrhatalósági határozattal elrendelt házkutatás, — személymotoszás foganatosítása alkalmával.

Jelen voltak:

A hatóság részéről:

Drotos János,
r. tisztviselő.

Zord Mihály,
Sándor László,
polgári rendőrök.

Ügyfelek, tanúk:

Kalmár Endre,
gyanusított.

özv. Kuczora Gergelyné,
sértett.

Jeles András,
Magas József,
hatósági tanúk.

A föntirt időben a velem volt 2 rendőrrel és özv. Kuczora Gergelyné sértettel együtt megjelentem Kalmár Endre Sip-utca 9. sz. a. lakásán, a hol Kalmár Endrét és nejét találtam. Megmagyaráztam jövetelem célját s a ház lakói közül odarendeltem hatósági tanúknak Jeles András szabót és Magas József házmestert. Mindezek jelenlétében felolvastam Kalmár Endrének a házkutatást és személymotoszást elrendelő 7230/900. sz. határozatot, a melyet megjegyzés nélkül tudomásul vett. Ezután fölhiwtam Kalmár Endrét, hogy az özv. Kuczora Gergelyné a mult éjjel eltulajdonított 10 zsák búzát, 3 db arany gyűrűt és egy ezüst óraláncot adja elő, mert különben a házkutatást és a személymotoszást elrendelem. Kalmár Endre tagadta a lopás elkövetését s azt, hogy nála az említett lopott dolgokból bármi is megvolna.

Erre Sándor László rendőrt terhelt megmotoszásával, Zord Mihályt pedig a házkutatással biztam meg; egyben Kalmár Endre feleségének megtiltottam a szobából való távozást.

Jegyzőkönyv: Lefoglalás, házkutatás és személymotoszásról a nyomozás alatt. Használatkor a fölszeleges szavakat át kell huzni.

A házkutatásnak az eredménye az volt, hogy Zord Mihály a 10 zsák búzát az istálló egyik sarkában, nagy pelyva és szalma rakásban megtalálta. Özv. Kuczora Gergelyné a zsákok megnézése után kijelentette, hogy ezek az ő zsákjai, s minthogy a még föl nem nyitott zsákok bekötési módjában is a saját kötésére ismer, ennél fogva a zsákokban lévő buza is kétségtelenül az övé. Erre az eredményre Kalmár Endre csak annyit jegyzett meg, hogy ő nem tudja, hogy a buza, hogy került az istállójába.

A személymotosás Kalmár Endrénél eredménytelennel nem járt, ennél fogva a ház lakói közül kirendeltem még tanuknak Sós Anna mosónőt és Sebes Julia születsznőt, a kik Kalmár Endrénét a férfi tanuk távollétében megkutatták s egyik szoknyája korczába bevarrva megtalálták a 3 gyűrűt és az ezüst lánczot, a melyekben özv. Kuczora Gergelyné sajátjaira ösmert. Kalmár Endréné bevallotta erre, hogy a 3 arany gyűrűt és az ezüst lánczot neki ma hajnalban a férje adta át azzal, hogy azt valami ruhába varrja be, ő tehát azt megtette. Kalmár Endre ezt is tagadta.

A 3 arany gyűrű közül az egyik vékony, régi karika, a másik kettő köves és egyforma nagyságu. A kövek tojásdad alakúak; az egyik piros gránát, a másik kék türkiz.

Ezek után a lefoglalt 10 zsák búzát kocsira rakattam, s Zord Mihály rendőr kíséretében a rendőrkapitányi hivatalhoz vitettem. A szintén lefoglalt 3 gyűrűt és a lánczot hivatalos pecséttel lezárt borítékban ezen jegyzőkönyv kapcsán ezennel beszo-
gáltatom.

A házkutatás délután 12 óra 20 perczkor véget ért.

A jegyzőkönyv felolvasatott, s helybenhagyva aláíratott.

Kmf.

Jeles András s. k.

Drotos János s. k.

Magas József s. k.

r. tisztviselő.

Sós Anna s. k.

Zord Mihály s. k.

Sebes Julia s. k.
tanuk.

Sándor László s. k.
rendőrök.

Kalmár Endre és neje az aláírást az
ok megmondása nélkül megtagadták.

25. sz. melléklet.

A.....i rendőrség kapitányi hivatala.

Jegyzőkönyv.

Felvétel N.-ben, 1900. évi február 3-án, Horvát Kálmáni lakosnak Retek-utca 2. sz. a. lakásán, a lopás büntetével gyanúsított Eke Sándor ellen folyamatba tett nyomozás során 1520/rk. 1900. sz. rendőrhatalósági határozattal elrendelt házkutatás teljesítése alkalmával.

Jelenlévők: Borbás Ede rendőrtisztviselő, Horvát Kálmán, továbbá Sütő Bálint és Szilaj Péter hatósági tanuk.

Tárgy: Borbás Ede rendőrtisztviselő az elrendelt házkutatás alkalmával Horvát Kálmánnak lakószobájában lévő két lakattal elzárt ládáját is kinyitatta s abban 30 darab új, finom, „W. K.” betűkkel ellátott asztalkendő is talált, a melyek egy nagyobb fajta finom selymekendőbe voltak bekötve. Horvát Kálmán az asztalkendő holszerzése iránt megkérdezett, de a választ megtagadta.

Minthogy pedig az asztalkendők az Eke Sándor terhére rótt lopásból nem származhatnak, mert az említett terhelt nagyobb mennyiségű szalonna eltulajdonításával gyanúsított; minthogy továbbá Horvát Kálmán egyszerű, szegény nap-számos léte az asztalkendők saját részére nem rehet; minthogy végül az asztalkendők W. K. jele is arra mutat, hogy azok idegen tulajdont képezhetnek, ezen okokból a kérdéses 30 asztalkendő a Bf. 190. §-a értelmében a kir. ügyészséghez jelen jegyzőkönyv kapcsán való áttétel céljából lefoglaltatott.

Ez a jegyzőkönyv felolvasás után aláíratott.

Kmf.

Sütő Bálint,
Szilaj Péter,
hatósági tanuk.

Borbás Ede,
rendőrtisztviselő.

Horvát Kálmán a jegyzőkönyv aláírását
minden ok nélkül megtagadta.

26. sz. melléklet.Ai rendőrség kapitányi hivatala.5678. szám.
rk. 1900.**Hivatalos bizonyítvány.**

Lopás büntetével terhelt Meszes György bűnygyében az alulírott rendőrhatalóság 4912/1900. számú határozatával elrendelte, hogy Földes János helybeli lakosnál házkutatás tartassék, mert gyanu merült föl arra nézve, hogy a Meszes György által Kalász Józseftől eltulajdonított 30 zsák búzának egy része Földes János házában van elrejtve.

A házkutatás f. é. január 20-án fogatosított. Ez alkalommal Földes János lakása, annak összes mellékhelyiségei és az azokban talált összes tárgyak alaposan átkutatattak, de azokban sem a lopott buza, sem más gyanus tárgy nem találtatott.

Miről Földes János kérelmére és részére a jelen bizonyítványt kiadom.

N.-ben, 1900. január 21-én.

Szigethy Béla, s. k.
rendőrkapitány.

(P. h.)

27. sz. melléklet.Ai rendőrség kapitányi hivatala.1892. szám.
rk. 1900.

Szabó János nagykőrösi lakos panaszára Tót Péter nagykőrösi lakos ellen ingó vagyonrongálás vétsége miatt folyamatba tett nyomozást megszüntetem.
Erről a felek értesítetnek.

Indokok:

Szabó János azt panaszolta, hogy f. é. január 2-án Tót Péterrel a saját lakásán összeszólalkozott s ez alkalommal Tót Péter az asztalon volt 10 db. 5 frt értékű tányérját szándékosan összetörte.

Tót Péter a szándékosságot tagadja s azt állítja, hogy a tányérok úgy törtek össze, hogy ő haragjában az asztal mellől hirtelen föl akart ugrani, az asztalt meglökte s ennek folytán a tányérok az asztalról a földre estek.

Az esetről jelen volt Tót Kálmán és Faragó Ödön tanúk Tót Péter védekezését mindenben megerősítik.

Mint hogy tehát a tányérok összetörése véletlenül és nem szándékosan történt, ez okból a panaszolt ingó vagyon rongálás vétsége meg nem állapítható, miért is a nyomozás megszüntetése a BP. 101. §. 1. p. értelmében indokolt.

N.-ben, 1900. február 5-én.

Réz József
rkapitány.

(P. h.)

28. sz. melléklet.A -----i rendőrség kapitányi hivatala.

829. szám.
r.k. 1900.

Szentes József -----i lakos panaszára
Fényes Gábor -----i lakos ellen ingat-
lan vagyron rongálás vétsége miatt folya-
matba tett nyomozás iratait az X.-i
rendőrhatalósághoz teszem át, a miről a
feleket értesítem.

Indokok:

Szentes József -----i lakos azt pana-
szolja, hogy Fényes Gábor -----i lakos
az ő, Tolvaj-dűlőben lévő szántóföldjére
boszuból 30 kocsis kavicsot vitetett ki s
szórt el, miáltal a szántóföldet és a bele
vetett búkkönyt teljesen megrongálta. A
kár kitesz 250 frtot.

A nyomozás során kitiűnt, hogy a
kérdéses szántóföld nem az alólirt, hanem
az X. rendőrhatalóság területén fekszik s
igy az elkövetés helye szerint az ügyben
való eljárásra az X.-i rendőrhatalóság
illetékes, miért is a nyomozási iratok
áttétele indokolt.

N.-ben, 1900. február 5-én.

Révész Bencze
rkapitány.

(P. h.)

E határozat kézbesítendő:

1. Szentes József följelentő sértettnek,
lakik, I. Sütő-utca 9. sz. saját házában.
2. Fényes Gábor gyanúsítottnak, lakik
IX. Gáz-utca 20. sz. a. saját házában.

29. sz. melléklet

6890 .sz.
1900.

Bünjel-jegyzék.

Magénokirathamisítás büntette ----- miatt terhelt

Engländer Lípót ----- (és társai)

elleni büntető ügyben.

Folyó szám	Az érkezés napja és az ügy első iktató száma	Darab-szám	A bűnjel vagy más lefoglalt tárgy	
			részletes megjelölése	ki által őriztetik
1	2	3	4	5
1	1900. január 31.	1	Egy db. 200 frtról kiállított váltó	Nagy Béla letétkezelő

A lefoglalt tárgy kinek s mikor adatott át	Az átadást elrendelő határozat kelte és iktató-száma	Az átvétel elismerése	Jegyzetek
6	7	8	9
i kir. ügyészségnek 1900. febr. 10.	1900. febr. 10. 8967/900		

29/a sz. melléklet.

B ü n j e l e k

nyilvántartási könyve.

Folyó szám	Az átvétel napja és az ügynek első rendőrségi iktató-száma	A büntető ügy megnevezése, melyhez a lefoglalt tárgy tartozik	A lefoglalt tárgyaknak külön sorszámok alatti részletes megjelölése
1	2	3	4
1	1900. február 5. 1539 rk. 1900.	Szabó János által Révi Ferencz ellen elkövetett szándékos emberölés bűntette	1) 1 db 11 milliméteres közönséges forgópisztoly, 2) 5 db éles töltény 3) 1 „ üres „
2			
3			
4			

A lefoglalt tárgy		Jegyzetek
kinek s mikor adatott ki?	elküldését rendelő rendőri meghagyás iktató-száma	
5	6	7
1900 évi február 2-án a ... i kir. ügyésznek	2538 1900 rk.	

30. sz. melléklet.Ai rendőrség kapitányi hivatala.8179.
rk. 1900. sz.**Határozat.**

Sólyom Géának Sebes Lajos ellen
sajtó útján elkövetett és a BTK. 258.,
259. §§-aiba ütköző rágalmas vétsége
miatt tett följelentése tárgyában a nyomozást
elrendelem s teljesítésével dr. Erdős
Zoltán rendőrfogalmazó urat bízom meg.

N.-ben, 1900. február 1.

Éles Jenő,
rkapitány.

Jegyzet. Ez a határozat rendszerint magára a följelentésre vezetetik rá.

31. sz. melléklet.Ai rendőrség kapitányi hivatala.2380.
rk. 1900. szám.**Határozat.**

Szabó Jenő ... i lakosnak Fényes
Géza ... i lakos ellen könnyű testi
sértés vétsége miatt tett följelentése tár-
gyában a nyomozást mellőzöm s erről
Szabó Jenő feljelentő sértettet értesítem.

Indokok:

Szabó Jenő f. é. február 5-én fel-
jelentette Fényes Gézát a miatt, hogy
az öt m. é. november 2-án a Sárga
Csikóhoz címzett korcsmában úgy meg-
verte, hogy a feljelentő sértett ennek
folytán a becsatolt orvosi látlelet szerint
7 napig beteg volt.

A határozat kiadandó:
Szabó Jenő feljelentő sértettnek (lakik
II. Lajos-utca 22. sz. 5. ajtó) vétiv
mellett.

Minthogy a feljelentő megtorlasi indít-
ványát a BTK. 112. §-ában meghatá-
rozott 3 hónapon túl terjesztette elő,
ennél fogva az, mint elévült, figyelembe
vehető nem volt, ez okból a nyomozás
mellőzése, törvényes indítvány hiányában,
a BP. 101. §. 2. p. szerint indokolt.

N.-ben, 1900. február 6-án.

Verő György
rkapitány.

(P. h.)

34. sz. melléklet.

130.000/899. BM. számhoz.

Mutató (index)

Az érdekelt személyek, hatóságok és az iktatott tárgy jelölendő meg	Az ügyre vonatkozó beadványok iktató száma
Szendrei Ignác, lopás büntette	$\frac{1509}{900}$ feljel. $\frac{3600}{1909}$ kérvény.

35. sz. melléklet.

130.000 899. BM. szám.

Posta-könyv.

A küldemény iktató száma	Pénz vagy értékneműek megjelölése	Az elküldés ideje	A címzett hatóság vagy fél megnevezése	A címzett hatóság székhelye vagy fél lakhelye	Az átvétel bizonyítása a postahivatal részéről
7212 1900	24, azaz huszon-négy korona és egy vöröskereszt sorsjegy (száma 22-3695)	1900. január 20.	Kir. ügyészség	Kolozsvárott	

36. sz. melléklet.

130.000/899. BM. számhoz.

Kézbesítő-könyv.

A küldemény iktató száma	Az elküldés ideje	A címzett hatóság megnevezése	A bűnjelek és lefoglalt tárgyak megjelölése	Az átadás ideje és az átvétel elismerése
6789 1900.	1900. január 30-án	Kir. ügyészség.	10 db. 1 korona- hamisítvány és egy prés	A bűnjeleket 1900. I. 30-án átvette Nagy László

37. sz. melléklet.**A i rendőrség kapitányi hivatala.**2452
rk. 1900. számhoz.**Iratjegyzék.**

Sikkasztás büntetével gyanúsított Kovács Mihály büntügyében.

Sorszám	Iktatószám	Az irat megnevezése
1	2452	Sánta Gábor följelentése
2	"	Idéző végzés gyanúsított részére
3	"	Kovács Mihály vallomási jkönyve
4	"	" törzskönyvi kivonata
5	"	" vagyoni, erkölcsi bizonyítványa
6	"	Idéző Kerekes János tanunak
7	"	" Jó Elek "
8	"	Kerekes János tanu jkönyve
9	"	Jó Elek " "
10	"	Bűnjel jegyzék
11	"	Beterjesztő átirat

38. sz. melléklet.A 1 rendőrség kapitányi hivatala.

Előzetes letartóztatásban levő gyanúsítottak

nyilvántartó jegyzéke :

Folyó szám	Gyanúsított neve	Bűncselekmény megnevezése	Előállítás, letartóztatás napja	A vbíró elé állítás napja	Jegyzet
1	Szabó János	lopás büntette	1900 I/20	1900. jan. 22.	A rendőrkapit. --- sz. ítéletével a városterületéről 5 évre kitiltatott
2	Kudarcz József	hatóság ellen való erőszak bntette	1900 I/20	1900. jan. 21.	
3	Gyenge Ádám	szemérem ellen való erőszak bntette	1900 I/20	1900. jan. 23.	
4					
5					

39. sz. melléklet.

K.-en, 1900. február 20-án.

Jelentés.

Alólírott rendőr jelentem, hogy a mai napon a kálvinista templom előtt lévő őrhelyemre odajött bekötött fejjel Benkő Bálint kocsis (lakik I. kerület Mária-utca 24. sz. 18. ajtó) s előadta, hogy Ravasz Gergely kocsistársa (lakik III. kerület Zöld-utca 5. sz. 2. ajtó) öt ma reggel előző szóváltás után egy darab kövel fejbe ütötte úgy, hogy elszédülve földre bukott. Az alant megnevezett tanuk sértettet dr. Révész Zsigmond orvos urhoz (lakik fő-tér 20. sz. a.) vezették, a ki sebét kimosta s sérüléséről látteleletet vett föl, a melyet sértettől átvettem s .]. alá idezárva csatolok.

Sértett szerint az esetnek Gyors Mihály napszámos (lakik Vas-utca 20. sz. a. 2. ajtó) és Fekete István utcaseprő (lakik Óriás-utca 3. sz. 4. ajtó) volt a szemtanuja.

Midőn erről a tek. rendőrkapitányi hivatalnak jelentést teszek, megjegyzem, hogy az esetről közvetlen tudomásom nincs.

Erős Menyhért
55. sz. rendőr.

40. sz. melléklet.

N.-ben, 1900. febr. 5-én.

Jelentés.

Alólírt rendőr jelentem, hogy a fenti napon délután 4 óra után a Kőhid mellett lévő őrhelyemről észrevettem, hogy a folyam mentén egy elzúllott egyén járkel, s azután egy bokorban meghuzza magát. Egy kis kerülővel háta mögé jutottam, s rászóltam, hogy mit csinál itt. Az illető erre megfordult és szó nélkül nekem ugrott, torkon ragadott. Én leráztam magamról, s az éppen arra jött Szücs Mihály csősz (lakik Tükör-utca 15. sz.) segítségével a még mindig erőszakoskodó egyént letepertem és megkötöttem. Eközben azonban sikerült neki engem ököllet egy izben úgy arcba ütnie, hogy a vér elborított. Megkötöttese után bevallotta, hogy ő Kéri Menyhért, szabadszállási származású, 36 éves, rkath. vallású, nőtlen, kovács segéd, a ki többrendű rablásért 6 évi fegyházra van elítélve, s hogy ezt a büntetését 1898. márczius 1-től a váci fegyházban töltötte, a honnét f. é. január 10-én sikerült megszöknie. Azóta bujkál s ma is a folyamparti bokrok között akart meghálni. Ez után ruháit megkutattam és találtam azokban 1 db 20 fillérest, 1 üres dohányzacskót, 1 nagyobb pengéjű szürke csontnyelű bicskát és egy piszkos vöröszegélyű zsebkendőt. Ezen tárgyakat e jelentésem kapcsán beszolgáltatom. Kéri Menyhértet a fentiek után a tek. rendőrkapitánysághoz bekísértem és Báli Gyula rendőrrakapitány elé állítottam, a hol jelentettem azt is, hogy Kéri Menyhértet meg kellett kötnöm, mert minduntalan nekem esett s a bekísérés közben is 3-szor belém rugott, a mit az ezen jelentést aláíró Szücs Mihály is bizonyíthat.

Szücs Mihály s. k.
csősz.

Éber András s. k.
1849. sz. rendőr.

41. sz. melléklet.

N.-ben 1900. június 15-én.

Jelentés.

Tegnap éjjel 11 óra után a Templom-utcában csirkáltam, midőn a Templom-utca 20. sz. házból jövő, többször ismétlődő sikoltást hallottam. A házhoz közelebb érve tapasztaltam, hogy a sikoltás a ház mögött lévő kertben álló kertészház felől jön. Azonnal csengettem a ház kapuján, s a rövid idő múlva a kaput kinyitó Erős János házmesterrel (lakik Templom-utca 20. sz.) együtt a kertbe a kertészház felé mentem. A ház előtt a gyepen feküdt Virág Gábor kertész felesége, a kit fölemelve láttam, hogy arca, feje véres, s a teste is elalélt. A házmestert azonnal orvosért küldtem, magam pedig az eszméletlen állapotban lévő nőt vízzel meglocsoltam, arcát egy kissé lemostam, s a gyepre hanyat fektettem. Ezután a kertészházba akartam belépni, a melynek ablaka ki volt világítva. A ház ajtaja azonban be volt támasztva, s mikor be akartam azt nyomni, valaki belülről azt kiáltotta, távozzam, mert különben halál fia vagyok. Erre még nagyobb erővel benyomtam az ajtót, heléptem, abban a pillanatban Virág Gábor kertész egy baltával felém sujtott, — de félre ugrottam s a baltaesapás a falat érte. Nyomban kardot rántottam, s mielőtt Virág Gábor újból felém vágatott volna, kardom lapjával a jobb kezére ütöttem úgy, hogy a balta kiesett a kezéből. Azután derékon ragadtam, letepertem s kezeit hátra és lábait összekötve, a földön hagytam feküdni, magam pedig a szabadba kimenne segítségért sipoltam. Majánem egy időben érkezett meg a segítség Zámbo János rendőr személyében és a házmester által kísért dr. Várady Ignác orvos ur. Az orvos ur megvizsgálva az asszonyt, megállapította, hogy annak fején, arcán, karjain életveszélyes vágott sebek vannak, a melyek valószínűleg baltával okoztattak. Az asszony nem jött magához akkor sem, a mikor intézkedésem folytán a kórházba elszállították. Az orvos ur a megkötözött s éktelenül káromkodó Virág Gábort is megnézte, s rajta csak a kardommal jobb kezén okozott sérülést (kék daganat) találta és megállapította, hogy Virág Gábor ittas. Az orvos urat fölkértem, hogy látteleit mielőbb nyujtsa be. Virág Gábor megkérdetve, miért bántalmazta feleségét, szíkok között csak annyit mondott: „mert meg kell dögmnie a kurvának!” Egyebet az előzményekre nem mondott el.

Ezek után Virág Gábort bajtársammal kocsira tettük s a rendőrkapitányságra behoztuk, a hol Szász Gerő rkapitány ur elé állítottam. Végül megjegyzem, hogy Virágék lakását kulcsal bezártam, s a kulcsot a bünjelül lefoglalt baltával együtt a rkapitány urnak átadtam.

Sebes József
12. sz. rendőr.

42. sz. melléklet.

N-ben 1900. márcz. 1.

Jelentés.

Alólirott rendőr jelentem, hogy a fenti napon d. e. 8 órakor a Szarvas-téren lévő őrhelyemre odajött Béres János . . . i lakos (X. Sáros-utca 5. sz.), s elpanaszolta, hogy a múlt éjjel ismeretlen tettes betört a padlására, s onnét 60 frt értékű ruha és fehérneműjét ellopta. Ma reggel vette észre a lopást s éppen panaszt ment tenni a rkapitányságra, midőn látott egy asszonyt egy házba bemenni, a kinek a hátán battyu volt, a mely az ő tulajdonát képező színes abroszba volt bekötve. Főlkért, hogy a nevezett nőt hívjam föl igazolásra, s a battyu tartalmának megmutatására. Azonnal Béres Jánossal mentem, a ki a Tömö-utca 10. sz. ház elé vezetett. Én a kijárat előtt állást foglaltam, s a károsnak meghagytam, hogy nézzen szét a házban, kinél lehet az az asszony, a kit ő látott. A házmesternétől megtudta, hogy e battyus asszony Glück Mór ószeres lakásába ment be. Én tehát magamhoz véve tanuul Sós Géza házmestert (Tömö-utca 10. sz.) és Barta Gábor szabósegédet (lakik ugyanott) s becsöngettem Glück Mór lakásába. A csöngetésre valaki közeledett az ajtóhoz, hallgatózott, de nem nyitotta azt ki. Ujból csengettem, de akkor is csak nagy sokára nyitotta ki az ajtót maga Glück Mór (50 éves, munkácsi származásu, nős, vagyontalan, orgazdaságért büntetett ószeres), a ki megdöbbenve kérdezte, hogy mit akarunk. Előadtam neki a dolgot, s követeltem, hogy mondja meg, hol van az asszony és adja elő a battyut. Glück Mór tiltakozott, lármázott s nem akart a lakásába beengedni. Erre belülről a konyha és a folyosó ajtót becsuktam, a lakásba beléptem s kijelentettem még egyszer, hogy azonnal átkutatom a lakást, ha az asszonyt és a battyut elő nem adják. Minthogy ez a felszólítás is hiábavaló volt, a fentemlített tanúk előtt megkezdtem a kutatást, s ágyak alatt, minden zugban, az összes szobákban és sifonokban való hosszas keresés után a kérdéses asszonyt egy nagy ruhakosárban szennyes ruhákkal letakarva megtaláltam. Kérdésemre előadta, hogy Sima Gáborné Szél Juliáaak (30 éves, monori származásu, Orosz Miklóssal együtt él, vagyontalan, büntetlen) hívják, férjével nem él, s hogy a battyuban foglalt fehérneműket Orosz Miklós kéményseprőlegénytől kapta abból a célból, hogy adja el. Ezért hozta azokat Glück Mórhoz, a kivel éppen alkudozott, midőn csenge-

tés hallatszott, mire Glück Mór az egész battyut valahova kivitte. Ezek hallatára Glück Mór beásmerte, hogy a battyut a felülvilágító udvarba ledobta. A battyut tényleg ott is találtam, s a mint a tanúk előtt megolvastam, volt benne 12 nagy fehér abrosz B. J. betűkkel, 24 fehér asztalkendő szintén B. J. betűkkel, 8 kisebb fehér abrosz jel nélkül, 4 színes kávé abrosz jel nélkül, 12 kis színes asztalkendő jel nélkül. A takaróul szolgáló abrosz rózsaszínű virágos kávéabrosz. Mindezekre a tárgyakra Béres János kijelentette, hogy azok az ő tulajdonai. Sima Gáborné kijelentette, hogy Glück Mórnak megmondta, hogy az asztalnemű lopásból ered. Glück Mór erre választ nem adott, jelenlévő neje sem tiltakozott ellene.

Ezek után Sima Gábornét és Glück Mórt Bedő József rendőrkapitány elé kísértem, a kinek a fent elősorolt és lefoglalt asztalneműt is átadtam. E jelentésem tartalmát a fent említett két tanu is megerősíti.

Sós Géza s. k.

Barta Gábor s. k.
tanúk.Varázs Ferencz
15. számú rendőr.

TARTALOMJEGYZÉK.

I. FEJEZET.

Általános rész.

	Olda
A nyomozás tárgya, célja és feladata	11
Az adatok gyűjtésének módja	13
A nyomozás elrendelése	14
Nyomozó szervek	17
A rendőri hatóságok s közegek fogalma	18
A kir. ügyészségek és a rendőri hatóságok s közegek érintkezési módja	19
A rendőri hatóságok illetékessége	20
Más rendőri hatóság területén való nyomozás	22
Külföldi hatóság megkeresésére fogantatosítandó nyomozás	25

II. FEJEZET.

Részletes utasítások a rendőri hatóságok részére.

I. RÉSZ.

A nyomozás mikénti teljesítéséről.

A nyomozás folyamatba vételének alapja	27
A rendőri hatóság feljelentési kötelezettsége	35
A "önálló eljárása	38
A nyomozás menete	39
Nyomozó cselekmények	42

A rendőri hatóságok által rendszerint fogantatosítható egyes nyomozó cselekmények:

a) Bűnjelek megszerzése és biztosítása	45
b) Terhelt megidézése és kihallgatása	46

	Oldal
c) Tanukihallgatás	53
d) Szembesítés	55
e) A rendőri hatóság rendelkezési joga a nyomozás színhelyén	57
<i>A rendőri hatóság által csak kivételesen és bizonyos korlátok közt fogantatható nyomozó cselekmények</i>	
a) Terhelt előzetes letartóztatása	58
b) Szemle	69
c) Lefoglalás	72
d) Házkutatás	74
e) Személymotoszás	78
A házkutatás és személymotoszásra vonatkozó közös intézkedések	79
Eljárás az ismeretlenek, távollévők és szökevények ellen	82
A nyomozás befejezése	84
A újra felvétele	86
Előterjesztés a rendőri hatóság intézkedései ellen	88

II. RÉSZ.

A nyomozás során megtartandó ügyviteli és kezelési szabályokról.

Jegyzőkönyvek	90
-------------------------	----

A jegyzőkönyvek általános kellékei:

a) alaki szempontból	91
b) a tartalom szempontjából	94

Külön rendelkezések:

1. Feljelentések felvételénél	97
2. Terhelt kihallgatása esetén	98
3. Tanu-kihallgatás esetén	101
4. Szemle esetén	102
5. Lefoglalás esetén	104
6. Házkutatás és személymotoszás esetén	105
7. A rendőri hatóság intézkedései ellen tett előterjesztés esetén	106
Határozatok szerkesztése	107
Átiratok, megkeresések és indítványok szerkesztése	109
Határozatok kézbesítése és felek értesítése	109
Lefoglalt tárgyak és bűnjelek kezelése	110
Az előzetes letartóztatásba helyezett terheltnek nem bűnjelet képező tárgyainak kezelése	114
A nyomozás iratainak kezelése	115
A rendőri hatóságnál a szolgálat folytonosságáról való gondoskodás	117

III. FEJEZET.

Részletes utasítások a rendőri közegek részére	119
Előállítás, bekísérés	124
Tárgyak őrizet alá vétele	132

	Oldal
Házkutatás	134
Terhelt ruháinak és tárgyainak átvizsgálása	136
Jelentések	137

IV. FEJEZET.

Külön szabályok.

1. A községi eljáróságok számára	141
2. A m. kir. csendőrség számára	144
3. A területenkivüliséget és mentelmi jogot élvezőkre vonatkozólag	148
4. A fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban levő tagjaival szemben követendő eljárás	150

V. FEJEZET.

Záró határozatok	151
Minták	153

